

ព្រះ
ច្រៀតបិណ្ឌកបាលី
និង
សេចក្តីច្របូបជានិកាយខ្មែរ
អភិធម្មបិណ្ឌ
ធម្មសន្តណ៍ បឋមភាគ

៧៨

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

៣៩២ ២៥០៧

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកស្កាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សេចក្តីរំលឹកគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ិចទ័ណ ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

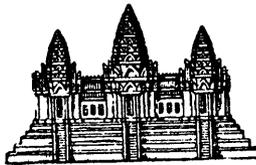
ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
ប៊ុនប្រុស ម៉ាន់ សាន់ វ៉ត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើសលែកពី៖

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីច ទ័ណ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ិច សារ៉េង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវ៉ានា និងឧបាសិកា យុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនី ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យឿន (កូឡែន)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេនី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីនាដ, ចាន់ណា សុធានីនាធា (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូចេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូឡែន)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ទួត សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា ទីស សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធឿង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ដុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

ព្រះ
ក្រឹត្យប្រទេសកម្ពុជា
និង
សេចក្តីក្របខ័ណ្ឌនានាផ្សេង
អំពីរបបប្រទេស
របបសង្គមនិយម ប្រទេសកម្ពុជា
៧៨

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៧

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្តល់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅជួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាមីរាចរអាស !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាមីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ ចកវិប្រតិភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម្មរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខ្មែរផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសក្តានុពលវិភាគនិងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃិមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុំគុំនួន ដើរតាមផ្លូវដ៏ការព្រះបរមត្រូ មិតខំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងចិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តប្បក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！

敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンベンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未嘗有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、膺りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵經）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commission of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager: The Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General: The Rev. Eiitsu Shinohara

Management Team:

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito

The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta

The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

អភិធម្មប្បជេត

ធម្មសង្កណ្ឌិ បឋមភាគ

៧៨

ព.ស. ២៥០៧

អភិធម្មបិដកេ

ធម្មសង្កណីយា បរិមេ ភាគោ

នមោ តស្ស កកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

មាតិកា

[១] កុសលា ធម្មា អកុសលា ធម្មា អព្យា-
 កតា^(១) ធម្មា សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ធម្មា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ធម្មា អទុក្ខ-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ធម្មា វិចា-
 កា ធម្មា វិចាកធម្មធម្មា នេវិចាកនវិចាកធម្ម-
 ធម្មា ឧបាទិទ្ធិបាទានិយា ធម្មា អនុបាទិទ្ធិបា-
 ទានិយា ធម្មា អនុបាទិទ្ធិបាទានិយា^(២) ធម្មា

---

១ ខ. អវ្យាតា ។ ២ ខ. ម. អនុបាទិទ្ធិបាទានិយា ។

អភិធម្មបំណែក

ធម្មសង្ខណ៍ បឋមភាគ

សូមមេត្តាព្រះមានព្រះភាគ អាហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធក្នុងនោះ ។

មាតិកា

(១) ពួកធម៌កុសល (១) ពួកធម៌អកុសល (២) ពួកធម៌សព្វា-
 គ្រឹត (៣) ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខវេទនា (៤) ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេ-
 ទនា (៥) ពួកធម៌ប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ (៦) ពួកធម៌ជា
 វិបាក (៧) ពួកធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី ពួកធម៌មិនមែនជាវិបាក មិនមែន
 មានវិបាកជាប្រក្រតី ពួកធម៌ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា
 ជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទ (៨) ពួកធម៌ដែល
 មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម កាន់យកហើយ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទ ពួកធម៌ដែលមិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ទុប្បាទ

---

១ ធម៌ក្នុងទីនេះ សំដៅយកសភាវៈមិនមែនសត្វមិនមែនដីរឹត, កុសល ក្នុងទីនេះ ប្រែ
 ថា ធម្មគោតមិនមានទោស១ មានផលជាសុខ១ បានខាងកុសលក្នុងភូមិទាំង៤ ពីការវិបាកភូមិ
 ១ រូបាវិបាកភូមិ១ អរូបាវិបាកភូមិ១ លោកុត្តរភូមិ១ ។ ២ អកុសល ប្រែថា ធម្មគោតប្រកប
 ដោយទោស១ មានផលជាទុក្ខ១ ។ ៣ អព្យាគ្រឹត ព្រះមានបុណ្យមិនសំដែងដោយសភាពជា
 កុសលនិងអកុសល អព្យាគ្រឹតនេះ មានលក្ខណៈពិតផល ។ ៤ សោយអារម្មណ៍ជាទី
 សប្បាយ ។ ៥ សោយអារម្មណ៍ដ៏លំបាក ។ ៦ ទម្រង់វេទនា ។ ៧ ផលរបស់កុសល
 និងអកុសល ។ (នីក) ។ ៨ សេចក្តីប្រកាន់មាំ ។

អភិធម្មបំណែ ធម្មសង្កណ៍

សង្កិល្លិដ្ឋសង្កិល្លេសិកា ធម្មា អសង្កិល្លិដ្ឋសង្កិល្លេ-
សិកា ធម្មា អសង្កិល្លិដ្ឋសង្កិល្លេសិកា^(១) ធម្មា សវិ-
តក្កសវិចារា ធម្មា អវិតក្កវិចារាមត្តា ធម្មា អវិតក្កា-
វិចារា^(២) ធម្មា ប័តិសហគតា ធម្មា សុខសហគតា
ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ធម្មា ទស្សនេន បហាតព្វា
ធម្មា ភាវនាយ បហាតព្វា ធម្មា នេវ ទស្សនេន
ន ភាវនាយ បហាតព្វា ធម្មា ទស្សនេន បហាតព្វ-
ហេតុកា ធម្មា ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា ធម្មា
នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា
ធម្មា អាចយតាមិទោ ធម្មា អបចយតាមិទោ ធម្មា
នេវចយតាមិទោ ជាបចយតាមិទោ^(៣) ធម្មា សេក្ខា
ធម្មា អសេក្ខា ធម្មា នេវសេក្ខា ជាសេក្ខា ធម្មា

---

១ ឧ.ម. អសង្កិល្លិដ្ឋសង្កិល្លេសិកា ។ ២ ឧ. ម. អវិតក្កវិចារា ។ ៣ ឧ. នេវចយ-
តាមិទោ ន អបចយតាមិទោ ។ ម. នេវចយតាមិទោបចយតាមិទោ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដើម្បីដល់ទ្វេសេចក្តីសៅហ្មង ពួកធម៌ដែល
មិនសៅហ្មង តែគួរដើម្បីដល់ទ្វេសេចក្តីសៅហ្មង ពួកធម៌ដែលមិនសៅ-
ហ្មង ទាំងមិនគួរដើម្បីដល់ទ្វេសេចក្តីសៅហ្មង ពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ
ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ^(១) ពួកធម៌គ្មានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ពួកធម៌
គ្មានវិតក្កៈទាំងគ្មានវិចារៈ ពួកធម៌ប្រកបដោយប័តិ^(២) ពួកធម៌ប្រកបដោយ
សុទ្ធ^(៣) ពួកធម៌ប្រកបដោយទេវតា^(៤) ពួកធម៌ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ^(៥)
ពួកធម៌ដែលត្រូវលះ ដោយភាវនា ^(៦) ពួកធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយភាវនា ពួកធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ពួកធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយភាវនា ពួកធម៌មានហេតុ
ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយភាវនា ពួកធម៌ដល់ទ្វេ
ការសន្សំក្នុងទ្រង់ដោយកម្មកិលេស ពួកធម៌មិនដល់ទ្វេការសន្សំក្នុង
ទ្រង់ ពួកធម៌មិនមែនជាដល់ទ្វេការសន្សំក្នុងទ្រង់ មិនមែនជាមិនដល់ទ្វេ
ការសន្សំក្នុងទ្រង់ ពួកធម៌ជាវរបស់សេក្ខបុគ្គល ពួកធម៌ជាវរបស់អសេក្ខ-
បុគ្គល ពួកធម៌មិនមែនជាវរបស់សេក្ខបុគ្គល មិនមែនជាវរបស់អសេក្ខបុគ្គល

---

១ វិតក្កៈ ប្រែថា ត្រិះរិះ វិចារៈ ប្រែថា ពិចារណា ។ ២ សេចក្តីត្រេកអរឬផ្អែក
កាយ ផ្អែកចិត្ត ។ ៣ សេចក្តីសប្បាយកាយសប្បាយចិត្ត ។ ៤ សេចក្តីព្រងើយ
កន្តើយជាកណ្តាលមិនជាសុទ្ធ មិនជាទុក្ខ ។ ៥ ការឃើញ គឺសំដៅយកសោតាបត្តិមន្ត ។
៦ ការបំរើន សំដៅយក សកទាតាមិមន្ត អនាតាមិមន្ត អរហត្តមន្ត ។

អភិធម្មមាតិកា

បរិត្តា ធម្មា មហាគុតា ធម្មា អប្បមាណា ធម្មា
 បរិត្តារម្មណា ធម្មា មហាគុតារម្មណា ធម្មា អប្ប-
 មាណារម្មណា ធម្មា ហិណា ធម្មា មជ្ឈិមា ធម្មា
 បណីតា ធម្មា មច្ចុតនិយតា ធម្មា សមត្តនិយតា
 ធម្មា អនិយតា ធម្មា មត្តារម្មណា ធម្មា មត្ត-
 ហេតុតា ធម្មា មត្តាធិបតិលោ ធម្មា ឧប្បដ្ឋា ធម្មា
 អនុប្បដ្ឋា ធម្មា ឧប្បាទិលោ ធម្មា អតីតា ធម្មា
 អនាគតា ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋា ធម្មា អតីតារម្មណា
 ធម្មា អនាគតារម្មណា ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា ធម្មា
 អជ្ឈតា ធម្មា ពហិទ្ធា ធម្មា អជ្ឈតពហិទ្ធា ធម្មា
 អជ្ឈតារម្មណា ធម្មា ពហិទ្ធារម្មណា ធម្មា អជ្ឈត-
 ពហិទ្ធារម្មណា ធម្មា សនិទស្សនសប្បដិយា ធម្មា
 អនិទស្សនសប្បដិយា ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា
 ធម្មា^(១) ។

ពារីសតិ តិកមាតិកា(២) ។

១ ឧ. ម. អនិទស្សនអប្បដិយា ធម្មា ។ ២ ឧ. តិក ទិដ្ឋិតំ ។ ម. តិកមាតិកា ។

អភិធម្មមាតិកា

ពួកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ ពួកធម៌ដល់នូវសភាពធំ ពួកធម៌ច្រមោណមិន
 បាទ ពួកធម៌មានការម្មណ៍តូចឆ្មារ ពួកធម៌មានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ
 ពួកធម៌មានការម្មណ៍ច្រមោណមិនបាទ ពួកធម៌ដំបៅកបាប ពួកធម៌
 យ៉ាងកណ្តាល ពួកធម៌ដ៏ទុក្ខម ពួកធម៌មានសភាពខុសនឹងទៀង ពួកធម៌
 មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ពួកធម៌មិនទៀង ពួកធម៌មានមគ្គជាអារម្មណ៍
 ពួកធម៌មានមគ្គជាហេតុ ពួកធម៌មានមគ្គជាអធិបតី ពួកធម៌កើតឡើង
 ហើយ ពួកធម៌មិនទាន់កើតឡើង ពួកធម៌ដែលប្រសិន្ននឹងកើតឡើង ពួកធម៌
 ជាអតីត (កន្លងទៅហើយ) ពួកធម៌ជាអនាគត (មិនទាន់មកដល់) ពួក
 ធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន (កើតឡើងចំពោះមុខ) ពួកធម៌មានការម្មណ៍ជាអតីត
 ពួកធម៌មានការម្មណ៍ជាអនាគត ពួកធម៌មានការម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ពួក
 ធម៌ជាខាងក្នុង ពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ពួកធម៌ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ
 ពួកធម៌មានការម្មណ៍ខាងក្នុង ពួកធម៌មានការម្មណ៍ខាងក្រៅ ពួកធម៌មាន
 ការម្មណ៍ខាងក្នុង និងខាងក្រៅ ពួកធម៌ប្រកបដោយការឃើញ និង
 ប្រកបដោយការចំពោះពាល់ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកប
 ដោយការចំពោះពាល់ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញមិនប្រកបដោយការ
 ចំពោះពាល់ ។

អរិយធម៌ដំណើរ ធម្មសង្គណ៍

(២) ហេតុ ធម្មា ន ហេតុ ធម្មា សហេតុកា

ធម្មា អហេតុកា ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ធម្មា

ហេតុវិប្បយុត្តា ធម្មា ហេតុ ចេវ ធម្មា សហេតុកា

ច សហេតុកា ចេវ ធម្មា ន ច ហេតុ ហេតុ ចេវ

ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ច ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ

ធម្មា ន ច ហេតុ ន^(១) ហេតុ ខោ បន ធម្មា

សហេតុកាបិ អហេតុកាបិ ។

ហេតុពោច្ឆកំ ។

(៣) សប្បច្ចយា ធម្មា អប្បច្ចយា ធម្មា សង្ខតា

ធម្មា អសង្ខតា ធម្មា សនិទស្សនា ធម្មា អនិទស្សនា

ធម្មា សប្បដិយា ធម្មា អប្បដិយា ធម្មា វុបិលោ ធម្មា

អវុបិលោ ធម្មា លោកិយា ធម្មា លោកុត្តរា ធម្មា

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(២) ពួកធម៌ជាហេតុ^(១) ពួកធម៌មិនមែនជាហេតុ ពួកធម៌ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយហេតុ ពួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ ពួកធម៌ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិន
 មែនជាហេតុ ពួកធម៌ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ពួកធម៌គ្រាន់
 តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ពួកធម៌មិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ពួកធម៌មិនមែនជាហេតុផង មិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុផង ។

ចប់ ពួកហេតុ ។

(៣) ពួកធម៌ប្រកបដោយបច្ច័យ^(២) ពួកធម៌មិនមានបច្ច័យ ពួក
 ធម៌មានបច្ច័យ ភាក៍តែង ពួកធម៌អតបច្ច័យ ភាក៍តែង ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយការឃើញ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ពួកធម៌មានរូប
 ពួកធម៌មិនមានរូប ពួកធម៌ជាលោកិយ ^(៣) ពួកធម៌ជាលោកុត្តរៈ ^(៤)

---

១ ឫសគល់ ឬថា មេតាំងបណ្តាលឲ្យកើតផល ។ ២ បច្ច័យ ប្រែថា ជាផែនអាស្រ័យ
 ហើយប្រព្រឹត្តទៅនៃផល គឺជាហេតុនាំឲ្យកើតផលនិច្ចបញ្ចានឹងហេតុ ។ ៣ លោកិយ ប្រែថា
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោក ។ លោក-សព្វ ក្នុងទីនេះ សំដៅយកវដ្តិៈ ។ ៤ លោកុត្តរៈ ប្រែថា
 ឆ្លងចាកលោក ។

អរិយធម៌

គេនឹង រំពៃយ្យ ធម្ម គេនឹង ន រំពៃយ្យ

ធម្ម ។

ចូរឡើយ ។

(៤) អាសវ ធម្ម នោ អាសវ ធម្ម សាសវ

ធម្ម អនាសវ ធម្ម អាសវសម្បយុត្តា ធម្ម

អាសវសម្បយុត្តា ធម្ម អាសវ ចេវ ធម្ម សាសវ

ច សាសវ ចេវ ធម្ម នោ ច អាសវ អាសវ

ចេវ ធម្ម អាសវសម្បយុត្តា ច អាសវសម្បយុត្តា

ចេវ ធម្ម នោ ច អាសវ អាសវសម្បយុត្តា ទោ

បន ធម្ម សាសវវិ អនាសវវិ ។

អាសវតោច្ឆកំ ។

អភិធម្មមាតិកា

ពួកធម៌គួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនិមួយ គឺចក្កវិញ្ញាណឬសោតវិញ្ញាណ
ជាដើម ពួកធម៌ដែលមិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនិមួយ ។

ចប់ ចូឡន្តរទុកៈ ។

[៤] ពួកធម៌ជាភាសវៈ^(១) ពួកធម៌មិនមែនជាភាសវៈ ពួកធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ
ពួកធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ពួកធម៌ទ្រុឌទ្រាយភាសវៈ ពួកធម៌ជា
ភាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈ ពួកធម៌ជាភាសវៈផង
ប្រកបដោយភាសវៈផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយភាសវៈ តែមិន
មែនជាភាសវៈ ពួកធម៌ទ្រុឌទ្រាយភាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ភាសវៈ ពួកធម៌ទ្រុឌទ្រាយភាសវៈផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ភាសវៈផង ។

ចប់ ពួកភាសវៈ ។

---

១ ភាសវៈសព្ទនេះ ប្រែថា ហូរទៅ គឺហូរទៅតាមចក្កទ្វារជាដើម ឬហូរតាមដូរធម៌
រហូតដល់គោត្រក្ស ហូរតាមទកាសរហូតដល់វត្តព្រហ្ម មួយទៀត ភាសវៈសព្ទ ជាឈ្មោះ
របស់គ្រឿងគ្រាំមានមេរ័យជាដើម ភាសវៈធម៌ស្តិចគ្នានឹងមេរ័យជាដើមនោះ, មួយទៀត ភាសវៈ
ប្រែថា ញ៉ាំងសង្ហារទុក្ខវែងឆ្ងាយឲ្យកើតឡើង មួយទៀត ភាសវៈសព្ទជាឈ្មោះ អសុចិ គ្រឿង
ស្មោកប្រោកទាំងពួង, សវិ-សព្ទ ប្រែថា ហូរទៅ អសុចិ ហូរទៅជាប្រព្រឹត្តិ ហៅថា ភាសវៈ ។

អរិយធម៌ដំបូង ធម្មសង្គណ៍

(៥) សញ្ញាជន្ម ធម្ម គោ សញ្ញាជន្ម ធម្ម
 សញ្ញាជន្មិយា ធម្ម អសញ្ញាជន្មិយា ធម្ម សញ្ញា-
 ជន្មសម្បយុត្តា ធម្ម សញ្ញាជន្មវិប្បយុត្តា ធម្ម
 សញ្ញាជន្ម ចេវ ធម្ម សញ្ញាជន្មិយា ច សញ្ញា-
 ជន្មិយា ចេវ ធម្ម គោ ច សញ្ញាជន្ម សញ្ញា-
 ជន្ម ចេវ ធម្ម សញ្ញាជន្មសម្បយុត្តា ច សញ្ញា-
 ជន្មសម្បយុត្តា ចេវ ធម្ម គោ ច សញ្ញាជន្ម
 សញ្ញាជន្មវិប្បយុត្តា គោ ច ធម្ម សញ្ញាជន្មិ-
 យា ច អសញ្ញាជន្មិយា ច ។

សញ្ញាជន្មចេតនា ។

(៦) កត្តា ធម្ម គោ កត្តា ធម្ម កត្តនិយា
 ធម្ម អកត្តនិយា ធម្ម កត្តសម្បយុត្តា ធម្ម កត្ត-
 វិប្បយុត្តា ធម្ម កត្តា ចេវ ធម្ម កត្តនិយា ច

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណិ

(៥) ពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈ (ធម៌ចងសត្វទុកក្នុងវដ្តៈ) ពួកធម៌មិន
 មែនជាសញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ ឬសមគួរដល់សញ្ញាជនៈ ពួក
 ធម៌មិនមែនជាប្រយោជន៍ ឬមិនសមគួរដល់សញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ទ្រុសចាកសញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ជាសញ្ញា-
 ជនៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ទ្រុសចាកសញ្ញាជនៈតែជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ទ្រុសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈ ពួកធម៌ទ្រុសចាកសញ្ញាជនៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈផង ។

ចប់ ពួកសញ្ញាជនៈ ។

(៦) ពួកធម៌ជាគន្លុះ (ធម៌ដោតក្រងសត្វទុកក្នុងវដ្តៈដោយអំណាច
 ចុកនិងបដិសន្ធិ) ពួកធម៌មិនមែនជាគន្លុះ ពួកធម៌ដែលគន្លុះគប្បីដោត-
 ក្រង ពួកធម៌ដែលគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រង ពួកធម៌ប្រកបដោយគន្លុះ ពួក
 ធម៌ទ្រុសចាកគន្លុះ ពួកធម៌ជាគន្លុះផង ដែលគន្លុះគប្បីដោតក្រងផង

អភិធម្មមាតិកា

កន្ត្រិនិយា ចេវ ធម្មា នោ ច កន្តា កន្តា ចេវ
 ធម្មា កន្តសម្បយុត្តា ច កន្តសម្បយុត្តា ចេវ ធម្មា
 នោ ច កន្តា កន្តវិប្បយុត្តា ខោ បន ធម្មា កន្ត-
 និយាបិ អកន្តនិយាបិ ។

គន្ថគោត្តកំ ។

[៧] ឌីយា ធម្មា នោ ឌីយា ធម្មា ឌីយ-
 និយា ធម្មា អនោយនិយា ធម្មា ឌីយសម្បយុត្តា
 ធម្មា ឌីយវិប្បយុត្តា ធម្មា ឌីយា ចេវ ធម្មា ឌីយ-
 និយា ច ឌីយនិយា ចេវ ធម្មា នោ ច ឌីយា
 ឌីយា ចេវ ធម្មា ឌីយសម្បយុត្តា ច ឌីយសម្ប-
 យុត្តា ចេវ ធម្មា នោ ច ឌីយា ឌីយវិប្បយុត្តា
 ខោ បន ធម្មា ឌីយនិយាបិ អនោយនិយាបិ ។

ឧយគោត្តកំ ។

អភិធម្មមាតិកា

ពួកធម៌ដែលគន្លុះគប់រៀងរាល់ក្រុង តែមិនមែនជាគន្លុះ ពួកធម៌ជាគន្លុះផង
 ប្រកបដោយគន្លុះផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លុះ តែមិនមែនជា
 គន្លុះ ពួកធម៌ប្រាសចាកគន្លុះ តែគន្លុះគប់រៀងរាល់ក្រុង ពួកធម៌ប្រាស
 ចាកគន្លុះផង ដែលគន្លុះមិនគប់រៀងរាល់ក្រុងផង ។

ចប់ ពួកគន្លុះ ។

(៧) ពួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌ញ៉ាំងសត្វឲ្យលឿននៅក្នុងវដ្តៈ) ពួក
 ធម៌មិនមែនជាធម៌ : ពួកធម៌ដែលធម៌គប់ប្រព្រឹត្តកន្លង ពួកធម៌ដែល
 ធម៌មិនគប់ប្រព្រឹត្តកន្លង ពួកធម៌ប្រកបដោយធម៌ : ពួកធម៌ប្រាស
 ចាកធម៌ : ពួកធម៌ជាធម៌ផង ដែលធម៌គប់ប្រព្រឹត្តកន្លងផង ពួក
 ធម៌ដែលធម៌គប់ប្រព្រឹត្តកន្លង តែមិនមែនជាធម៌ : ពួកធម៌ជាធម៌
 ផង ប្រកបដោយធម៌ផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយធម៌ : តែ
 មិនមែនជាធម៌ : ពួកធម៌ប្រាសចាកធម៌ : តែធម៌គប់ប្រព្រឹត្តកន្លង
 ពួកធម៌ប្រាសចាកធម៌ផង ធម៌មិនគប់ប្រព្រឹត្តកន្លងផង ។

ចប់ ពួកធម៌ : ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៨] យោតា ធម្មា នោ យោតា ធម្មា យោ-
 កនិយា ធម្មា អយោកនិយា ធម្មា យោកសម្បយុត្តា
 ធម្មា យោកវិប្បយុត្តា ធម្មា យោតា ចេវ ធម្មា
 យោកនិយា ច យោកនិយា ចេវ ធម្មា នោ ច
 យោតា យោតា ចេវ ធម្មា យោកសម្បយុត្តា ច
 យោកសម្បយុត្តា ចេវ ធម្មា នោ ច យោតា
 យោកវិប្បយុត្តា ទោ បន ធម្មា យោកនិយា បិ
 អយោកនិយា បិ ។

យោគតោច្ចកំ ។

[៩] ជីវណា ធម្មា នោ ជីវណា ធម្មា
 ជីវណិយា ធម្មា អជីវណិយា ធម្មា ជីវណាសម្ប-
 យុត្តា ធម្មា ជីវណាវិប្បយុត្តា ធម្មា ជីវណា ចេវ
 ធម្មា ជីវណិយា ច ជីវណិយា ចេវ ធម្មា នោ ច
 ជីវណា ជីវណា ចេវ ធម្មា ជីវណាសម្បយុត្តា ច

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(៨) ពួកធម៌ជាយោគៈ (ធម៌ញ៉ាំងសត្វឲ្យជាប់នៅក្នុងវដ្តៈ) ពួក
 ធម៌មិនមែនជាយោគៈ ពួកធម៌ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ពួកធម៌
 ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ពួកធម៌ប្រកបដោយយោគៈ ពួកធម៌
 ទ្រុឌសព្វាយោគៈ ពួកធម៌ជាយោគៈផង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្ត
 កន្លងផង ពួកធម៌ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង តែមិនមែនជាយោគៈ
 ពួកធម៌ជាយោគៈផង ប្រកបដោយយោគៈផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកប
 ដោយយោគៈ តែមិនមែនជាយោគៈ ពួកធម៌ទ្រុឌសព្វាយោគៈ តែ
 យោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ពួកធម៌ទ្រុឌសព្វាយោគៈផង ដែលយោគៈ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងផង ។

ចប់ ពួកយោគៈ ។

(៩) ពួកធម៌ជាទីវរណៈ(ធម៌រូបរតិចិត្តសត្វ) ពួកធម៌មិនមែនជាទីវរណៈ
 ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈ ពួកធម៌មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈ
 ពួកធម៌ប្រកបដោយទីវរណៈ ពួកធម៌ទ្រុឌសព្វាយោគៈ ពួកធម៌ជាទីវរណៈ
 ផង ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈផង ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈ
 តែមិនមែនជាទីវរណៈ ពួកធម៌ជាទីវរណៈផង ប្រកបដោយទីវរណៈផង

អភិធម្មមាតិកា

នីវេណិសម្បយុត្តា ចេវ ធម្មា នោ ច នីវេណា
នីវេណិសម្បយុត្តា ខោ បន ធម្មា នីវេណិយាថិ
អនីវេណិយាថិ ។

នីវេណពោច្ចកំ ។

(១០) បរាមាសា ធម្មា នោ បរាមាសា ធម្មា
បរាមជ្ជា ធម្មា អបរាមជ្ជា ធម្មា បរាមាសសម្បយុត្តា
ធម្មា បរាមាសិប្បយុត្តា ធម្មា បរាមាសា ចេវ
ធម្មា បរាមជ្ជា ច បរាមជ្ជា ចេវ ធម្មា នោ ច
បរាមាសា បរាមាសិប្បយុត្តា ខោ បន ធម្មា
បរាមជ្ជាថិ អបរាមជ្ជាថិ ។

បរាមាសពោច្ចកំ ។

(១១) សារមណា ធម្មា អនារមណា ធម្មា
ចិត្តា ធម្មា នោ ចិត្តា ធម្មា ចេតសិកា ធម្មា
អចេតសិកា ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តា ធម្មា ចិត្តិប្ប-
យុត្តា ធម្មា ចិត្តសិសដ្ឋា ធម្មា ចិត្តិសិសដ្ឋា ធម្មា

អភិធម្មមាតិកា

ពួកធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែនជានិវរណៈ ពួកធម៌
ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ពួកធម៌ ប្រាស
ចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ។

ចប់ ពួកនិវរណៈ ។

(១០) ពួកធម៌ជាបកមាសៈ (សេចក្តីប្រកាន់ខ្ពស់) ពួកធម៌មិនមែន
ជាបកមាសៈ ពួកធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គីល (ធម៌ដែលជ្រោកជ្រោក
ដោយបកមាសៈ) ពួកធម៌ដែលពួកបកមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គីល ពួក
ធម៌ប្រកបដោយបកមាសៈ ពួកធម៌ដែលប្រាសចាកបកមាសៈ ពួកធម៌
ជាបកមាសៈផង ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គីលផង ពួកធម៌គ្រាន់តែបក-
មាសៈស្តាប់អង្គីល តែមិនមែនជាបកមាសៈ ពួកធម៌ប្រាសចាកបក-
មាសៈ តែបកមាសៈស្តាប់អង្គីល ពួកធម៌ ប្រាសចាកបកមាសៈផង
បកមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គីលផង ។

ចប់ ពួកបកមាសៈ ។

(១១) ពួកធម៌ ប្រកបដោយការម្នាក់ ពួកធម៌ មិនមានការម្នាក់
ពួកធម៌ជាចិត្ត ពួកធម៌មិនមែនជាចិត្ត ពួកធម៌ជាចេតសិក ពួកធម៌
មិនមែនជាចេតសិក ពួកធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ពួកធម៌ ប្រាសចាក
ចិត្ត ពួកធម៌ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត ពួកធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្កណំ

ចិត្តសម្មដាណា ធម្មា នោ ចិត្តសម្មដាណា ធម្មា ចិត្ត-
 សហក្កនោ ធម្មា នោ ចិត្តសហក្កនោ ធម្មា ចិត្តា-
 នុបវរិត្តនោ ធម្មា នោ ចិត្តានុបវរិត្តនោ ធម្មា ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសម្មដាណា ធម្មា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដាណា
 ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដាណសហក្កនោ ធម្មា នោ
 ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដាណសហក្កនោ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សម្មដាណានុបវរិត្តនោ ធម្មា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដា-
 នានុបវរិត្តនោ ធម្មា អជ្ឈតិកា ធម្មា ពាហិរា ធម្មា
 ឧបាទា ធម្មា នោ ឧបាទា ធម្មា ឧបាទិន្ទ ធម្មា
 អនុបាទិន្ទ ធម្មា ។

មហន្តរិកំ ។

(១២) ឧបាទាណា ធម្មា នោ ឧបាទាណា ធម្មា
 ឧបាទានិយា ធម្មា អនុបាទានិយា ធម្មា ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តា ធម្មា ឧបាទានិយាសម្បយុត្តា ធម្មា ឧបាទាណា
 ចេវ ធម្មា ឧបាទានិយា វ ឧបាទានិយា ចេវ ធម្មា
 នោ ច ឧបាទាណា ឧបាទាណា ចេវ ធម្មា

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ពួកធម៌តាំងឡើងដោយចិត្ត ពួកធម៌មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ពួកធម៌កើត
 ជាមួយនឹងចិត្ត ពួកធម៌មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត
 ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ពួកធម៌ច្រឡំក្រឡំតាំងឡើងដោយចិត្ត
 ពួកធម៌មិនច្រឡំក្រឡំមិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ពួកធម៌ច្រឡំតាំង
 ឡើងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ពួកធម៌មិនច្រឡំក្រឡំមិនតាំងឡើង មិនកើត
 ជាមួយនឹងចិត្ត ពួកធម៌ច្រឡំក្រឡំតាំងឡើង ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ពួក
 ធម៌មិនច្រឡំក្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ពួកធម៌
 ជាខាងក្នុង ពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ពួកធម៌ជាឧបាទាន (ឧបាទាយរូប) ពួក
 ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន ពួកធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា
 ជាដើមកាន់យកហើយ ពួកធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ។

ចប់ មហាន្តរទុកៈ ។

(១២) ពួកធម៌ជាឧបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់មាំ) ពួកធម៌មិនមែនជា
 ឧបាទាន ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ពួកធម៌មិនជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទាន ពួកធម៌ប្រកបដោយឧបាទាន ពួកធម៌ប្រាសចាកឧបាទាន
 ពួកធម៌ជាឧបាទានផង ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង ពួកធម៌គ្រាន់តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ពួកធម៌ជាឧបាទាន

អភិធម្មមាតិកា

ឧបាទានសម្បយុត្តា ច ឧបាទានសម្បយុត្តា ចេវ
ធម្មា នោ ច ឧបាទានា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ខោ
បន ធម្មា ឧបាទានិយាថិ អនុបាទានិយាថិ ។

ឧបាទានពោធិកំ ។

(១៣) កិលេសា ធម្មា នោ កិលេសា ធម្មា
សង្កិលេសិកា ធម្មា អសង្កិលេសិកា ធម្មា សង្កិ-
លិដ្ឋា ធម្មា អសង្កិលិដ្ឋា ធម្មា កិលេសសម្បយុត្តា
ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ធម្មា កិលេសា ចេវ
ធម្មា សង្កិលេសិកា ច សង្កិលេសិកា ចេវ ធម្មា
នោ ច កិលេសា កិលេសា ចេវ ធម្មា សង្កិ-
លិដ្ឋា ច សង្កិលិដ្ឋា ចេវ ធម្មា នោ ច កិលេសា
កិលេសា ចេវ ធម្មា កិលេសសម្បយុត្តា ច
កិលេសសម្បយុត្តា ចេវ ធម្មា នោ ច កិលេសា
កិលេសវិប្បយុត្តា ខោ បន ធម្មា សង្កិលេសិកាថិ
អសង្កិលេសិកាថិ ។

កិលេសពោធិកំ ។

អភិធម្មមាតិកា

ផង ប្រកបដោយ ឧបាទានផង ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយ ឧបាទាន
តែមិនមែនជា ឧបាទាន ពួកធម៌ប្រាសចាក ឧបាទាន តែជាប្រយោជន៍
ដល់ ឧបាទាន ពួកធម៌ប្រាសចាក ឧបាទានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់
ឧបាទានផង ។

ចប់ ពួកឧបាទាន ។

(១៣) ពួកធម៌កិលេស (ធម៌សៅហ្មង) ពួកធម៌ មិនមែនជា
កិលេស ពួកធម៌គួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ពួកធម៌មិនគួរដើម្បី
ដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ពួកធម៌ដែលសៅហ្មងហើយ ពួកធម៌ដែល
មិនសៅហ្មងហើយ ពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស ពួកធម៌ប្រាសចាក
កិលេស ពួកធម៌កិលេសផង គួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មងផង
ពួកធម៌គ្រាន់តែគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាកិលេស
ពួកធម៌កិលេសផង សៅហ្មងហើយផង ពួកធម៌គ្រាន់តែសៅហ្មង
ហើយ តែមិនមែនជាកិលេស ពួកធម៌កិលេសផង ប្រកបដោយ
កិលេសផង ពួកធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយកិលេស តែមិនមែនជា
កិលេស ពួកធម៌ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តី
សៅហ្មង ពួកធម៌ប្រាសចាកកិលេសផង មិនគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តី
សៅហ្មងផង ។

ចប់ ពួកកិលេស ។

អភិធម្មបដិពោ ធម្មសង្កណ៍

[១២] ទស្សនេន បហានត្វា ធម្មា ន ទស្ស-
 នេន បហានត្វា ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វា ធម្មា
 ន ភាវនាយ បហានត្វា ធម្មា ទស្សនេន បហា-
 នត្វា ហេតុកា ធម្មា ន ទស្សនេន បហានត្វា ហេតុកា
 ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វា ហេតុកា ធម្មា ន ភាវនាយ
 បហានត្វា ហេតុកា ធម្មា សវិតកា ធម្មា អវិតកា
 ធម្មា សវិតា ធម្មា អវិតា ធម្មា សប្បវិតកា
 ធម្មា អប្បវិតកា ធម្មា បតិសហគតា ធម្មា ន
 បតិសហគតា ធម្មា សុខសហគតា ធម្មា ន
 សុខសហគតា ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ធម្មា ន
 ឧបេក្ខាសហគតា ធម្មា កាមាវចរា ធម្មា ន កា-
 មាវចរា ធម្មា រូចាវចរា ធម្មា ន រូចាវចរា ធម្មា
 អរូចាវចរា ធម្មា ន អរូចាវចរា ធម្មា បរិយាប-
 ដា ធម្មា អបរិយាបដា ធម្មា និយ្យានិកា ធម្មា

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(១៤) ពួកធម៌ដែលគួរលះបង់ដោយទស្សនៈ (សោតាបត្តិមគ្គ) ពួក
ធម៌ដែលមិនគួរលះបង់ដោយទស្សនៈ ពួកធម៌ដែលគួរលះបង់ដោយភាវនា
(មគ្គ ៣ ខាងលើ) ពួកធម៌ ដែលមិនគួរលះបង់ដោយភាវនា ពួក-
ធម៌មានហេតុដែលគួរលះបង់ដោយទស្សនៈ ពួកធម៌មិនមានហេតុដែល
គួរលះបង់ដោយទស្សនៈ ពួកធម៌មានហេតុដែលគួរលះបង់ដោយភាវនា
ពួកធម៌ មិនមានហេតុដែលគួរលះបង់ដោយភាវនា ពួកធម៌ប្រកបដោយ
វិតក្កៈ (ការគ្រិះរិះ) ពួកធម៌មិនមានវិតក្កៈ ពួកធម៌ប្រកបដោយវិចារៈ
(ការពិចារណា) ពួកធម៌មិនមានវិចារៈ ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
បីតិ (ការត្រេកអរ) ពួកធម៌មិនមានបីតិ ពួកធម៌ ប្រកបដោយ
បីតិ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយបីតិ ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខ ពួកធម៌
មិនប្រកបដោយសុខ ពួកធម៌ប្រកបដោយទុរេបក្ខា ពួកធម៌មិនប្រកប
ដោយទុរេបក្ខា ពួកធម៌ជាតាមាវចរ (ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ) ពួក
ធម៌មិនមែនជាតាមាវចរ ពួកធម៌ជាវុច្ចាវចរ ពួកធម៌មិនមែនជាវុច្ចាវចរ
(ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូប) ពួកធម៌ជាអវុច្ចាវចរ (ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអរូប) ពួក
ធម៌មិនជាអវុច្ចាវចរ ពួកធម៌ជាបរិយាបន្នៈ (រាប់បញ្ចូលក្នុងគេ-
ភូមិកវដ្តៈ) ពួកធម៌ជាអបរិយាបន្នៈ ពួកធម៌ជានិយ្យានិកៈ (ធម៌
កាត់នូវវដ្តមូល ធ្វើព្រះនិព្វានឲ្យជាអារម្មណ៍ ហើយចេញចាកវដ្តៈ)

សុត្តន្តមាតិកា

អនិយ្យាជិតា ធម្មា និយតា ធម្មា អនិយតា ធម្មា
 សឧត្តរា ធម្មា អនុត្តរា ធម្មា សរណា ធម្មា អរណា
 ធម្មា ។

បិដ្ឋិទុកំ ។

អភិធម្មមាតិកា ។

សុត្តន្តមាតិកា
១១៦

(១៥) វិជ្ជាកាតំនោ ធម្មា អវិជ្ជាកាតំនោ ធម្មា
 វិជ្ជបមា ធម្មា វិជ្ជិបមា ធម្មា ពាលា ធម្មា បណ្ឌិតា
 ធម្មា កណ្ណា ធម្មា សក្កា ធម្មា តបនិយា ធម្មា
 អតបនិយា ធម្មា អជិវចនា ធម្មា អជិវចនបថា
 ធម្មា និវត្តនំ ធម្មា និវត្តនបថា ធម្មា បញ្ចត្តិ ធម្មា

សុត្តន្តមាតិកា

ពួកធម៌មិនមែនជាខ័យ្យានិកៈ ពួកធម៌ទៀង ពួកធម៌មិនទៀង ពួកធម៌

ប្រកបដោយទុក្ខៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) ពួកធម៌មិនមានទុក្ខៈ ពួកធម៌

ប្រកបដោយរណៈ (សត្រូវ) ពួកធម៌មិនមានរណៈ ។

ចប់ បិដ្ឋិទុកៈ ។

ចប់ អភិធម្មមាតិកា ។

សុត្តន្តមាតិកា
១១១

(១៥) ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកនៃអវិជ្ជា ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
ចំណែកនៃអវិជ្ជា ពួកធម៌ប្រៀបដូចផ្លែកបន្ទោរ^(១) ពួកធម៌ប្រៀបដូច
ពេជ្រ^(២) ពួកធម៌ពាល^(៣) ពួកធម៌បណ្ឌិត^(៤) ពួកធម៌ខ្មៅ^(៥) ពួកធម៌ស^(៦)
ពួកធម៌ដុតកំដៅ^(៧) ពួកធម៌មិនដុតកំដៅ ពួកធម៌ជាឈ្មោះ ពួកធម៌ជា
គន្លងនៃឈ្មោះ ពួកធម៌ជាទិវតិ^(៨) ពួកធម៌ជាគន្លងនៃទិវតិ ពួកធម៌ជា

---

១ ធម៌ដែលមានកំឡុងរស្មីស្លូបស្លើង មិនអាចនឹងកំបាត់នឹងត ឆ័តិលេសបាន ។
២ ធម៌ដែលមានកំឡុងរស្មីញៀវញ្ញាអាចនឹងកំបាត់នឹងត ឆ័តិលេសបាន ។ ៣ ធម៌ពាំងនៅ
ក្នុងមនុស្សពាល ឬ ធ្វើមនុស្សឲ្យទៅជាពាលវិញ ។ ៤ ធម៌ពាំងនៅក្នុងបណ្ឌិត ឬ ធ្វើមនុស្ស
ឲ្យទៅជាបណ្ឌិតវិញ ។ ៥ ធម៌ធ្វើចិត្តឲ្យអាប់ពិរស្មី ។ ៦ ធម៌ធ្វើចិត្តឲ្យមានរស្មីភ្លឺ ។
៧ ធម៌ញ្ញាំងសត្វឲ្យក្តៅក្នុងលោកនេះ នឹងលោកខាងមុខ ។ ៨ ប្រែថា ការពោលដោយ
មិនសល់ សំដៅយកពាក្យវិជ្ជាហៈ ឬ វិគ្រោះ អធិប្បាយប្រាប់ហេតុ ប្រាប់ផល ដូចពាក្យថា
សភាវៈណាពាក់ព័ន្ធសត្វ សភាវៈនោះ ហៅថាសង្ខារ ជាដើម ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

បញ្ចត្តិបថា ធម្មា នាមញ្ញ រូបញ្ញ អវិជ្ជា ច
 ភវត្តណា ច ភវទិដ្ឋិ ច វិភវទិដ្ឋិ ច សស្សតទិដ្ឋិ ច
 ឡិច្ឆេទទិដ្ឋិ ច អន្តរាទិដ្ឋិ ច អនន្តរាទិដ្ឋិ ច បុព្វ-
 ញានុទិដ្ឋិ ច អបរញ្ញានុទិដ្ឋិ ច អហិរិកញ្ញ អនោ-
 ត្តប្បញ្ញ ហិរិ ច ឡិត្តប្បញ្ញ នោវចស្សតា ច
 ចាបមិត្តតា ច សោវចស្សតា ច កល្យាណមិត្តតា
 ច អាបត្តិកុសលតា ច អាបត្តិវិជ្ជានកុសលតា ច
 សមាបត្តិកុសលតា ច សមាបត្តិវិជ្ជានកុសលតា ច
 ធាតុកុសលតា ច មនសីការកុសលតា ច អាយ-
 តនកុសលតា ច បដិច្ចសមុប្បាទកុសលតា ច
 ហិទកុសលតា ច អដ្ឋានកុសលតា ច អាជ្ជកេ
 ច មន្តកេ ច ខន្តិ ច សោវច្ឆញ្ញ សាខល្យញ្ញ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

បញ្ញត្តិ ពួកធម៌ជាតន្ត្រីនៃបញ្ញត្តិ នាម(១) និង រូប(២) អវិជ្ជា(៣) និង
 ភវតណ្ហា(៤) ភវទិដ្ឋិ(៥) និងវិភវទិដ្ឋិ(៦) សស្សតទិដ្ឋិ(៧) និង ទរោចទិដ្ឋិ (៨)
 អន្តវទិដ្ឋិ(៩) និង អន្តវទិដ្ឋិ(១០) បុព្វនាទិដ្ឋិ(១១) និង អបរាទិដ្ឋិ(១២)
 សេចក្តីមិនខ្មាសបាប និង សេចក្តីមិនក្តៅនឹងបាប សេចក្តីខ្មាសបាប
 និងសេចក្តីក្តៅនឹងបាប ភាពនៃបុគ្គលប្រដៅក្រ និងភាពនៃបុគ្គលមាន
 មិត្រភាគក្រក់ ភាពនៃបុគ្គលប្រដៅងាយ និងភាពនៃបុគ្គលមានមិត្រ
 ល្អ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាចត្តិ និងសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការចេញចាកអាចត្តិ
 សេចក្តីឈ្លាសក្នុងសមាចត្តិ និងសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការចេញចាកសមាចត្តិ
 សេចក្តីឈ្លាសក្នុងធាតុ និងសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត សេចក្តី
 ឈ្លាសក្នុងអាយតនៈ និងសេចក្តីឈ្លាសក្នុងបដិពុលសមុប្បទ សេចក្តី
 ឈ្លាសក្នុងហេតុ និងសេចក្តីឈ្លាសក្នុងការមិនមែនជាហេតុ សេចក្តីត្រង់
 និងសេចក្តីទ្រទ្រង់ សេចក្តីអត់ស្លន់ និងសេចក្តីស្ងួត សេចក្តីរាក់ទាក់

---

១ ប្រែថា ឈ្មោះ មួយទៀតថា ទន់ទោរ ឬបង្កោនទៅ ។ ២ ប្រែថា វិសាស ច្បល់បាញ ។
 ៣ ប្រែថា មិនដឹងអរិយសព្វទាំង ៤ ។ ៤ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងភព ឬ សេចក្តីប្រាថ្នាប្រកប
 ដោយសស្សតទិដ្ឋិ ។ ៥ សេចក្តីយល់ឃើញថាសត្វកើតឡើង ហើយទៀង ។ ៦ សេចក្តីយល់
 ឃើញថាសត្វមិនកើតឡើង ។ ៧ សេចក្តីយល់ឃើញថា ខ្លួននិងលោកជាសភាវៈទៀង ។
 ៨ សេចក្តីយល់ឃើញថា សត្វសូត្រមិនកើតឡើង ។ ៩ សេចក្តីយល់ឃើញថា លោក
 មានទីបំផុត ។ ១០ សេចក្តីយល់ឃើញថា លោកមិនមានទីបំផុត ។ ១១ សេចក្តីយល់
 ឃើញថាមច់ណែកនៃខ្លួនខាងដើម ។ ១២ សេចក្តីយល់ឃើញថាមច់ណែកនៃខ្លួនខាងចុង ។

សុត្តន្តមាតិកា

បដិសន្ធារោ ច ឥន្ទ្រិយេសុ អត្តត្តារតា ច ភោជនេ
 អមត្តតា ច ឥន្ទ្រិយេសុ ត្តត្តារតា ច ភោជនេ
 មត្តតា ច មជ្ជស្សចញ្ញា អសម្មជញ្ញា សត្ត
 ច សម្មជញ្ញា បដិសន្ធិនពលញ្ញា ភាវនាពលញ្ញា
 សមថោ ច វិបស្សនា ច សមថនិមិត្តញ្ញា បត្តា-
 ហនិមិត្តញ្ញា បត្តាហោ ច អវិក្កេចោ ច សីល-
 វិបត្តិ ច ទិដ្ឋិវិបត្តិ ច សីលសម្មទា ច ទិដ្ឋិសម្មទា
 ច សីលវិស្សន្តិ ច ទិដ្ឋិវិស្សន្តិ ច ទិដ្ឋិវិស្សន្តិ ខោ បន
 យថាទិដ្ឋិស្ស ច បដានិ សំវេតោ ច សំវេជនិយេសុ
 ហានេសុ សំវិត្តស្ស ច យោនិសោ បដានិ អស-
 ន្តតា ច កុសលេសុ ធម្មេសុ អប្បដិវាទិតា ច
 បដានស្មី វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ខយេ ញ្ញាលី អនុ-
 ប្បនេ ញ្ញាលានិ ។

សុត្តន្តមាតិកា ។

មាតិកា និទ្ទឹតា ។

សុត្តន្តមាតិកា

និងការស្រុះស្រួលខ្ពង់ខ្ពស់ ការមិនរក្សាទារក្នុងវង្សនិយម និងសេចក្តីមិនជំងឺ
 ប្រមាណក្នុងភោជន ការរក្សាទារក្នុងវង្សនិយម និងសេចក្តីជំងឺប្រមាណ
 ក្នុងភោជន សេចក្តីភូចស្មារតី និងសេចក្តីមិនជំងឺខ្លួន ស្មារតី និង
 សេចក្តីជំងឺខ្លួន កំឡាំងគឺការពិចារណា និងកំឡាំងការវិនាសមថៈ^(១)
 និងវិបស្សនា^(២) និមិត្តរូបសមថៈ និងនិមិត្តនៃការផ្តួងឡើង ការផ្តួង
 ឡើង និងសេចក្តីមិនរាយមាយ វិបត្តិនៃសីល និងវិបត្តិនៃទិដ្ឋិ ការ
 បរិច្ចណិនៃសីល និងការបរិច្ចណិនៃទិដ្ឋិ សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសីល និង
 សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃទិដ្ឋិ សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃទិដ្ឋិ និងសេចក្តីព្យាយាម
 របស់បុគ្គលដែលមានទិដ្ឋិសមគួរ សេចក្តីសង្កេតក្នុងចិលៃគួរសង្កេត
 ទាំងឡាយ និងសេចក្តីព្យាយាមដោយទុបាយនៃបុគ្គលដែលមានសេចក្តី
 សង្កេត សេចក្តីមិនសន្តោសក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ និងសេចក្តីមិនចូរ
 ថយក្នុងព្យាយាម វិជ្ជានិងវិមុត្តិ សេចក្តីជំងឺក្នុងធម៌^(៣) ជាគ្រឿងអស់
 ទៅនៃកិលេស និងសេចក្តីជំងឺក្នុងធម៌^(៤) ដែលធ្វើកិលេសមិនឲ្យកើត
 ឡើងទៀត ។

ចប់ សុត្តន្តមាតិកា ។

ចប់ មាតិកា ។

---

១ សភាវៈរម្ងាប់នូវធម៌ជាសត្រូវ ។ ២ ធម្មជាតិយើងដោយអាការៈផ្សេងៗ ។ ៣ អរិយមគ្គ ។
 ៤ អរិយផល ។

បទភាជនីយំ

[១៦] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ
សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ
វា សន្តារម្មណំ វា កន្តារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា
ដោជ្ជញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
បនារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្ត
ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ
សុខំ ហោតិ ចិត្តស្សេកត្តតា ហោតិ សន្តិទ្រ្គយំ
ហោតិ វិរិយទ្រ្គយំ ហោតិ សតិទ្រ្គយំ ហោតិ
សមាធិទ្រ្គយំ ហោតិ បញ្ញាទ្រ្គយំ ហោតិ មនិទ្រ្គយំ
ហោតិ សោមនស្សទ្រ្គយំ ហោតិ ជីវិតទ្រ្គយំ ហោតិ
សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ សម្មា-
វាយាមោ ហោតិ សម្មាសតិ ហោតិ សម្មាសមាធិ
ហោតិ សន្តាពលំ ហោតិ វិរិយពលំ ហោតិ
សតិពលំ ហោតិ សមាធិពលំ ហោតិ បញ្ញាពលំ

បទភាជិនីយ

(១៦) ពួកធម៌ជាកុសល ដូចម្ដេចខ្លះ ។ ចិត្តជាតាមាវចរ-

កុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ មានរូបជា

ការម្នាក់ មានសំឡេងជាការម្នាក់ មានក្លិនជាការម្នាក់ មាន

រសជាការម្នាក់ មានផោដ្ឋព្វជាការម្នាក់ មានធម៌ជាការម្នាក់

ក្ដី ឬថា ប្រាព្វនៃការម្នាក់ណាមួយហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈក៏កើតមានក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត នៃក្ដុះ

វិចារៈ ចិត្ត សុខ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត សង្ខ្រឹយ វិវិយ្រឹយ សត្រឹយ

សមាធិត្រឹយ ចញ្ញត្រឹយ មន្តត្រឹយ សោមនស្សត្រឹយ ជីវិតត្រឹយ

សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ

សម្មាពលៈ វិវិយ្រតលៈ សត្តពលៈ សមាធិពលៈ ចញ្ញាពលៈ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

ហោតិ ហិរិពលំ ហោតិ ឌុត្តប្បពលំ ហោតិ
 អលោភោ ហោតិ អនោសោ ហោតិ អមោហោ
 ហោតិ អនកិជ្ឈា ហោតិ អព្យាចានោ ហោតិ
 សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ហិរិ ហោតិ ឌុត្តប្បំ ហោតិ
 កាយប្បស្សន្តិ^(១) ហោតិ ចិត្តប្បស្សន្តិ^(២) ហោតិ
 កាយលហុតា ហោតិ ចិត្តលហុតា ហោតិ កាយ-
 មុទុតា ហោតិ ចិត្តមុទុតា ហោតិ កាយកម្មពាតា
 ហោតិ ចិត្តកម្មពាតា ហោតិ កាយទាតុពាតា
 ហោតិ ចិត្តទាតុពាតា ហោតិ កាយុជុកតា ហោតិ
 ចិត្តុជុកតា ហោតិ សតិ ហោតិ សម្បជញ្ញំ ហោតិ
 សមថោ ហោតិ វិបស្សនា ហោតិ បត្តាហោ
 ហោតិ អវិក្ខោចោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋានា អវុបិណោ
 ធម្មា វេម ធម្មា កុសលា ។

(១៧) កតមោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។
 យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ដុសនា សម្មសនា
 សម្មសិក្ខា^(៣) អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។

---

១ ឧ. ម. កាយបស្សន្តិ ។ ២ ឧ. ម. ចិត្តបស្សន្តិ ។ ៣ ឧ. ម. សំនុំសនា សំនុំសិក្ខា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណិ

ហិពាលៈ ឡត្ថប្បាលៈ អលោកៈ អទោសៈ អមោហៈ អនភិជ្ជា

អព្យាបាទ សម្មាទិដ្ឋិ ហិ ឡត្ថប្បៈ សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត

សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត

កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់ការងារ សេចក្តីស្ងាត់កាយ សេចក្តី

ស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សម្បជញ្ញៈ សមថៈ

វិចស្សនា សេចក្តីផ្តងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមានក្នុងសម័យ

នោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដ៏ខ្ពង់ ដែលកើតឡើងដោយអស្រ័យហេតុ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

[១៧] ផស្សៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ

ការពាល់ត្រូវ ការចេះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ

ផស្សៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលជាពហុវិបស្សនា បទភានិយ

[១៨] វេទនា កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 ធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ដែលកើត
 អំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់សេចក្តីធ្លាញ់ពិសា និង
 សេចក្តីសុខនោះ ការទទួលការម្នាក់ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើត
 អំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃ
 ចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវេទនា កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[១៩] សញ្ញា កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញា
 សេចក្តីសំគាល់ ភាពនៃសេចក្តីសំគាល់ ណា ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់កុសលសញ្ញានោះ ក្នុងសម័យនោះ
 នេះសញ្ញា កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[២០] ចេតនា កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា
 សេចក្តីរិះគិត ភាពនៃការគ្រិះរិះ ណា ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃមនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់កុសលចេតនានោះ ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 ចេតនា កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២១) កតមំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធិយំ
 បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិជ្រៀយំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាធាតុ ឥទំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។

(២២) កតមោ តស្មី សមយេ វិគត្តោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តត្តោ វិគត្តោ
 សង្កប្បោ អប្បនា វ្យប្បនា ចេតសោ អភិជំរេមនា
 សម្មាសង្កប្បោ អយំ តស្មី សមយេ វិគត្តោ
 ហោតិ ។

(២៣) កតមោ តស្មី សមយេ វិចារោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចារោ វិចារោ
 អនុវិចារោ ឱបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា
 អនុមេត្តនតា អយំ តស្មី សមយេ វិចារោ
 ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

(២១) ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តី

ជំងឺការម្នាណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិផ្សេងៗ ភិក្ខុវិញ្ញាណ

ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោ-

វិញ្ញាណធាតុ, ដ៏សមគួរដល់ធម៌មានផស្សៈជាដើមនោះ ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(២២) វិតក្កៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី

ត្រង់វិះ ការវិះគិត គំវិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើងនូវចិត្ត

គឺសម្មាសន្តិច្បះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិតក្កៈ កើតមានក្នុង

សម័យនោះ ។

(២៣) វិចារៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការត្រួត-

ត្រា ការពិចារណា ការពិនិត្យមើល ការសន្លេតមើល ការផ្តន្ទិលចិត្ត

ការសំឡឹងមើល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិចារៈ កើតមានក្នុង

សម័យនោះ ។

កុសលេ កាមាវចរេ បទវាជីវ័យំ

(២៤) កតមា តស្មី សមយេ បិតំ ហោតិ ។
 យា តស្មី សមយេ បិតំ ចាមោជ្ជិ អាមោទនា
 បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តំ ឡិទក្សំ
 អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ តស្មី សមយេ បិតំ
 ហោតិ ។

(២៥) កតមំ តស្មី សមយេ សុខំ ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ សាតិ ចេតសិកំ
 សុខំ ចេតាសម្មស្សជំ សាតិ សុខំ វេទយិតិ
 ចេតាសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ តស្មី
 សមយេ សុខំ ហោតិ ។

(២៦) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកក្កតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស បិតំ
 សណ្ឌិតំ អវដ្ឋិតំ អវិសាហារោ អវិត្តោចោ អវិសា-
 ហដមាទសតា សមថោ សមាធិត្រ័យំ សមាធិតលំ
 សម្មាសមាធិ អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកក្កតា
 ហោតិ ។

កុសលដ្ឋកថាវិចារ បទរាជនិយ

(២៤) បីតិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 ឆ្កែតចិត្ត សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីសប្បាយ សេចក្តីស្រួល សេចក្តី
 ស្រស់ស្រាយ ការញញឹមញញែម ការបាទន្ទរំអំណរ ការអណ្តែត
 អណ្តែតសេចក្តី គ្រេកអររបស់ចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះបីតិ កើត
 មានក្នុងសម័យនោះ ។

(២៥) សុខ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់
 ពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទទួល
 អារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីផស្សៈរបស់ចិត្ត វេទនាដ៏
 ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីផស្សៈរបស់ចិត្ត ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះសុខ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(២៦) ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការបិតនៅរបស់ចិត្ត ការតំកល់នៅទីនឹង ការតាំងមាំ ការមិនឃ្លើង-
 ឃ្លើង ការមិនរាយមាយ សភាពចិត្តមិនឃ្លើងឃ្លើង ការស្ងប់ម្លប់
 គឺសមាធិទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

អវិជ្ជាបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៧) កកតមំ តស្មី សមយេ សន្តិជ្រៀយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សន្តា សន្តហនា
 ឡិកប្បនា អភិប្បសានោ សន្តា សន្តិជ្រៀយំ សន្តា-
 ពលំ ឥទំ តស្មី សមយេ សន្តិជ្រៀយំ ហោតិ ។

(២៨) កកតមំ តស្មី សមយេ វិរិយជ្រៀយំ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ
 វិរិយារម្មោ ជិក្ខមោ បរក្ខមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ
 ឧស្សារហោ ឧស្សោឡិ^(១) ថាមោ ធិតិ អសិដិល-
 បរក្ខមតា អនិក្ខត្តបន្តតា^(២) អនិក្ខត្តជរតា ជរសម្ប-
 ត្តាហោ វិរិយំ វិរិយជ្រៀយំ វិរិយពលំ សម្មាវាយាមោ
 ឥទំ តស្មី សមយេ វិរិយជ្រៀយំ ហោតិ ។

(២៩) កកតមំ តស្មី សមយេ សតិជ្រៀយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ
 បដិស្សតិ សតិ សរណតា ជារណតា អបិលា-
 បនតា អសមសនតា^(៣) សតិ សតិជ្រៀយំ សតិពលំ
 សម្មាសតិ ឥទំ តស្មី សមយេ សតិជ្រៀយំ ហោតិ ។

---

១ ឧ. ឧស្សោឡិ ។ ២ ឧ. ប. អនិក្ខត្តជន្តតា ។ ៣ ឧ. ប. អសមុស្សតា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

(២៧) សទ្ធិទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ជំនឿ សេចក្តីជឿ សេចក្តីជឿសិប្ប សេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺសទ្ធា
 សទ្ធិទ្រុយ សទ្ធាពលៈ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសទ្ធិទ្រុយ កើត
 មានក្នុងសម័យនោះ ។

(២៨) វិរិយទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការ
 ប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហារត សង្វាត ខិតខំ ព្យា-
 យាម ទស្សាហ៍ ច្រើនច្រើន ខ្មែរក្រហម ខ្មែរខ្មែរ សេចក្តីសង្វាត ការ
 មិនចូលយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ពុរ ការផ្តង
 ពុរ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រុយ វិរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះវិរិយទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(២៩) សតិទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹករឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការ
 នឹកបាន ការចាំបាន ការមិនកាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្លាំង គឺសតិ
 សតិទ្រុយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 សតិទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កាមាវចេ បទវាជីវិយំ

(៣០) កកតមំ តស្មី សមយេ សមាជិទ្រុយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិវត្ត
 សណ្ឌិតំ អវជ្ជិតំ អវិសាហារោ អវិក្ខោទោ អវិសា-
 ហជំ មាណសតា សមថោ សមាជិទ្រុយំ សមាជិតលំ
 សម្មាសមាជិ ឥទំ តស្មី សមយេ សមាជិទ្រុយំ
 ហោតិ ។

(៣១) កកតមំ តស្មី សមយេ បញ្ចិទ្រុយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ចា បដាននា
 វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប-
 លក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្ល
 ធម្មញ្ញំ វេកត្យា ចិន្ទា ឧបបរិក្ខា ក្វីរំ មេធា
 បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ចា
 បញ្ចិទ្រុយំ បញ្ចាតលំ បញ្ចាសត្តំ បញ្ចាទាសានោ
 បញ្ចាអាណោកោ បញ្ចាឌីកាសោ បញ្ចាបដ្ឋោតោ
 បញ្ចារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មានិច្ចំ ឥទំ
 តស្មី សមយេ បញ្ចិទ្រុយំ ហោតិ ។

កុសលដ្ឋានពហុវិប បទពាជនីយ

(៣០) សមាធិទ្រិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការបិទនៅរបស់ចិត្ត ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស្ងប់ ការមិន
 យូងយោង ការមិនរាយមាយ សភាពនៃចិត្តមិនយូងយោង ការស្ងប់
 រម្ងាប់ គឺសមាធិទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះសមាធិទ្រិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៣១) បញ្ច្រិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ច
 សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តីពិចារ-
 ណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត
 ភាពនៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបុគ្គល
 មានសេចក្តីភ្ជួររាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី
 ធម្មជាតិកំចាត់គិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិយើញរាស់ សេចក្តី
 ដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្មញ្ចតិបញ្ចា បញ្ច្រិយ បញ្ចពលៈ គ្រឿង
 សាស្ត្រតិបញ្ចា ប្រាសាទតិបញ្ចា ពន្លឺតិបញ្ចា ទុក្ខាសតិបញ្ចា
 គ្រឿងធ្លុះតិបញ្ចា រតនៈតិបញ្ចា អមោហៈ ធម្មចរិយៈ សម្មាទិដ្ឋិ
 ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះបញ្ច្រិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

(៣២) កកតមំ តស្មី សមយេ មនិទ្រ្ទយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ
 ហានយំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្ទយំ
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាតតុ
 ឥទំ តស្មី សមយេ មនិទ្រ្ទយំ ហោតិ ។

(៣៣) កកតមំ តស្មី សមយេ សោមនស្ស្និ-
 ទ្រ្ទយំ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ
 សាតិ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្មស្ស្នជំ សាតិ
 សុខំ វេទយតិ ចេតោសម្មស្ស្នជា សាតា សុខា
 វេទនា ឥទំ តស្មី សមយេ សោមនស្ស្និទ្រ្ទយំ
 ហោតិ ។

(៣៤) កកតមំ តស្មី សមយេ ជីវិតទ្រ្ទយំ
 ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំ ធម្មា អាយុ
 មិតំ យបនា យាបនា ឥរិយនា វត្ថនា ចាលនា
 ជីវិតំ ជីវិតទ្រ្ទយំ ឥទំ តស្មី សមយេ ជីវិតទ្រ្ទយំ
 ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៣២) មនិទ្រ្តិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត
 សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វឺយ ធម្មជាតិដ៏ផ្សេងៗ ក្នុងចិត្ត
 ហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មនោវិញ្ញាណ ធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌មានផស្សៈជាដើមនោះ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះមនិទ្រ្តិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៣) សោមនស្សិទ្ធិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្ត
 ទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីផស្សៈ
 នៃចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតឡើងអំពីផស្សៈនៃចិត្ត ណា
 ក្នុងសម័យនោះ នេះសោមនស្សិទ្ធិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤) ជីវិតិទ្ធិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 អាយុ ការបិតនៅ ការយឺននៅ ការរស់នៅ ការរកិលទៅ ការ
 ប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សានៃអរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះជីវិតិទ្ធិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

ក្បួនលេខ ៣៣ វិចយេ បទ្បាណីយំ

(៣ ៥) កតមា តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ បញ្ញា បដាននា
 វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សលុក្ខណា ឧប-
 លក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្យ
 នេប្បញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ក្ករំ មេតា
 បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ញា បញ្ញាទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសន្តំ បញ្ញាទា-
 សានោ បញ្ញាអាណោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញា-
 បដ្ឋោតោ បញ្ញាវតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-
 ទិដ្ឋិ អយំ តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។

(៣ ៦) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាសង្កប្បោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តក្កោ វិតក្កោ
 សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិទិវេបនា
 សម្មាសង្កប្បោ អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសង្កប្បោ
 ហោតិ ។

កុសលដ្ឋានមាតិកា បទភាជនីយ

(៣៥) សម្មាទិដ្ឋិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា
 ការដឹងសព្វ ការពិចារណា ការជ្រើសរើស ការពិចារណាធម៌ ការ
 កំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃ
 អ្នកឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីភ័ក្ត្រ
 ច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិ
 កំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ
 សភាពដូចជាជន្ទញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រុឌ បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគី
 បញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿងឆ្លុះគឺបញ្ញា
 រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះសម្មាទិដ្ឋិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៦) សម្មាសង្កប្បៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើង
 នូវចិត្ត គឺសម្មាសង្កប្បៈ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាសង្កប្បៈ
 កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៣៧) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាវាយាមោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ
 វិយារម្ហោ ជិក្ខមោ បរិក្ខមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ
 ឧស្សាហោ ឧស្សាធិដ្ឋោ ថាមោ ជិតិ អសិដិលបរ
 ក្កមតា អជិក្ខតចន្ទតា អជិក្ខតជរតា ជរសម្ម
 ត្តាហោ វិយំ វិយំជ្រៃយំ វិយពលំ សម្មាវាយាមោ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។

(៣៨) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាសតិ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ
 បដិស្សតិ សតិ សរណតា ចារណតា អបិលា
 បនតា អសមសនតា សតិ សតិជ្រៃយំ សតិពលំ
 សម្មាសតិ អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសតិ ហោតិ ។

(៣៩) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាសមាធិ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិចិត្ត
 សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោ អវិសា
 ហជមាទសតា សមថោ សមាធិជ្រៃយំ សមាធិពលំ
 សម្មាសមាធិ អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសមាធិ
 ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៣៧) សម្មាវាយាមៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្ឃឹម ខិតខំ
 ព្យាយាម ទស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លឹម្នាត ខ្លះខ្លះ សេចក្តីសង្ឃឹម
 មិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ចុះនូវធុរៈ ការ
 ផ្គង់ធុរៈ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រិយ វិរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះសម្មាវាយាមៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៨) សម្មាសតិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹករឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការ
 នឹកបាន ការចាំបាន ការមិនកាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្លាំង គឺសតិ
 សតិទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មា-
 សតិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៩) សម្មាសមាធិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនយេង្គយេង ការ
 មិនរាយមាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនយេង្គយេង ការស្ងប់រម្ងាប់
 ចិត្ត គឺសមាធិទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះសម្មាសមាធិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កាមាបេ បទភានីយំ

(២០) កតមំ តស្មី សមយេ សទ្ធាពលំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សទ្ធា សទ្ធិហោ
 ឡិកប្បនា អភិប្បសានោ សទ្ធា សទ្ធិជ្រៀយំ សទ្ធា-
 ពលំ ឥទ្ធិ តស្មី សមយេ សទ្ធាពលំ ហោតិ ។

(២១) កតមំ តស្មី សមយេ វីរិយពលំ ហោតិ ។
 យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ វីរិយារម្មោ ធិ-
 ក្កោមោ បរក្កោមោ ឧយ្យោមោ វាយាមោ ឧស្សោហោ
 ឧស្សោធិ្នំ វោមោ ធិតិ អសិដិលបរក្កមតា អនិ-
 ក្កតិប្បនតា អនិក្កតិប្បនតា ជ្រសម្បត្តិហោ វីរិយំ
 វីរិយជ្រៀយំ វីរិយពលំ សម្មាវាយាមោ ឥទ្ធិ តស្មី
 សមយេ វីរិយពលំ ហោតិ ។

(២២) កតមំ តស្មី សមយេ សតិពលំ ហោតិ
 យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ
 សតិ សុវណតា ជារណតា អបលាបនតា អស-
 មសនតា សតិ សតិជ្រៀយំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 ឥទ្ធិ តស្មី សមយេ សតិពលំ ហោតិ ។

កុសលផាតាមារពរ បទភាជនីយ

[៤០] សទ្ធាពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ជំនឿ សេចក្តីជឿ សេចក្តីជឿស៊ប់ សេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺសទ្ធា
 សទ្ធិទ្រុយ សទ្ធាពលៈ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសទ្ធាពលៈ កើត
 មានក្នុងសម័យនោះ ។

[៤១] វិរិយពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្វាត ខិតខំ
 ព្យាយាម ទស្សៈ ប្រឹងប្រែង ខ្លឹម្នាត ខ្លះខ្លះ សេចក្តីសង្វាត
 ការមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ធុរៈ ការ
 ផងធុរៈ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រុយ វិរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ ណា
 ក្នុងសម័យនោះ នេះវិរិយពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៤២] សតិពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 រលឹក សេចក្តីរលឹករឿយ ។ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការនឹក
 បាន ការចាំបាន ការមិនកាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្លាំង គឺសតិ សតិ-
 ទ្រុយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសតិពលៈ
 កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[២៣] កកតមំ តស្មី សមយេ សមាធិពលំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស បិតិ
 សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោទោ អវិសា-
 ហជំហានសតា សមយោ សមាធិជ្រុយំ សមាធិពលំ
 សម្មាសមាធិ ឥទំ តស្មី សមយេ សមាធិពលំ
 ហោតិ ។

[២៤] កកតមំ តស្មី សមយេ បញ្ហាពលំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ហា បដាននា
 វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប-
 លក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតិំ កោសល្លិ
 នេបុត្តំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភ្នំ មេធា
 បរិណាយកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ហា បញ្ហាជ្រុយំ បញ្ហាពលំ បញ្ហាសត្តំ បញ្ហាទា-
 សានោ បញ្ហាអាណោកោ បញ្ហាឡិកាសោ បញ្ហា-
 បដ្ឋោតោ បញ្ហាវតទំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-
 ទិដ្ឋិ ឥទំ តស្មី សមយេ បញ្ហាពលំ ហោតិ ។

អរិយធម៌ ធម្មសង្គណ៍

(៤៧) សមាធិពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិនឃ្នេងឃ្នាន
 ការមិនពាយមាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនឃ្នេងឃ្នាន ការស្ងប់-
 រម្ងាប់ចិត្ត គឺសមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា កង
 សម័យនោះ នេះសមាធិពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៤៨) បញ្ញាពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តី
 ពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា សភាពនៃ
 បណ្ឌិត សភាពនៃអ្នកឈ្នួស សភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត សភាពនៃ
 បុគ្គលមានសេចក្តីភ្ងឺច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចជា
 ផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់
 សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្នញ្ញតិបញ្ញា បញ្ញាទ្រុយ បញ្ញាពលៈ
 សស្រ្តតិបញ្ញា ប្រាសាទតិបញ្ញា ពន្លឺតិបញ្ញា ឧកាសតិបញ្ញា គ្រឿង
 ឆេះតិបញ្ញា រតនៈតិបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិប័យៈ សម្មាទិដ្ឋិ ណា កង
 សម័យនោះ នេះបញ្ញាពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។

ក្នុងលេខ កាថាវិញ្ញាណ បទពាជនីយ៍

(៤៥) កកតម៌ តស្មី សមយេ ហិរិពលំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ហិរិយតិ ហិរិយេត-
 ព្រេន ហិរិយតិ ចាបកានំ អក្កុសលានំ ធម្មានំ
 សមាបត្តិយា វេទំ តស្មី សមយេ ហិរិពលំ
 ហោតិ ។

(៤៦) កកតម៌ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បពលំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បតិ ឌីត្តប្បត-
 ព្រេន ឌីត្តប្បតិ ចាបកានំ អក្កុសលានំ ធម្មានំ
 សមាបត្តិយា វេទំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បពលំ
 ហោតិ ។

(៤៧) កកតមោ តស្មី សមយេ អលោកោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អលោកោ
 អលុព្វាណា អលុព្វិតត្តំ អសារកោ អសារជ្ជណា
 អសារជ្ជិតត្តំ អនិភិជ្ឈា អលោកោ ក្កុសលម្មលំ
 អយំ តស្មី សមយេ អលោកោ ហោតិ ។

កុសលផាតាមរិច បទភាជនីយ

(២៥) ហិរិពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់

ដែលបុគ្គលខ្មាស ដោយវត្ថុដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការដួបប្រទះនឹង

អកុសលធម៌ដ៏លាមក កងសម័យនោះ នេះហិរិពលៈ កើតមានកង

សម័យនោះ ។

(២៦) ទុតប្បពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ត្រង់ដែលបុគ្គលតក់ស្លុត ដោយវត្ថុដែលគួរតក់ស្លុត តក់ស្លុតដោយការ

ដួបប្រទះនឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក កងសម័យនោះ នេះទុតប្បពលៈ

កើតមានកងសម័យនោះ ។

(២៧) អលោកៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការមិនចង់បាន ការមិនជាប់ចំពាក់ សេចក្តីមិនជាប់ចំពាក់ ការមិនត្រេក-

អរខ្លាំង ការមិនត្រេកត្រអាល សេចក្តីមិនត្រេកត្រអាល ការមិនសំឡឹង

ចំពោះ គឺអលោកៈ ជាកុសលមូល ណា កងសម័យនោះ នេះ

អលោកៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។

អរិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៨) កតមោ តស្មី សមយេ អនោសោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អនោសោ
 អទ្ធិសនា^(១) អទ្ធិសីតតំ អព្យាបាទោ អព្យាបដ្ឋោ
 អនោសោ កុសលម្បលី អយំ តស្មី សមយេ
 អនោសោ ហោតិ ។

(២៩) កតមោ តស្មី សមយេ អមោហោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ បញ្ញា បដិទដា
 វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប-
 លក្ខណា បត្តបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្យំ ទេ-
 បញ្ញំ វេកព្យា ចិត្តា ឧបបរិក្ខា ក្ករំ មេធា បរិ-
 ណាយំកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា
 បញ្ញំទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាទាសានោ
 បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញាបដ្ឋោតោ
 បញ្ញាវតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋ
 អមោហោ កុសលម្បលី អយំ តស្មី សមយេ
 អមោហោ ហោតិ ។

• ឧ.ម. អទ្ធិស្សនា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៤៨) អទោសៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនខឹង ការមិនប្រទូស្ត សេចក្តីមិនប្រទូស្ត ការមិនព្យាបាទ

សេចក្តីមិនព្យាបាទ គឺអទោសៈ ជាកុសលមូល ណា កងសម័យនោះ

នេះអទោសៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៤៩) អមោហៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា

សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តីពិចារ-

ណាធម៌ ការកំណត់ ការសំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត

ភាពនៃអកុណ្ឌាស ភាពនៃបគុលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបគុល

មានសេចក្តីភ្ជួរស្រស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី

ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិយើញច្បាស់ សេចក្តី

ដឹងល្អ សភាពដូចជាដន្ទញ គឺបញ្ញា បញ្ញាស្រ្តី បញ្ញាពលៈ គ្រឿង

សស្រាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿង

ធ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិបយៈ សម្មាទិដ្ឋិ គឺអមោហៈ

ជាកុសលមូល ណា កងសម័យនោះ នេះអមោហៈ កើតមានកង

សម័យនោះ ។

កុសលេ កមារិចេ បទេវាជីយំ

[៥០] កតមា តស្មី សមយេ អនកិជ្ជា
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អលោកោ
 អលុតុនា អលុតិតតំ អសារាតោ អសារជ្ជនា
 អសារជ្ជិតតំ អនកិជ្ជា អលោកោ កុសលម្ពលំ
 អយំ តស្មី សមយេ អនកិជ្ជា ហោតិ ។

[៥១] កតមា តស្មី សមយេ អព្យាបាទោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អនោសោ
 អទ្ធសនា អទ្ធសិតតំ អព្យាបាទោ អព្យាបដ្ឋោ
 អនោសោ កុសលម្ពលំ អយំ តស្មី សមយេ
 អព្យាបាទោ ហោតិ ។

[៥២] កតមា តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ បញ្ញា បដា-
 ននា វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សុលុក្ខណា
 ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោ-
 សល្លំ ធម្មញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ក្រ

កុសលជាការវិបាក បទភាគីយ

(៥០) អនភិជ្ឈា កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការ
 មិនចង់បាន ការមិនជាប់ចំពាក់ សេចក្តីមិនជាប់ចំពាក់ ការមិនត្រេក
 អរខ្លាំង ការមិនត្រេកត្រអាល សេចក្តីមិនត្រេកត្រអាល ការមិន
 សំឡឹងចំពោះ គឺអលោកៈ ជាកុសលមូល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 អនភិជ្ឈា កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៥១) អព្យាបាទ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនខឹង ការមិនប្រឡូស សេចក្តីមិនប្រឡូស ការមិនព្យាបាទ
 សេចក្តីមិនព្យាបាទ គឺអទោសៈ ជាកុសលមូល ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះអព្យាបាទ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៥២) សម្មាទិដ្ឋិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា
 សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តីពិចារ-
 ណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត
 ភាពនៃអ្នកឃ្លាស ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបុគ្គល
 មានសេចក្តីក្លៀស លំ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចវែងដី

អភិធម្មបំជីពេ ធម្មសង្កណំ

មេតា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ច បញ្ចន្ទ្រិយំ បញ្ចាលំ បញ្ចសុតំ បញ្ចានាសា-
 នោ បញ្ចអាណោកោ បញ្ចឌីកាសោ បញ្ចបដ្ឋោ-
 នោ បញ្ចរតនំ អមោហោ ធម្មវិធម្មោ សម្មាទិដ្ឋិ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។

(៥៣) កកតមា តស្មី សមយេ ហិរិ ហោតិ ។

យំ តស្មី សមយេ ហិរិយតិ ហិរិយតត្រេន ហិរិយតិ
 បាបកាណំ អកុសលាណំ ធម្មាណំ សមាបត្តយា អយំ
 តស្មី សមយេ ហិរិ ហោតិ ។

(៥៤) កកតមំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បំ ហោតិ ។

យំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បតិ ឌីត្តប្បតត្រេន ឌីត្តប្បតិ
 បាបកាណំ អកុសលាណំ ធម្មាណំ សមាបត្តយា តទិ
 តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញប្ប្បាស' សេចក្តី

ដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្នញ គឺបញ្ញា បញ្ញាស្រ្តីយ បញ្ញាពលៈ

គ្រឿងសស្ត្រាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ទកាសគឺបញ្ញា

គ្រឿងឆ្នុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាទិដ្ឋិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៥៣) ហិរិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែល

បុគ្គលខ្មាសដោយវត្ថុដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការជួបប្រទះនឹងអកុសល-

ធម៌ដ៏លាមក ក្នុងសម័យនោះ នេះហិរិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៥៤) ឧត្តប្បៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់

ដែលបុគ្គលតក់ស្លុត ដោយវត្ថុដែលគួរតក់ស្លុត តក់ស្លុតដោយការជួប

ប្រទះនឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក ក្នុងសម័យនោះ នេះឧត្តប្បៈ កើត

មានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលជាពាមាវចរ បទភាជនីយ

[៥៥] សេចក្តីស្ងប់កាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីស្ងប់ សេចក្តីរម្ងាប់ ការស្ងប់ ការរម្ងាប់ សេចក្តីស្ងៀមស្ងាត់

ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារកន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះ

សេចក្តីស្ងប់កាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៥៦] សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីស្ងប់ សេចក្តីរម្ងាប់ ការស្ងប់ ការរម្ងាប់ សេចក្តីស្ងៀមស្ងាត់

ណា នៃវិញ្ញាណកន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្ងប់ចិត្ត កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។

[៥៧] សេចក្តីស្រាលកាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូច-

ម្តេច ។ សេចក្តីស្រាល ការបង្កើនទៅរហ័ស សេចក្តីមិនយឺតយូរ

សេចក្តីមិនទំរេន ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារកន្ធ ក្នុង

សម័យនោះ នេះសេចក្តីស្រាលកាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបំណិព ធម្មសង្គណ៍

(៥៨) កកតមា តស្មី សមយេ ចិត្តលហុតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 លហុតា លហុបរិណាមតា អនន្ធនតា អវិត្តនតា
 អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តលហុតា ហោតិ ។

(៥៩) កកតមា តស្មី សមយេ កាយមុទ្ធតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វេទនាខន្ធស្ស
 សញ្ញាខន្ធស្ស សម្ពាវក្ខន្ធស្ស មុទ្ធតា មន្តវតា
 អកក្ខលតា អកកប៌នតា អយំ តស្មី សមយេ
 កាយមុទ្ធតា ហោតិ ។

(៦០) កកតមា តស្មី សមយេ ចិត្តមុទ្ធតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 មុទ្ធតា មន្តវតា អកក្ខលតា អកកប៌នតា អយំ
 តស្មី សមយេ ចិត្តមុទ្ធតា ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណិ

(៥៨) សេចក្តីស្រាលចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីស្រាល ការបង្កើនទៅដោយរហ័ស សេចក្តីមិនយឺតយូរ សេច-

ក្តីមិនទំន់ ណា នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្រាល

ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៥៩) សេចក្តីទន់កាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីទន់ សេចក្តីទោរ សេចក្តីមិនរឹង មិនរឹង ណា នៃវេទនា-

ខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីទន់កាយ

កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៦០) សេចក្តីទន់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីទន់ សេចក្តីទោរ សេចក្តីមិនរឹង មិនរឹង ណា នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ

ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីទន់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

ဂျပေ ကမာဝေ ပဒေသနီယံ

[၆၀] ကိဇဗာ ဇန္တိံ နေဗယေ ကာယကမ္မဏာ
 ယောဂီ ဟိ ယာ ဇန္တိံ နေဗယေ ဝိဒါနာစုဒ္ဓန္တ
 နဏာစုဒ္ဓန္တံ နယောဂီစုဒ္ဓန္တံ ကမ္မဏာ ကမ္မ-
 ဇာနိ ကမ္မဏာကံ ဟိ ဇန္တိံ နေဗယေ ကာယ-
 ကမ္မဏာ ယောဂီ ဟိ

[၆၁] ကိဇဗာ ဇန္တိံ နေဗယေ ဝိဒါနကမ္မဏာ
 ယောဂီ ဟိ ယာ ဇန္တိံ နေဗယေ ဝိဂ္ဂါယကစုဒ္ဓန္တ
 ကမ္မဏာ ကမ္မဇာနိ ကမ္မဏာကံ ဟိ ဇန္တိံ
 နေဗယေ ဝိဒါနကမ္မဏာ ယောဂီ ဟိ

[၆၂] ကိဇဗာ ဇန္တိံ နေဗယေ ကာယဗျာဓိကမ္မဏာ
 ယောဂီ ဟိ ယာ ဇန္တိံ နေဗယေ ဝိဒါနာစုဒ္ဓန္တ
 နဏာစုဒ္ဓန္တံ နယောဂီစုဒ္ဓန္တံ ဗျာဓိကမ္မဏာ ဗျာဓိ-
 ဗျာဓိကမ္မဏာကံ ဟိ ဇန္တိံ နေဗယေ ကာယဗျာဓိကမ္မဏာ
 ယောဂီ ဟိ

កុលសជាតាមរិច បទភាជនីយ

[៦១] កាយគួរដល់ការងារ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូច

មេច ។ ការគួរដល់ការងារ សេចក្តីគួរដល់ការងារ សភាពគួរដល់

ការងារ ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ហារក្ខន្ធ កងសម័យ

នោះ នេះកាយគួរដល់ការងារ កើតមានកងសម័យនោះ ។

[៦២] ចិត្តគួរដល់ការងារ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូច

មេច ។ ការគួរដល់ការងារ សេចក្តីគួរដល់ការងារ សភាពគួរដល់

ការងារ ណា នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ កងសម័យនោះ នេះចិត្តគួរដល់ការងារ

កើតមានកងសម័យនោះ ។

[៦៣] សេចក្តីស្អាតកាយ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូច

មេច ។ ការស្អាត សេចក្តីស្អាត សភាពស្អាត ណា នៃវេទនាខន្ធ

នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ហារក្ខន្ធ កងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្អាតកាយ

កើតមានកងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្គណំ

(៦៤) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តចាកុញ្ញតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 បុណ្ណតា បុណ្ណតំ បុណ្ណកាវោ អយំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តចាកុញ្ញតា ហោតិ ។

(៦៥) កតមា តស្មី សមយេ កាយុជ្ជកតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វេទនាខន្ធស្ស
 សញ្ញាខន្ធស្ស សង្ខារក្ខន្ធស្ស ឧដ្ឋតា ឧដ្ឋកតា
 អដ្ឋតា អវដ្ឋតា អកុដ្ឋលតា អយំ តស្មី សមយេ
 កាយុជ្ជកតា ហោតិ ។

(៦៦) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តជ្ជកតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 ឧដ្ឋតា ឧដ្ឋកតា អដ្ឋតា អវដ្ឋតា អកុដ្ឋលតា
 អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តជ្ជកតា ហោតិ ។

(៦៧) កតមា តស្មី សមយេ សតិ ហោតិ ។
 យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ
 សតិ សុរណតា ជានណតា អបលាបនតា អស-
 មសនតា សតិ សតិជ្ជយំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 អយំ តស្មី សមយេ សតិ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

[៦៤] សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការស្ងាត់ សេចក្តីស្ងាត់ សភាពស្ងាត់ ណា នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុង
សម័យនោះ នេះសេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៦៥] សេចក្តីត្រង់កាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការត្រង់ សេចក្តីត្រង់ ការមិនរៀប មិនកោង មិនរំពត់ ណា នៃ
វេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារនន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តី
ត្រង់កាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៦៦] សេចក្តីត្រង់ចិត្ត កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការត្រង់ សេចក្តីត្រង់ ការមិនរៀប មិនកោង មិនរំពត់ ណា នៃ
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីត្រង់ចិត្ត កើតមានក្នុង
សម័យនោះ ។

[៦៧] សតិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី

រលឹក សេចក្តីរលឹករឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការនឹក
ឃើញ ការចាំបាន ការមិនភាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្លាំង គឺសតិ
សតិទ្រុឺយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
សតិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កាមាវចេ បទភជីយំ

(៦៨) កកតមំ តស្មី សមយេ សម្មជញ្ញំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ញា បជាធនា
 វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លត្តណា ឧប-
 លត្តណា បច្ចុបលត្តណា បណ្ឌិតំ កោសល្លំ
 នេប្បញ្ញំ វេកត្យា ចិន្ទា ឧបបវិត្តា ភ្នំ មេធា
 បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ញា បញ្ញាច្រៀយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញា-
 មាសានោ បញ្ញាអាណោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញា-
 បដ្ឋោតោ បញ្ញាវតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ
 សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តស្មី សមយេ សម្មជញ្ញំ ហោតិ ។

(៦៩) កកតមោ តស្មី សមយេ សមថោ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
 សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិត្តោ អវិសាហា-
 ជមាទសតា សមថោ សមាជិច្ឆ័យំ សមាជិតលំ
 សម្មាសមាជិ អយំ តស្មី សមយេ សមថោ
 ហោតិ ។

កុសលដ្ឋកថាបិដក បទភាគទី១២

[៦៨] សម្បជញ្ញាៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

បញ្ញា ការដឹងសព្វ ការពិចារណា ការជ្រើសរើស ការពិចារណាធម៌
 ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាព
 នៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តី
 ភ្លឺច្បាស់ សេចក្តីគិត ការយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់
 កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាព
 ដូចជាជន្លូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រិយ បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រា-
 សាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿងធ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈ
 គឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិបយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ណា កងសម័យនោះ
 នេះសម្បជញ្ញាៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។

[៦៩] សមថៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការ

បិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិនឃ្លើងឃ្លោង ការ
 មិនវាយមាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនឃ្លើងឃ្លោង សេចក្តីស្ងប់
 រម្ងាប់ចិត្ត គឺសមាធិទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា កង
 សម័យនោះ នេះសមថៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ៍

[៧០] កតមា តស្មី សមយេ វិបស្សន
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ហា បដានន
 វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប
 លក្ខណា បត្តបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្ល
 ទេប្បញ្ញំ វេកព្យា ចិន្ដា ឧបបរិក្ខា ក្រី មេធា
 បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ហា បញ្ហាជ្រៃយំ បញ្ហាពលំ បញ្ហាសត្តំ បញ្ហា-
 ចាសានោ បញ្ហាអាណោកោ បញ្ហាឱកាសោ បញ្ហា-
 បដ្ឋោតោ បញ្ហារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-
 ទិដ្ឋិ អយំ តស្មី សមយេ វិបស្សនា ហោតិ ។

[៧១] កតមោ តស្មី សមយេ បត្តាហោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ
 វិយារម្ហោ ជិក្ខមោ បរិក្ខមោ ឧយ្យមោ វិយាមោ
 ឧស្សាហោ ឧស្សាធិ ថាមោ ធិតិ អសិលបរ-
 កមតា អនិក្ខតចនតា អនិក្ខតជរតា ជរសម្បត្តា-
 ហោ វិយំ វិយំជ្រៃយំ វិយពលំ សម្មាវិយាមោ
 អយំ តស្មី សមយេ បត្តាហោ ហោតិ ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្ខណ៍

(៧០) វិបស្សនា កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា
 ការដឹងសព្វ ការពិចារណា ការជ្រើសរើស ការពិចារណាធម៌ ការ
 កំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃ
 អ្នកឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីភ្នំ
 ច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់
 កិលេស ធម្មជាតិវិណនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ
 សភាពដូចជាដំនូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រុយ បញ្ញាពលៈ សស្ត្រគឺបញ្ញា
 ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿងឆេះគឺបញ្ញា
 រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិបយៈ សម្មាសម្ពុទ្ធ ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះវិបស្សនា កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៧១) សេចក្តីផងឡើង កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្វាត ខិតខំ
 ព្យាយាម ទស្សហ៍ ប្រឹងប្រែង ឃ្នាតខ្ចី ខ្ទះខ្ទង់ សេចក្តីសង្វាត
 មិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ធុរៈ ការផ្គង
 ធុរៈ គឺវិរយៈ វិរយៈទ្រុយ វិរយៈពលៈ សម្មាវាយាមៈ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះសេចក្តីផងឡើង កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កមាវិបេ ពោធិ៍សាទេ

[៧២] កតមោ តស្មី សមយេ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
 សណ្ឌិតិ អវិជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោចោ អវិសា.
 ហជមាទសតា សមថោ សមាធិជ្រៀយំ សមាធិពលំ
 សម្មាសមាធិ អយំ តស្មី សមយេ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។

[៧៣] យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោចិ
 អតិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិលោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។

ចទកាជីយំ និធិតំ ។

បឋមកាណារំ ។

[៧៤] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ម្យាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ តាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋជ្រៀយានិ ហោន្តិ
 បញ្ចង្កិកំ យានំ ហោតិ បញ្ចង្កិកោ មត្តោ ហោតិ

កុសលផាកមរិចរ ពេដ្ឋសវារៈ

[៧២] សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅសឹប ការមិន
 យូងយោង ការមិនរាយមាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនយូងយោង
 ការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្ត គឺសមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា
 កងសម័យនោះ នេះសេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមានកងសម័យនោះ ។

[៧៣] មួយទៀត ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងដោយ
 អាស្រ័យហេតុ រមែងកើតមានកងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ បទកាជនីយ ។

ចប់ បឋមភាណវារៈ ។

[៧៤] ខន្ធ ៤ កើតមានកងសម័យនោះ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២
 អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៥

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សត្ត ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្សោ ហោតិ ឯកា វេទនា ហោតិ ឯកា
 សញ្ញា ហោតិ ឯកា ចេតនា ហោតិ ឯកំ ចិត្តំ
 ហោតិ ឯកោ វេទនាខន្ទោ ហោតិ ឯកោ
 សញ្ញាខន្ទោ ហោតិ ឯកោ សង្ខារក្ខន្ទោ ហោតិ
 ឯកោ វិញ្ញាណក្ខន្ទោ ហោតិ ឯកំ មនាយននិ
 ហោតិ ឯកំ មនិទ្រ្ទិយំ ហោតិ ឯកា មនោវិញ្ញាណ-
 នាតុ ហោតិ ឯកំ ធម្មាយននិ ហោតិ ឯកា
 ធម្មនាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អព្រាបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិលោ ធម្មា វមេ
 ធម្មា កុសលា ។

(៧៥) កតមេ តស្មី សមយេ ចត្តារោ ខន្ទោ
 ហោន្តិ ។ វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ
 វិញ្ញាណក្ខន្ទោ ។ កតមោ តស្មី សមយេ វេទនា-
 ខន្ទោ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ
 សាតិ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្មស្សដិ សាតិ
 សុខំ វេទយិតិ ចេតោសម្មស្សជា សាតា សុខា
 វេទនា អយំ តស្មី សមយេ វេទនាខន្ទោ ហោតិ ។

កុសលដ្ឋានមារិច្ច កោដិសិវៈ

ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១

ចិត្ត ១ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ហារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១

មនាយតនៈ ១ មន្ត្រីយ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១

ធម្មធាតុ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ឬពួកអរូបធម៌ដទៃ ណា ដែល

កើតឡើងដោយអាស្រ័យហេតុ កើតមានកងសម័យនោះ នេះពួកធម៌

ជាកុសល ។

(៧៥) ខន្ធ ៤ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ វេទនា-

ខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ហារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ វេទនាខន្ធ កើតមានកង

សម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេច-

ក៏សុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែល

កើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្រូវ

នៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះវេទនាខន្ធ កើតមានកងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិណ្ឌោ ធម្មសង្កណ៍

កតមោ តស្មី សមយេ សញ្ញាខន្ធោ ហោតិ

យា តស្មី សមញ្ញោ សញ្ញា សញ្ញានន្ទោ សញ្ញ

និគតិំ អយំ តស្មី សមយេ សញ្ញាខន្ធោ ហោតិ

កតមោ តស្មី សមយេ សង្ការក្កន្ធោ ហោតិ

ដស្សោ ចេតនា វិតកោ វិចារា បតិ ចិត្តស្សក

កុតា សន្តិទ្ធិយំ វិយទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ សមាធិទ្ធិយំ

បញ្ញាទ្ធិយំ ជីវិតទ្ធិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ

សម្មារាមាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សន្តាពលំ

វិយពលំ សតិពលំ សមាធិពលំ បញ្ញាពលំ ហិរិ

ពលំ ឌីត្តប្បពលំ អលោកោ អនោសោ អមោហោ

អនភិជ្ឈោ អព្យាចានោ សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ឌីត្តប្ប

កាយប្បស្សន្តិ ចិត្តប្បស្សន្តិ កាយលហុតា ចិត្ត

លហុតា កាយមុទុតា ចិត្តមុទុតា កាយកម្មញ្ញាតា

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

សញ្ញា ខន្ធ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញា សេចក្តី

ក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសញ្ញា

ខន្ធ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ សង្ខារក្នុង កើតមានក្នុងសម័យ

នោះ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ

ឯកគុតារបស់ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សត្តិទ្រិយ សមាធិ-

ទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវា-

យាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលៈ វិរិយពលៈ សតិ-

ពលៈ សមាធិពលៈ បញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ ធុត្តប្បពលៈ អរលោកៈ

អរោសៈ អរោហៈ អនកិដ្ឋក្ក អព្យាបាទ សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ធុត្តប្បៈ

សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តី

ស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត កាយគួរដល់ការងារ

កុសលេ កមវិបេ ពោធិ៍សាវ័ព

ចិត្តកម្មញ្ញតា កាយចាកញ្ញតា ចិត្តចាកញ្ញតា កា
 យុជ្ឈកតា ចិត្តជ្ឈកតា សតិ សម្មជញ្ញំ សមដោ
 វិបស្សនា បន្តាហោ អវិក្ខេបោ យេ វា បទ តស្មី
 សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបេនោ
 ធម្មា វេបេត្តា វេទនាខន្ធិ វេបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ
 វេបេត្តា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សង្កា-
 រក្ខន្ធា ហោតិ ។ កតាហោ តស្មី សមយេ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្ត
 មនោ មាទសំ មាទយំ បណ្ឌិវំ មនោ មនាយតនំ
 មនិទ្រុយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោ-
 វិញ្ញាណាតតុ អយំ តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ វេមេ តស្មី សមយេ ចន្តារោ ខន្ធា
 ហោនិ ។

កុសលជាតាមារិចរ ពោធិ្ឋសិវៈ

ចិត្តគួរដល់ការងារ សេចក្តីស្ងាត់កាយ សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តី

ត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សម្បជញ្ញៈ សមថៈ វិបស្សនា សេច-

ក្តីផង សេចក្តីមិនរាយមាយ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃ ណា ក្រៅអំពី

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ ដែលកើតឡើងដោយអាស្រ័យ

ហេតុ ក្នុងសម័យនោះ នេះសង្ខារកន្លះ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

វិញ្ញាណកន្លះ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត

សេចក្តីដឹងការមូល សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយ ធម្មជាតិដូច្នោះស្ងាត់ គឺ

មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណកន្លះ មនោវិញ្ញា -

ណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ

វិញ្ញាណកន្លះ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ នេះពួកខន្ធ ៤ កើត

មានក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៧៦) កកមា នំ កស្មី សមយេ ទ្វាយតនានំ
 ហោន្តំ ។ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ កកមំ កស្មី
 សមយេ មនាយតនំ ហោតំ ។ យំ កស្មី សមយេ
 ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធយំ បណ្ណារំ មនោ មនាយ-
 តនំ មនិជ្រៀយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា ម-
 នោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ កស្មី សមយេ មនាយតនំ
 ហោតំ ។ កកមំ កស្មី សមយេ ធម្មាយតនំ
 ហោតំ ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋារក្ខន្ធា
 ឥទំ កស្មី សមយេ ធម្មាយតនំ ហោតំ ។ ឥមា នំ
 កស្មី សមយេ ទ្វាយតនានំ ហោន្តំ ។

(៧៧) កកមា កស្មី សមយេ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តំ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ ។ កកមា
 កស្មី សមយេ មនោវិញ្ញាណធាតុ ហោតំ ។
 យំ កស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធយំ
 បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិជ្រៀយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោវិញ្ញាណធាតុ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៧៦) អាយតនៈ ២ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។ មនាយតនៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ

តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ

ធម្មជាតិថ្នាស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញា-

ណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កង

សម័យនោះ នេះមនាយតនៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ ។ ធម្មាយតនៈ

កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ

សង្ខារខន្ធ នេះធម្មាយតនៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ នេះ

អាយតនៈ ២ កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

(៧៧) ធាតុ ២ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ មនោ-

វិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ កើតមានកង្កសម័យនោះ

តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ

ធម្មជាតិថ្នាស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កង្កសម័យនោះ

កុសលេ កមរិបេ ពោធិ៍សាត

អយំ តស្មី សមយេ មនោវិញ្ញាណធាតុ ហោតិ ។
 កកមា តស្មី សមយេ ធម្មធាតុ ហោតិ ។
 វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សម្ពាវត្តន្ធោ អយំ តស្មី
 សមយេ ធម្មធាតុ ហោតិ ។ ឥមា តស្មី សម-
 យេ ទ្វេ ធាតុយោ ហោន្តិ ។

[៧៨] កកមេ តស្មី សមយេ តយោ អាហារា
 ហោន្តិ ។ ដស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ
 វិញ្ញាណហារោ ។ កកមោ តស្មី សមយេ ដស្សា-
 ហារោ ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ដស្សា
 ដុសនា សម្មុសនា សម្មុសតត្ថំ អយំ តស្មី សមយេ
 ដស្សាហារោ ហោតិ ។ កកមោ តស្មី សមយេ
 មនោសញ្ចេតនាហារោ ហោតិ ។ យា តស្មី
 សមយេ ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយតត្ថំ អយំ
 តស្មី សមយេ មនោសញ្ចេតនាហារោ ហោតិ ។
 កកមោ តស្មី សមយេ វិញ្ញាណហារោ ហោតិ ។

កុសលជាតាមរយៈ កេតិកសម័យៈ

នេះមនោវិញ្ញាណធាតុ កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។ ធម្មធាតុកើតមាន

កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ

នេះធម្មធាតុ កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។ នេះធាតុ ២ កើតមាន

កង្កីសម័យនោះ ។

(៧៨) អាហារ ៣ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្ស្សហារ មនោសញ្ចេតនាហារ វិញ្ញាណហារ ។ ផស្ស្សហារ

កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ ការពាល'ត្រូវ ការ

ប៉ះពាល' ការទ្រង់កង្កើត ណា កង្កីសម័យនោះ នេះផស្ស្សហារ កើត

មាន កង្កីសម័យនោះ ។ មនោសញ្ចេតនាហារ កើតមាន កង្កី

សម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការតាក់តែង

ណា កង្កីសម័យនោះ នេះមនោសញ្ចេតនាហារ កើតមានកង្កីសម័យ

នោះ ។ វិញ្ញាណហារ កើតមានកង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អរិយធម៌ដំបូង ធម្មសង្គណ៍

យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហានយំ
 បណ្ឌិវំ មនោ មនាយតនំ មនិច្ឆ័យំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណាក្កន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាតតុ អយំ តស្មី
 សមយេ វិញ្ញាណាហារោ ហោតិ ។ ឥមេ តស្មី
 សមយេ តយោ អាហារា ហោន្តិ ។

(៧៧) កតមាធិ តស្មី សមយេ អដ្ឋិច្ឆ័យានិ
 ហោន្តិ ។ សន្តិច្ឆ័យំ វិវិយ័ច្ឆ័យំ សតិច្ឆ័យំ
 សមាធិច្ឆ័យំ បញ្ញិច្ឆ័យំ មនិច្ឆ័យំ សោមនស្សិច្ឆ័យំ
 ជីវិតិច្ឆ័យំ ។ កតមំ តស្មី សមយេ សន្តិច្ឆ័យំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សន្តា សន្តហានា
 ឌីកប្បនា អភិប្បសានោ សន្តា សន្តិច្ឆ័យំ សន្តា-
 ពលំ ឥទំ តស្មី សមយេ សន្តិច្ឆ័យំ ហោតិ ។
 កតមំ តស្មី សមយេ វិវិយ័ច្ឆ័យំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

វិភិ លេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ លេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វឺយ ធម្មជាតិផ្សេងៗ គឺ

ក្តីវិភិច្ចតហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះវិញ្ញាណហារ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ នេះអាហារ ព

កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

(៧៧) ឥន្ទ្រិយ ៨ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សត្តិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញាន្ទ្រិយ មនិ-

ន្ទ្រិយ សោមនស្សន្ទ្រិយ ជីវិតន្ទ្រិយ ។ សទ្ធិន្ទ្រិយ កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ជំនឿ លេចក្តីជឿ លេចក្តី

ជឿស៊ីប លេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺសទ្ធា សទ្ធិន្ទ្រិយ សទ្ធា-

ពលៈ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសទ្ធិន្ទ្រិយ កើតមានក្នុងសម័យ

នោះ ។ វិរិយន្ទ្រិយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

កុសលេ កមរិចេ កេត្តិសវិរោ

យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ វិរិយារម្មោ

និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយាមោ ឧស្ស្ក-

ហោ ឧស្ស្កន្ទ្រិ ថាមោ ធិតិ អសិបិលបរក្កមតា

អនិក្កតចនតា អនិក្កតជរតា ជរសម្បត្តាហោ

វិរិយំ វិរិយ្រិយំ វិរិយពលំ សម្មាវាយាមោ ឥទិ

តស្មី សមយេ វិរិយ្រិយំ ហោតិ ។ កតមិ

តស្មី សមយេ សតិ្រិយំ ហោតិ ។ យា

តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ

សរណតា ជារណតា អបិណបនតា អសម-

សនតា សតិ សតិ្រិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ

ឥទិ តស្មី សមយេ សតិ្រិយំ ហោតិ ។ ក-

តមិ តស្មី សមយេ សមាធិ្រិយំ ហោតិ ។

កុសលដាការវិប ពោធិ៍សាត់:

ការប្រាសាទព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្ឃឹម ខិតខំ

ព្យាយាម ទស្សនា ប្រឹងប្រែង ខ្លឹម្នាត ខ្លះខ្លះ សេចក្តីសង្ឃឹម

ការមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះ នូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ផ្ទុះ

ការផ្គត់ផ្គង់ គឺវិរយៈ វិរយៈទ្រុឌ វិរយៈពលៈ សម្មាវាយាមៈ ណា ក្នុង

សម័យនោះ នេះវិរយៈទ្រុឌ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ សត្វទ្រុឌ

កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹក

រឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការនឹកឃើញ ការចាំប្រុង ការមិន

កាន់ច្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្នំ គឺសតិ សតិទ្រុឌ សតិពលៈ សម្មា-

សតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសតិទ្រុឌ កើតមានក្នុងសម័យ

នោះ ។ សមាធិទ្រុឌ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ៍

យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ
 អវិសាហារោ អវិក្កោទោ អវិសាហាជមាណសតា សម-
 ថោ សមាធិទ្រ្តយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ ឥទ្ធំ
 តស្មី សមយេ សមាធិទ្រ្តយំ ហោតិ ។ កកតមំ
 តស្មី សមយេ បញ្ញាទ្រ្តយំ ហោតិ ។ យា តស្មី សម-
 យេ បញ្ញា បដាណនា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ
 សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិត្តំ
 កោសល្លំ នេបុញ្ញំ វេកព្យា ចិត្តា ឧបបរិក្ខា ភ្នំ
 មេនា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោទោ
 បញ្ញា បញ្ញាទ្រ្តយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសុតិ បញ្ញា
 ទាសាទោ បញ្ញាអាណោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញា-
 បដ្ឋោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា
 ទិដ្ឋិ ឥទ្ធំ តស្មី សមយេ បញ្ញាទ្រ្តយំ ហោតិ ។
 កកតមំ តស្មី សមយេ មទិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ីប ការមិនឃ្លេងឃ្លាង
 ការមិនវាយមាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនឃ្លេងឃ្លាង ការស្ងប់រម្ងាប់
 ចិត្ត គឺសមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះសមាធិទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ បញ្ញាទ្រុយ កើត
 មានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តី
 ពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តីពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការ
 កត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបដ្ឋុតិ ភាពនៃអកុណ្ហាស ភាព
 នៃបគុលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបគុលមានសេចក្តីភ្ជួរស្រស់ សេចក្តី
 គិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិ
 ណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាដុំឧញ
 គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រុយ បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺ
 គឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿងឆេះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ
 ធម្មវិបយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះបញ្ញាទ្រុយ កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ មនិទ្រុយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

កុសលេ កមរិយេ កេត្តិសភិណ

យំ តស្មី សមយេ ចំតំ មនោ មាទសំ ហទយំ
 បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មន្ត្រិយំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា តត្ថា មនោវិញ្ញាណាតតុ ឥទំ តស្មី
 សមយេ មន្ត្រិយំ ហោតិ ។ កកតមំ តស្មី
 សមយេ សោមនស្ស្ត្រិយំ ហោតិ ។ យំ តស្មី
 សមយេ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ
 ចេតាសម្មស្ស្តជំ សាតំ សុខំ វេទយតំ ចេតោ-
 សម្មស្ស្តជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ តស្មី
 សមយេ សោមនស្ស្ត្រិយំ ហោតិ ។ កកតមំ តស្មី
 សមយេ ជីវិត្រិយំ ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំ
 ធម្មានំ អាយុ វិតិ យបនា យាបនា ឥរិយនា
 វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិត្រិយំ ឥទំ តស្មី
 សមយេ ជីវិត្រិយំ ហោតិ ។ ឥមាទំ តស្មី
 សមយេ អន្ត្រិយានំ ហោនំ ។

កុសលជីកាមារិចរ ពោធិ៍សាតវៈ

ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយ ធម្មជាតិផ្លូវផង គឺ
 កងចិត្តហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផ្សះផ្សាដើមនោះ ណា កងសម័យ
 នោះ នេះមនិទ្រ្តិយ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ សោមនស្សិ-
 ទ្រ្តិយ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសា
 ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីទទួល
 អារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត វេទនាដ៏
 ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ
 នេះសោមនស្សិទ្រ្តិយ កើតមានកងសម័យនោះ ។ ជីវិតិទ្រ្តិយ កើត
 មានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ អាយុ ការបិតនៅ ការរស់
 នៅ ការយឺននៅ ការរំកិលទៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការរក្សា នៃ-
 អរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្រ្តិយ ណា កងសម័យនោះ នេះ
 ជីវិតិទ្រ្តិយ កើតមានកងសម័យនោះ ។ នេះ៧ទ្រ្តិយ ៨ កើតមាន
 កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបំណិព ធម្មសង្កណ៍

(៨០) កតមំ តស្មី សមយេ បញ្ចង្គិកំ យានិ
 ហោតិ ។ វិគតោ វិចារោ បតិ សុខំ ចិត្តស្ស្គ-
 កត្តតា ។ កតមោ តស្មី សមយេ វិគតោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ វិគតោ វិគតោ
 សង្កប្បោ អប្បជា ព្យប្បជា ចេតសោ អភិណិរេបជា
 សម្មាសង្កប្បោ អយំ តស្មី សមយេ វិគតោ
 ហោតិ ។ កតមោ តស្មី សមយេ វិចារោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចារោ វិចារោ
 អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស្គ អនុសន្ទនតា អនុ-
 បេត្តនតា អយំ តស្មី សមយេ វិចារោ ហោតិ ។
 កតមោ តស្មី សមយេ បតិ ហោតិ ។ យោ តស្មី
 សមយេ បតិ ចារោន្តិ អាមោទជា បមោទជា
 ហោសោ បហោសោ វិគ ឌីទក្សំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស្គ
 អយំ តស្មី សមយេ បតិ ហោតិ ។ កតមំ តស្មី
 សមយេ សុខំ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ
 ចេតសិកំ សាតិ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្មស្ស្គជិ
 សាតិ សុខំ វេទយំតិ តេតោសម្មស្ស្គជា សាតា
 សុខា វេទជា ភទំ តស្មី សមយេ សុខំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៨០) ឈាន ប្រកបដោយអង្គ ៥ កើតមានកង្កសម័យនោះ
 តើដូចម្តេច ។ វិតក្កៈ ១ វិចារៈ ១ បីតិ ១ សុខ ១ ឯកគុតារបស់
 ចិត្ត ១ ។ វិតក្កៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 ត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើងនូវចិត្ត
 គឺសម្មាសង្កប្បៈ ណា កង្កសម័យនោះ នេះវិតក្កៈ កើតមាន កង្ក
 សម័យនោះ ។ វិចារៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការត្រួតត្រា ការពិចារណា ការពិនិត្យមើល ការសង្កេតមើល ការ
 ផ្តន្ទនូវចិត្ត ការសំឡឹងមើល ណា កង្កសម័យនោះ នេះវិចារៈ កើត
 មានកង្កសម័យនោះ ។ បីតិ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីឆ្កែតចិត្ត សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីសប្បាយ សេចក្តីស្រួល
 សេចក្តីស្រស់ស្រាយ ការញញឹមញញែម ការបាននូវអំណរ ការ
 អណ្តែតអណ្តូង សេចក្តីត្រេកអររបស់ចិត្ត ណា កង្កសម័យនោះ នេះ
 បីតិ កើតមានកង្កសម័យនោះ ។ សុខ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកង្កចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្ត
 ទៅកង្កចិត្ត សេចក្តីទទួលការម្នាក់ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពី
 សម្ព័ស្សរបស់ចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃ
 ចិត្ត ណា កង្កសម័យនោះ នេះសុខ កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

កុសលេ រាមវិបវេ កោដ្ឋិសវិរោ

កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស្កកត្តតា ហោតិ ។
 យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស្ក វេតិ សុណ្ហិតិ អវជ្ជិតិ
 អវិសាហារោ អវិក្កោទោ អវិសាហាជណានសតា សម-
 យោ សមាធិជ្រៀយំ សមាធិពាលំ សម្មាសមាធិ អយំ
 តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស្កកត្តតា ហោតិ ។ ឥទ្ធ
 តស្មី សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ។

[៨០] កតមា តស្មី សមយេ បញ្ចង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវិយា-
 មោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ កតមា តស្មី
 សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ
 បញ្ចញ បជាននា វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ
 សល្លត្តណា ឧបលត្តណា បច្ចុបលត្តណា បណ្ឌិត្ត
 កោសល្យំ នេបញ្ចំ វេកត្យា ចិត្តា ឧបបរិក្កា ក្ករ
 មេនា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ចញ បញ្ចជ្រៀយំ បញ្ចពាលំ បញ្ចសត្តំ បញ្ចទា-
 សានោ បញ្ចអាណោកោ បញ្ចឱកាសោ បញ្ចប-
 ដ្ឋោតោ បញ្ចារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ

កុសលដាវាហរិចរ ពោធិ្ឋសភាវៈ

ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ
 ការតកល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនឃ្លើងឃ្លាង ការមិនរាយមាយ
 របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនឃ្លើងឃ្លាង ការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្ត គឺសមា-
 ធិទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា កងសម័យនោះ នេះឯកគុតា
 របស់ចិត្ត កើតមានកងសម័យនោះ ។ នេះឈានប្រកបដោយអង្គ ៥
 កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៨១) មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៥ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ
 សម្មាទិដ្ឋិ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា សេចក្តី
 ដឹងសព្វ សេចក្តីចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តីចារណាធម៌
 សេចក្តីកំណត់ សេចក្តីកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃបច្ចុណ្ឌិត ភាព
 នៃអ្នកល្ងាស ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបុគ្គលមាន
 សេចក្តីភ្ជួច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិ
 កំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ
 សភាពដូចជាដុំទ្រូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រិយ បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា
 ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿងធ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈ
 គឺបញ្ញា អមោហាៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ណា កងសម័យនោះ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

អយំ តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ កក-

មោ តស្មី សមយេ សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ ។

យោ តស្មី សមយេ តក្កោ វិក្កោ សង្កប្បោ

អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិធម្មបនា ស-

ម្មាសង្កប្បោ អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសង្កប្បោ

ហោតិ ។ កកមោ តស្មី សមយេ សម្មាវាយាមោ

ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសីកោ

វិយារម្ហោ ជិក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយា-

មោ ឧស្សាហោ ឧស្សាធិ ថាមោ ធិតិ អសិល-

បរក្កមតា អនិក្កតតមនតា អនិក្កតតុរតា តុរសម្ប-

តាហោ វិយំ វិយំ វិយំ វិយំ វិយំ វិយំ សម្មាវាយាមោ

អយំ តស្មី សមយេ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។

កកមោ តស្មី សមយេ សម្មាសតិ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

នេះសម្មាទិដ្ឋិ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ សម្មាសង្កប្បៈ កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ

ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើងនូវចិត្ត គឺសម្មាសង្កប្បៈ ណា

ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាសង្កប្បៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

សម្មាវាយាមៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការ

ប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្វាត ខិតខំ

ព្យាយាម ទស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្ជិលខ្ជាត ខ្លះខ្លះ សេចក្តីសង្វាត

ការមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះ នូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ធុរៈ

ការផ្គងធុរៈ គឺវិរយៈ វិរយៈន្រ្ទិយ វិរយៈពលៈ សម្មាវាយាមៈ

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាវាយាមៈ កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ សម្មាសតិ កើតមានក្នុង សម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ក្នុងលេខ ៣៣៧ របស់ ពោធិ៍សាត់

យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ
 សតិ សរណតា ធារណតា អបណិបនតា អសម-
 សនតា សតិ សតិជ្រុយំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសតិ ហោតិ ។ កកមោ
 តស្មី សមយេ សម្មាសមាធិ ហោតិ ។ យា តស្មី
 សមយេ ចិត្តស្ស វិចិត្តិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសា-
 ហារោ អវិក្កេចោ អវិសាហជមាណសតា សមថោ
 សមាធិជ្រុយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ អយំ តស្មី
 សមយេ សម្មាសមាធិ ហោតិ ។ អយំ តស្មី
 សមយេ បញ្ចង្គកោ មត្តោ ហោតិ ។

(៨២) កកមាធិ តស្មី សមយេ សត្ត ពលានិ

ហោន្តិ ។ សន្ទាពលំ វិរិយពលំ សតិពលំ ស-
 មាធិពលំ បញ្ចាពលំ ហិរិពលំ ឌុត្តប្បពលំ ។
 កកមិ តស្មី សមយេ សន្ទាពលំ ហោតិ ។

កុសលជាតាមរិចរ ពោធិ្ឋសតិៈ

សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹករឿយ ។ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការ
នឹកឃើញ ការចាំបាច់ ការមិនភាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្នំ គឺសតិ
សតិទ្រុយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
សម្មាសតិ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ សម្មាសមាធិ កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការ
តាំងមាំ ការមិនឃ្នេងឃ្នេង ការមិនរាយមាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃ
ចិត្តមិនឃ្នេងឃ្នេង ការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្ត គឺសមាធិទ្រុយ សម្មាធិពលៈ
សម្មាសមាធិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាសមាធិ កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ ។ នេះមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៥ កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។

(៨២) ពលៈ ៧ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទា-

ពលៈ វិរយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ បញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ
ញ

ទុតប្បពលៈ ។ សទ្ទាពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

យា តស្មី សមយេ សទ្ធា សទ្ធិហានា ឌីកប្បដា
 អភិប្បសានោ សទ្ធា សទ្ធិប្រ័យំ សទ្ធាពលំ ឥទំ
 តស្មី សមយេ សទ្ធាពលំ ហោតិ ។ កតមំ តស្មី
 សមយេ វិរិយពលំ ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ
 ចេតសំកោ វិរិយារម្មោ ធិក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យា-
 មោ វិយាមោ ឧស្ស្យាហោ ឧស្ស្យាធិប្បិ មោ ធិតិ
 អសិដិលបរក្កមតា អនិក្ខតិចទ្ធិតា អនិក្ខតិជរតា
 ជរសម្បត្តាហោ វិរិយំ វិរិយប្រ័យំ វិរិយពលំ សម្មា-
 វិយាមោ ឥទំ តស្មី សមយេ វិរិយពលំ ហោតិ ។
 កតមំ តស្មី សមយេ សតិពលំ ហោតិ ។ យា
 តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ
 សរណតា ណារណតា អបិណាបនតា អសម្ម-
 សនតា សតិ សតិប្រ័យំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 ឥទំ តស្មី សមយេ សតិពលំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ដំនើរ សេចក្តីជឿ សេចក្តីជឿស្រប សេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺសទ្ធា

សទ្ធិទ្រិយ៍ សទ្ធាពលៈ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសទ្ធាពលៈ កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វិរិយពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ការប្រាព្វព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្ឃត

ទិត្តំ ព្យាយាម ទស្សហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លាំង ខ្លាំង សេចក្តី

សង្ឃត ការមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ធុរៈ

ការផ្គងធុរៈ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រិយ៍ វិរិយពលៈ សម្មាវេយាមៈ ណា

ក្នុងសម័យនោះ នេះវិរិយពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ សតិពលៈ

កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹក

រឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការនឹកឃើញ ការចាំបាន ការ

មិនកាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចក្បាំង គឺសតិ សតិទ្រិយ៍ សតិពលៈ សម្មា-

សតិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសតិពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កាហរិយេ ពោធិ៍សាវរោ

កកតមំ តស្មី សមយេ សមាធិពលំ ហោតិ ។ យា
តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស បិតិ សល្លាតិ អវិជ្ជតិ អវិសា-
ហារោ អវិក្ខោទោ អវិសាហាជមាទសតា សមថោ
សមាធិជ្រៀយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ ឥទំ តស្មី
សមយេ សមាធិពលំ ហោតិ ។ កកតមំ តស្មី
សមយេ បញ្ញាពលំ ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ
បញ្ញា បដាទតា វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ
សល្លត្តណា ឧបលត្តណា បច្ចុបលត្តណា បណ្ឌិតំ
កោសល្យំ នេប្បញ្ញំ វេកត្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ក្លរិ
មេតា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ
បញ្ញា បញ្ញាជ្រៀយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញា-
នាសានោ បញ្ញាអាណោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញា-
បដ្ឋោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ
សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តស្មី សមយេ បញ្ញាពលំ ហោ-
តិ ។ កកតមំ តស្មី សមយេ បរិពលំ ហោតិ ។

កុសលធារាមរិចរ ពោធិ៍សាត្រៈ

សមាធិពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ
កាត់កល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិនយូងយាង ការមិនរាយ
មាយ របស់ចិត្ត សភាពនៃចិត្តមិនយូងយាង ការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្ត គឺ
សមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា កងសម័យនោះ នេះ
សមាធិពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ ។ បញ្ញាពលៈ កើតមានកង
សម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា
សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តីពិចារណាធម៌ សេចក្តីកំណត់ សេចក្តីកត់
សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃ
បុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីច្បាស់ សេចក្តីគិត
សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែ-
នាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្នញ្ច គឺបញ្ញា
បញ្ញាទ្រុយ បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា
ឧកាសគឺបញ្ញា គ្រឿងឆេះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហាៈ ធម្មវិបយៈ
សម្មាទិដ្ឋិ ណា កងសម័យនោះ នេះបញ្ញាពលៈ កើតមាន កង
សម័យនោះ ។ ហិរិពលៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

យំ ភស្តុំ សមយេ ហិរិយតិ ហិរិយតត្រេន ហិរិយតិ
 ចាបកានិ អកុសលានិ ធម្មានិ សមាបត្តយា ឥទ្ធិ
 ភស្តុំ សមយេ ហិរិពលំ ហោតិ ។ កតមំ ភស្តុំ
 សមយេ ឪត្តប្បពលំ ហោតិ ។ យំ ភស្តុំ សមយេ
 ឪត្តប្បតិ ឪត្តប្បតត្រេន ឪត្តប្បតិ ចាបកានិ អកុស-
 លានិ ធម្មានិ សមាបត្តយា ឥទ្ធិ ភស្តុំ សមយេ
 ឪត្តប្បពលំ ហោតិ ។ ឥមាទិ ភស្តុំ សមយេ សត្ត
 ពលានិ ហោន្តិ ។

[៨៣] កតមំ ភស្តុំ សមយេ គយោ ហេត្វ
 ហោន្តិ ។ អលោភោ អនោសោ អមោហោ ។
 កតមោ ភស្តុំ សមយេ អលោភោ ហោតិ ។
 យោ ភស្តុំ សមយេ អលោភោ អល្ហត្តិ-
 ណា អល្ហត្តិកត្តិ អសារភោ អសារជ្ជណ អសា-
 រជ្ជកត្តិ អនភិជ្ឈា អលោភោ កុសលម្មលំ
 អយំ ភស្តុំ សមយេ អលោភោ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

ត្រង់ដែលបុគ្គលខ្មាស ដោយវត្ថុដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការដួបប្រទះ

នឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក ក្នុងសម័យនោះ នេះហិរិពលៈ កើតមានក្នុង

សម័យនោះ ។ ឧត្តប្បពលៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ត្រង់ដែលបុគ្គលតក់ស្លុតដោយវត្ថុដែលគួរតក់ស្លុត តក់ស្លុតដោយការដួប

ប្រទះនឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក ក្នុងសម័យនោះ នេះឧត្តប្បពលៈ កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ នេះពលៈ ៧ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[៨៣] ហេតុ ៣ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ ។ អលោភៈ កើតមានក្នុងសម័យ

នោះ តើដូចម្តេច ។ ការមិនចង់បាន ការមិនជាប់ចំពាក់ សេចក្តី

មិនជាប់ចំពាក់ ការមិនត្រេកអរខ្លាំង ការមិនត្រេកត្រអាល សេចក្តី

មិនត្រេកត្រអាល ការមិនសំឡឹងចំពោះ គឺអលោភៈ ជាកុសលមូល

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះអលោភៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កាមាបេ កោដ្ឋិសវិរោ

កក្កោមា តស្មី សមយេ អនោសោ ហោតិ ។
 យោ តស្មី សមយេ អនោសោ អទ្ធិសនា
 អទ្ធិស្ថិតតិ អព្យាចារោ អព្យាបដ្ឋោ អនោសោ
 កុសលម្ពលំ អយំ តស្មី សមយេ អនោសោ
 ហោតិ ។ កក្កោមា តស្មី សមយេ អមោហោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ បញ្ញា បដិ-
 ននា វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខ-
 ណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោ-
 សល្លំ នេបុត្តំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភ្នំ មេ-
 នា បរិណាយំកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ
 បញ្ញា បញ្ញាជ្រុយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាចា-
 សានោ បញ្ញាអាណោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញា-
 បដ្ឋោតោ បញ្ញាវតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-
 និដ្ឋំ អមោហោ កុសលម្ពលំ អយំ តស្មី សមយេ
 អមោហោ ហោតិ ។ វេមេ តស្មី សមយេ តយោ
 ហេតុ ហោតិ ។

កុសលដាវាមាវិចរ ពោធិ៍សាតិវៈ

អទោសៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនខឹង
ការមិនប្រឡូស សេចក្តីមិនប្រឡូស ការមិនព្យាបាទ សេចក្តីមិនព្យាបាទ
គឺអទោសៈ ជាកុសលមូល ណា កង្កសម័យនោះ នេះអទោសៈ
កើតមានកង្កសម័យនោះ ។ អមោហៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ
តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តី
ជ្រើសរើស សេចក្តីពិចារណាធម៌ សេចក្តីកំណត់ សេចក្តីកត់សំគាល់
សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃបុគ្គល
មានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីច្បាស់ សេចក្តីគិត
សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំបាត់ភិលេស ធម្មជាតិ
ណែនាំ ធម្មជាតិយើងច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្ទញ
គឺបញ្ញា បញ្ញាស្រី បញ្ញាពលៈ សស្រាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា
ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧភាសគឺបញ្ញា គ្រឿងធ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ
ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ អមោហៈ ជាកុសលមូល ណា កង្កសម័យ
នោះ នេះអមោហៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ នេះហេតុ ព
កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អរិយធម៌បដិសេធ ធម្មសង្កណ៍

(៨៤) កតមា តស្មី សមយេ ឯកោ ជស្សោ
ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ជស្សោ ធុសនា
សម្មសនា សម្មសិទ្ធកំ អយំ តស្មី សមយេ ឯកោ
ជស្សោ ហោតិ ។

(៨៥) កតមា តស្មី សមយេ ឯកោ វេទនា
ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ សាតិ
ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្មស្សជំ សាតិ សុខំ វេទ-
យំតិ ចេតោសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ
តស្មី សមយេ ឯកោ វេទនា ហោតិ^(១) ។

(៨៦) កតមា តស្មី សមយេ ឯកោ សញ្ញា ហោ-
តិ ។ យា តស្មី សមយេ សញ្ញា សញ្ញាននា សញ្ញានិ-
តតំ អយំ តស្មី សមយេ ឯកោ សញ្ញា ហោតិ^(២) ។

(៨៧) កតមា តស្មី សមយេ ឯកោ ចេតនា ហោ-
តិ ។ យា តស្មី សមយេ ចេតនា សញ្ញេតនា សញ្ញេត-
យំតតំ អយំ តស្មី សមយេ ឯកោ ចេតនា ហោតិ^(៣) ។

---

១ ២ ៣ ធិមនិ បទរាជនាមិ បុរិមេហិ ន សមេន្តិ ។ ពន្ធ ហិ ធម្មាមនោវិញ្ញាណ-
ណតុសម្មស្សជន្តិ ឬ ធម្មាមនោវិញ្ញាណណតុសម្មស្សជន្តិ ឬ ទិស្សតិ ។ ពស្ថា ពន្ធ
អតិបេកំ វា ធិធំ ឱនំ វា សិយា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

[៨៤] ផស្សៈ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៨៥] វេទនា១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេច-

ក៏ធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តី

ទទួលការម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្បស្សនៃចិត្ត វេទនា

ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្បស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះវេទនា ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៨៦] សញ្ញា ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ

សញ្ញា ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

[៨៧] ចេតនា ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការតាក់តែង ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ

ចេតនា ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសល កមរិចេ កេត្តិសុភិណេ

[៨៨] កតមំ តស្មី សមយេ ឯកំ ចំត្តំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចំត្តំ មនោ មាទសំ
 ហទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតទំ មជ្ឈិម្មយំ
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាតតុ
 ភទំ តស្មី សមយេ ឯកំ ចំត្តំ ហោតិ ។

[៨៩] កតមោ តស្មី សមយេ ឯកោ វេទនា-
 ខន្ធា ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ
 សាតិ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្មស្សជំ សាតិ
 សុខំ វេទយតិ ចេតោសម្មស្សជា សាតា សុខា
 វេទនា អយំ តស្មី សមយេ ឯកោ វេទនាខន្ធា
 ហោតិ ។

[៩០] កតមោ តស្មី សមយេ ឯកោ សញ្ញា-
 ខន្ធា ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សញ្ញា
 សញ្ញាទនា សញ្ញាទតត្តំ អយំ តស្មី សមយេ
 ឯកោ សញ្ញាខន្ធា ហោតិ ។

កុសលជាការវិបាក កោដិសាវៈ

(៨៨) ចិត្ត ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត

សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយ ធម្មជាតិដ៏ផ្សំផង គឺ

កងចិត្តហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិន្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កងសម័យ

នោះ នេះចិត្ត ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៨៩) វេទនាខន្ធ ១ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីស្ម័គ្រប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេច-

ក៏ទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាស្ម័គ្រ ដែលកើតអំពីសម្ពុទ្ធនៃចិត្ត ណា

កងសម័យនោះ នេះវេទនាខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៩០) សញ្ញាខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ណា កងសម័យនោះ នេះ

សញ្ញាខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

(៧០) កតមោ តស្មី សមយេ ឯកោ សង្ខា-
 រក្ខន្ធា ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិតកោ
 វិចារោ បិតិ ចិត្តស្សេកក្កតា សទ្ធិទ្ធរិយំ វិរិយទ្ធរិយំ
 សតិទ្ធរិយំ សមាធិទ្ធរិយំ បញ្ញាទ្ធរិយំ ដីវិតទ្ធរិយំ
 សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មា-
 សតិ សម្មាសមាធិ សម្មាពលំ វិរិយពលំ សតិពលំ
 សមាធិពលំ បញ្ញាពលំ ហិរិពលំ ឡិក្ខប្បពលំ អលោ-
 កោ អនោសោ អមោហោ អនកិដ្ឋោ អព្យាហានោ
 សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ឡិក្ខប្បំ កាយប្បស្សន្តិ ចិត្តប្បស្សន្តិ
 កាយលហុតា ចិត្តលហុតា កាយមុទុតា ចិត្តមុទុ-
 តា កាយកមពាតា ចិត្តកមពាតា កាយទាតុពា-
 តា ចិត្តទាតុពាតា កាយុជ្ជកតា ចិត្តុជ្ជកតា សតិ
 សម្មជញ្ញំ សមថោ វិបស្សនា បក្កាហោ អវិក្ខេ-
 ហោ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោបិ អតិ
 បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា វេបេត្វា វេទនា-
 ខន្ធំ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធំ វេបេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធំ អយំ
 តស្មី សមយេ ឯកោ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[៧១] សុដ្ឋារក្ខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ធន្យៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ ឯកគ្គតា របស់ចិត្ត សទ្ធិទ្រិយ

វិរិយទ្រិយ សតិទ្រិយ សមាធិទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ សម្មា-

ទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធា-

ពលៈ វិរិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ បញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ

ធុត្តប្បពលៈ អលោកៈ អទោសៈ អមោហៈ អនភិដ្ឋា អព្យាបាទ

សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ធុត្តប្បៈ កាយប្បស្សន្តិ ចិត្តប្បស្សន្តិ កាយលហុតា

ចិត្តលហុតា កាយមទុតា ចិត្តមទុតា កាយកមពាតា ចិត្តកមពាតា

កាយបាគុពាតា ចិត្តបាគុពាតា កាយជកតា ចិត្តជកតា សតិ សម្ប-

ជញ្ញៈ សមថៈ វិបស្សនា បត្តាហៈ អវិក្ខេបៈ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃ

ណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែល

កើតឡើង ដោយអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កងសម័យនោះ នេះ

សុដ្ឋារក្ខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

កុសលេ កមរិយេ កេត្តិសវិហេ

(៧២) កកមោ តស្មី សមយេ ឯកោ វិញ្ញា-
 ណាក្ខត្រោ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ
 មនោ មាទសំ ហទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ
 មនិជ្រៀយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាក្ខត្រោ តដ្ឋា មនោ-
 វិញ្ញាណាទត្ថ អយំ តស្មី សមយេ ឯកោ វិញ្ញា-
 ណាក្ខត្រោ ហោតិ ។

(៧៣) កកមំ តស្មី សមយេ ឯកំ មនាយតនំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ
 មាទសំ ហទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ
 មនិជ្រៀយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាក្ខត្រោ តដ្ឋា មនោ-
 វិញ្ញាណាទត្ថ ឥទំ តស្មី សមយេ ឯកំ មនាយតនំ
 ហោតិ ។

(៧៤) កកមំ តស្មី សមយេ ឯកំ មនិជ្រៀយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាទសំ
 ហទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិជ្រៀយំ
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាក្ខត្រោ តដ្ឋា មនោវិញ្ញាណាទត្ថ
 ឥទំ តស្មី សមយេ ឯកំ មនិជ្រៀយំ ហោតិ ។

កុសលជាពហុវិបរ ពោធិ្ឋសាវៈ

(៧២) វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយំ ធម្មជាតិ
ដ៏ថ្លាស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិន្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កងសម័យ
នោះ នេះវិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៧៣) មនាយតនៈ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយំ ធម្មជាតិ
ដ៏ថ្លាស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិន្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មនោវិញ្ញាណធាតុដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កងសម័យនោះ
នេះមនាយតនៈ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៧៤) មនិន្រ្ទិយ ១ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយំ ធម្មជាតិដ៏ថ្លា
ស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិន្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មនោវិញ្ញាណធាតុដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កងសម័យ
នោះ នេះមនិន្រ្ទិយ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបំណិកេ ធម្មសង្កណំ

(៧៥) កតមា តស្មី សមយេ ឯកា មនោ-
 វិញ្ញាណាណតុ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិន្ត
 មនោ មាណសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាណតុ
 អយំ តស្មី សមយេ ឯកា មនោវិញ្ញាណាណតុ
 ហោតិ ។

(៧៦) កតមំ តស្មី សមយេ ឯកំ ធម្មាយនំ
 ហោតិ ។ វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ការក្ខន្ទោ
 ឥន្ទំ តស្មី សមយេ ឯកំ ធម្មាយនំ ហោតិ ។

(៧៧) កតមា តស្មី សមយេ ឯកា ធម្មជាតុ
 ហោតិ ។ វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ការក្ខន្ទោ
 អយំ តស្មី សមយេ ឯកា ធម្មជាតុ ហោតិ ។

(៧៨) យេ វា បន តស្មី សមយេ អព្រាថិ
 អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(៧៥) មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កងសម័យនោះ នេះមនោវិញ្ញាណធាតុ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៧៦) ធម្មាយតនៈ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ នេះធម្មាយតនៈ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៧៧) ធម្មធាតុ ១ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ នេះធម្មធាតុ ១ កើតមានកងសម័យនោះ ។

(៧៨) មួយទៀត ពួកអរូបធម៌ដទៃ ណា ដែលកើតដោយអាស្រ័យហេតុ កើតមានកងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ ពោធិ្ឋសាវៈ ។

កុសលេ រាមវិបលេ សុញ្ញភិវេ

[៧៧] តស្មី ខោ បន សមយេ ធម្មា ហោន្តិ
 ខន្ធា ហោន្តិ អាយតនានិ ហោន្តិ ធាតុយោ ហោន្តិ
 អាហារា ហោន្តិ ឥន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ ឈានិ ហោតិ
 មត្តោ ហោតិ តលានិ ហោន្តិ ហេតុ ហោន្តិ
 ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ
 ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វេទនាខន្ធោ ហោតិ
 សញ្ញាខន្ធោ ហោតិ សង្ខារក្ខន្ធោ ហោតិ វិញ្ញា-
 ណាក្ខន្ធោ ហោតិ មនាយតនំ ហោតិ មន្ត្រិយំ
 ហោតិ មនោវិញ្ញាណធាតុ ហោតិ ធម្មាយតនំ
 ហោតិ ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញេបិ អត្តំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

[១០០] កតមេ តស្មី សមយេ ធម្មា ហោន្តិ ។
 វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធោ ឥមេ តស្មី សមយេ ធម្មា ហោន្តិ ។

[១០១] កតមេ តស្មី សមយេ ខន្ធា ហោន្តិ ។
 វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធោ ឥមេ តស្មី សមយេ ខន្ធា ហោន្តិ ។

កុសលដាកមរិចរ សុញ្ញតវា:

[៧៧] ពួកធម៌ កើតមានកងសម័យនោះ ពួកខន្ធ ពួកអាយតនៈ

ពួកធាតុ ពួកអាហារ ពួកឥន្ទ្រិយ ឈាន មគ្គ ពួកពលៈ ពួកហេតុ

ផស្សៈ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ

សង្ខារកន្ធ វិញ្ញាណកន្ធ មនាយតនៈ មនិទ្រិយ មនាវិញ្ញាណធាតុ

ធម្មាយតនៈ ធម្មធាតុ កើតមានកងសម័យនោះ ឬហ៎ ពួកអរូបធម៌

ដទៃ ណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមានកងសម័យ

នោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

[១០០] ពួកធម៌ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ វិញ្ញាណកន្ធ នេះពួកធម៌ កើត

មានកងសម័យនោះ ។

[១០១] ពួកខន្ធ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ វិញ្ញាណកន្ធ នេះពួកខន្ធ កើត

មានកងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ្ឌំ

[១០២] កកតមា និ តស្មី សមយេ អាយតនានិ
ហោន្តិ ។ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ឥនានិ តស្មី
សមយេ អាយតនានិ ហោន្តិ ។

[១០៣] កកតមា តស្មី សមយេ ធាតុយោ
ហោន្តិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ ឥមា តស្មី
សមយេ ធាតុយោ ហោន្តិ ។

[១០៤] កកតមេ តស្មី សមយេ អាហារា ហោន្តិ ។
ធម្មាណាមេ មនោសញ្ចេតនាណាមេ វិញ្ញាណាណាមេ
ឥមេ តស្មី សមយេ អាហារា ហោន្តិ ។

[១០៥] កកតមា និ តស្មី សមយេ ឥន្ទ្រិយានិ
ហោន្តិ ។ សន្ទ្រិយំ វិវិយន្ទ្រិយំ សត្តន្ទ្រិយំ សមា-
ធិន្ទ្រិយំ បញ្ញន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ សោមនស្សន្ទ្រិយំ ជីវិ-
ត្តន្ទ្រិយំ ឥនានិ តស្មី សមយេ ឥន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ ។

[១០៦] កកតមំ តស្មី សមយេ ឈានំ ហោតិ ។
វិតកោ វិចារោ បិតិ សុទិំ ចិត្តស្សកកតតា ឥទិ
តស្មី សមយេ ឈានំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[១០២] ពួកអាយតនៈ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ នេះពួកអាយតនៈ កើតមាន កងសម័យ
នោះ ។

[១០៣] ពួកធាតុ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ នេះពួកធាតុ កើតមានកងសម័យនោះ ។

[១០៤] ពួកអាហារ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្ស្សហារ មនោសញ្ចេតនាហារ វិញ្ញាណាហារ នេះពួកអាហារ
កើតមានកងសម័យនោះ ។

[១០៥] ពួកឥន្ទ្រិយ កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សន្តិឥន្ទ្រិយ វិរិយឥន្ទ្រិយ សតិឥន្ទ្រិយ សមាធិឥន្ទ្រិយ បញ្ញាឥន្ទ្រិយ មនិ-
ឥន្ទ្រិយ សោមនស្សឥន្ទ្រិយ ជីវិតឥន្ទ្រិយ នេះពួកឥន្ទ្រិយ កើតមាន
កងសម័យនោះ ។

[១០៦] ឈាន កើតមានកងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ វិតក្កៈ

វិចារៈ បីតិ សុខៈ ឯកគុតារបស័ច្ចិត្ត នេះឈាន កើតមានកង
សម័យនោះ ។

កុសលដ្ឋានាមវិចារ សុញ្ញតវារៈ

[១០៧] មគ្គិ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សម្មា-
សម្ពុទ្ធ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ នេះមគ្គិ
កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

[១០៨] ពួកពលៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
សទ្ធាពលៈ វិរិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ ចញ្ញាពលៈ
ហិរិពលៈ ធុត្តប្បពលៈ នេះពួកពលៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

[១០៩] ពួកហេតុ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
អវលោកៈ អទោសៈ អមោហៈ នេះពួកហេតុ កើតមានកង្កសម័យ
នោះ ។

[១១០] ផស្សៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចេ ។
នេះផស្សៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

[១១១] វេទនា កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចេ ។
នេះវេទនា កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

[១១២] សញ្ញា កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចេ ។
នេះសញ្ញា កើតមានកង្កសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(១១៣) កតមា តស្មី សមយេ ចេតនា
 ហោតិ ។ បេ ។ អយំ តស្មី សមយេ ចេតនា
 ហោតិ ។

(១១៤) កតមំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ ហោតិ
 ។ បេ ។ វេទំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។

(១១៥) កតមោ តស្មី សមយេ វេទនាខន្តោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អយំ តស្មី សមយេ វេទនាខន្តោ
 ហោតិ ។

(១១៦) កតមោ តស្មី សមយេ សញ្ញាខន្តោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អយំ តស្មី សមយេ សញ្ញាខន្តោ
 ហោតិ ។

(១១៧) កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្តោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្តោ
 ហោតិ ។

(១១៨) កតមោ តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្តោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អយំ តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្តោ
 ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[១១៣] ចេតនា កើតមានកង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បេ ។

នេះចេតនា កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។

[១១៤] ចិត្ត កើតមានកង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះ

ចិត្ត កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។

[១១៥] វេទនាខន្ធ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច

។ បេ ។ នេះវេទនាខន្ធ កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។

[១១៦] សញ្ញាខន្ធ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច

។ បេ ។ នេះសញ្ញាខន្ធ កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។

[១១៧] សង្ខារកន្ធ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច

។ បេ ។ នេះសង្ខារកន្ធ កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។

[១១៨] វិញ្ញាណកន្ធ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច

។ បេ ។ នេះវិញ្ញាណកន្ធ កើតមានកង្កីសម័យនោះ ។

កុសល កមរិយ សុញ្ញភិណ

[១១៧] កកមំ តស្មំ សមយេ មនាយតនំ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥទំ តស្មំ សមយេ មនាយតនំ

ហោតិ ។

[១២០] កកមំ តស្មំ សមយេ មនិទ្ធិយំ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥទំ តស្មំ សមយេ មនិទ្ធិយំ

ហោតិ ។

[១២១] កកមា តស្មំ សមយេ មនោវិញ្ញា-

ណាតតុ ហោតិ ។ បេ ។ អយំ តស្មំ សមយេ

មនោវិញ្ញាណាតតុ ហោតិ ។

[១២២] កកមំ តស្មំ សមយេ ធម្មាយតនំ

ហោតិ ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ

ឥទំ តស្មំ សមយេ ធម្មាយតនំ ហោតិ ។

កុសលដាការវិចារ សុញ្ញតវារៈ

(១១៧) មនាយតនៈ កើតមានកង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច

ៗ បេ ៗ នេះមនាយតនៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(១២០) មនិទ្រិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច

ៗ បេ ៗ នេះមនិទ្រិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(១២១) មនោវិញ្ញាណធាតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ បេ ៗ នេះមនោវិញ្ញាណធាតុ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ ។

(១២២) ធម្មាយតនៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកុន្ធ នេះធម្មាយតនៈ កើតមាន កង្ក

សម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[១២៣] កតមា តស្មី សមយេ ធម្មនាតុ
ហោតិ ។ វេទនាខនោ សញ្ញាខនោ សង្ខារក្កនោ
អយំ តស្មី សមយេ ធម្មនាតុ ហោតិ ។

[១២៤] យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ
អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
កុសលា ។

សុញ្ញភវិហេ ។

ឈមំ ចិត្តំ ។

[១២៥] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ កាមាវចំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជំ ហោតិ
សោមនស្សសហគតំ ញាលាសច្ឆយុត្តំ សសង្ខារេន
រូបារម្មណំ វា ។ មេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ
វា បនារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ មេ ។
អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ មេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
។ មេ ។

ទុតិយំ ចិត្តំ(១) ។

---

១ ឧ. ម. ចិត្តន្តំ ៨ ទីស្សតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

(១២៣) ធម្មជាតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ នេះធម្មជាតុ កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។

(១២៤) មួយទៀត ពួកអរូបធម៌ដទៃណា កើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ សុញ្ញតវារៈ ។

ចប់ បឋមចិត្ត ។

(១២៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត ជាភាពវចរ-

កុសល ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយ

សង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬ

ប្រាព្វតែអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ

ក៏កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវាយមាយ ក៏កើតមាន

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

ចប់ ទុតិយចិត្ត ។

កុសលេ កាមាវចរេ សេសានិ មហាកុសលចិញ្ចានិ

(១២៦) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ឈំ ហោតិ
សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ រូបាវម្មណំ វា
។ មេ ។ ធម្មាវម្មណំ វា យំ យំ វា បណាវព្វ តស្មី
សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា
ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ
វិចារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ សុខំ ហោតិ ចិត្តស្សេក-
ក្កតា ហោតិ សន្និដ្ឋយំ ហោតិ វិរិយដ្ឋយំ ហោតិ
សតិដ្ឋយំ ហោតិ សមាធិដ្ឋយំ ហោតិ មនិដ្ឋយំ
ហោតិ សោមនស្សដ្ឋយំ ហោតិ ជីវិតដ្ឋយំ ហោតិ
សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ សម្មា-
សតិ ហោតិ សម្មាសមាធិ ហោតិ សន្តាពលំ ហោតិ
វិរិយពលំ ហោតិ សតិពលំ ហោតិ សមាធិពលំ
ហោតិ ហិរិពលំ ហោតិ ឌីត្តប្បពលំ ហោតិ
អលោកោ ហោតិ អនោសោ ហោតិ អនកិជ្ឈា
ហោតិ អព្យាទានោ ហោតិ ហិរិ ហោតិ ឌីត្តប្បំ
ហោតិ កាយប្បស្សន្តិ ហោតិ ចិត្តប្បស្សន្តិ ហោតិ

មហាកុសលចិត្តដ៏សេស ក្នុងការវិចារកុសល

[១២៦] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត ជាការវិចារ-

កុសល ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ មានរូបជា

អារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬប្រាព្វតែអារម្មណ៍ណា

មួយ ហើយកើតឡើងក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមានក្នុងសម័យនោះ

វេទនា សញ្ញា បេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ឯកគុតា

របស់ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ មនិ-

ន្ទ្រិយ សោមនស្សន្ទ្រិយ ជីវិតន្ទ្រិយ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ

សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលៈ វិរិយពលៈ សតិពលៈ

សមាធិពលៈ ហិរិពលៈ ឧត្តប្បពលៈ អលោភៈ អទោសៈ អន-

ភិជ្ឈា អព្យាបាទ ហិរិ ឧត្តប្បៈ សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត

អរិយធម៌បដិពេ ធម្មសង្កណ៍

កាយលហុតា ហោតិ ចិត្តលហុតា ហោតិ កាយ-
 មុទុតា ហោតិ ចិត្តមុទុតា ហោតិ កាយកម្មពាតា
 ហោតិ ចិត្តកម្មពាតា ហោតិ កាយទាគុពាតា ហោតិ
 ចិត្តទាគុពាតា ហោតិ កាយុជុកតា ហោតិ ចិត្ត-
 ជុកតា ហោតិ សតិ ហោតិ សមថោ ហោតិ
 បត្តាហោ ហោតិ អរិក្ខោទោ ហោតិ យេ វា បន
 តស្មី សមយេ អពោចិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរ្ប-
 ចិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

(១២៧) តស្មី ទោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធា ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ សតិទ្រុយានិ ហោន្តិ
 បញ្ចង្កិកំ យានិ ហោតិ ចតុរង្កិកោ មត្តោ ហោតិ
 ធន ពលានិ ហោន្តិ ទ្វេ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ឥស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អពោចិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរ្បចិនោ ធម្មា
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អរិយធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តី

ទន់ចិត្ត កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់ការងារ សេចក្តីស្ងាត់កាយ

សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សមថៈ

សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ឬថា

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១២៧) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៧ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥ មគ្គ-

ប្រកបដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៦ ហេតុ ២ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មា-

យតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមានក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌

ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមានក្នុងសម័យ

នោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

កុសលេ រាមវិចយ សេសានី មហាកុសលចិញ្ចានី

(១២៨) កតមោ តស្មី សមយេ សុវ្វារក្ខត្តោ
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិតកោ វិចារោ បិត
 ចិត្តស្សេកត្តតា សទ្ធិទ្ធិយំ វិវិយទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ
 សមាធិទ្ធិយំ ដិវិតិទ្ធិយំ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវា-
 យាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលំ វិវិយ-
 ពលំ សតិពលំ សមាធិពលំ ហិរិពលំ ឌីត្តប្បពលំ
 អលោកោ អនោសោ អនកិដ្ឋោ អព្យាបាទោ ហិរិ
 ឌីត្តប្បំ កាយប្បស្សទ្ធិ ចិត្តប្បស្សទ្ធិ កាយលហុតា
 ចិត្តលហុតា កាយមុទុតា ចិត្តមុទុតា កាយកម្ម-
 ពាតា ចិត្តកម្មពាតា កាយចាតុពាតា ចិត្តចាតុពាតា
 កាយុជុកតា ចិត្តុជុកតា សតិ សមថោ បត្តាហោ
 អវិក្ខោចោ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោបិ
 អតិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិនោ ធម្មា វេបេត្វា
 វេទនាខន្ធិ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ
 អយំ តស្មី សមយេ សុវ្វារក្ខត្តោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

មហាកុសលចិត្តជីសេស ក្នុងការវិចារកុសល

(១២៨) សង្ខារក្ខន្ធ កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ជស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ ឯកគ្គតារបស្មិក្ខុ សុទ្ធិ-
 ទ្រិយ វិវិយទ្រិយ សតិទ្រិយ សមាធិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ សម្មា-
 សង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលៈ
 វិវិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ ហិរិពលៈ ធុត្តប្បពលៈ អ-
 រលាភៈ អទោសៈ អនកិដ្ឋា អព្យាបាទ ហិរិ ធុត្តប្បៈ សេចក្តី
 ស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត
 សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់
 ការងារ សេចក្តីស្អាតកាយ សេចក្តីស្អាតចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ
 សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សមថៈ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ
 ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត
 មានក្នុងសម័យនោះ ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមានក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(១២៧) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ
 សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសដ្ឋារេន
 រូចារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
 បណារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
 ។ បេ ។

ចត្តំ ចិត្តំ ។

(១៣០) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោ-
 តិ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូចារម្ម-
 ណំ វា សន្តារម្មណំ វា កន្តារម្មណំ វា រសារម្ម-
 ណំ វា ដោដ្ឋញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ
 យំ វា បណារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្កណ៍

(១២៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្តជាភាហវចរកុសល

ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មាន

រូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ វេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬប្រាណតៃអារម្មណ៍

ណាមួយ ហើយកើតឡើងក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ វេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ។ វេ ។

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ វេ ។

ចប់ ចតុត្ថបិដក ។

(១៣០) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត ជាភាហវចរកុសល

ច្រឡំដោយទុក្ខេភ័យ ប្រកបដោយញ្ញាណ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី មានសំ-

ឡើងជាអារម្មណ៍ក្តី មានភ្លឺនជាអារម្មណ៍ក្តី មានរសជាអារម្មណ៍ក្តី មាន

ដេរដេរជាអារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬប្រាណតៃអារម្មណ៍ណា

មួយ ហើយកើតឡើងក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមានក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ កាមាវចេ សេសាធិ មហាកុសលចិត្តាធិ

វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្ត
 ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា
 ហោតិ ចិត្តស្ស្សកក្កតា ហោតិ សង្ខិទ្ធិយំ ហោតិ
 វិយទ្ធិយំ ហោតិ សតិទ្ធិយំ ហោតិ សមាធិ-
 ទ្ធិយំ ហោតិ បញ្ញាទ្ធិយំ ហោតិ មនិទ្ធិយំ ហោតិ
 ឧបេក្ខិទ្ធិយំ ហោតិ ជីវិតិទ្ធិយំ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋ
 ហោតិ សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ
 សម្មាសតិ ហោតិ សម្មាសមាធិ ហោតិ សន្នាតលំ
 ហោតិ វិយាតលំ ហោតិ សតិពលំ ហោតិ សមា-
 ធិពលំ ហោតិ បញ្ញាពលំ ហោតិ ហិរិពលំ ហោតិ
 ឌីត្តប្បពលំ ហោតិ អលោកោ ហោតិ អនោសោ
 ហោតិ អមោហោ ហោតិ អនកិដ្ឋោ ហោតិ អព្យា-
 ចារោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ហិរិ ហោតិ
 ឌីត្តប្បិ ហោតិ កាយប្បស្សន្តិ ហោតិ ចិត្តប្បស្សន្តិ
 ហោតិ កាយលហុតា ហោតិ ចិត្តលហុតា ហោតិ
 កាយមុទុតា ហោតិ ចិត្តមុទុតា ហោតិ កាយកម្ម-
 ពាតា ហោតិ ចិត្តកម្មពាតា ហោតិ កាយចាតុពា
 ហោតិ ចិត្តចាតុពាតា ហោតិ កាយុជ្ជកតា ហោតិ

មហាកុសលចិត្តផ្លូវសេស ក្នុងកាមាវចារកុសល

វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា ឯកគុតារបស'

ចិត្ត សង្ខន្ធិយ វិវិយន្ធិយ សត្តន្ធិយ សមាធិន្ធិយ បញ្ញន្ធិយ

មនិន្ធិយ ឧបេក្ខន្ធិយ ជីវិតន្ធិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មា-

វាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលៈ វិវិយពលៈ សតិ-

ពលៈ សមាធិពលៈ បញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ ឧត្តប្បពលៈ អរោកៈ

អរោសៈ អមោហៈ អនិកដ្ឋក អព្យាបាទ សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ឧត្តប្បៈ

សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តី

ស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត កាយគរ្ជដល់ការងារ ចិត្ត

គរ្ជដល់ការងារ សេចក្តីស្ងាត់កាយ សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ

អរិយធម៌ពោធិ៍សាត់ ធម្មសង្គណ៍

ចិត្តដុកតា ហោតិ សតិ ហោតិ សម្មជញ្ញំ ហោតិ
 សមថោ ហោតិ វិបស្សនា ហោតិ បត្តាហោ ហោតិ
 អរិក្ខោ ហោតិ យេ វា បទ តស្មី សមយេ
 អញ្ញេ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា វមេ
 ធម្មា កុសលា ។

[១៣១] កតមោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។

យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ដុសនា សម្មសនា
 សម្មសត្តំ អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។
 កតមា តស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។ យំ តស្មី
 សមយេ តដ្ឋាមនោវិញ្ញាណាណុសម្មស្សដំ ចេតសិកំ
 រោសានំ វាសានំ ចេតាសម្មស្សដំ អទិក្ខមស្សិ
 វេទយតិ ចេតាសម្មស្សដំ អទិក្ខមស្សិ វេទនា

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

:សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សម្បជញ្ញៈ សមថៈ វិបស្សនា សេចក្តីផ្តង

:ឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

[១៣១] ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្កុំទង្កឹច ណា កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេទនា

កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិន

មែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ការទទួលការម្នាក់

មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនា មិនជាទុក្ខ

មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ

កុសល កមារិយ សេសានិ មហាកុសលចិត្តានិ

អយំ តស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។ បេ ។

កតមា តស្មី សមយេ ឧបេក្កា ហោតិ ។ យំ

តស្មី សមយេ ចេតសិកំ លោសាតំ ណសាតំ ចេ-

តោសម្មស្សជំ អនុក្កមស្សទំ វេទយំតំ ចេតោ-

សម្មស្សជា អនុក្កមស្សទា វេទនា អយំ តស្មី

សមយេ ឧបេក្កា ហោតិ ។ បេ ។ កតមំ តស្មី

សមយេ ឧបេក្កាច្រ្ទិយំ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ

ចេតសិកំ លោសាតំ ណសាតំ ចេតោសម្មស្សជំ

អនុក្កមស្សទំ វេទយំតំ ចេតោសម្មស្សជា អនុក្កម-

ស្សទា វេទនា ឥទំ តស្មី សមយេ ឧបេក្កាច្រ្ទិយំ

ហោតិ ។ យេ វា បទ តស្មី សមយេ អញ្ញេ

អត្ថំ បដិច្ចសម្មប្បណា អរូបំណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា

កុសលា ។

មហាកុសលចិត្តដ៏សេស ក្នុងការលាងកុសល

នេះវេទនា កើតមានកងសម័យនោះ ។ បេ ។ ទបេកា កើតមានកង

សម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិន

ធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនជាទុក្ខ មិន

ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្បជញ្ញនៃចិត្ត វេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ

ដែលកើតអំពីសម្បជញ្ញនៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះទបេកា កើត

មានកងសម័យនោះ ។ បេ ។ ទបេក្តីន្រ្ទិយ កើតមាន កងសម័យ

នោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា

ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ដែល

កើតអំពីសម្បជញ្ញនៃចិត្ត វេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ដែលកើតអំពី

សម្បជញ្ញនៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះទបេក្តីន្រ្ទិយ កើតមានកង

សម័យនោះ ។ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមានកងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កហំ

[១៣២] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ

ខន្ធ ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ

ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋិទ្ធិយានិ ហោន្តិ

ចតុរន្តិកំ ឈានិ ហោតិ បញ្ចន្តិកោ មត្តោ ហោតិ

សត្ត ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ

ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ

ឯកោ ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ

អញ្ញេបិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិយោ ធម្មា ឥមេ

ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

[១៣៣] កតមោ តស្មី សមយេ សម្ពាវត្តន្តោ

ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិតក្កោ វិចារោ ចិត្ត-

ស្សេកត្តតា សទ្ធិទ្ធិយំ វិរិយទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ

សមាធិទ្ធិយំ បញ្ញាទ្ធិយំ ជីវិតទ្ធិយំ សម្មាទិដ្ឋ

សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មា-

សមាធិ សទ្ធាពលំ វិរិយពលំ សតិពលំ សមាធិពលំ

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(១៣២) ខន្ធ ៤ កើតមានកង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២

អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៤ មគ្គប្រកបដោយ

អង្គ ៥ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១

ធម្មធាតុ ១ កើតមានកង្កសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែល

កើតឡើង ព្រោះអស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ នេះពួក

ធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(១៣៣) សង្ខារកន្ល កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូច-

ម្តេច ។ ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិហារៈ ឯកគុតារបស្មិត្ត

សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញាន្ទ្រិយ

ដីវិតិន្ទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ

សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលៈ វិរិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ

កុសលេ កាមរិចេ លេសាធិ មហាកុសលចិត្តានំ

បញ្ចាតលំ ហិរិពលំ ឌីត្តប្បតលំ អលោភោ អនោសោ
 អមោហោ អនភិជ្ឈា អព្យាចានោ សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ
 ឌីត្តប្បំ កាយប្បស្សនិ ចិត្តប្បស្សនិ កាយលហុតា
 ចិត្តលហុតា កាយមុទុតា ចិត្តមុទុតា កាយកម្ម-
 ពាតា ចិត្តកម្មពាតា កាយចាតុពាតា ចិត្តចាតុពាតា
 កាយុជុកតា ចិត្តុជុកតា សតិ សម្មជញ្ញំ សមថោ
 វិបស្សនា បត្តាហោ អវិក្ខេចោ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អពោចិ អតិ បដិច្ចសម្មប្បនា អរូបនោ
 ធម្មា វេយត្វា វេទនាខន្ធិ វេយត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេយត្វា
 វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខេត្តោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

មហាកុសលចិត្តផសេស ក្នុងកាមវចរកុសល

ចញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ ធុត្តប្បពលៈ អលោកៈ អទោសៈ អមោហៈ

អនក៏ដ្ឋក អព្យបាទ សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ធុត្តប្បៈ សេចក្តីស្ងប់កាយ

សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់

កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់ការងារ សេច-

ក៏ស្ងាត់កាយ សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត

សតិ សម្បជញ្ញៈ សមថៈ វិបស្សនា សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិន

រាយមាយ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

[១៣៤] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បជំ ហោតិ
 ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណាសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន
 រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ
 វា បធារត្ត តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
 ។ បេ ។

ធម្មំ ចិត្តំ ។

[១៣៥] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បជំ ហោតិ
 ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណាវិប្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា
 ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បធារត្ត តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា
 ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិភក្កោ ហោតិ
 វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្សេកត្តតា
 ហោតិ សន្និដ្ឋយំ ហោតិ វិរិយដ្ឋយំ ហោតិ សតិ-
 ដ្ឋយំ ហោតិ សមាធិដ្ឋយំ ហោតិ មន្តិដ្ឋយំ^(១) ហោតិ

១. ញ្ញាណដ្ឋយំ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(១៣៤) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត ជាកាមារវ-
 កុសល ប្រឡំដោយទេវេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយ
 សង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬ
 ប្រារព្ធតែអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

ចប់ ធម្មចិត្ត ។

(១៣៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត ជាកាមារវ-
 កុសល ប្រឡំដោយទេវេក្ខា ប្រាសចាកញាណ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី
 ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬប្រារព្ធតែអារម្មណ៍ណាមួយហើយ
 កើតឡើង ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ កើតមានក្នុងសម័យនោះ វេទនា
 សញ្ញា បេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ទេវេក្ខា ឯកគ្គតារបស្ថិតិ
 សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សតិទ្ធិន្ទ្រិយ សមាធិទ្ធិន្ទ្រិយ មនិទ្ធិន្ទ្រិយ

កុសលេ កាមាវចរេ សេសានិ ឧបាកុសលចិញ្ចានិ

ឧបេក្ខត្រ្រៃយំ ហោតិ ជីវិតត្រ្រៃយំ ហោតិ សម្មា-
 សង្កប្បោ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ សម្មា-
 សតិ ហោតិ សម្មាសមាធិ ហោតិ សទ្ធាពលំ
 ហោតិ វិរិយពលំ ហោតិ សតិពលំ ហោតិ សមា-
 ធិពលំ ហោតិ ហិរិពលំ ហោតិ ឌីត្តប្បពលំ ហោតិ
 អលោកោ ហោតិ អនោសោ ហោតិ អនកិដ្ឋោ
 ហោតិ អព្យាទានោ ហោតិ ហិរិ ហោតិ ឌីត្តប្បំ
 ហោតិ កាយប្បស្សន្តិ ហោតិ ចិត្តប្បស្សន្តិ ហោតិ
 កាយលហុតា ហោតិ ចិត្តលហុតា ហោតិ កាយ-
 មុទ្គតា ហោតិ ចិត្តមុទ្គតា ហោតិ កាយកម្មញ្ញតា
 ហោតិ ចិត្តកម្មញ្ញតា ហោតិ កាយនាគុញ្ញតា
 ហោតិ ចិត្តនាគុញ្ញតា ហោតិ កាយុជុកតា ហោតិ
 ចិត្តុជុកតា ហោតិ សតិ ហោតិ សមថោ ហោតិ
 បត្តាហោ ហោតិ អវិក្ខេបោ ហោតិ យេ វា បន
 តស្មី សមយេ អញ្ញេបិ អត្តំ បដិច្ចសមុប្បន្នា
 អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

មហាកុសលចិត្តនិសេស ក្នុងរាមាវចរកុសល

ទបេក្ខិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មា-

សមាធិ សទ្ធាពលៈ វិរិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ ហិរិពលៈ

ឧត្តប្បពលៈ អរោហកៈ អទោសៈ អនភិជ្ជា អព្យាបាទ ហិរិ ឧត្តប្បៈ

សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តី

ស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត កាយគួរដល់ការងារ

ចិត្តគួរដល់ការងារ សេចក្តីស្ងាត់កាយ សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់

កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សមថៈ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិន

រាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ

ពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

(១៣៦) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធោ ហោន្តិ ទ្ធាយតនានិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ សតិទ្រិយានិ
 ហោន្តិ ចតុរន្តិកំ យានំ ហោតិ ចតុរន្តិកោ
 មត្តោ ហោតិ ន ពលានិ ហោន្តិ ទ្រេ ហេតុ ហោន្តិ
 ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនិ
 ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន
 តស្មី សមយេ អព្រាបិ អតិ បដិច្ចសមប្បនា
 អរូបិនោ ធម្មា តមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

(១៣៧) កតមោ តស្មី សមយេ សន្និវត្តន្តោ
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិតត្តោ វិចារោ ចិត្ត-
 ស្សេកក្កតា សទ្ធិទ្រិយំ វិរិយទ្រិយំ សតិទ្រិយំ សមា-
 ធិទ្រិយំ ដីវិតិទ្រិយំ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ
 សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សន្តាពលំ វិរិយពលំ

អភិធម្មបំណិ ធម្មសង្គណី

[១៣៦] ខន្ធ ៤ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៧ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៤ មគ្គ-

ប្រកបដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៦ ហេតុ ២ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មា-

យតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌

ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

[១៣៧] សង្ការកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ បេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគ្គតារបស័ចិត្ត សន្ធិន្ទ្រិយ វិ-

យ្យន្ទ្រិយ សត្តន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ ជីវិត្តន្ទ្រិយ សម្មាសង្កប្បៈ

សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សម្មាពលៈ វិវិយពលៈ

កុសលេ កាមាវចេសេសាធិ ចហាកុសលចិញ្ចាធិ

សត្តំពលំ សមាធិពលំ ហិរិពលំ ឌីត្តប្បពលំ

អលោកោ អនោសោ អនកិដ្ឋោ អព្យាចានោ

ហិរិ ឌីត្តប្បំ កាយប្បស្សន្តិ ចិត្តប្បស្សន្តិ កាយ-

លហុតា ចិត្តលហុតា កាយមុទុតា ចិត្តមុទុតា

កាយកម្មញ្ញតា ចិត្តកម្មញ្ញតា កាយចាកញ្ញតា ចិត្ត-

ចាកញ្ញតា កាយុជុកតា ចិត្តុជុកតា សតិ សមថោ

បត្តាហោ អវិក្ខោនោ យេ វា បន តស្មី សមយេ

អញ្ញោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា វេចេត្តា

វេទនាខន្ធិ វេចេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វេចេត្តា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ

អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។

តថេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

មហាកុសលចិត្តដ៏សេស ក្នុងការអរិយកុសល

សតិពលៈ សមាធិពលៈ ហិរិពលៈ ឧត្តប្បពលៈ អរោហកៈ

អរោសៈ អនភិជ្ជក អព្យាបាទ ហិរិ ឧត្តប្បៈ សេចក្តីស្ងប់កាយ

សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តីស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត សេចក្តី

ទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់ការងារ

សេចក្តីស្ងាត់កាយ សេចក្តីស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់

ចិត្ត សតិ សមថៈ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ ឬថា

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកុន្ធ

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ

សង្ខារកុន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា

កុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[១៣៨] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ឈំ ហោតិ
 ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូទា-
 រម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
 បណារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
 ។ បេ ។

អន្តិមំ ចិត្តំ ។

កាមាវចរអន្តិមហាកុសលចិត្តានិ (១) ។

ទុតិយភាណវំ ។

[១៣៩] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្បបតតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតត្តិ សវិចារិ
 វិវេកជំ បតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា(២)។

---

១ ឧ. ម. កាមាវចរអន្តិមហាចិត្តានិ ។ ២ គិលោបរំ ឯវិរូបេ បេយ្យលេ បរិយោសាទេ
 ធិមេ ធម្មា កុសលាធិ ធិទមេត្ត វេទិតពុំ ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

(១៣៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត ជាភាមាវចរ-
 កុសល ប្រឡំដោយទម្រង់ ប្រាសចាកញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ
 មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ រេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬប្រារព្ធតែ
 អារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ រេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ។ រេ ។
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ អន្តិមចិត្ត ។

ចប់ កាមាវចរមហាកុសលចិត្តទាំង ៧ ។

ចប់ ទុតិយភាណាវៈ ។

(១៣៩) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់
 ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយបានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋម-
 កសិណ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈ
 ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់នោះ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ រេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ។ រេ ។ នេះ
 ពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសល រូបវិបល កសិណជ្ជវគ្គ

[១២០] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ កាវេតិ វិតក្កវិចារាទំ
រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្មសាទទំ ចេតសោ ឯកោ-
ទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាទិដិ បតិសុខំ ទុតិយំ
យាទំ ឧបសម្មជ្ជ វិហារតិ បឋវិកសិណំ តស្មី
សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា
ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ បតិ ហោតិ
សុខំ ហោតិ ចិត្តស្សកក្កតា ហោតិ សទ្ធិទ្ធិយំ
ហោតិ វិរិយទ្ធិយំ ហោតិ សតិទ្ធិយំ ហោតិ
សមាទិទ្ធិយំ ហោតិ បញ្ញាទ្ធិយំ ហោតិ មទិទ្ធិយំ
ហោតិ សោមនស្សទ្ធិយំ ហោតិ ជីវិតទ្ធិយំ ហោតិ
សម្មាទិដិ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។ បេ ។
បត្តាហោ ហោតិ អវិត្តោ ហោតិ យេ វា បទ
តស្មី សមយេ អញ្ញាបិ អត្តំ បដិច្ចសមុប្បន្នា
អរូបនោ ធម្មា វេមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

កសិណជ្ជាន ក្នុងកុសលជាហិច

(១៤០) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន នូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការបក្សា បានដល់ទុតិយជ្ជាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ

ជាធម្មជាតិកើតមានកង្ការនៃខ្លួន មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក គ្មាន

វិតក្កៈ គ្មានវិចារៈ មានតែបីតិវិសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ជាន

ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់នៃវិតក្កៈនិងវិចារៈ កង្ការសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន

កង្ការសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត បីតិ សុខ ឯកគុតា

របស់ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញាន្ទ្រិយ

មនិន្ទ្រិយ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មារាមាមៈ

។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង

សម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យនោះ នេះធម្មជាតិកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

(១៤១) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធោ ហោន្តិ ទ្ធាយតនានិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារោ ហោន្តិ អដ្ឋង្គិយានិ
 ហោន្តិ តវង្គិកំ ឈានិ ហោតិ ចនុវង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សត្ត ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ
 ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនិ
 ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អញ្ញាបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិលោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

(១៤២) កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា បិតិ ចិត្តស្ស្រកត្តតា
 សទ្ធិង្គិយំ វិវិច្ឆិយំ សតិង្គិយំ សមាធិង្គិយំ បញ្ញា-
 ង្គិយំ ជីវិតង្គិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមោ ។ បេ ។
 បត្តាហោ អវិក្ខេបោ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញាបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិលោ ធម្មា វេបេ-
 ត្តា វេទនាខន្ធិ វេបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្តា វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(១៤១) ខន្ធ ៤ កើតមានកង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២
 អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៣ មគ្គប្រកបដោយ
 អង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១
 ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា
 ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន កង្កសម័យនោះ
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(១៤២) សង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ផស្សៈ ចេតនា បីតិ ឯកគ្គតារបស័ចិត្ត សន្និទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ
 សតិទ្ធិន្ទ្រិយ សមាធិទ្ធិន្ទ្រិយ បញ្ញាទ្ធិន្ទ្រិយ ជីវិតទ្ធិន្ទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-
 វាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ ឬថា
 ពួកអរូបធម៌ ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ
 ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ
 នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
 កុសល ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិចារេ កសិណធឿនំ

(១៤៣) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ កាវេតិ បីតិយា ច
 វិហតា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្មជា-
 នោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អវិយា
 អាចិត្តន្តំ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារវតិ តតិយំ
 យានំ ឧបសម្មជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា
 ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ សុខំ ហោតិ
 ចិត្តស្មេកកត្តតា ហោតិ សទ្ធិជ្រៀយំ ហោតិ វិរិយជ្រៀយំ
 ហោតិ សតិជ្រៀយំ ហោតិ^(១) សមាធិជ្រៀយំ ហោតិ
 បត្តាជ្រៀយំ ហោតិ មនិជ្រៀយំ ហោតិ សោមនស្សិ-
 ជ្រៀយំ ហោតិ ជីវិតជ្រៀយំ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ^(២)
 សម្មារិយាមោ ហោតិ ។ បេ ។ បត្តាហោ ហោតិ
 អវិក្ខេបោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អតោប អត្តំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបនោ ធម្មា វមេ
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

---

១ ឧ. សតិជ្រៀយំ ហោតិ ឧ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ធម្មសតិ ហោតិ ទិស្សតិ ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលជាតិពិចារ

(១៤៣) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន នូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព បាននឿយណាយចាកបីតិរួចហើយ

ជាបុគ្គលប្រកបដោយទុក្ខភាព មានសតិសម្បជញ្ញៈផង សោយសុខ

ដោយនាមកាយផង ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលអ្នកចូល

តតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គលអ្នកចូលតតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយទុក្ខភាព មាន

សតិ មានធម៌ជាក្រឡឹងនៅជាសុខ ដូច្នោះ ដោយតតិយជ្ឈានណា ក៏

បានដល់នូវតតិយជ្ឈាននោះ ឈ្មោះបឋវិកសិណ កើតមាន ក្នុងសម័យ

ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា

ចិត្ត សុខ ឯកគុតារបស់ចិត្ត សទ្ធិទ្រិយ វិរិយទ្រិយ សតិទ្រិយ

សមាធិទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ មនិទ្រិយ សោមនស្សទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ

សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិន

រាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ

ពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

(១៤៤) ភស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធ ហោន្តិ គ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋិទ្រ្តិយានិ ហោន្តិ
 ធុវន្តិកំ ឈានំ ហោតិ ចតុវន្តិកោ មក្កោ ហោតិ
 សត្ត ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន ភស្មី សមយេ
 អញ្ញាបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា ឥម
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

(១៤៥) កតមោ ភស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា ចិត្តស្សកក្កតា សទ្ធិ-
 ទ្រ្តិយំ វិរិយទ្រ្តិយំ សតិទ្រ្តិយំ សមាធិទ្រ្តិយំ បញ្ញា-
 ទ្រ្តិយំ ជីវិតទ្រ្តិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមោ ។ បេ ។
 បត្តិហោ អវិក្កោទោ យេ វា បន ភស្មី សមយេ
 អញ្ញាបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា វិបេ-
 ត្តា វេទនាខន្ធិ វិបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វិបេត្តា វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធិ អយំ ភស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥម ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(១៤៤) ខន្ធ ៤ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២ ធាតុ

២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ២ មគ្គប្រកប

ដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយត-

នៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌

ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(១៤៥) សង្ខារកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា ឯកគុតារបស័ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ

សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញាន្ទ្រិយ ដីវិតិន្ទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ

។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនវាយមាយ ឬថា ពួកអរូប-

ធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធ ដែលកើត

ឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ នេះសង្ខារកន្ធ

កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា កសិណធម្មានំ

[១៤៦] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ សុខស្ស ច
បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្វេ សោមន-
ស្សនោមនស្សានំ អត្តង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខា-
សតិចារិសុទ្ធិំ ចតុត្តំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បឋ-
វីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ
ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្សេកក្កតា ហោតិ សទ្ធិទ្រ្គយំ
ហោតិ វិរិយទ្រ្គយំ ហោតិ សតិទ្រ្គយំ ហោតិ
សមាធិទ្រ្គយំ ហោតិ បញ្ញាទ្រ្គយំ ហោតិ មនិទ្រ្គយំ
ហោតិ ឧបេក្ខាទ្រ្គយំ ហោតិ ជីវិតទ្រ្គយំ ហោតិ
សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។ បេ ។
បត្តាហោ ហោតិ អវិក្កេចោ ហោតិ យេ វា បន
តស្មី សមយេ អពោបិ អត្តំ បដិច្ចសម្បជ្ឈា អរូ-
បិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលជាតិ

(១៤៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ

ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព បានលះសុខផង លះទុក្ខផង ធ្វើសោម-

នស្សនិងចោមនស្ស ឲ្យវិនាសអស់ក្នុងកាលមុន បានដល់នូវចតុត្ថជ្ជាន

ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានអារម្មណ៍មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ មានសតិ

ដ៏បរិសុទ្ធ ដោយទម្រង់ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត ទម្រង់ ឯកគត្តា

របស់ចិត្ត សន្តិទ្រ្ទិយ វិរិយទ្រ្ទិយ សតិទ្រ្ទិយ សមាធិទ្រ្ទិយ បញ្ញាទ្រ្ទិយ

មនទ្រ្ទិយ ទម្រង់ទ្រ្ទិយ ជីវិតទ្រ្ទិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។

សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនវាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

ថ្មីថ្មី ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

[១៤៧] តស្មី ខោ បន សមយេ តតារោ
 ខន្ធ ហោន្តិ ម្នាយតនាជិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋង្គិយានិ
 ហោន្តិ ឡុន្តិកំ ឈានិ ហោតិ ចតុរង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សត្ត ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ
 ឯកោ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនិ
 ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិលោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

[១៤៨] កតមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា ចិត្តស្សេកក្កតា សន្តិ-
 ទ្រិយំ វិយទ្រិយំ សតិទ្រិយំ សមាធិទ្រិយំ បញ្ញិទ្រិយំ
 ដីវិតិទ្រិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមោ ។ បេ ។ បត្តាហោ
 អវិក្ខេទោ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេបិ
 អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិលោ ធម្មា វិបេត្តា វេទ-
 នាខន្ធិ វិបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វិបេត្តា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

(១៤៧) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វា វាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ២ មគ្គ-

ប្រកបដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។

ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(១៤៨) សង្ខារកូន កើតមានក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា ឯកគុតារបស់ចិត្ត សន្ធិន្ទ្រិយ វិវិយន្ទ្រិយ សតិ-

ន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញាន្ទ្រិយ ដីវិតិន្ទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវ-

យាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផ្តល់ឡើង សេចក្តីមិនវាយមាយ ឬថា ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកូន

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

កុសលេ រូបវិបស្សនា កសិណដ្ឋកថា

អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសម្ពុទ្ធា ហោតិ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

ចតុក្កុសលោ ។

(១៤៧) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ
។ បេ ។ បឋមំ ណាដំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បឋ-
វីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

(១៥០) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ អវិកត្តំ វិចារ-
មត្តំ សមាធិដំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ណាដំ ឧបសម្បជ្ឈ
វិហារតិ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ
ចិត្តំ ហោតិ វិចារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ សុខំ
ហោតិ ចិត្តស្សកកុតា ហោតិ សន្តិទ្រុយំ ហោតិ

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលធារ្យបិដក

នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
កុសល ។

ចប់ បត្យក្កន័យ ។

(១៤៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ

ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយ

បានដល់បឋមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត

មាន ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៤៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានដល់ទុតិយដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ

គ្មានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មានតែបីតិ និងសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិ

គឺបឋមដ្ឋាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមានក្នុងសម័យនោះ វេទនា

សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិចារៈ បីតិ សុខ ឯកគ្គការបស្ថិតិ សុទ្ធិន្ទិយ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

វិយ័ន្ទ្រិយំ ហោតិ សត្តន្ទ្រិយំ ហោតិ សមាធិ-
 ទ្រិយំ ហោតិ បញ្ញាទ្រិយំ ហោតិ មនិទ្រិយំ ហោតិ
 សោមនស្សទ្រិយំ ហោតិ ដីវិត្តទ្រិយំ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ
 ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។ បេ ។ បត្តាហោ
 ហោតិ អវិត្តោចោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អញ្ញាបិ អត្តិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិធា
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

(១៩១) តស្មី ចោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធ ហោន្តិ ទ្ធាយតនាធិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋិទ្រិយាធិ ហោន្តិ
 ចតុវន្តិកំ ឈានំ ហោតិ ចតុវន្តិកោ មត្តោ ហោតិ
 សត្ត ពលាធិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញាបិ អត្តិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិធា ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

វិយ្យាត្រ័យ សត្រ័យ សមាធិត្រ័យ បញ្ញាត្រ័យ មនិត្រ័យ សោម-
នស្សត្រ័យ ជីវិត្រ័យ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។

សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(១៥១) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ភាយតនៈ ២ ធាតុ ២

អាហារ ៣ ឥន្ទ្រ័យ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៤ មគ្គប្រកបដោយ

អង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១

ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

កុសល រូបវិបល កសិណដ្ឋក្រំ

[១៥២] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខត្តោ
 ហោតិ ។ ដស្សោ ទេតនា វិចារោ បិតិ ចិត្ត
 ស្សកត្តតា សង្ខិទ្ធិយំ វិយទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ
 សមាធិទ្ធិយំ បញ្ញាទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ សម្មាទិដ្ឋ
 សម្មាវាយាមោ ។ បេ ។ បត្តាហោ អវិក្ខោចោ យេ
 វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញាបិ អត្តំ បដិច្ចសម្មា
 ប្បដ្ឋា អរូបនោ ធម្មា វេយត្វា វេទនាខន្ធិ វេយត្វា
 សញ្ញាខន្ធិ វេយត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី
 សមយេ សង្ខារក្ខត្តោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។

[១៥៣] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋត្តិយា មក្ខំ កាវេតិ វិតក្កវិចារាទិ
 វ្របសមា ។ បេ ។ តតិយំ យាទិ ឧបសម្បដ្ឋ
 វិហារតិ បវេកសិណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ទេតនា ហោតិ

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលជាប្រាថ្នា

[១៥២] សង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិចារៈ បីតិ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត សង្ខទ្រិយ វិ-

យទ្រិយ សតិទ្រិយ សមាធិទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ សម្មា-

ទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនវាយមាយ ឬ

ថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

នេះសង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា

កុសល ។

[១៥៣] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានរម្ងាប់ នូវវិតក្កៈ និង វិចារៈ រួច

ហើយ ។ បេ ។ បានដល់តតិយដ្ឋាន ឈ្មោះរបស់វិកសិណ ក្នុងសម័យ

ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

ចិត្តំ ហោតិ បីតិ ហោតិ សុខំ ហោតិ ចិត្តស្ស្ស-
 កក្កតា ហោតិ សុទ្ធិន្ទ្រយំ ហោតិ វីរ័យន្ទ្រយំ
 ហោតិ សតិទ្រយំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រយំ ហោតិ
 បញ្ញាទ្រយំ ហោតិ មនិទ្រយំ ហោតិ សោមនស្ស្ស-
 ទ្រយំ ហោតិ ជីវិតទ្រយំ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ
 សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។ បេ ។ បត្តាហោ ហោតិ
 អភិក្ខោចោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិចោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

(១៥២) តស្មី ចោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារាវ ហោន្តិ អដ្ឋិទ្រយានិ ហោន្តិ តិវន្តិកំ
 យានំ ហោតិ ចតុវន្តិកោ មត្តោ ហោតិ សត្ត
 ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិចោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អវិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ចិត្ត បីតិ សុខ ឯកគុតិការបស្ថិតិ សុទ្ធិទ្រិយ វិរិយទ្រិយ សតិទ្រិយ
 សមាធិទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ មនិទ្រិយ សោមនស្សទ្រិយ ដីវិតិទ្រិយ
 សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិន
 រាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា
 ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

[១៥២] ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២

អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៣ មគ្គប្រកបដោយ
 អង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១
 ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា
 ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបល កសិណដ្ឋានំ

[១៥៥] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ក.

ន្ទោ ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា បិតិ ចិត្តស្ស-

កត្តតា សន្និទ្ធិយំ វិវិយទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ សមាធិ-

ទ្ធិយំ បញ្ញាទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមោ

។ បេ ។ បត្តាហោ អវិក្កេតោ យេ វា បន តស្មី

សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមប្បន្នា អរូបិណោ

ធម្មា វេបេត្តា វេទនាខន្ធិ វេបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ

វេបេត្តា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សង្ខា-

រក្កន្ទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៥៦] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី

សមយេ រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ បិតិយា ច វិវាតា

។ បេ ។ ចតុត្តំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បឋវី-

កសិណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា

ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលជាប្បញ្ញត្តិ

(១៥៥) សង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា បីតិ ឯកគុតារបស់ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ

សតិទ្ធិន្ទ្រិយ សមាធិទ្ធិន្ទ្រិយ បញ្ញាទ្ធិន្ទ្រិយ ជីវិតិទ្ធិន្ទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-

វាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនវាយមាយ ឬថា ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ

នេះសង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា

កុសល ។

(១៥៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើត កង្ករូបភព បានជិនណាយថាកបីតិ ។ បេ ។

បានដល់ចក្ខុវដ្ឋាន ឈ្លោះបបរីកសិណ កង្កសម័យណា ផស្សៈ

ក៏កើតមាន កង្កសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សុខំ ហោតិ ចិត្តស្មេកកត្តតា ហោតិ សុទ្ធិជ្រុយំ
 ហោតិ វិវាយជ្រុយំ ហោតិ សតិជ្រុយំ ហោតិ សមា-
 ធិជ្រុយំ ហោតិ បញ្ញាជ្រុយំ ហោតិ មនិជ្រុយំ ហោតិ
 សោមនស្សជ្រុយំ ហោតិ ជីវិតជ្រុយំ ហោតិ សម្មា-
 និធិដ្ឋ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។ បេ ។ បត្តា-
 ហោ ហោតិ អវិក្កេទោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អពោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

[១៥៧] តស្មី ទោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ម្នាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋិជ្រុយានិ ហោន្តិ ទុវត្តិកិ
 យានិ ហោតិ ចតុវត្តិកោ មត្តោ ហោតិ សត្ត
 ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្សក្ក ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អពោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

សុខ ឯកគុតា របស់ចិត្ត សង្ខត្រ័យ វិវិយត្រ័យ សត្រ័យ
 សមាធិត្រ័យ បញ្ញាត្រ័យ មនិត្រ័យ សោមនស្សត្រ័យ ដីវិត្រ័យ
 សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផ្តន្ទាឡើង សេចក្តីមិនរាយ-
 មាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែល
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 ពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(១៥៧) ខន ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រ័យ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ២ មគ្គ
 ប្រកបដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។
 ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួក
 អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

កុសល រូបវិយ កសិណដ្ឋានំ

[៥៨] កតមោ តស្មី សមយេ សន្ទារក្កោ
 ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា ចិត្តស្សកក្កតា សន្ទិ-
 ជ្រ័យំ វិវិជ្ជន្តិយំ សតិជ្រ័យំ សមាធិជ្រ័យំ បញ្ញា-
 ជ្រ័យំ ជីវិត្តជ្រ័យំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមោ ។ បេ ។
 បក្កាយោ អវិក្កោចោ យេ វា បទ តស្មី សមយេ
 អពោចិ អតិ បដិច្ចសមប្បដ្ឋា អរូបិនោ ធម្មា វេយ្យា
 វេទនាខន្ធិ វេយ្យា សញ្ញាខន្ធិ វេយ្យា វិញ្ញាណ-
 ក្កន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សន្ទារក្កោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៥៧] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មក្កំ កាវេតិ សុខស្ស ច
 បហានា ។ បេ ។ បញ្ចមំ យានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ បវេកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា
 ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ ឧបេក្កា ហោតិ ចិត្តស្ស-
 កក្កតា ហោតិ សន្ទិជ្រ័យំ ហោតិ វិវិជ្ជន្តិយំ
 ហោតិ សតិជ្រ័យំ ហោតិ សមាធិជ្រ័យំ ហោតិ

កសិណធម្មាន ក្នុងកុសលធារ្យញ្ញវចរ

(១៥៨) សង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា ឯកគុតារបស់ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សត្តិទ្រិយ
សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ ដីវិតិទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។

សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ បូថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ ដែលកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមាន កងសម័យនោះ នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន

កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៥៩) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព បានលះសុខផង ។ បេ ។ បានដល់

បញ្ចមជ្ឈាន ឈ្លោះបបរិកសិណ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត

មាន កងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត ទុបេក្ខា

ឯកគុតារបស់ចិត្ត សទ្ធិន្ទ្រិយ វិរិយន្ទ្រិយ សត្តិទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ

អរិយធម៌ដំរី ធម្មសង្គណ៍

បញ្ញាជ្រុយំ ហោតិ មនិជ្រុយំ ហោតិ ឧបេក្ខជ្រុយំ
 ហោតិ ជីវិត្រុយំ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ
 សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។ បេ ។ បត្តាហោ ហោតិ
 អរិក្ខោចោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញោបិ អត្ថំ បដិច្ចសម្មប្បណ្ណា អរូបិលោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

[១៦០] តស្មី ទោ បន សមយេ ចត្តារោ ទន្ធា

ហោន្តិ ម្នាយតនានិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ អដ្ឋជ្រុយានិ ហោន្តិ ទុវ័ន្តិ-
 កំ យានិ ហោតិ ចតុវ័ន្តិកោ មត្តោ ហោតិ សត្ត
 ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អញ្ញោបិ អត្ថំ បដិច្ចសម្មប្បណ្ណា អរូបិលោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

បញ្ញាទ្រិយ មនិទ្រិយ ទេវេកិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-

វាយាមៈ ។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនវាយមាយ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង

ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជា

កុសល ។ បេ ។

[១៦០] ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៨ ឈានប្រកបដោយអង្គ ២ មគ្គ

ប្រកបដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។

ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬថា ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

កុសលេ រូបារិយេ កសិណដ្ឋិកំ

(១៦១) កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា ចិត្តស្ស្កកក្កតា សង្ខិ-
 ទ្រ្ទិយំ វិរិយំទ្រ្ទិយំ សតិទ្រ្ទិយំ សមាធិទ្រ្ទិយំ បញ្ញាទ្រ្ទិ-
 យំ ជីវិតទ្រ្ទិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មារាមាមោ ។ បេ ។
 បត្តាហោ អវិក្ខេចោ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញោ អត្តំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា វេបេ-
 ត្វា វេទនាខន្ធិ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញា-
 ណាក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

បញ្ចកនយោ ។

(១៦២) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មក្កំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខា-
 បដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញំ បឋវិកសិណំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលធារ្យញ្ញវចរ

[១៦១] សង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា ឯកគុតារបស័ប្តិភ្នំ សន្និទ្ធិយ វិរិយទ្រិយ សតិទ្រិយ
សមាធិទ្រិយ បញ្ញាទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាវាយាមៈ
។ បេ ។ សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ ឬថា ពួកអរូបធម៌
ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែល
កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ
សង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
កុសល ។

ចប់ បញ្ចកស័យ ។

[១៦២] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលបម្រើនន្ទវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបកថា បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋមវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបំណិកេ ធម្មសង្កណំ

[១៦៣] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ
 ។ បេ ។ បវេមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខា-
 បដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញំ បវេកសិណំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៦៤] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ
 ។ បេ ។ បវេមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខា-
 បដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញំ បវេកសិណំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

[១៦៣] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្កែបរូកត បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។

បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក

មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងរហ័ស កង្កែបរូកត ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្កែប

សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្កែបសម័យ

នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

[១៦៤] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន នូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្កែបរូកត បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។

បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ

មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ កង្កែបរូកត ផស្សៈ ក៏កើតមាន

កង្កែបសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្កែប

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា កសិណដ្ឋានំ

(១៦៥) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភារេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខា-
 បដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

(១៦៦) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភារេតិ វិតក្កវិចារាណំ
 រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ
 ឈានំ ។ បេ ។ ចតុតិ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ
 ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។
 ទុក្ខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។
 សុខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។
 សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលធារណៈ

(១៦៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៦៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព បានរម្ងាប់ វិតក្កៈ និង វិចារៈ ។ បេ ។
 ទុតិយដ្ឋាន ។ បេ ។ តតិយដ្ឋាន ។ បេ ។ ចតុតដ្ឋាន ។ បេ ។
 បឋមដ្ឋាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។ ឈ្មោះ
 បឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់
 ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ តែមាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[១៦៧] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បរិត្តំ
 បរិត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

[១៦៨] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បរិត្តំ
 អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៦៩] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្ប-
 មាណំ បរិត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(១៦៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន ដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ ដ៏តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក ធម៌ជាកុសល ។

(១៦៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានប្រមាណតូច តែមាន អារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ ទោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៦៩) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន ដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ ប្រមាណមិនបាន តែមានអារម្មណ៍តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក ធម៌ជាកុសល ។

កុសល រូបវិញ្ញាណ កសិណដ្ឋាន

[១៧០] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិដ្ឋោ កា-
 មេហំ ។ បេ ។ បឋមំ ណាមំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៧១] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារាណិ
 វ្រុបសមា ។ បេ ។ ធិតិយំ ណាមំ ។ បេ ។ តតិយំ
 ណាមំ ។ បេ ។ តតុត្តំ ណាមំ ។ បេ ។ បឋមំ
 ណាមំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ណាមំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ បរិត្តំ
 អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ អប្បមាណំ
 បរិត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ អប្បមាណំ
 អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលជាប្រការ

(១៧០) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការបក្សា បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ ប្រមាណមិនបាន មាន
 អារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៧១) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការបក្សា បានរម្ងាប់វិតក្កៈ និង វិចារៈ ។ បេ ។
 ទុតិយដ្ឋាន ។ បេ ។ តតិយដ្ឋាន ។ បេ ។ ចតុត្ថដ្ឋាន ។ បេ ។
 បឋមដ្ឋាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ
 មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវិកសិណ
 មានប្រមាណតូច តែមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ ឈ្មោះ
 បឋវិកសិណ ប្រមាណមិនបាន តែមានអារម្មណ៍តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះ
 បឋវិកសិណ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុង
 សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
 មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

(១៧២) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី

សមយេ រូបបឋតិយា មន្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ

។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខា

បដិបទំ ទុក្ខាកំព្វំ បរិតំ បរិត្តារមណំ បឋវីកសណំ

តស្មី សមយេ ដស្ស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ

ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា

មន្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ

ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាកំព្វំ បរិតំ

អប្បមាណារមណំ បឋវីកសណំ តស្មី សមយេ

ដស្ស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មចិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(១៧២) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដិតូច
ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេច-
ក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន នូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
មិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា កសិណដ្ឋានំ

យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា មកំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ
 កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញា អប្បមាណំ បរិ-
 ត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា មកំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ
 កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហរតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញា អប្បមាណំ អប្បមាណា-
 រម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលជាប្រយោជន៍

បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គី ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាម

ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មាន

សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន

មានអារម្មណ៍តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល

ចម្រើននូវមគ្គី ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ

។ បេ ។ បានដល់បឋមដ្ឋាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តី

ប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន

មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបទិកា ធម្មសង្កណ៍

(១៧៣) កតមេ ធម្មា តុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបឋតិយា មន្តិ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ
។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
ទុក្ខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញា បរិនិ បរិនិវរណំ បឋ-
វីកសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខោហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា តុសលា ។
កតមេ ធម្មា តុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប-
បឋតិយា មន្តិ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទិច្ចាភិញ្ញា បរិនិ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ
តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោហោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា តុសលា ។ កតមេ
ធម្មា តុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា
មន្តិ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញា
អប្បមាណំ បរិនិវរណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ
ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោហោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(១៧៣) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងដ៏ឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច
ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងដ៏ឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
មិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងដ៏ឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មាន
អារម្មណ៍តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបារិយេ កសិណដ្ឋានំ

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កកមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបត្តិយា មក្កំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ
 កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ខិប្បាកិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្បមាណា-
 រម្មណំ បឋកេសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។

(១៧២) កកមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបបត្តិយា មក្កំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កា-
 មេហិ ។ បេ ។ បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 សុខាបដិបទំ ទុក្ខាកិញ្ញំ បរិក្កំ បរិត្តារម្មណំ បឋកេ-
 សិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កកមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបប-
 បត្តិយា មក្កំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។

កសិណជ្ជាន ក្នុងកុសលជាប្រការ

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន
 មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៧៤) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ជាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិាយ
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច
 ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
 ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បឋមំ ណានិំ ឧបសម្ព័ជ្ជ វិហារតិ សុខាបដិបទិំ ទន្ទា-
 ភិញ្ញំ បរិតំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា
 កុសលា យស្មី សមយេ រូប្ខបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណានិំ ឧបសម្ព័ជ្ជ
 វិហារតិ សុខាបដិបទិំ ទន្ទាភិញ្ញំ អប្បមាណំ បរិត្តា-
 រម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូប្ខបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ
 កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណានិំ ឧបសម្ព័ជ្ជ
 វិហារតិ សុខាបដិបទិំ ទន្ទាភិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្ប-
 មាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិន
បាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន តែមានអារម្មណ៍
តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
មិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ
ពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា កសិណដ្ឋានំ

(១៧៥) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូប្របតតិយា មត្តំ កាលេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
។ បេ ។ បឋមំ ណាមិ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ សុខា-
បដិបទិ ខិប្បាកិញ្ញំ បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ
តស្មី សមយេ ដស្ស្ហ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប្របតតិយា
មត្តំ កាលេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណាមិ
ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ សុខាបដិបទិ ខិប្បាកិញ្ញំ បរិត្តំ
អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ
ដស្ស្ហ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
យស្មី សមយេ រូប្របតតិយា មត្តំ កាលេតិ វិវិច្ឆេវ
កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណាមិ ឧបសម្បជ្ជ
វិហារតិ សុខាបដិបទិ ខិប្បាកិញ្ញំ អប្បមាណំ បរិ-
ត្តារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី សមយេ ដស្ស្ហ
ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។

កសិណេជ្ឈាន ក្នុងកុសលជាព្រហ្មវិចារ

(១៧៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតកង្ការុបកត បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច កង្ការុ
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការុសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្ការុសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើត កង្ការុបកត បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
មិនបាន កង្ការុសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការុសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្ការុសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត កង្ការុបកត បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មាន
អារម្មណ៍ដ៏តូច កង្ការុសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការុសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្ការុសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបំណែក ធម្មសង្គណំ

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេ
 កាមេហំ ។ បេ ។ បវេមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហរតិ សុខាបដិបទំ ខំប្បា ភិញ្ញា អប្បមាណំ អប្ប-
 មាណារម្មណំ បវេកសំណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិត្តោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារាទំ
 វុបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ណាទំ ។ បេ ។ តតិយំ
 ណាទំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ណាទំ ។ បេ ។ បវេមំ
 ណាទំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ជ វិហា-
 រតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខា ភិញ្ញា បវេតិ បវិត្តារម្មណំ
 បវេកសំណំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខា ភិញ្ញា
 បវេតិ អប្បមាណារម្មណំ បវេកសំណំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព បានស្ងាត់ថាកកាមទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិវាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មាន
 អារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៧៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ រួចហើយ
 ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន
 ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវី-
 កសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺត-
 យូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវី-
 កសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺត-
 យូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។

កុសល ប្បវចន កសិណដ្ឋានំ

ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញា អប្បមាណំ បរិន្តារម្ម-
 ណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិ-
 ញ្ញា អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ
 ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បាភិញ្ញា បរិន្តំ បរិន្តារម្មណំ
 បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បាភិញ្ញា
 បរិន្តំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។
 ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បាភិញ្ញា អប្បមាណំ បរិន្តារម្មណំ
 បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បា-
 ភិញ្ញា អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញា បរិន្តំ បរិន្តារម្មណំ
 បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញា
 បរិន្តំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។

កសិណដ្ឋាន ក្នុងកុសលដារុចារ

ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
យឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះ
បឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺត-
យូរ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ ឈ្មោះ
បឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់
មានប្រមាណតូច មានការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច
មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេច-
ក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មាន
ការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិន
បាន ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តី
ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ ។
ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
យឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

សុខាបដិបទំ ទិញ្ចាភិញ្ញា អប្បមាណំ បរិន្តារម្មណំ

បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិញ្ចាភិញ្ញា អប្ប-

មាណំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។

សុខាបដិបទំ ទិញ្ចាភិញ្ញា បរិន្តា បរិន្តារម្មណំ បឋវី-

កសិណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិញ្ចាភិញ្ញា បរិន្តា

អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ ។ បេ ។ សុខា-

បដិបទំ ទិញ្ចាភិញ្ញា អប្បមាណំ បរិន្តារម្មណំ បឋវី-

កសិណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិញ្ចាភិញ្ញា អប្ប-

មាណំ អប្បមាណារម្មណំ បឋវីកសិណំ តស្មី

សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

លោក្ខសព្វគ្គំ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
 យឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះ
 បឋវីកសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវី-
 កសិណ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មាន
 ប្រមាណតូច មានការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច
 មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន
 មានការម្នាក់ដ៏តូច ។ បេ ។ ឈ្មោះបឋវីកសិណ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មាន
 ការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតតាមិ

[១៧៧] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អាចោ-
 កកសិណំ ។ បេ ។ តេជោកកសិណំ ។ បេ ។ វា-
 យោកកសិណំ ។ បេ ។ ដីលកកសិណំ ។ បេ ។
 បីតកកសិណំ ។ បេ ។ លោហិតកកសិណំ ។ បេ ។
 ឌីនាតកកសិណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ តមេ ធម្មា
 កុសលា ។

អន្តិកសិណំ សោឡុសត្តក្កំ ។

[១៧៨] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈិតំ អរូប-
 សញ្ញា តហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ អភិ-
 កុយ្យ ជាធាមិ បស្សមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

អភិរាយគណៈ ក្នុងរូបារបរកុសល

(១៧៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះអាបោកសិណ ។ បេ ។ ឈ្មោះតេជោក-
សិណ ។ បេ ។ ឈ្មោះវាយោកសិណ ។ បេ ។ ឈ្មោះនីលកសិណ
។ បេ ។ ឈ្មោះបីតកសិណ ។ បេ ។ ឈ្មោះលោហិតកសិណ ។ បេ ។
ឈ្មោះឧទាតកសិណ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ កសិណ ៨ មាតិកាៈ ១៦ ។

(១៧៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
ក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់រូបទាំងនោះ ហើយគិតថា
អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបតតិយា មកំ កាវេតិ អជ្ឈតិ
 អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូចានិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ
 អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមិតិ វិតក្កវិចារានិ រូបសមា
 ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ
 ។ បេ ។ តតុតិ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
 ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

បានដល់បឋមជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។

បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង

ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង

នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិភក្តៈ

និងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។

ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន

ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ

ពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ រូបារបេ អភិកាយតតាធិ

[១៧៧] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈត្តំ អរូប-
សញ្ញា ពហំនា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ អភិ-
កុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។
បឋមំ លានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទុក្ខកិញ្ញា តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ
រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញា ពហំ-
នា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ អភិកុយ្យ ជា-
ធាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
លានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ខិច្ចា-
កិញ្ញា តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិកាយពនៈ ក្នុងរូបវិចារកុសល

(១៧៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការកុសល មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញពួករូប
ខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិត
ថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ កង្ការសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការ
សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យ
នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើ
ដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត កង្ការកុសល មិន
សំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណ
តូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹង
ឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយហើយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់
កង្ការសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

អវិក្កេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប-
 បតិយា មគ្គំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា ពហិត្តា
 រូទានិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាតាមិ
 បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទុក្ខភិញ្ញំ តស្មី
 សមយេ ធម្មស្សា ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេទោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ ក-
 តមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប-
 បតិយា មគ្គំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា ពហិត្តា
 រូទានិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាតាមិ
 បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិច្ចា-
 ភិញ្ញំ តស្មី សមយេ ធម្មស្សា ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួក
រូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយ
គិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ មានសេចក្តី
ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូប
ខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិត
ថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
ឆាប់ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតតាម

អវិក្កោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ
 រូបបត្តិយា មត្តំ កាវេតិ អដ្ឋត្តំ អរូបសញ្ញា
 ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ បរិត្តាទិ តាទិ អភិកុយ្យ
 ជាតាមិ បស្សាមិ តិ វិតក្កវិចារាទិ រូបសមា ។ បេ ។
 ទុតិយំ ឈាទិ ។ បេ ។ តតិយំ ឈាទិ ។ បេ ។
 តតុត្តំ ឈាទិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈាទិ ។ បេ ។
 បញ្ចមំ ឈាទិ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ
 ទុក្ខាភិញ្ញា ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ខិប្បាភិញ្ញា
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទិ ទុក្ខាភិញ្ញា ។ បេ ។ សុខា-
 បដិបទិ ខិប្បាភិញ្ញា តស្មី សមយេ ធម្មស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

ពួកអភិរាយតនៈ ក្នុងរូបារកុសល

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
ក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិត
ថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ
។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។
បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តី
ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តី
ត្រាស់ដឹងឆាប់ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបដិពោ ធម្មសង្កណំ

[១៨០] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបតិយា មក្កំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរ-
បសត្តិ ពហំន្ទា រូនាណិ បស្សតិ បរិត្តាណិ តាណិ
អភិកុយ្យ ជាណាមិ បស្សមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
។ បេ ។ បវេមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បរិត្ត
បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបតិយា មក្កំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរ-
បសត្តិ ពហំន្ទា រូនាណិ បស្សតិ បរិត្តាណិ តាណិ
អភិកុយ្យ ជាណាមិ បស្សមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
។ បេ ។ បវេមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្ប-
មាណំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបំណិ ធម្មសង្គណិ

[១៨០] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួក
រូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយ
គិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច
ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញ
នូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ
ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ប្រមាណមិនបាន មាន
អារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតតានិ

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបតតិយា មក្កំ កាវេតិ អជ្ឈតិ
 អរូបសញ្ញា ពហំនា រូបាធិ បស្សតិ បរិត្តាធិ
 តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ វិតក្កវិចារាធិ
 រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ
 ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ
 ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ ។ បេ ។ អប្បមាណំ
 បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្កោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

ទេ អាម្មណានិ ។

(១៨១) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបតតិយា មក្កំ កាវេតិ អជ្ឈតិ អរូប-
 សញ្ញា ពហំនា រូបាធិ បស្សតិ បរិត្តាធិ តាធិ
 អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេតិ កាមេ-
 ហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហា-
 រតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាកិញ្ញា បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

ពួកអភិកាយតនៈ ក្នុងរូបារបុរសល

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការុបកត មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញ
 នូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ
 ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ
 រួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។
 ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន
 មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ ប្រមាណមិនបាន
 មានអារម្មណ៍ដ៏តូច កង្ការុបកត ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការុបកត
 នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្ការុបកតនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ ពួកអារម្មណ៍ ២ ។

(១៨១) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតកង្ការុបកត មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
 ក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ គ្របសង្កត់
 នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់
 ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 លំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍
 ដ៏តូច កង្ការុបកត ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការុបកតនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបប-
 បត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញំ ពហិទ្ធា
 រូទានំ បស្សតិ បរិត្តានំ តានំ អភិកុយ្យ ជាធាមិ
 បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
 យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទទ្ធាកិញ្ញ
 អប្បមាណំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សា
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ
 អរូបសញ្ញំ ពហិទ្ធា រូទានំ បស្សតិ បរិត្តានំ តានំ
 អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុ-
 ក្ខាបដិបទំ ទិប្បកិញ្ញំ បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សា ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួក
រូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយ
គិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
កុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
ក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា
អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
ឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏
កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតនាទិ

កកតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបប-
 បត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា ពហំទ្វា
 រូបាទិ បស្សតិ បរិត្តាទិ តាទិ អភិកុយ្យ ជាតាមិ
 បស្សាមីតិ វិវេច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
 លាទិ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ ទិប្បាភិញ្ញា
 អប្បមាណំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ កកតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបត្តិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ
 អរូបសញ្ញា ពហំទ្វា រូបាទិ បស្សតិ បរិត្តាទិ តាទិ
 អភិកុយ្យ ជាតាមិ បស្សាមីតិ វិវេច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។
 បឋមំ លាទិ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទិ
 ទុក្ខាភិញ្ញា បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ កកតមេ ធម្មា កុសលា ។

ពួកអភិរាយធនៈ ក្នុងរូបវិចារុសល

ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត
ក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូប
មានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មា
អញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់
ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើ
ដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់
នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្រប
សង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បាន
ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មាន
អារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

យស្មី សមយេ រូប្បបធានិយា មក្កំ កាវេតិ អជ្ឈតិ
អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាធិ បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ
អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ
។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុ-
ខាបដិបទំ ទិច្ចកិញ្ញា អប្បមាណំ បរិត្តារមណំ តស្មី
សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចា
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប្បបធានិយា
មក្កំ កាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាធិ
បស្សតិ បរិត្តានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សា-
មីតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិច្ចកិញ្ញា បរិត្ត
បរិត្តារមណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខោចា ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការបក្សា មិនសំគាល់នូវរូបខាងកង្ការ
 ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង-
 នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច
 កង្ការសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
 ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្ការបក្សា មិនសំគាល់នូវរូបខាងកង្ការ ឃើញនូវពួក
 រូបខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយ
 គិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន មានសេចក្តី
 ត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច កង្ការសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយ-
 មាយ ក៏កើតមាន កង្ការសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ រូបវិបដេ អភិកាយពតន្តិ

កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប-
 បឋត្តិយា មកំ កាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា ពហំនា
 រូបាធិ បស្សតិ បរិត្តាធិ តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ
 បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈាធិ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ខិច្ចាកំញ អប្ប-
 មាណំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ
 រូបបឋត្តិយា មកំ កាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា ពហំនា
 រូបាធិ បស្សតិ បរិត្តាធិ តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ
 បស្សាមីតិ វិគត្តាវិចារាធិ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ
 ឈាធិ ។ បេ ។ តតិយំ ឈាធិ ។ បេ ។ ចតុត្ត
 ឈាធិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈាធិ ។ បេ ។ បញ្ចមំ
 ឈាធិ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខា-
 កំញ បរិត្តំ បរិត្តារម្មណំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទុក្ខាកំញ អប្បមាណំ បរិត្តារម្មណំ ។ បេ ។

ពួកអភិកាយតនៈ ក្នុងរូបារកុសល

ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត
 កងរូបកត មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូប
 មានប្រមាណតូច គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញ
 នឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
 ដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់
 មានប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបកត មិន
 សំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង
 នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនឹង
 វិចាររួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។
 ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច
 មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តី
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

ទុក្ខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ បរិនិ បរិត្តារម្មណំ ។ បេ ។
 ទុក្ខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ អប្បមាណំ បរិត្តារម្មណំ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ បរិនិ បរិត្តារម្មណំ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អប្បមាណំ បរិ-
 ត្តារម្មណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ បរិនិ
 បរិត្តារម្មណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ
 អប្បមាណំ បរិត្តារម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

អន្តិក្កតំ ។

(១៨២) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ អដ្ឋតិ អរូប-
 សញ្ញំ តាហិទ្ធា រូទានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណា-
 ទុព្វណានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាបាមិ បស្សាមិតិ
 វិវេច្ឆេ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ទុបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្ខណ៍

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណ
តូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណ
តូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច
។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មាន
ប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ដ៏តូច ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិន
រាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ វិរៈ ៨ ។

(១៨២) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវ
ពួករូបខាងក្រៅ ជាមួយមានប្រមាណតូច មានពណ៌ល្អ មានពណ៌
អាក្រក់ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹង
ឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋ-
មជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបារិយេ អភិកាយតនាធិ

អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប-
 បឋតិយា មក្កំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា
 តាហិ ធា រូបាធិ បស្សតិ បរិតាធិ សុវណាធិ តាធិ
 អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សមីតិ វិតក្កវិចារាធិ រូបសមា
 ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈាធិ ។ បេ ។ តតិយំ ឈាធិ
 ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈាធិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈាធិ
 ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈាធិ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

និទម្មិ អនិច្ចត្តំ ។

(១៨៣) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សម-
 យេ រូបបឋតិយា មក្កំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញា
 តាហិ ធា រូបាធិ បស្សតិ អប្បមាណាធិ តាធិ អភិ-
 កុយ្យ ជាធាមិ បស្សមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
 បឋមំ ឈាធិ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។

ពួកអភិរាយភនៈ ក្នុងរូបារបរុសល

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
 ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូប
 ខាងក្រៅ ជារូបមានប្រមាណតូច មានពណ៌ល្អ មានពណ៌អាក្រក់
 គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នេះ
 បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។
 តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ជាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ទេវកំណាមមានវារៈ ៤ ដែរ ។

(១៨៣) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
 ក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា
 អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នេះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ជាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អរិយធម៌ដំណើរ ធម្មសង្គណ៍

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូប្បបតតិយា មក្កំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ
 អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ អប្បមាលាទិ
 តាទិ អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមីតិ វិវិក្កាវិទារាទិ
 រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ
 ឈានំ ។ បេ ។ ចតុតិ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមិ
 ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អរិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៨២] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី

សមយេ រូប្បបតតិយា មក្កំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ
 អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ អប្បមាលាទិ
 តាទិ អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមីតិ វិវិក្កា
 កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ ទុក្ខាភិញ្ញា តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត កងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង
 ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់ នូវរូប
 ទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់
 វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយ-
 ជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បាន
 ដល់បញ្ចមជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(១៨២) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
 ក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា
 អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់
 ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតតោនិ

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុស-
 លា ។ យស្មី សមយេ រូបបបតិយា មក្កំ ភារេតិ
 អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញំ ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ អប្ប-
 មាលាទិ តាទិ អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមីតិ វិច្ឆេវ
 កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបតិយា មក្កំ ភារេតិ អជ្ឈតំ
 អរូបសញ្ញំ ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ អប្បមាលាទិ
 តាទិ អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមីតិ វិច្ឆេវ កាមេ-
 ហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 សុខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។

ព្យាសនាភិកាយពន្ធៈ ក្នុងសូត្រវិចារកុសល

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង
 ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង
 នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 លំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងជាប់ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិន
 សំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិន
 បាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹង
 ឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់
 បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិជ័យ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អរិយធម៌ពេ ធម្មសង្គណ៍

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុស-
 លា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា មក្ខ
 ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាធិ បស្សតិ
 អប្បមាលាធិ តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណាធិ ឧប-
 សម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញា តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា មក្ខ
 ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាធិ បស្សតិ
 អប្បមាលាធិ តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ
 វិតក្កវិចារាធិ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ណាធិ
 ។ បេ ។ តតិយំ ណាធិ ។ បេ ។ ធនុត្តំ ណាធិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ណាធិ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ណាធិ
 ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញា ។ បេ ។

អរិយធម៌ដ៏ល្អ ធម្មសង្គណ៍

នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។ ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញ
 នូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ
 ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងចាប់ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង
 ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង
 នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈ
 និងវិចាររួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន
 ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតនាទិ

ទុក្ខាបដិបទំ ខិច្ចារិកញ្ចំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទ-
 ទ្ធាកិញ្ចំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិច្ចារិកញ្ចំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោទោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

បតស្សោ បដិបទា ។

[១៨៥] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មកំ ភារេតិ អជ្ឈតិ អរូប-
 សញ្ញំ ពហំទ្ធា រូទានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ តានិ
 អភិកុយ្យ ជាធម៌ បស្សមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេ-
 ហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 បរិវត្តំ អប្បមាណារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោទោ ហោតិ ។ បេ ។

ពួកអភិកាយតនៈ ក្នុងរូបារិយកុសល

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំ បាក់ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ បទី៣៣ ៤ ។

(១៨៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបកត មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូប
 ខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយ
 គិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍
 ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អរិយធម៌ពិភព ធម្មសង្គណ៍

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបតិយា មកំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ
 អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ អប្បមាណាទិ
 តាទិ អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្ប-
 មាណំ អប្បមាណារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបបតិយា មកំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ
 អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាទិ បស្សតិ អប្បមាណាទិ
 តាទិ អភិកុយ្យ ជាទាមិ បស្សាមីតិ វិតក្កវិចា-
 រាទិ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ យានំ ។ បេ ។
 តតិយំ យានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ យានំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌក ធម្មសង្គណ៍

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល

ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញ

នូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ

ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍

ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ

ពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូប

ខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា

អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។

ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។

កុសលេ រូបារិចេ អភិរាយតនាគំ

បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ បរិត្តំ អប្បមាណារម្មណំ ។ បេ ។ អប្បមាណំ
 អប្បមាណារម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។

ទេ អារម្មណាគំ ។

(១៨៦) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបតិយា មត្តំ កាលេតិ អជ្ឈតិ អរូប-
 សញ្ញា ពហំទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ តានិ
 អភិកុយ្យ ជាតាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខា-
 បដិបទិ ធម្មាភិញ្ញំ បរិត្តំ អប្បមាណារម្មណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កត-
 មេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបប-
 តិយា មត្តំ កាលេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា ពហំទ្ធា
 រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ តានិ អភិកុយ្យ
 ជាតាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

ពួកអភិកាយតនៈ ក្នុងរូបវិចារកុសល

បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានប្រមាណតូច មាន
អារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍
ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ ពួកអារម្មណ៍ ២ ។

(១៨៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើនមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
ក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា
អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
យឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យ
ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិន
រាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា
កុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើនមគ្គ ដើម្បី
ទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ
ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មា
អញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បឋមំ ណានិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិំ

ទុក្ខាកំព្វំ អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ តស្មី

សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ

។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា

កុសលា យស្មី សមយេ រូប្របតតិយា មន្តិ កាវេតិ

អជ្ឈតិំ អរូបសញ្ញំ ពហំន្ទា រូទានិំ បស្សតិ អប្ប-

មាណានិំ តានិំ អភិកុយ្យ ជានាមិ បស្សមិតិ វិវិច្ឆេវ

កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណានិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ

ទុក្ខាបដិបទិំ ខិប្បាកំព្វំ បរិតិំ អប្បមាណារម្មណំ

តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិ-

ក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង

យឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យ
។

ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយ-

មាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅ

កើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ

ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មា

អញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង

ឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យ
។

ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយ-

មាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ ប្រាជ្ញា អភិកាយតតាម

កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រុប្បបតតិយា
 មតំ ភាវេតិ អន្លិកំ អរូបសញ្ញំ ពហិទ្ធា រូទានិ បស្សតិ
 អប្បមាណានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាតាមិ បស្សាមីតិ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្ប-
 មាណារម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រុប្ប-
 បតតិយា មតំ ភាវេតិ អន្លិកំ អរូបសញ្ញំ ពហិទ្ធា
 រូទានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ តានិ អភិកុយ្យ
 ជាតាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
 បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហរតិ សុខាបដិបទំ
 ទុក្ខាភិញ្ញំ បរិនិ អប្បមាណារម្មណំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។

ពួកអភិកាយតនៈ ក្នុងរូបារិចរកុសល

ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅ
 ទៅកើត ក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ
 ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មា
 អញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
 ឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យណា
 ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។
 ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បី
 ទៅកើត ក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាង
 ក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិត
 ថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិឆ្ងាយ មានសេចក្តី
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន
 ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបតតិយា មកំ ភាវេតិ អជ្ឈតំ
 អរូបសញ្ញំ ពហំន្ទា រូទានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ
 តានិ អភិកុយ្យ ជាតាមិ បស្សាមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ណានិ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ សុ-
 ខាបដិបទំ ធម្មាភិកំ អប្បមាលំ អប្បមាណារម្មណំ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបតតិយា មកំ
 ភាវេតិ អជ្ឈតំ អរូបសញ្ញំ ពហំន្ទា រូទានិ បស្សតិ
 អប្បមាណានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាតាមិ បស្សាមីតិ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណានិ ឧបសម្ពុជ្ឈ
 វិហារតិ សុខាបដិបទំ ឧប្បាភិកំ បរិតំ អប្បមាណា-
 រម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អរិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត កងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងកង
 ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង
 នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិាយ
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រ-
 មាណមិនបាន កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងកង ឃើញ
 នូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំង
 នោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិាយ មាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិន
 បាន កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតនាមិ

អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ

រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា

ពហំទ្ធា រូបាណិ បស្សតិ អប្បមាណាណិ តាណិ អភិ-

កុយ្យ ជាតាមិ បស្សមីតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

បឋមំ លាណំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ

ទិប្បាភិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ តស្មី

សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ

ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា

មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា ពហំទ្ធា រូបាណិ

បស្សតិ អប្បមាណាណិ តាណិ អភិកុយ្យ ជាតា-

មិ បស្សមីតិ វិតក្កវិចារាណំ រូបសមា ។ បេ ។

ពួកអភិកាយធនៈ ក្នុងរូបារិយកុសល

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅ

កើតកង្ការុបកត មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជា

រូបប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មា

អញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិឆាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង

ឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក្នុងសម័យ

ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយ

មាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត

កង្ការុបកត មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូប

ប្រមាណមិនបាន គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញ

នឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ

ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតំ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ

បរិត្តំ អប្បមាណារម្មណំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ

ទន្ធកិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ ។ បេ ។

ទុក្ខាបដិបទំ ខិច្ចាកិញ្ញំ បរិត្តំ អប្បមាណារម្មណំ

។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ខិច្ចាកិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្ប-

មាណារម្មណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ

បរិត្តំ អប្បមាណារម្មណំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ

ទន្ធកិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្បមាណារម្មណំ ។ បេ ។

សុខាបដិបទំ ខិច្ចាកិញ្ញំ បរិត្តំ អប្បមាណារម្មណំ

។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិច្ចាកិញ្ញំ អប្បមាណំ អប្ប-

មាណារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។
 បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានការម្នាក់ប្រមាណ
 មិនបាន ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
 យឺតយូរ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណ
 តូច មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 លំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់
 ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តី
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានប្រមាណតូច មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន
 ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ មានប្រមាណតូច មាន
 ការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ប្រមាណមិនបាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិន
 បាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា អភិកាយតតាមិ

អវិភ្លេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អបិ^(១) អដ្ឋិកុត្តកំ ។

[១៨៧] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ អដ្ឋតិ អរូប-
 សញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាធិ បស្សតិ អប្បមាណាធិ
 សុវណ្ណាទុព្វណាធិ តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្ស-
 មិតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមិ លាធិ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិភ្លេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ អដ្ឋតិ អរូបសញ្ញា
 ពហិទ្ធា រូបាធិ បស្សតិ អប្បមាណាធិ សុវណ្ណាទុព្វ-
 ណាធិ តាធិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សមិតិ វិតក្ក-
 វិចារាធិ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ លាធិ ។ បេ ។
 តតិយំ លាធិ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ លាធិ ។ បេ ។

១ ឧ. ម. បិសទ្ធោ វិស្សតិ ។

ពួកអភិរាយតនៈ ក្នុងរូបវិបកុសល

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ
ពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ វារៈ ៨ ទី១១ ទៀត ។

(១៨៧) ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួក
រូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន មានពណ៌ល្អ មានពណ៌អាក្រក់
គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ
បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវ
ពួករូបខាងក្រៅ ជារូបប្រមាណមិនបាន មានពណ៌ល្អ មានពណ៌
អាក្រក់ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹង
ដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។
ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បឋមំ ណាជំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ណាជំ ឧបសម្ប
វិហារតិ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ
អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា

និទម្បិ អន្តិច្ឆតំ ។

(១៨៨) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ រូបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរូប
សញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាជំ បស្សតិ ជីវាជំ ជីវវណ្ណាជំ
ជីវនិទស្សនាជំ ជីវនិកាសាជំ តាជំ អភិកុយ្យ
ជាតាមិ បស្សមិតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
បឋមំ ណាជំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ តស្មី សមយេ
ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ
។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា
កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបតិយា មត្តំ
ភាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា ពហិទ្ធា រូបាជំ បស្សតិ
បីតាជំ បីវវណ្ណាជំ បីតនិទស្សនាជំ បីតនិកាសាជំ
។ បេ ។ លោហិតកាជំ លោហិតកវណ្ណាជំ លោ-
ហិតកនិទស្សនាជំ លោហិតកនិកាសាជំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណិ

បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

នេះកំណាវៈ ៨ ដែរ ។

(១៨៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវ
ពួករូបខាងក្រៅ ជារូបខៀវ មានពណ៌ខៀវ ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា
ខៀវ មានពន្លឺខៀវ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មា
អញ នឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។
បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាង
ក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ជារូបលឿង មានពណ៌លឿង ជាទី
ចង្អុលប្រាប់ថាលឿង មានពន្លឺលឿង ។ បេ ។ ជារូបក្រហម មាន
ពណ៌ក្រហម ជាទីចង្អុលប្រាប់ថាក្រហម មានពន្លឺក្រហម ។ បេ ។

កុសលេ រូបវិបស្សនា ព្រហ្មវិហារដ្ឋានំ

ឌីណតានិ ឌីណតវណ្ណានិ ឌីណតនិទស្សនានិ ឌីណ-
 តនិកាសានិ តានិ អភិកុយ្យ ជាធាមិ បស្សាមីតិ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណានិ ឧបស-
 ម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ បេ ។

ធិមាណិបិ អភិរាយតតានិ សោឡុសត្តកាខិ ។

(១៨៧) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ កាវេតិ រូបំ រូទានិ
 បស្សតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ណានិ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ កាវេតិ អជ្ឈតិ អរូបសញ្ញា
 តហិទ្ធា រូទានិ បស្សតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

ប្រហូរិយាជ្ឈាន ក្នុងរូបវិបកុសល

ជារូបស មានពណ៌ស ជាទីចង្អុលប្រាប់ថាស មានពន្លឺស គ្របសង្កត់
 នូវរូបទាំងនោះ ហើយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងឃើញ ដូច្នោះ បាន
 ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិន
 រាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
 កុសល ។ បេ ។

នេះជាអភិរាយពន្លឺ មានៗ ១៦ ។

(១៨៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បាននូវរូបជ្ឈាន ឃើញនូវពួករូប
 បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ក្នុង
 សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
 មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
 ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មិនសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញ
 នូវពួករូបខាងក្រៅ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយហើយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ សុភន្តិ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបស-
 ម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ បេ ។

ធិមាធិបិ គីណំ វិមោក្ខានិ សោឡសត្តក្ខានិ ។

[១៧០] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ មេត្តា-
 សហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋ-
 តិយា មត្តំ ភាវេតិ វិតក្កវិទារាណំ រូបសមា ។ បេ ។
 ធុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ មេត្តាស-
 ហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

បានដល់បឋមជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព មានចិត្តត្រាប់ចុះកាន់
 អារម្មណ៍ល្អ (១) បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់
 បឋមជ្ឈាន ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ 'ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

នេះវិហោត្ត ៣ មានវិរៈ ១៦ ។

(១៧០) ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានរម្ងាប់
 វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយ
 មេត្តា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

១ សំដៅយកឈាន ដែលកើតអំពីវិណ្ណកសិណទាំង ៤ មាននិលកសិណជាដើម ។

កុសល រូបវិបស្សនា ព្រហ្មវិហារធម៌

អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូប-
 បបត្តិយា មក្កំ ភាវេតិ បតិយា ច វិហារា ។ បេ ។
 តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ មេត្តាសហគតំ
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបបត្តិយា
 មក្កំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ មេត្តាសហគតំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបបត្តិយា
 មក្កំ ភាវេតិ អវិកក្កំ វិហារមត្តំ សមាធិជំ បតិ-
 សុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ មេត្តា-
 សហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

ព្រហ្មវិហារជ្ជាន ពុករូបារិយាស

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ
 ពួកធម៌ ជាកុសល ។ ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព ប្រាសចាកបីតិ ។ បេ ។
 បានដល់តតិយជ្ជាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។ ពួកធម៌
 ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុង
 រូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន
 ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានដល់ទុតិយជ្ជាន គ្មានវិតក្កៈ មាន
 ត្រឹមតែវិចារៈ មានបីតិនិស្ស័យ កើតពីសមាធិ ជាលំហូរប្រកបដោយ
 មេត្តា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រុប្ប-
 បបត្តិយា មក្កំ ភារវេតិ វិតក្កវិចារាទំ រូបសមា
 ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ មេត្តា-
 សហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រុប្ប-
 បបត្តិយា មក្កំ ភារវេតិ បតិយា ប វិវតា ។ បេ ។
 ចតុតំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ មេត្តាសហគតំ
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិ-
 ក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រុប្ប-
 បបត្តិយា មក្កំ ភារវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
 បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ កុរុណាស-
 ហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត កងរូបភព បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ
។ បេ ។ បានដល់តតិយជ្ជាន ប្រកបដោយមេត្តា កងសម័យណា
ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ
ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។
ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត
កងរូបភព ប្រាសចាកបិដិផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ជាន ប្រកប
ដោយមេត្តា កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ
។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។ ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។
បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត កងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាម
ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ប្រកបដោយករុណា
កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសល រូបវិបសនា ព្រហ្មវិហារដ្ឋាន

អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុស-
 លា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូបបឋតិយា មក្កំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារាណិ
 រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ណាណំ ។ បេ ។ តតិយំ
 ណាណំ ។ បេ ។ បឋមំ ណាណំ ។ បេ ។ ធនុតិ
 ណាណំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ កុរណាសហគតិ តស្មី
 សមយេ ធម្មោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា
 មក្កំ ភាវេតិ វិច្ឆេវ កាមេហា ។ បេ ។ បឋមំ
 ណាណំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ មុទិតាសហគតិ តស្មី
 សមយេ ធម្មោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រូបបឋតិយា
 មក្កំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារាណិ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិ-
 យំ ណាណំ ។ បេ ។ តតិយំ ណាណំ ។ បេ ។

ព្រហ្មវិហារជ្ជាន ក្នុងរូបវិចារុសល

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរូបហើយ
។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន
។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ជាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យណា
ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួក
ធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុង
រូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន
ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។
បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ
រូបហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។

អរិយធម៌ដំណើរ ធម្មសង្គណ៍

បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហា-
 រតិ មុទ្ធិតាសហគតំ តស្មី សមយេ ដស្ស្ន ហោតិ
 ។ បេ ។ អរិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ សុខស្ស ច
 បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហា-
 រតិ ឧបេក្ខាសហគតំ តស្មី សមយេ ដស្ស្ន
 ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

ចត្តារិ ព្រហ្មវិហារដ្ឋានានិ សោឡសត្តន្តានិ ។

(១៧១) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្ខបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ឧទ្ធុ-
 មាតកកសញ្ញាសហគតំ តស្មី សមយេ ដស្ស្ន ហោតិ
 ។ បេ ។ អរិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ
 រូប្ខបបតិយា មត្តំ ភាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើត ក្នុងរូបភព បានលះសុខផង ។ បេ ។ បានដល់
ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ ប្រញូរិហារជ្ឈានទាំង ៤ មានរាវៈ ១៦ ។

(១៧១) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយសេចក្តីសំគាល់នូវអសុកហើមបោរ៉ាង ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី
មិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

កុសលា ធម្មា ពេក្ខមិកា ហិរិវិរោក

បវេមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ វិដិលកសញ្ញា-
 សហគតំ ។ បេ ។ វិប្បព្វកសញ្ញាសហគតំ ។ បេ ។
 វិច្ឆិទ្កកសញ្ញាសហគតំ ។ បេ ។ វិក្ខាយិតកសញ្ញា-
 សហគតំ ។ បេ ។ វិក្ខិតកសញ្ញាសហគតំ ។ បេ ។
 ហតវិក្ខិតកសញ្ញាសហគតំ ។ បេ ។ លោហិតក-
 សញ្ញាសហគតំ ។ បេ ។ បុឡ្យវិកសញ្ញាសហគតំ(១)
 ។ បេ ។ អដ្ឋិកសញ្ញាសហគតំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អស្សវដ្ឋិទំ លោក្ខុសត្តកំ ។

រូបវិបកុសលំ ។

(១៧២) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ អរូបបតតិយា មកំ កាវេតិ សព្វសោ រូប-
 សញ្ញាទំ សមតិក្កមា បដិយសញ្ញាទំ អត្តដ្ឋមា
 ណានត្ថសញ្ញាទំ អមនសិកាវា អាណាសានណ្ណាយត-
 នសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណា ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ឧបេក្ខាសហគតំ

១ ឧ. ម. បុឡ្យវិកសញ្ញាសហគតំ ។

ពួកកុសលធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ផ្សេងដោយឋានៈជាដើម

បានដល់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយសេចក្តីសំគាល់នូវអសុក មានពណ៌
 ខៀវ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសំគាល់ នូវអសុកមានខ្លះហូរចេញ
 ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសំគាល់ នូវអសុកដាច់ពាក់កណ្តាលខ្លួន
 ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសំគាល់នូវអសុកដែលសត្វកកេរស្តី ។ បេ ។
 ប្រកបដោយសេចក្តីសំគាល់ នូវអសុកដែលរាត់រាយ ។ បេ ។ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសំគាល់នូវអសុកដែលគេកាប់ចិត្ត ។ បេ ។ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីសំគាល់ នូវអសុកដែលប្រឡាក់ឈាម ។ បេ ។ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីសំគាល់នូវអសុកដែលមានផង្កិចោះ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តី
 សំគាល់នូវអសុកដែលសល់តែរាងឆ្នាំង កងសម័យណា ផស្សៈ កំភើត
 មាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កំភើតមាន កង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

ចប់ អនុកថ្កាន មានវិរៈ ១៦ ។

ចប់ រូបវិចារកុសល ។

(១៧២) ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើត កងអបូកតា ព្រោះកន្លងបង្ក នូវពួករូបសញ្ញា
 ព្រោះវិនាសបដិយសញ្ញា ព្រោះមិនធ្វើទុកកងចិត្ត នូវពួកនាវត្តសញ្ញា
 ព្រោះលះបង់សុខផង ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បានដល់ចតុ-
 ត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយអាកាសានញ្ញាយតនសញ្ញា ដ៏ប្រកបដោយទេវតា

អរិយធម្មបទិកា ធម្មសង្កណ៍

តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អរិ-
 ក្ខេតោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ អរ-
 ប្បបត្តិយា មក្កំ ភារេតិ សព្វសោ អាកាសា ធម-
 ណ្ណាយតនំ សមតិក្កម វិញ្ញាណញ្ញាយតនសញ្ញាស-
 ហគតំ សុខស្ស ច បហាណ ។ បេ ។ ចតុត្ថ-
 យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឧបេក្ខាសហគតំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្ខេតោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ អរ្បប្បបត្តិយា
 មក្កំ ភារេតិ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ សមតិ-
 ក្កម អាកញ្ញាញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច
 បហាណ ។ បេ ។ ចតុត្ថ យានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហរតិ ឧបេក្ខាសហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្ខេតោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌក ធម្មសង្គណ៍

កង្កីសម័យណា ផស្សៈ កំកើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តី

មិនរាយមាយ កំកើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា

កុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ

ដើម្បីទៅកើត កង្កីអរូបភព ព្រោះកន្លងបង្កនូវអាកាសានញាយតនៈ

ព្រោះលះបង្កសុខផង ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថ-

ជ្ជាន ប្រកបដោយវិញ្ញាណញាយតនសញ្ញា ដ៏ប្រកបដោយទេវលោក

កង្កីសម័យណា ផស្សៈ កំកើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។ បេ ។

សេចក្តីមិនរាយមាយ កំកើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ

ពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកង្កីអរូបភព ព្រោះកន្លងបង្កនូវវិញ្ញាណញាយ-

តនៈ ព្រោះលះបង្កសុខផង ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បាន

ដល់ចតុត្ថជ្ជាន ប្រកបដោយអាកិញ្ញញាយតនសញ្ញា ដ៏ប្រកបដោយ

ទេវលោក កង្កីសម័យណា ផស្សៈ កំកើតមាន កង្កីសម័យនោះ

។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កំកើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលា ធម្មា ភេត្តមិកា ហិរាទិរោត

ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ អរុប្បបតតិយា មត្តំ កាវេតិ សព្វ-
 សោ អាតិញ្ចាណយតនំ សមតិកម្ម លេវសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណ
 ។ បេ ។ ចតុត្តំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

ចត្តារិ អរុប្បដ្ឋាននិ សោឡុសត្តកនិ ។

អរុប្បចារកុសលំ ។

[១៧៣] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ឈំ ហោតិ
 សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ ហានំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណីតិ ។ បេ ។ ធនាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ធនាធិបតេយ្យំ
 ហានំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណីតិ ។ បេ ។

ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងក្រិក ៣ ផ្សេងដោយហ៊ុនជាដើម

នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងអរូបភព ព្រោះកន្លងបង់នូវអាភិញ្ញាណយតនៈ
 ព្រោះលះបង់សុខផល ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បានដល់ចក្កត្ត-
 ដ្ឋាន ប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដ៏ប្រកបដោយ
 ទេវេកា កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនវាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
 ធម៌ជាកុសល ។

ចប់ អរូបដ្ឋាន ៤ មាណវៈ ១៦ ។

ចប់ អរូបវចរកុសល ។

(១៧៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្តជាកាមាវចរ.
 កុសល កើតឡើង ជាចិត្តច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញ្ញាណ
 ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។
 មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិវិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្ត
 ជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិមសាជាអធិបតី ។ បេ ។ មានឆន្ទៈ ជាអធិប-
 តី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

វិរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។
 បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ
 ហីនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ កាមាវចរំ
 កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតិ
 ញ្ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្ស-
 សហគតិ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សស-
 ហគតិ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតិ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាស-
 ហគតិ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតិ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហ-
 គតិ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ហីនំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏
 ទត្តម ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
 ។ បេ ។ ដ៏ទត្តម ។ បេ ។ មានវិមសាជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប
 ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទត្តម ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌
 ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្តជាកាមាវចរកុសលកើតឡើង ជាចិត្ត
 ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ
 ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំ
 ដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។
 ច្រឡំដោយទរេក្ខា ប្រកបដោយញ្ញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយ
 ទរេក្ខា ប្រកបដោយញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំ
 ដោយទរេក្ខា ប្រាសចាកញ្ញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយទរេក្ខា
 ប្រាសចាកញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។

កុសល ធម្ម ពេក្ខមក ហ័តទិពោ

មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ នន្ទាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ នន្ទាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ
 ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ហ័នំ
 ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។
 ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។
 បណ្ឌិតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្កោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

កាមវិចារកុសលំ ។

(១៧៤) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ រូប្បបតតិយា មត្តំ កាវេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេ-
 ហំ ។ បេ ។ បឋមំ ណានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 បឋវីកសំណំ ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។
 បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ នន្ទាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិរិយាធិប-
 តេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិមំសា-
 ធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ នន្ទាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។

ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ផ្សេងដោយហ៊ុនជាដើម

ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។
 មានវិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានឆន្ទៈ
 ជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម
 ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
 ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។
 ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ ៣ មាតិកាកុសល ។

(១៧៤) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ឈាន ឈ្មោះបឋវិកសិណ ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជា
 កណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។
 មានវិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិម័-
 សាជាអធិបតី ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។

អរិយធម៌បដិពោ ធម្មសង្គណ៍

មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ៌តំ ។ បេ ។ វិរិយាធិ-
 បតេយ្យំ ហីនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ៌-
 តំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ៌តំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ
 ហីនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ៌តំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ រុប្បបតតិយា
 មត្តំ កាវេតំ វិតក្កវិចារាទំ រុបសមា ។ បេ ។
 ទុតិយំ ណាទំ ។ បេ ។ តតិយំ ណាទំ ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ ណាទំ ។ បេ ។ បឋមំ ណាទំ ។ បេ ។
 បញ្ចមំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ បឋវីកសិណំ
 ហីនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ៌តំ ។ បេ ។
 ធម្មាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។
 ចិត្តាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។
 ធម្មាធិបតេយ្យំ ហីនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោក
 ទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។ មានចិត្តជា
 អធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។
 មានវិមំសាជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។
 ដ៏ទុក្ខម ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
 ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ
 ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន
 ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន ឈ្មោះបឋវិ-
 កសិណ ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម
 ។ បេ ។ មានន្ទ្រៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។
 មានចិត្ត ជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិមំសា ជាអធិបតី ។ បេ ។
 មានន្ទ្រៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។

កុសលា ធម្ម តេជូមិកា ហ៊ីតាទិកោ

បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ហ្មំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។
 វិមិសាធិបតេយ្យំ ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។
 បណ្ឌិតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 រូបវិបកុសលំ ។

[១៧៥] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ

អរូបបតតិយា មគ្គំ ភារេតិ សព្វសោ រូបសញ្ញា
 សមតិក្កមា បដិយសញ្ញា អត្តជំមា នាទត្តសញ្ញា
 ។ អមនសិកាវា អាភាសានញ្ញាយតនសញ្ញា
 ហតតិ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ត
 យាទិ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិ-
 មំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ធម្មាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ធម្មាធិបតេយ្យំ
 ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។
 វិរិយាធិបតេយ្យំ ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។

ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ផ្សេងដោយហ៊ុនៈជាដើម

ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
 ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។
 ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។ មានវិមសាជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជា
 កណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ រូបវិចារកុសល ។

(១៧៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតក្នុងអរូបភព ព្រោះកន្លងបង្អំនូវពួករូបសញ្ញា ព្រោះវិនាស
 បដិយសញ្ញា ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពួកនានត្ថសញ្ញា ព្រោះលះបង្គំសុខ
 ផង ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយ
 អាកាសានញ្ជាយតនសញ្ញា ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។
 ដ៏ទុក្ខម ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី
 ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិមសាជាអធិបតី ។ បេ ។
 មានឆន្ទៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុក្ខម
 ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ
 ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ ហ្មំ
 ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោហោ ហោតិ ។ បេ ។
 តមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ អរុប្បបត្តិយា មក្កំ ករេតិ សព្វសោ
 អាណាសា នព្ពាយតនំ សមតិក្កម វិញ្ញាណព្ពាយត-
 នសព្ពាសហកតិ សុខស្ស ច បហាណា ។ បេ ។
 ចតុតំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ហ្មំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ធម្មាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ធម្មាធិបតេយ្យំ
 ហ្មំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ដ៏ឧត្តម ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
 ។ បេ ។ ដ៏ឧត្តម ។ បេ ។ មានវិមំសាជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។
 ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ឧត្តម កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 កងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតកងអរូបភព កន្លងបង្ខំនូវ
 អាកាសានញ្ចាយតនៈ ព្រោះលះបង្ខំនូវសុខផង ដោយអាការទាំងពួង
 ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា
 ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ឧត្តម ។ បេ ។ មាន
 ឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្ត
 ជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិមំសាជាអធិបតី ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជា
 អធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

កុសលា ធម្មា ភេតុមិកា ហ័តទិរោកា

វិយាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។
 បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ
 ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោហោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ អរហ្មបបតិយា
 មក្កំ ភាវេតិ សុត្តសោ វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ សមតិ-
 កម អាគញ្ញញ្ញាយតនសញ្ញាសហកតិ សុខស្ស ច
 បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។
 ធម្មាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។
 ចិត្តាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។
 ធម្មាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។
 បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិយាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។
 វិមិសាធិបតេយ្យំ ហ័នំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។

ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅពួកភូមិ ៣ ផ្សេងដោយឋានៈជាដើម

មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។
ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជា
កណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានវិម័សាជាអធិបតី ដ៏
ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ក្នុងសម័យណា
ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាកុសល ។
ពួកធម៌ ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅ
កើត ក្នុងអរូបភព ព្រោះកន្លងបង្កនូវវិញ្ញាណញាយតនៈ ព្រោះលះបង់
សុខផង ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បានដល់ចក្ខុវិស្វកម្ម ប្រកប
ដោយអាកិញ្ញាញាយតនសញ្ញា ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិ-
យៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិម័សាជា
អធិបតី ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។
ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថោក
ទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មាន
វិម័សាជាអធិបតី ដ៏ថោកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

បណ្ឌិតំ តស្មី សមយេ ធម្មស្ស ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុស-
 លា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សម-
 យេ អរូបបតិយា មត្តំ ភាវិតំ សព្វសោ អាតិ-
 ញ ញ យតទំ សមតិក្កម្ម ទេវសញ្ញាសញ្ញាយត-
 ទំ សញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតំ ហំនំ ។ បេ ។
 មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ ធម្មាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិរិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិមំសាធិបតេយ្យំ ធម្មាធិបតេយ្យំ ហំនំ
 ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិរិយា-
 ធិបតេយ្យំ ហំនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ
 ។ បេ ។ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហំនំ ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ
 ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ ។ បេ ។ វិមំសាធិបតេយ្យំ ហំនំ
 ។ បេ ។ មជ្ឈិមំ ។ បេ ។ បណ្ឌិតំ តស្មី សមយេ
 ធម្មស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណិ

ដ៏ទុត្តម ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
 ធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងអរូបភព ព្រោះកន្លងបង្គំនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ
 ព្រោះលះបង្គំនូវសុខផង ដោយអាការទាំងពួង ។ បេ ។ បានដល់
 ចិត្តត្រជុំន ប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដ៏ថែកទាប
 ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជា
 អធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី
 ។ បេ ។ មានវិមសាជាអធិបតី ។ បេ ។ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ដ៏ថែក
 ទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មាន
 វិរិយៈជាអធិបតី ដ៏ថែកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏-
 ទុត្តម ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ដ៏ថែកទាប ។ បេ ។ ជាកណ្តាល
 ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ។ បេ ។ មានវិមសាជាអធិបតី ដ៏ថែកទាប ។ បេ ។
 ជាកណ្តាល ។ បេ ។ ដ៏ទុត្តម ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ អរូបវចរកុសល ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទភជីវិយំ

[១៧៦] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានំកិ
អបចយតាមី និដ្ឋិតានំ បហានាយ បវមាយ
ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេ កាមេហិ វិវិច្ឆេ អកុសលេ-
ហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិតារំ វិវេកជំ បិតសុខំ
បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ
ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ
វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ បិត ហោតិ សុខំ
ហោតិ ចិត្តស្សេតកុត្តា ហោតិ សុទ្ធីជ្រុយំ ហោតិ
វិយជ្រុយំ ហោតិ សត្តជ្រុយំ ហោតិ សមាធិជ្រុយំ
ហោតិ បញ្ញាជ្រុយំ ហោតិ មនិជ្រុយំ ហោតិ សោម-
នស្សជ្រុយំ ហោតិ ជីវិតជ្រុយំ ហោតិ អនត្តាតតា-
ស្សមិត្តជ្រុយំ ហោតិ សម្មានិដ្ឋិ ហោតិ សម្មាសង្ក-
ប្បោ ហោតិ សម្មាវាទា ហោតិ សម្មាភិម្មន្តោ ហោតិ
សម្មាអាជីវោ ហោតិ សម្មាវាយាមោ ហោតិ សម្មា-
សតិ ហោតិ សម្មាសមាធិ ហោតិ សម្មាពលំ ហោតិ

លោកុត្តរកុសល បទភាជនីយ

(១៧៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរដ្ឋាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ជាឈានដល់នូវការមិនសន្សំ
 កត្យនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាដំបូង បានស្ងាត់
 ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ បានដល់
 បឋមដ្ឋាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានតែបីតិ និងសុខ
 ដ៏កើតអំពីទិស្វាត់នោះ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់
 ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ឯក-
 គតិការបស្ថិត ក្នុងទ្រិយ៍ វិវិយ៍ទ្រិយ៍ សតិទ្រិយ៍ សមាធិទ្រិយ៍
 បញ្ញាទ្រិយ៍ មនិទ្រិយ៍ សោមនស្សទ្រិយ៍ ដីវិតិទ្រិយ៍ អនពាតព្វា-
 ស្សាមតិទ្រិយ៍^(១) សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវចា សម្មាកម្មនៈ
 សម្មាអាជីវៈ សម្មាវយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សម្មាពលៈ

---

១ ព្រិយ៍ ដែលកើតឡើងដោយបុព្វភាគ ដល់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដោយធិតថា អាត្មា
 អញនឹងដឹងច្បាស់នូវវចន្តស្សប្បធម៌ ជាផ្លូវព្រះនិព្វាន ដែលសត្វមិនបានដឹងក្នុងសំសារវដ្ត មាន
 ទីបំផុតខាងដើមមិនប្រាកដ (អដ្ឋិសាលីនី) ។

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្កណំ

វិរិយំ ពាលំ ហោតិ សតិពាលំ ហោតិ សមាធិពាលំ
 ហោតិ បញ្ញាពាលំ ហោតិ ហិរិពាលំ ហោតិ ឪត្ត-
 ប្បពាលំ ហោតិ អលោកោ ហោតិ អនោសោ
 ហោតិ អមោហោ ហោតិ អនកិជ្ឈា ហោតិ
 អព្យាទានោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ហិរិ ហោតិ
 ឪត្តប្បំ ហោតិ កាយប្បស្សន្តិ ហោតិ ចិត្តប្បស្សន្តិ
 ហោតិ កាយលហុតា ហោតិ ចិត្តលហុតា ហោតិ
 កាយមុទុតា ហោតិ ចិត្តមុទុតា ហោតិ កាយ-
 កម្មពាតា ហោតិ ចិត្តកម្មពាតា ហោតិ កាយ-
 ទាតុពាតា ហោតិ ចិត្តទាតុពាតា ហោតិ កាយុ-
 ជុកតា ហោតិ ចិត្តជុកតា ហោតិ សតិ ហោតិ
 សម្មជញ្ញំ ហោតិ សមថោ ហោតិ វិបស្សនា
 ហោតិ បត្តាហោ ហោតិ អវិក្ខេហោ ហោតិ យេ
 វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អត្តំ បដិច្ចសម្ម-
 ប្បន្នា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

[១៧៧] កតមោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។

យោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ដុសនា សម្មសនា
 សម្មសត្តំ អយំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

វិរិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ បញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ ឧត្ត-
 ញ
 ប្បពលៈ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ អនកិដ្ឋក្ស អព្យាបាទ
 សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ឧត្តប្បៈ សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេចក្តី
 ស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត
 កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់ការងារ សេចក្តីស្អាតកាយ សេចក្តី
 ស្អាតចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សម្បជញ្ញៈ សមថៈ
 វិបស្សនា សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតឡើង ក្នុង
 សម័យនោះ ប្តូរថា ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ដោយ
 អាស្រ័យហេតុ រមែងកើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ នេះពួកធម៌ជា
 កុសល ។

(១៧៧) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[១៧៨] កតមា ភស្មំ សមយេ វេទនា ហោតិ ។
 យំ ភស្មំ សមយេ តត្ថាមនោវិញ្ញាណាណុសុច្ឆស្សដិ
 ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតាសុច្ឆស្សដិ
 សាតំ សុខំ វេទយំតិ ចេតាសុច្ឆស្សដិ សាតា
 សុខា វេទនា អយំ ភស្មំ សមយេ វេទនា ហោតិ ។

[១៧៩] កតមា ភស្មំ សមយេ សញ្ញា ហោតិ ។
 យា ភស្មំ សមយេ តត្ថាមនោវិញ្ញាណាណុសុច្ឆស្សដិ
 សញ្ញា សញ្ញាននា សញ្ញានិកតំ អយំ ភស្មំ សមយេ
 សញ្ញា ហោតិ ។

[២០០] កតមា ភស្មំ សមយេ ចេតនា ហោតិ ។
 យា ភស្មំ សមយេ តត្ថាមនោវិញ្ញាណាណុសុច្ឆស្សដិ
 ចេតនា សញ្ញេតនា សញ្ញេតយនិកតំ^(១) អយំ ភស្មំ
 សមយេ ចេតនា ហោតិ ។

---

១ ឧ. ប. បេតយិត្តំ ។

លោកុត្តរកុសល បទរាជនិយ

[១៧៨] វេទនា កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកង្កីចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្ត ទៅកង្កីចិត្ត
ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់សេចក្តីធ្លាញ់
ពិសានិងសេចក្តីសុខនោះ ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ កើត
អំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ កើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត
ណា កង្កីសម័យនោះ នេះវេទនា កើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។

[១៧៩] សញ្ញា កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ណា កើតអំពីសម្ព័ស្សនៃមនោ-
វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់កុសលសញ្ញានោះ នេះសញ្ញា កើតមាន
កង្កីសម័យនោះ ។

[២០០] ចេតនា កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការតាក់តែង ណា កើតអំពីសម្ព័ស្សនៃមនោ
វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់កុសលចេតនានោះ នេះចេតនា កើតមាន
កង្កីសម័យនោះ ។

អរិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

(២០០) កតមី តស្មី សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធយំ
 បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មន្រ្តិយំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណក្ខត្តោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាតតុ ឥទំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។

(២០២) កតមោ តស្មី សមយេ វិគត្តោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តត្តោ វិគត្តោ
 សង្កប្បោ អប្បធា ឲ្យប្បធា ចេតសោ អភិទិវេបធា
 សម្មាសង្កប្បោ មត្តង្គំ មត្តបរិយាប្នំ អយំ តស្មី
 សមយេ វិគត្តោ ហោតិ ។

(២០៣) កតមោ តស្មី សមយេ វិចារោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចារោ វិចារោ
 អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុ-
 បេត្តនតា អយំ តស្មី សមយេ វិចារោ ហោតិ ។

អវិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

(២០១) ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វឺយ ធម្មជាតិដ៏ផ្សរផ្សង
គឺក្នុងចិត្តហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិន្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌មានផស្សៈជាដើមនោះ ណា ក្នុង
សម័យនោះ នេះចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២០២) វិតក្កៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកចិត្ត
ឡើង គឺសម្មាសង្ការៈជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យ
នោះ នេះវិតក្កៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២០៣) វិចារៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការត្រួតត្រា ការពិចារណា ការពិនិត្យមើល ការសង្កេតមើល ការ
ជ្រើសរើសចិត្ត ការសំឡឹងមើល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិចារៈ កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទវារាជធីយំ

(២០៤) កកតមា តស្មី សមយេ បិតិ ហោតិ ។
 យា តស្មី សមយេ បិតិ ទាមោជ្ជិ អាមោទនា
 បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តំ ឡិទក្សំ អត្តមនតា
 ចិត្តស្ស បិតិសម្ពោជ្ឈន្តោ អយំ តស្មី សមយេ បិតិ
 ហោតិ ។

(២០៥) កកតមិ តស្មី សមយេ សុខំ ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ សាតិ ចេតសិកំ
 សុខំ ចេតោសម្មស្សជិ សាតិ សុខំ វេទយេតិ ចេ-
 តោសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា វទិ តស្មី
 សមយេ សុខំ ហោតិ ។

(២០៦) កកតមា តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកក្កតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស បិតិ
 សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិត្តោចា អវិសា-
 ហាដមាទសតា សមថោ សមាជិច្ឆ្រយំ សមាជិតលំ
 សម្មាសមាជិ សមាជិសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិ-
 យាបន្តំ អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកក្កតា
 ហោតិ ។

លោកុត្តរកុសល បទភាជនីយ

(២០៤) បីតិ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីនៃតចិត្ត សេចក្តីរករាយ សេចក្តីសប្បាយ សេចក្តីស្រួល
 សេចក្តីស្រស់ស្រាយ ការញញឹមញាញែម ការបាននូវអំណរ ការ
 អណែនតអណ្តែង សេចក្តីត្រេកអររបស់ចិត្ត គឺបីតិសម្តែងផ្សេងៗ ណា កើត
 មាន កងសម័យនោះ នេះបីតិ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២០៥) សុខ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ការ
 ទទួលការម្នាក់ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត វេទ-
 នាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត ណា កងសម័យ
 នោះ នេះសុខ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២០៦) ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច-
 ម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនយេង-
 យេង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយេងយេង ការស្ងប់រម្ងាប់
 គឺសមាធិម្រួយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្តែងផ្សេងៗ
 ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលកងមគ្គ ណា របស់ចិត្ត កងសម័យនោះ នេះ
 ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២០៧) កកតមំ តស្មី សមយេ សទ្ធិន្ទ្រិយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សទ្ធា សទ្ធិហនា
 ឌុកប្បនា អភិប្បសានោ សទ្ធា សទ្ធិន្ទ្រិយំ សទ្ធា-
 ពលំ ឥទិ តស្មី សមយេ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ហោតិ ។

(២០៨) កកតមំ តស្មី សមយេ វិរិយន្ទ្រិយំ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ វិរិ-
 យារម្ភោ ធិក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយាមោ
 ឧស្សាហោ ឧស្សោធិ្យំ ថាមោ ធិតិ អសិដិលបរក្ក-
 មតា អធិក្កិត្តបន្ទតា អធិក្កិត្តជុរតា ជុរសម្បត្តាហោ
 វិរិយំ វិរិយន្ទ្រិយំ វិរិយពលំ សម្មាវាយាមោ វិរិយ-
 សម្ភោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាប្នំ ឥទិ តស្មី
 សមយេ វិរិយន្ទ្រិយំ ហោតិ ។

(២០៩) កកតមំ តស្មី សមយេ សតិទ្រិយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ
 បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិលាបនតា
 អសម្មាសនតា សតិ សតិទ្រិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 សតិសម្ភោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាប្នំ ឥទិ តស្មី
 សមយេ សតិទ្រិយំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

(២០៧) សទ្ធិទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ជំនឿ សេចក្តីជឿ សេចក្តីជឿស៊ីប សេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺសទ្ធា
 សទ្ធិទ្រិយ សទ្ធាពលៈ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសទ្ធិទ្រិយ
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២០៨) វិរិយទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការប្រាសព្វព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្ឃាត ខិតខំ
 ព្យាយាម ទស្សហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្សែហត ខ្លះខ្លាំង សេចក្តីសង្ឃាត
 ការមិនធូរថយ ការមិនដាក់ប៉ះនូវសេចក្តីប៉ុនប៉ង ការមិនដាក់ធុរៈ ការ
 ផ្គងនូវធុរៈ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រិយ វិរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ វិរិយ-
 សមោជ្ឈនៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះវិរិយទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២០៩) សតិទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹករឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី សេចក្តី
 នឹកបាន ការចាំបាន ការមិនភាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្នំ គឺសតិ
 សតិទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសមោជ្ឈនៈ ជាអង្គនៃមគ្គ
 រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសតិទ្រិយ កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទភាជនីយំ

[២០០] កកតមិ តស្មី សមយេ សមាធិដ្ឋ្រៃយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស បិតិ
 សណ្ឌិតិ អវិជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោទោ អវិសា-
 ហជំមានសតា សមថោ សមាធិដ្ឋ្រៃយំ សមាធិពលំ
 សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈន្តោ មគ្គន្តំ មគ្គបរិ-
 យាបន្តិ ឥនិ តស្មី សមយេ សមាធិដ្ឋ្រៃយំ ហោតិ ។

[២០១] កកតមិ តស្មី សមយេ បញ្ញាដ្ឋ្រៃយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ញា បដាននា
 វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សន្ធុក្ខណា ឧប-
 លក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្យ
 ទេបុញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ក្រិរំ មេជា បរិ-
 ណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា
 បញ្ញាដ្ឋ្រៃយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាទាសានោ
 បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឌីកាសោ បញ្ញាបដោតោ
 បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សមាធិដ្ឋ ធម្ម-
 វិចយសម្ពោជ្ឈន្តោ មគ្គន្តំ មគ្គបរិយាបន្តិ ឥនិ តស្មី
 សមយេ បញ្ញាដ្ឋ្រៃយំ ហោតិ ។

លោកុត្តរកុសល បទភាជនីយ

(២១០) សមាធិទ្រុយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិន
 យូងយោង ការមិនរាយមាយ សភាពនៃចិត្តមិនយូងយោង សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ គឺសមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិ-
 សមោជ្ឈន្តៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា របស់ចិត្ត ក្នុង
 សម័យនោះ នេះសមាធិទ្រុយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២១១) បញ្ញាទ្រុយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តី
 ពិចារធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃ
 បណ្ឌិត ភាពនៃអកុល្យាស ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាព
 នៃបុគ្គលមានសេចក្តីក្លៀស ល្អ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូច
 ជាផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់បង់កិលេស ធម្មជាតិវិណាណំ ធម្មជាតិ
 ឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាដទូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រុយ
 បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧភាស
 គឺបញ្ញា គ្រឿងធ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហាៈ ធម្មវិបយៈ
 សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិបយសមោជ្ឈន្តៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
 ក្នុងសម័យនោះ នេះបញ្ញាទ្រុយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(២១២) មនិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សរផង

គឺកង្កចិត្តហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-

ក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌មានផស្សៈជាដើមនោះ ណា

កង្កសម័យនោះ នេះមនិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(២១៣) សោមនស្សិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកង្កចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្ត

ទៅកង្កចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពី

សម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត

ណា កង្កសម័យនោះ នេះសោមនស្សិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ ។

(២១៤) ជីវិតិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អាយុ ការបិតនៅ ការយឺននៅ ការរស់នៅ ការរំកិលទៅ ការ

ប្រព្រឹត្តិទៅ ការរក្សាគឺជីវិត ជីវិតិទ្រ្តិយ ណា នៃអរូបធម៌ទាំងនោះ

កង្កសម័យនោះ នេះជីវិតិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទភានិទានំ

(២០៥) កតមំ តស្មី សមយេ អនញាតញាស្ស្ហ-
 មិត្ត្រ័យំ^(១) ហោតិ ។ យា តេសំ ធម្មានំ អនញា-
 តានំ អនិដ្ឋានំ អប្បត្តានំ អវិនិវាណំ អសច្ចកតានំ
 សច្ចករិយាយ បញ្ញា បដិទដា វិចយោ បរិចយោ
 ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបល-
 ក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្យំ នេប្បញ្ញំ វេកត្យា ចិន្តា
 ឧបបរិក្ខា ក្ករំ មេតា បរិណាយិកា វិបស្សនា
 សម្មវជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា បញ្ញាត្រ័យំ បញ្ញាពលំ
 បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាទាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញា-
 ឌីភាសោ បញ្ញាបដិគោ បញ្ញាវតនំ អមោហោ ធម្ម-
 វិចយោ សម្មានិដ្ឋំ ធម្មវិចយសមោជ្ឈវេទំ មគ្គនិ-
 មគ្គបរិយាបដ្ឋំ តនិ តស្មី សមយេ អនញាតញា-
 ស្ស្ហមិត្ត្រ័យំ ហោតិ ។

---

១ ឧ. ប. អនញាតញាស្ស្ហមិត្ត្រ័យំ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

(២០៦) កកតមា តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ចា បដិណ្ឌ
 វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប-
 លក្ខណា បដ្ឋបលក្ខណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្ល
 ធម្មញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបវរក្ខា ភ្នំ មេធា
 បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ចា
 បញ្ញាជ្រៃយំ បញ្ចាពលំ បញ្ចាសតិ បញ្ចាទាសានោ
 បញ្ចាអាណោកោ បញ្ចាឡិកាសោ បញ្ចាបដ្ឋោតោ
 បញ្ចារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្ម-
 វិចយសម្មោជ្ឈដ្ឋានំ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ តស្មី
 សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។

(២០៧) កកតមោ តស្មី សមយេ សម្មាសង្ក-
 ប្បោ ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តក្កោ
 វិតក្កោ សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា តេតសោ
 អភិទិវោបនា សម្មាសង្កប្បោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(២១៦) សម្មាទិដ្ឋិ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

បញ្ញា ការដឹងសព្វ ការពិចារណា ការជ្រើសរើស ការពិរណាធម៌
 ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាព
 នៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តី
 ភ្លឺច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់
 កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាព
 ដូចជាជន្លូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រិយ បញ្ញាពលៈ សស្ត្រាគឺបញ្ញា ប្រា-
 សាគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧភាសគឺបញ្ញា គ្រឿងឆ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺ
 បញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈន្តៈ ជាអង្គ
 នៃមគ្គរាប់បញ្ចលក្ខណ៍ ណា កងសម័យនោះ នេះសម្មាទិដ្ឋិ កើតមាន
 កងសម័យនោះ ។

(២១៧) សម្មាសង្កប្បៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើង
 នូវចិត្ត គឺសម្មាសង្កប្បៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចលក្ខណ៍ ណា នេះ
 សម្មាសង្កប្បៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទរាជិនីយំ

(២០៨) កតមា តស្មី សមយេ សម្មាវាទា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចត្វាហិ វិច្ឆិច្ឆរិតេហិ
 អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេមណំ អករិយា អករណំ
 អនជ្ឈា បត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុយាតោ សម្មាវាទា
 មក្ខន្ឋំ មក្ខបរិយាប្បន្ឋំ អយំ តស្មី សមយេ សម្មា-
 វាទា ហោតិ ។

(២០៩) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាកម្មន្តោ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ តិហិ កាយទុច្ច-
 រិតេហិ អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេមណំ អករិយា
 អករណំ អនជ្ឈា បត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុយា-
 តោ សម្មាកម្មន្តោ មក្ខន្ឋំ មក្ខបរិយាប្បន្ឋំ អយំ
 តស្មី សមយេ សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ ។

លោកុត្តរកុសល ចទ្ធភាជិម្មយ

(២១៨) សម្មាវាចា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការរៀរ ការចៀសវាង ការគេចចេញ ការផ្អាកចេញ ចាកវិចិត្រ

ទាំង ៤ គឺមិនសាង មិនធ្វើ មិនប្រព្រឹត្តល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លង

ដែន ការសម្លាប់ហេតុ គឺសម្មាវាចា ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាវាចា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២១៩) សម្មាកម្មនៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការរៀរ ការចៀសវាង ការគេចចេញ ការផ្អាកចេញ ចាកកាយទ្រុឌ

វិតទាំង ៣ គឺមិនសាង មិនធ្វើ មិនប្រព្រឹត្តល្មើស មិនប្រព្រឹត្តកន្លង

ដែន ការសម្លាប់ហេតុ គឺសម្មាកម្មនៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាកម្មនៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មប្បដិពោ ធម្មសង្កណ៍

[២២០] កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាភាជីវោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ មិច្ឆាភាជីវា^(១)
 អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អក-
 រណី អនុជ្ឈិបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុយានោ
 សម្មាភាជីវោ មគ្គដំ មគ្គបរិយាបដ្ឋិ អយំ តស្មី
 សមយេ សម្មាភាជីវោ ហោតិ ។

[២២១] កតមោ តស្មី សមយេ សម្មាវាយាមោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ
 វិរិយារម្មោ និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ
 ឧស្សាហោ ឧស្សាជ្ឈិ ថាមោ ធិតិ អសិចិលបរ-
 ក្កមតា អនិក្កតតចនតា អនិក្កតតុរតា តុរសម្ប-
 ក្កាហោ វិរិយំ វិរិយំ វិរិយំ វិរិយំ វិរិយំ សម្មាវាយាមោ
 វិរិយសម្មោជ្ឈិ មគ្គដំ មគ្គបរិយាបដ្ឋិ អយំ តស្មី
 សមយេ សម្មាវាយាមោ ហោតិ ។

---

១ ខ. មិច្ឆាជីវា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[២២០] សម្មាគារីវៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការរៀន ការចៀសវាង ការគេចចេញ ការងាកចេញ ចាកការចំណុះ

ជីវិតខុស គឺមិនសាង មិនធ្វើ មិនប្រព្រឹត្តល្មើស មិនប្រព្រឹត្តក្នុង

ដែន ការសម្លាប់ហេតុ គឺសម្មាគារីវៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មាគារីវៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[២២១] សម្មាវាយាមៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ការប្រាសព្វព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឥហាត

សង្កត ខិតខំ ព្យាយាម ទស្សហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លីយាត ខ្លះខែង

សេចក្តីសង្កតមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់

ធុរៈ ការផ្គងធុរៈ គឺវិវេយៈ វិវេយ្យន្តិយ វិវេយពលៈ សម្មាវាយាមៈ

វិវេយសម្មោជ្ឈនៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យនោះ

នេះសម្មាវាយាមៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទរាជនីយំ

(២២២) កកតមោ តស្មី សមយេ សម្មាសតិ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ
 បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិណប-
 នតា អសម្មនតា សតិ សតិទ្រិយំ សតិពលំ
 សម្មាសតិ សតិសម្មោជ្ឈន្តោ មគ្គំ មគ្គបរិយាបដ្ឋិ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសតិ ហោតិ ។

(២២៣) កកតមោ តស្មី សមយេ សម្មាសមាធិ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ ស-
 ណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោ អវិសាហា-
 ជមាណសតា សមថោ សមាធិទ្រិយំ សមាធិពលំ
 សម្មាសមាធិ សមាធិសម្មោជ្ឈន្តោ មគ្គំ មគ្គបរិ-
 យាបដ្ឋិ អយំ តស្មី សមយេ សម្មាសមាធិ ហោតិ ។

(២២៤) កកតមំ តស្មី សមយេ សទ្ធាពលំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ សទ្ធា សទ្ធិបាណ
 ឌីកប្បណ អភិប្បសានោ សទ្ធា សទ្ធិទ្រិយំ សទ្ធា-
 ពលំ ឥទំ តស្មី សមយេ សទ្ធាពលំ ហោតិ ។

លោកុត្តរកុសល បទភាជនីយ

(២២២) សម្មាសតិ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹករឿយ ។ ការរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការនឹក
 បាន ការចាំបាន ការមិនកាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចកំរើង គឺសតិ សតិ-
 ទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសម្មាជ្ឈង្គៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់
 បញ្ចលកងមគ្គ ណា កងសម័យនោះ នេះសម្មាសតិ កើតមាន កង
 សម័យនោះ ។

(២២៣) សម្មាសមាធិ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនយូងយោង
 ការមិនរាយមាយ សភាពនៃចិត្តមិនយូងយោង ការស្ងប់រម្ងាប់ គឺ
 សមាធិទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្មាជ្ឈង្គៈ ជា
 អង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចលកងមគ្គ ណា របស់ចិត្ត កងសម័យនោះ នេះ
 សម្មាសមាធិ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២២៤) សទ្ធាពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ដំនើរ សេចក្តីជឿ សេចក្តីជឿស្រប ការជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺសទ្ធា សទ្ធិ-
 ទ្រិយ សទ្ធាពលៈ ណា កងសម័យនោះ នេះសទ្ធាពលៈ កើតមាន
 កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២២៥) កកមំ តស្មី សមយេ វីរយពលំ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ វីរ-
 យារម្ហោ ជិត្តមោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយាមោ
 ឧស្សារហោ ឧស្សាធិប្បិ ថាមោ ធិតិ អសិលបរ-
 កមតា អនិក្កតចន្ទតា អនិក្កតជរតា ជរសម្ម-
 តាហោ វីរិយំ វីរិយំប្រ្និយំ វីរិយពលំ សម្មារាយាមោ
 វីរិយសម្មោជ្ឈុដ្ឋោ មក្កដំ មក្កបរិយាបដ្ឋិ ឥទិ តស្មី
 សមយេ វីរិយពលំ ហោតិ ។

(២២៦) កកមំ តស្មី សមយេ សតិពលំ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ
 បដិស្សតិ សតិ សរណតា ជារណតា អបិលាបនតា
 អសម្មសនតា សតិ សតិប្រ្និយំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 សតិសម្មោជ្ឈុដ្ឋោ មក្កដំ មក្កបរិយាបដ្ឋិ ឥទិ តស្មី
 សមយេ សតិពលំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌក ធម្មសង្កណ៍

(២២៥) វិរិយពលៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការប្រាសព្វព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្វាត ខិតខំ

ព្យាយាម ទស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លីឃ្មាត ខ្លះខ្លាំង សេចក្តីសង្វាត

មិនផ្តួចផ្តើម ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ផ្តុះ ការផ្តងផ្តុះ

គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រិយៈ វិរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ វិរិយសម្មោជ្ឈន្តៈ

ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិរិយពលៈ

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២២៦) សតិពលៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹករឿយៗ សេចក្តីរលឹកចំពោះ ស្មារតី ការ

នឹកបាន ការចាំបាន ការមិនភាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្នំ គឺសតិ

សតិទ្រិយៈ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសម្មោជ្ឈន្តៈ ជាអង្គនៃមគ្គ

រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសតិពលៈ កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទភាគីទី៧

[២២៧] កកតមំ តស្មី សមយេ សមាធិពល
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស បិ
 សណ្ឌិតំ អវដ្ឋិតំ អវិសាហារោ អវិទ្ធានោ អវិសា
 ហជមានសតា សមដោ សមាធិជ្រៀយំ សមាធិពលំ
 សម្មាសមាធិ សមាធិសម្មោជ្ឈន្តោ មគ្គន្តំ មគ្គបរិ
 យាបន្តំ ឥទំ តស្មី សមយេ សមាធិពលំ ហោតិ ។

[២២៨] កកតមំ តស្មី សមយេ បញ្ហាពល
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ហា បដានន
 វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប
 លក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្លំ នេ
 បុញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្កា ភ្នំរិ មេធា បរិ
 ណាយកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ហា
 បញ្ញជ្រៀយំ បញ្ហាពលំ បញ្ហាសត្តំ បញ្ហាទាសានោ
 បញ្ហាអាណាគោ បញ្ហាឡិកៈសោ បញ្ហាបដោតោ
 បញ្ហារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មានិដ្ឋំ ធម្មវិ
 ចយសម្មោជ្ឈន្តោ មគ្គន្តំ មគ្គបរិយាបន្តំ ឥទំ តស្មី
 សមយេ បញ្ហាពលំ ហោតិ ។

លោកុត្តរកុសល បទភាជនីយ

(២២៧) សមាធិពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការបិតនៅ ការកំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅសិប្ប ការមិនយេង្គយេង្គ
 ការមិនរាយមាយ សភាពនៃចិត្តមិនយេង្គយេង្គ ការស្ងប់រម្ងាប់ គឺ
 សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈន្ត្រិយៈ ជា
 អង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលកងមគ្គ ណា របស់ចិត្ត កងសម័យនោះ នេះ
 សមាធិពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២២៨) បញ្ញាពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តី
 ពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាព
 នៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នកឃ្លាស ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត
 ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីភ្ជួរស្រស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិ
 ដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញ
 ច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចដុំទ្រព្យ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រិយ
 បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧភាស
 គឺបញ្ញា គ្រឿងឆ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មា-
 ទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈន្ត្រិយៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលកងមគ្គ ណា កង
 សម័យនោះ នេះបញ្ញាពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មចំដីកេ ធម្មសង្គណ៍

(២២៧) កតមំ តស្មី សមយេ ហិរិពលំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ហិរិយតិ ហិរិយិត-
 ព្រេន ហិរិយតិ ចាបកាជំ អក្កុសលាជំ ធម្មាជំ
 សមាបត្តិយា ឥទំ តស្មី សមយេ ហិរិពលំ ហោតិ ។

(២៣០) កតមំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បពលំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បតិ ឌីត្តប្បិត-
 ព្រេន ឌីត្តប្បតិ ចាបកាជំ អក្កុសលាជំ ធម្មាជំ
 សមាបត្តិយា ឥទំ តស្មី សមយេ ឌីត្តប្បពលំ
 ហោតិ ។

(២៣១) កតមោ តស្មី សមយេ អលោកោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អលោកោ អលុ-
 ក្ខណា អលុត្តិតត្តំ អសារកោ អសារជ្ជណា អសា-
 រជ្ជិតត្តំ អនកិជ្ឈា អលោកោ កុសលម្បលំ អយំ
 តស្មី សមយេ អលោកោ ហោតិ ។

អវិជ្ជា ធម្មសង្ការ

(២២៧) ហិរិពាលៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ត្រង់ដែលបុគ្គលខ្មាស ដោយវត្ថុដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការច្នៃប្រឌិត

នឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក ក្នុងសម័យនោះ នេះហិរិពាលៈ កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៣០) ធុត្តប្បពាលៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ត្រង់ដែលបុគ្គលតក់ស្លុត ដោយវត្ថុដែលគួរតក់ស្លុត តក់ស្លុតដោយការ

ច្នៃប្រឌិតនឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក ក្នុងសម័យនោះ នេះធុត្តប្បពាលៈ

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៣១) អលោកៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការមិនចង់បាន ការមិនជាប់ចំពាក់ សេចក្តីមិនជាប់ចំពាក់ ការមិន

ត្រេកអរខ្លាំង ការមិនត្រេកត្រអាល សេចក្តីមិនត្រេកត្រអាល ការមិន

សំឡឹងចំពោះ គឺអលោកៈ ជាអកុសលមូល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ

អលោកៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

លោកុត្តរកុសល បទភោជនីយ

(២៣២) អទោសៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនខឹង ការមិនប្រទូស្ត សេចក្តីមិនប្រទូស្ត ការមិនព្យាបាទ
 សេចក្តីមិនព្យាបាទ គឺអទោសៈ ជាកុសលមូល ណា កង្កសម័យនោះ
 នេះអទោសៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(២៣៣) អមោហៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេច-
 ក្តីពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាព
 នៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាព
 នៃអ្នកមានសេចក្តីក្លៀស ល្អ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែន-
 ដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់
 សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្លូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រិយ បញ្ញាពលៈ
 សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ទុក្ខាសគឺបញ្ញា គ្រឿង
 ធ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិបយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិបយ-
 សមោជ្ឈន្តៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលកង្កមគ្គ ណា កង្កសម័យនោះ
 នេះអមោហៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អរិយធម៌ដំណើរ ធម្មសង្គហ៍

(២៣៤) កតមា តស្មី សមយេ អនភិជ្ឈា
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អាលោកោ
 អលុតោ អលុតិតតិ អសារកោ អសារជ្ជោ
 អសារជ្ជិតតិ អនភិជ្ឈា អលោកោ កុសលម្បលំ
 អយំ តស្មី សមយេ អនភិជ្ឈា ហោតិ ។

(២៣៥) កតមា តស្មី សមយេ អព្យាទាទោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ អទោសោ
 អទ្ធិសោ អទ្ធិសិតតិ អព្យាទាទោ អទោសោ
 កុសលម្បលំ អយំ តស្មី សមយេ អព្យាទាទោ
 ហោតិ ។

(២៣៦) កតមា តស្មី សមយេ សម្មាទិដ្ឋិ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ បញ្ញា បដិទ-
 ទា វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សលុក្ខណា
 ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោ-
 សល្លំ នេប្បញ្ញំ វេកព្យា ចិន្តា ឧបបរក្ខា ក្ករ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(២៣៤) អនភិជ្ជក កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការមិនចង់បាន ការមិនជាប់ចំពាក់ សេចក្តីមិនជាប់ចំពាក់ ការមិន
 ត្រេកអរខ្លាំង ការមិនត្រេកត្រអាល សេចក្តីមិនត្រេកត្រអាល ការមិន
 សំឡឹងចំពោះ គឺអលោកៈ ជាកុសលមូល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 អនភិជ្ជក កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៣៥) អព្យាបាទ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនខឹង ការមិនប្រឡូស សេចក្តីមិនប្រឡូស ការមិនព្យាបាទ
 គឺអទោសៈ ជាកុសលមូល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះអព្យាបាទ
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៣៦) សម្មាទិដ្ឋិ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តី
 ពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃ
 បណ្ឌិត ភាពនៃអកុណ្ឌាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃ
 អ្នកមានសេចក្តីភ្ងឺច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី

លោកុត្តរកុសល ចទ្ធភាជនីយ

ធម្មជាតិកំចាត់កំលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិយើញច្បាស់ សេចក្តី

ដឹងល្អ សភាពដូចដន្ទញ គឺបញ្ចា បញ្ចាទ្រិយ បញ្ចាពលៈ សស្រា

គឺបញ្ចា ប្រាសាទគឺបញ្ចា ពាម្មគឺបញ្ចា ឧភាសគឺបញ្ចា គ្រឿងឆ្នុះ

គឺបញ្ចា រតនៈ គឺបញ្ចា អមោហាៈ ធម្មវិបយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិបយ-

សមោជ្ឈន្តិៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចាលកងមគ្គ ណា កងសម័យនោះ

នេះសម្មាទិដ្ឋិ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៣៧) ហិរិ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

គ្រងដែលបុគ្គលខ្មាស ដោយវត្ថុដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការចូបប្រទះ

នឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក កងសម័យនោះ នេះហិរិ កើតមាន កង

សម័យនោះ ។

(២៣៨) ឧត្តប្បៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

គ្រងដែលបុគ្គលតក់ស្លុត ដោយវត្ថុដែលគួរតក់ស្លុត តក់ស្លុតដោយការ

ចូបប្រទះនឹងអកុសលធម៌ដ៏លាមក កងសម័យនោះ នេះឧត្តប្បៈ កើត

មាន កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៣៧) កតតោ តស្មី សមយេ កាយប្ប-
 ស្សន្តិ ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វេទនា
 ខន្ធស្ស សញ្ញាខន្ធស្ស សង្ខារក្ខន្ធស្ស បស្សន្តិ
 បដិប្បស្សន្តិ បស្សមនា បដិប្បស្សមនា បដិប្បស្ស-
 មិតតិ បស្សន្តិសម្មាជ្ឈដ្ឋោ អយំ តស្មី សមយេ
 កាយប្បស្សន្តិ ហោតិ ។

(២២០) កតតោ តស្មី សមយេ ចិត្តប្បស្សន្តិ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 បស្សន្តិ បដិប្បស្សន្តិ បស្សមនា បដិប្បស្សមនា
 បដិប្បស្សមិតតិ បស្សន្តិសម្មាជ្ឈដ្ឋោ អយំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តប្បស្សន្តិ ហោតិ ។

(២២១) កតតោ តស្មី សមយេ កាយលហុតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វេទនាខន្ធស្ស
 សញ្ញាខន្ធស្ស សង្ខារក្ខន្ធស្ស លហុតា លហុបរិ-
 ណាមតា អនន្ធនតា អវិត្តនតា អយំ តស្មី សមយេ
 កាយលហុតា ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

(២៣៧) សេចក្តីស្ងប់កាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ សេចក្តីស្ងប់ សេចក្តីរម្ងាប់ ការស្ងប់ ការរម្ងាប់ សេចក្តី
 ស្ងៀមស្ងាត់ ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារកន្ធ គឺ
 បស្សន្តិសម្មោជ្ឈន្តៈ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្ងប់កាយ កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៤០) សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីស្ងប់ សេចក្តីរម្ងាប់ ការស្ងប់ ការរម្ងាប់ សេចក្តី
 ស្ងៀមស្ងាត់ ណា នៃវិញ្ញាណកន្ធ គឺបស្សន្តិសម្មោជ្ឈន្តៈ ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះសេចក្តីស្ងប់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៤១) សេចក្តីស្រាលកាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីស្រាល ការបង្កើនទៅដោយរហ័ស សេចក្តីមិនយឺត-
 យូរ សេចក្តីមិនទំន់ ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារកន្ធ
 ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្រាលកាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

કુસલે ભેદકૃત્ત્વે પદમાદિસૂચ્યં

(૧૧૧) કકચા ણસ્ય સ્વયં ઇન્દ્રભૃતા
યોતિ ૧ યા ણસ્ય સ્વયં રિન્ના ભાક્તુસ્વ
ભૃતા ભૃત્ત્વિભાષતા મદ્દુભતા મ્તિભતા
મયં ણસ્ય સ્વયં ઇન્દ્રભૃતા યોતિ ૧

(૧૧૨) કકચા ણસ્ય સ્વયં કાયકૃતા
યોતિ ૧ યા ણસ્ય સ્વયં ભેદભાક્તુસ્વ
સન્નાક્તુસ્વ સ્વર્ણકૃત્ત્વે કૃતા કૃતા
મ્તિભતા મ્તિભતા મયં ણસ્ય સ્વયં
કાયકૃતા યોતિ ૧

(૧૧૩) કકચા ણસ્ય સ્વયં ઇન્દ્રકૃતા
યોતિ ૧ યા ણસ્ય સ્વયં રિન્ના ભાક્તુસ્વ
કૃતા કૃતા મ્તિભતા મ્તિભતા મયં
ણસ્ય સ્વયં ઇન્દ્રકૃતા યોતિ ૧

(૧૧૪) કકચા ણસ્ય સ્વયં કાયકૃ-
તા યોતિ ૧ યા ણસ્ય સ્વયં ભેદભા-
ક્તુસ્વ સન્નાક્તુસ્વ સ્વર્ણકૃત્ત્વે કૃતા
કૃતા કૃતા મ્તિભતા મ્તિભતા મયં ણસ્ય સ્વયં કા-
યકૃતા યોતિ ૧

លោកុត្តរកុសល បទភាគនិយ

(២៤២) សេចក្តីស្រាលចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីស្រាល ការបង្កើនទៅដោយរហ័ស ការមិនយឺតយូរ
 ការមិនទំរន់ ណា នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ កងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្រាល
 ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៤៣) សេចក្តីទន់កាយ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីទន់ សេចក្តីទោរ សេចក្តីមិនរឹង មិនរឹង ណា នៃ
 វេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារក្ខន្ធ កងសម័យនោះ នេះសេចក្តី
 ទន់កាយ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៤៤) សេចក្តីទន់ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីទន់ សេចក្តីទោរ សេចក្តីមិនរឹង មិនរឹង ណា
 នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ កងសម័យនោះ នេះសេចក្តីទន់ចិត្ត កើតមាន កង
 សម័យនោះ ។

(២៤៥) កាយគួរដល់ការងារ កើតមាន កងសម័យនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ការគួរដល់ការងារ សេចក្តីគួរដល់ការងារ សភាពគួរ
 ដល់ការងារ ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារក្ខន្ធ កង
 សម័យនោះ នេះកាយគួរដល់ការងារ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

(២៤៦) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តកម្មញ្ញតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតាការំ អយំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តកម្មញ្ញតា ហោតិ ។

(២៤៧) កតមា តស្មី សមយេ កាយចាក្ខញ្ញតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វេទនាខន្ធស្ស
 សញ្ញាខន្ធស្ស សង្ខារក្ខន្ធស្ស បុគ្គលតា បុគ្គលតំ
 បុគ្គលាការំ អយំ តស្មី សមយេ កាយចាក្ខញ្ញតា
 ហោតិ ។

(២៤៨) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តចាក្ខញ្ញតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស
 បុគ្គលតា បុគ្គលតំ បុគ្គលាការំ អយំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តចាក្ខញ្ញតា ហោតិ ។

(២៤៩) កតមា តស្មី សមយេ កាយុជ្ជកតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វេទនាខន្ធស្ស
 សញ្ញាខន្ធស្ស សង្ខារក្ខន្ធស្ស ឧជ្ជតា ឧជ្ជកតា
 អជ្ជិតា អជ្ជិតា អក្កដិលតា អយំ តស្មី សមយេ
 កាយុជ្ជកតា ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(២៤៦) ចិត្តគួរដល់ការងារ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ ការគួរដល់ការងារ សេចក្តីគួរដល់ការងារ សភាពគួរ
ដល់ការងារ ណា នៃវិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះចិត្តគួរដល់
ការងារ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៤៧) សេចក្តីស្អាតកាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ ការស្អាត សេចក្តីស្អាត សភាពស្អាត ណា នៃវេទ-
នាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្អាត
កាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៤៨) សេចក្តីស្អាតចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ការស្អាត សេចក្តីស្អាត សភាពស្អាត ណា នៃវិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីស្អាតចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។

(២៤៩) សេចក្តីត្រង់កាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ ការត្រង់ សេចក្តីត្រង់ ការមិនវៀច មិនកោង មិន
រំពាត់ ណា នៃវេទនាខន្ធ នៃសញ្ញាខន្ធ នៃសង្ខារក្ខន្ធ ក្នុងសម័យនោះ
នេះសេចក្តីត្រង់កាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បទភាគីនិយំ

(២៥០) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តជ្ជកត
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧប
 តា ឧប្បកតា អជីមតា អវ័ក្កតា អកុដិលតា អប
 តស្មី សមយេ ចិត្តជ្ជកតា ហោតិ ។

(២៥១) កតមា តស្មី សមយេ សតិ ហោតិ
 យា តស្មី សមយេ សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ ស
 សរណតា ជារណតា អបិលាបនតា អសមសនត
 សតិ សតិជ្រៀយំ សតិពលំ សម្មាសតិ សតិសម្ពោ
 ជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្តំ អយំ តស្មី សមយេ
 សតិ ហោតិ ។

(២៥២) កតមំ តស្មី សមយេ សម្បជញ្ញ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បញ្ញា បដិបន
 វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខ
 ណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្លំ នេបត
 វេកត្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភ្នំ មេធា បរិណាយក
 វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា បញ្ញិជ្រៀយ
 បញ្ញាពលំ បញ្ញាសតិ បញ្ញាទាសាដោ បញ្ញាអា
 លោកោ បញ្ញាឌីកាសោ បញ្ញាបដោតោ បញ្ញាវត្ថ

លោកុត្តរកុសល បទភាជនីយ

(២៥០) សេចក្តីត្រង់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការត្រង់ សេចក្តីត្រង់ ការមិនរៀប មិនកោង មិនរំពាត់ ណា នៃវិញ្ញាណកូន ក្នុងសម័យនោះ នេះសេចក្តីត្រង់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៥១) សតិ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីរលឹក សេចក្តីរលឹកវ្យាយៗ សេចក្តីតាំងស្មារតីចំពោះ ការនឹកបាន ការចាំបាន ការមិនភាន់ប្រឡំ ការមិនភ្លេចភ្លាំង គឺសតិ សតិទ្រុយ សតិពលៈ សម្មាសតិ សតិសម្មាជ្ឈង្គិៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូល ក្នុងមគ្គ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសតិ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៥២) សម្បជញ្ញា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងសព្វ ការពិចារណា ការជ្រើសរើស ការពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីភ្លឺច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចជាផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាជន្លូញ គឺបញ្ញា បញ្ញាទ្រុយ បញ្ញាពលៈ សស្រ្តាគឺបញ្ញា ប្រាសាទ គឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ទុក្ខាសគឺបញ្ញា គ្រឿងឆ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា

អរិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសមោជ្ឈ-
ដោ មគ្គន្តំ មគ្គបរិយាបន្តំ វិនិ វាស្មី សមយេ
សម្មជញ្ញាញ ហោតិ ។

(២៥៣) កកមោ វាស្មី សមយេ សមដោ
ហោតិ ។ យា វាស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
សណ្ឌិតិ អវិជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្កោទោ អវិសា-
ហាជមាទសតា សមដោ សមាទិជ្ឈយំ សមាទិតលំ
សម្មាសមាទិ សមាទិសមោជ្ឈដោ មគ្គន្តំ មគ្គបរិ-
យាបន្តំ អយំ វាស្មី សមយេ សមដោ ហោតិ ។

(២៥៤) កកមា វាស្មី សមយេ វិបស្សនា
ហោតិ ។ យា វាស្មី សមយេ បញ្ញា បដាទនា
វិចយោ បរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧប-
លក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសល្ល
នេម្មញ្ញំ វេកព្យា ចិត្តា ឧបបរិក្ខា ភ្នំ មេតា

អភិធម្មប័ណ្ណ ធម្មសង្គណ៍

អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈង្គៈ ជាអង្គនៃមគ្គ
រាប់បញ្ចូលកងមគ្គ ណា កងសម័យនោះ នេះសម្បជញ្ញៈ កើតមាន កង
សម័យនោះ ។

(២៥៣) សមថៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
ការបិតនៅ ការតកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិនយេង្គយេង្គ
ការមិនរាយមាយ សភាពនៃចិត្តមិនយេង្គយេង្គ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ គឺ
សមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្មោជ្ឈង្គៈ ជា
អង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលកងមគ្គ ណា របស់ចិត្ត កងសម័យនោះ នេះ
សមថៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៥៤) វិបស្សនា កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
ចញ្ញា ការដឹងសព្វ ការពិចារណា ការជ្រើសរើស ការពិចារណាធម៌
ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នក
ឈ្លាស ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាពនៃអ្នកមានសេចក្តីភ្លឺច្បាស់
សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស

កុសលេ លោកុត្តរេ កោដ្ឋិសវិរោ

បរិណាយំកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បណា
 បញ្ញំ ប្រ័យំ បណា ពលំ បណា សត្តំ បណា ទាសា នោ
 បណា អាណោ កោ បណា ឌីកា សោ បណា បដ្ឋោ តោ
 បណារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្ម-
 វិចយ សមោជ្ឈដ្ឋោ មកុដ្ឋំ មកុបរិយាបដ្ឋំ អយំ តស្មំ
 សមយេ វិបស្សនា ហោតិ ។

(២៥៥) កកមោ តស្មំ សមយេ បត្តាហោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មំ សមយេ បេតសិកោ វិរិ-
 យារម្ហោ ទិក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វិយាមោ
 ឧស្សារោ ឧស្សាធិ ថាមោ ធិតិ អសិដិលប-
 រក្កមតា អទិក្កតតចន្ទតា អទិក្កតតជរតា ជរសម្ម-
 តាហោ វិរិយំ វិរិយំ ប្រ័យំ វិរិយ ពលំ សម្មាវិយាមោ
 វិរិយ សមោជ្ឈដ្ឋោ មកុដ្ឋំ មកុបរិយាបដ្ឋំ អយំ តស្មំ
 សមយេ បត្តាហោ ហោតិ ។

លោកុត្តរកុសល ពោធិ៍សាត្រៈ

ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចដន្ទញ

គឺបញ្ចា បញ្ចាទ្រិយ បញ្ចាពលៈ សស្ត្រាគឺបញ្ចា ប្រាសាទគឺបញ្ចា

ពន្លឺគឺបញ្ចា ឧកាសគឺបញ្ចា គ្រឿងឆ្លុះគឺបញ្ចា រតនៈគឺបញ្ចា អមោហៈ

ធម្មវិបយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិបយសមោជ្ឈនៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចាល

កងមគ្គ ណា កងសម័យនោះ នេះវិបស្សនា កើតមាន កងសម័យ

នោះ ។

(២៥៥) សេចក្តីផងឡើង កើតមាន កងសម័យនោះ កើត

ដូចម្តេច ។ ការប្រាសព្វព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត

សង្វាត ខិតខំ ព្យាយាម ទស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លីឃ្នាត ខ្លះវែង

សេចក្តីសង្វាតមិនចូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់

ធុរៈ ការផ្គងធុរៈ គឺវិរយៈ វិរយៈទ្រិយ វិរយៈពលៈ សម្មាវាយាមៈ

វិរយៈសមោជ្ឈនៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចាលកងមគ្គ ណា កងសម័យ

នោះ នេះសេចក្តីផងឡើង កើតមាន កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៥៦) កតមោ តស្មី សមយេ អវិក្កោចោ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
 សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្កោចោ អវិ-
 សាហជមាទសតា សមថោ សមាធិជ្រៀយំ សមា-
 ធិតារំ សម្មាសមាធិ សមាធិសមោជ្ឈន្តោ មគ្គន្តំ
 មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ តស្មី សមយេ អវិក្កោចោ
 ហោតិ ។

(២៥៧) យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោចិ
 អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 កុសលា ។

(២៥៨) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធោ ហោន្តិ ធាយតនានិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុ-
 យោ ហោន្តិ តយោ អារាហ ហោន្តិ នវិជ្រៀយានិ
 ហោន្តិ បព្ពន្ធកំ ឈានំ ហោតិ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សត្ត ពលានិ ហោន្តិ តយោ ហេតុ ហោន្តិ
 ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ឯកា វេទនា ហោតិ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

[២៥៦] សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការ

មិនឃ្លើងឃ្លើង ការមិនរាយមាយ សភាពនៃចិត្តមិនឃ្លើងឃ្លើង ការ

ស្ងប់រម្ងាប់ គឺសមាធិទ្រុឺយ សមាធិពាលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិ-

សម្មាជ្រុងៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា របស់ចិត្ត ក្នុង

សម័យនោះ នេះសេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[២៥៧] មួយទៀត ពួកអរូបធម៌ដទៃ ណា ដែលកើតឡើង

ដោយអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជា

កុសល ។

[២៥៨] ខន្ធ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៧ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥ មគ្គ

ប្រកបដោយអង្គ ៨ ពាលៈ ៧ ហេតុ ៣ ផស្សៈ ១ វេទនា ១

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបទ

ឯកា សញ្ញា ហោតិ ឯកា ចេតនា ហោតិ ឯកំ ចិត្តំ
 ហោតិ ឯកោ វេទនាខន្ទោ ហោតិ ឯកោ សញ្ញា-
 ខន្ទោ ហោតិ ឯកោ សង្ខារក្ខន្ទោ ហោតិ ឯកោ
 វិញ្ញាណក្ខន្ទោ ហោតិ ឯកំ មនាយតនំ ហោតិ
 ឯកំ មនិទ្ធិយំ ហោតិ ឯកា មនោវិញ្ញាណនាតុ
 ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកា ធម្មនាតុ
 ហោតិ យេ វា ចន តស្មី សមយេ អញ្ញេមិ អត្ត
 បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិយោ ធម្មា វមេ ធម្មា កុស-
 លា ។ មេ ។

(២៥៧) កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ទោ
 ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិនិក្កោ វិចារោ មិត្ត
 ចិត្តស្សេកក្កតា សទ្ធិទ្ធិយំ វិរិយទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ
 សមាធិទ្ធិយំ បញ្ញិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ អនេកាតញ្ញស្សា-
 មិតិទ្ធិយំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាទា ស-
 ម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ
 សម្មាសមាធិ សទ្ធាពលំ វិរិយពលំ សតិពលំ សមា-
 ធិពលំ បញ្ញាពលំ ហិរិពលំ ឌីត្តប្បពលំ អលោ-
 កោ អនោសោ អមោហោ អនកិដ្ឋោ អព្យាទាទោ

លោកុត្តរកុសល បដិបទា

សញ្ញា ១ ចេតនា ១ បីតិ ១ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ហារក្ខន្ធ ១

វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ មនាយតនៈ ១ មន្ត្រីន្ត្រីយ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១

ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ឬថា ពួកអរូប-

ធម៌ដទៃណា ដែលកើតដោយអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

(២៥៧) សង្ហារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតកៈ វិចារៈ បីតិ ឯកគ្គតារបស់បីតិ សង្ខីន្ត្រីយ

វិរិយន្ត្រីយ សតិទ្រីយ សមាធិទ្រីយ បញ្ញាទ្រីយ ជីវិតិទ្រីយ អនតា-

តពាស្សាមីតិទ្រីយ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវចា សម្មា-

កមន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សទ្ធា-

ពលៈ វិរិយពលៈ សតិពលៈ សមាធិពលៈ បញ្ញាពលៈ ហិរិពលៈ

ទុត្តប្បពលៈ អលោកៈ អទោសៈ អមោហៈ អនិក្កដ្ឋា អព្យាបាទ

អភិធម្មបទិកេ ធម្មសង្កណំ

សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ឌីតប្បំ កាយប្បស្សន្តិ ចិត្តប្ប-
 ស្សន្តិ កាយលហុតា ចិត្តលហុតា កាយមុទុតា ចិត្ត-
 មុទុតា កាយកម្មតា ចិត្តកម្មតា កាយចា-
 តុតា ចិត្តចាតុតា កាយុជ្ជកតា ចិត្តុជ្ជកតា
 សតិ សម្បជញ្ញំ សមថោ វិបស្សនា បត្តាហោ
 អវិក្ខោចោ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោច
 អតិ បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា អរូបិចោ ធម្មា វេបេត្វា វេទ-
 នាខន្តិ វេបេត្វា សញ្ញាខន្តិ វេបេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្តិ
 អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្តោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

(២៦០) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបនយតាមំ ទិដ្ឋិតានំ បហានាយ បវេនាយ
 ភូមិយា ចត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវេម
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាតញ្ញំ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណិ

សម្មាទិដ្ឋិ ហិរិ ធុត្តប្បៈ សេចក្តីស្ងប់កាយ សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត សេច-
 ក្តីស្រាលកាយ សេចក្តីស្រាលចិត្ត សេចក្តីទន់កាយ សេចក្តីទន់ចិត្ត
 កាយគួរដល់ការងារ ចិត្តគួរដល់ការងារ សេចក្តីស្ងាត់កាយ សេចក្តី
 ស្ងាត់ចិត្ត សេចក្តីត្រង់កាយ សេចក្តីត្រង់ចិត្ត សតិ សម្បជញ្ញៈ
 សមថៈ វិបស្សនា សេចក្តីផងឡើង សេចក្តីមិនរាយមាយ ប្តីក
 ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ក្រៅអំពីវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ
 ដែលកើតដោយអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះសម្មា-
 រក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(២៦០) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជ្យាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តាឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជ្យាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិច្ចា

(២៦១) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
 ភ្លមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមិ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ នុក្ខាបដិបទំ ខិច្ចា-
 ភិញ្ញំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

(២៦២) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ភ្លមិ-
 យា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមិ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ សុខាបដិបទំ នុក្ខាភិញ្ញំ
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

លោកុត្តរកុសល បដិបទា

(២៦១) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរដ្ឋាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វន
 ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់
 ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមដ្ឋាន មានសេចក្តីប្រតិ-
 បត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
 មាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(២៦២) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរដ្ឋាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមដ្ឋាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

(២៦៣) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវេមាយ ក្ខមិ
 យា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវេមិ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិប្បាភិញ្ញា
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
 ហោតិ ។ បេ ។ តមេ ធម្មា កុសលា ។

(២៦៤) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវេមាយ
 ក្ខមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ វ្រូបសមា ។ បេ ។
 ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌក ធម្មសង្គណិ

(២៦៣) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មាន

សេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(២៦៤) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ

រួចហើយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបតា

ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។
 បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទន្ធាភិញ្ញំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ ។ បេ ។
 សុខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បា-
 ភិញ្ញំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

សុទ្ធិកប្បដិបតា ។

(២៦៥) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតានំ បហាធាយ បឋមាយ
 ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
 ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ សុញ្ញតិ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតានំ បហាធាយ បឋមាយ
 ភូមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។

លោកុត្តរកុសល បដិបទា

ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ជឺងយឺតយូរ ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ជឺងឆាប់ ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ជឺងយឺតយូរ ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ជឺងឆាប់ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ សុទ្ធិប្បដិបទា ។

(២៦៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកតាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន សូន្យ (ចាករកគៈជាដើម) ក្នុង
 សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិន
 រាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។
 ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជា
 គ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ
 ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។

អភិធម្មប្បដិពេ ធម្មសង្កណំ

ទុក្ខំ ឈានំ ។ បេ ។ ភក្ខំ ឈានំ ។ បេ ។
 ចក្ខុក្ខំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។
 បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុញ្ញតិ តស្មី
 សមយេ ដស្ស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោហោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

សុញ្ញំ ។

[២៦៦] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ
 លោក្ខត្រំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី
 ទិដ្ឋតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្លមិយា បត្តិយា វិវិ-
 ច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិ-
 ហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទ្ធិក្ខត្តំ សុញ្ញតិ តស្មី សមយេ
 ដស្ស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោហោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ លោក្ខត្រំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី ទិដ្ឋតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្លមិ-
 យា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទ្ធិក្ខត្តំ
 សុញ្ញតិ តស្មី សមយេ ដស្ស្ស ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

បានដល់ទុតិយជ្ឈាន ។ វេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ វេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន
។ វេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ វេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន ដ៏សូន្យ ក្នុងសម័យ
ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេ ។ សេចក្តីមិនរាយ-
មាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ សុញ្ញៈ ។

(២៦៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុព្វនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
ឡាយ ។ វេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
សេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ដ៏សូន្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ ។ វេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល
តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ
ដល់នូវការមិនសន្សំកុព្វនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិ
ជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ វេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ដ៏សូន្យ ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបទា

អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ លោ-
 កុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី និដ្ឋ-
 កតានំ បហានាយ បវេមាយ ក្លមិយា បត្តិយា
 វិវិច្ឆុវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ ឧប-
 សម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
 ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី និដ្ឋកតានំ
 បហានាយ បវេមាយ ក្លមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆុវ កា-
 មេហិ ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 សុខាបដិបទំ ទិច្ចាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។

លោកុត្តរកុសល បដិបទា

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ ។ បេ ។ នេះ
 ពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វន
 ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ
 តែមានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ដ៏សូន្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌
 ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿង
 ចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ
 ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
 ឆាប់ ដ៏សូន្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

យស្មី សមយេ លោក្កត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យា
 និកំ អបធមយកាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហាឆាយ បវមាយ
 ភមិយា បតិយា វិតក្កវិចារានំ វ្របសមា ។ បេ ។
 ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
 ធនតុំ ឈានំ ។ បេ ។ បវមិ ឈានំ ។ បេ ។
 បញ្ចមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ
 ទន្ធកិញ្ញំ សុញ្ញតិ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទិប្បា .
 កិញ្ញំ សុញ្ញតិ ។ បេ ។ សុខាបដិបទិ ទន្ធកិញ្ញំ
 សុញ្ញតិ ។ បេ ។ សុខាបដិបទិ ទិប្បា កិញ្ញំ សុញ្ញតិ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

បុគ្គលបម្រើនូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិន
 សន្យាកត្តាឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បាន
 រម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ រួចហើយ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។
 តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចក្កត្តជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។
 បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
 យឺតយូរ ដ៏សូន្យ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក តែមានសេចក្តី
 ត្រាស់ដឹងឆាប់ ដ៏សូន្យ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិឆ្ងាយ មានសេចក្តី
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ដ៏សូន្យ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិឆ្ងាយ មាន
 សេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ដ៏សូន្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបទា

(២៦៧) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ យានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិកតានំ បហានាយ បវមាយ
ក្រមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមិ
យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ តស្មី
សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចា
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
យានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិកតានំ
បហានាយ បវមាយ ក្រមិយា បត្តិយា វិនិក្ខវិចា-
រានំ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ យានំ ។ បេ ។
តតិយំ យានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ យានំ ។ បេ ។
បវមិ យានំ ។ បេ ។ បញ្ចមិ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ
វិហារតិ អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចា ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
ធម្មា កុសលា ។

អប្បណិហិតំ ។

លោកុញ្ញកុសល បដិបទា

(២៦៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ (និព្វានគ្មាន
 កិលេសជាគ្រឿងតំកល់ខ្ជាប់) ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ
 ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិ
 ជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិ-
 យជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។
 បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយ-
 មាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ ឈានជាអប្បណិហិតៈ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៦៨) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
ក្រមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហា ។ បេ ។ បវមី
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិព្វា
អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អប-
ចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្រមិយា
បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហា ។ បេ ។ បវមី ឈានំ
ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិព្វា អប្ប-
ណិហិតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌក ធម្មសង្គណិ

(២៦៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាក
 វដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់
 នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់
 បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ជា
 អប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបត

អវិត្តោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។
 កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ
 លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី
 ទិដ្ឋកតានំ បហានាយ បវមាយ ភ្លមិយា បត្តិយា
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិដ្ឋាកំញា អប្បណិហិតំ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិត្តោចោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា
 កុសលា ។ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
 ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋកតានំ បហា-
 នាយ បវមាយ ភ្លមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខា-
 បដិបទំ ទិដ្ឋាកំញា អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិត្តោចោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
 យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី ទិដ្ឋកតានំ បហានាយ បវមាយ
 ភ្លមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។

លោកុត្តរកុសល បដិបក

។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
ចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាក្រឡឹងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំ
កត្វនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់
ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិដោយ តែមានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេច-
ក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាក្រឡឹងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌
ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាក្រឡឹង
ចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ
ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។
 បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ
 ទណ្ឌកិញ្ចំ អប្បណិហិតំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ
 ទិប្បាកិញ្ចំ អប្បណិហិតំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទិ
 ទណ្ឌកិញ្ចំ អប្បណិហិតំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទិ
 ទិប្បាកិញ្ចំ អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ធម្មស្សា
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា កុសលា ។

អប្បណិហិតមូលកប្បដិបទា ។

(២៦៧) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ មត្តំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 សតិប្បដ្ឋានំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សម្មប្ប-
 ធានំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រិយំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោ-
 កុត្តរំ ពាលំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ពោជ្ឈន្តំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សច្ចំ ភាវេតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

បានដល់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។
 បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ។ បេ ។ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិលំបាក តែមានសេចក្តីត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ។ បេ ។
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ តែមានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្ប-
 ណិហិតៈ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានសេចក្តីត្រាស់ដឹង
 ឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ អប្បណិហិតមូលកញ្ញនិបទា ។

(២៦៧) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរមគ្គ ។ បេ ។ ចម្រើននូវសតិប្បដ្ឋាន ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។
 ចម្រើននូវសម្មប្បធាន ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវឥទ្ធិបាទ
 ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។
 ចម្រើននូវពាលៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវពោជ្ឈង្គៈ ជា
 លោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវសច្ចៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបទា

លោកុត្តរំ សមមំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ធម្មំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ទង្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ អាយតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 ធាតុំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ អាហារំ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ជស្សំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោ-
 កុត្តរំ វេទនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សញ្ញា
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ចេតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ ចិត្តំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី
 និដ្ឋិតតានំ បហាធាយ បវមាយ ក្រមិយា បត្តិយា
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបស-
 ម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុណ្ណកិញ្ចំ តស្មី សមយេ
 ដស្ស្សិ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។
 វមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

វិបតិ មហានយា ។

លោកុត្តរកុសល បដិបកា

ចម្រើននូវសមថៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវធម៌ ជាលោ-
កុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវខន្ធ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើន
នូវអាយតនៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវធាតុ ជាលោកុត្តរៈ
។ បេ ។ ចម្រើននូវអាហារ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវផស្សៈ
ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវវេទនា ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើន
នូវសញ្ញា ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវចេតនា ជាលោកុត្តរៈ
។ បេ ។ ចម្រើននូវចិត្ត ជាលោកុត្តរៈ ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវ
ការមិនសន្សំកត្យនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម
បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវាយមាយ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្គណំ

(២៧០) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ
អបចយកាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្ក-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាកំព្វ
ធម្មាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិវិយាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។
ចិត្តាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ តស្មី
សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេទោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។
កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី សមយេ លោ-
កុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ អបចយកាមី ទិដ្ឋិ-
តតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្កមិយា បត្តិយា វិត-
ក្កវិហារំ រូបសមា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្តំ ឈានំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គហិ

(២៧០) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង-
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិ-
យៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិម្មសា
ជាអធិបតី កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូច
ម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ
ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិ
ជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈរួចហើយ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិ-
យជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចក្កតជ្ជាន ។ បេ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ សេសា មគ្គា

បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទណ្ឌកិញ្ចំ ទណ្ឌដិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វិរិយាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ចិត្តាដិបតេយ្យំ
 ។ បេ ។ វីរិយសាដិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។ កតមេ ធម្មា
 កុសលា ។ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ មគ្គំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សតិប្បដ្ឋានំ ភា-
 វេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សម្មប្បដ្ឋានំ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឥទ្ធិទានំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រិយំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 ពលំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ពោជ្ឈន្តំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សម្មំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ សមមំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 ធម្មំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ទន្ធិ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ អាយតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។

លោកុត្តរកុសល ពួកមគ្គុទ្ទិសេស

បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មាន
 វិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានរឹមសាជា
 អធិបតី កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ
 ពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើននូវលោកុត្តរមគ្គ ។ បេ ។ ចម្រើននូវសតិប្បដ្ឋាន ជាលោកុត្តរៈ
 ។ បេ ។ ចម្រើននូវសម្មប្បដ្ឋាន ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវ
 ឥទ្ធិបាទ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវឥន្ទ្រិយ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។
 ចម្រើននូវពលៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវពោជ្ឈង្គៈ ជាលោកុត្តរៈ
 ។ បេ ។ ចម្រើននូវសច្ចៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវសមថៈ ជា
 លោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវធម៌ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវ
 ខន្ធ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវអាយតនៈ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។

អរិយធម៌ព្រះ ធម្មសង្គណ៍

លោក្កត្តរំ ជាតុំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោក្កត្តរំ អា-
 ហារំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោក្កត្តរំ ដស្សំ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោក្កត្តរំ វេទនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោ-
 ក្កត្តរំ សញ្ញា ភាវេតិ ។ បេ ។ លោក្កត្តរំ ចេតនំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោក្កត្តរំ ចិត្តំ ភាវេតិ និយ្យ-
 និកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋកតានំ បហាធាយ បវមាយ
 ភូមិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមី
 លានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញា
 ធញ្ញាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិវិយាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។
 ចិត្តាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិមិសាដិបតេយ្យំ តស្មី
 សមយេ ដស្សា ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្កោហោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

អនិបតិ ។

បរមោ មគ្គោ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ចម្រើននូវធាតុ ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវអាហារ ជាលោកុត្តរៈ

។ បេ ។ ចម្រើននូវផស្សៈជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវវេទនា

ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវសញ្ញា ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើន

នូវចេតនា ជាលោកុត្តរៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវចិត្ត ជាលោកុត្តរៈ ជា

គ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ

ដើម្បីដល់នូវក្នុងជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកតាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន

ដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺត

យូរ មានឆន្ទៈជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិរិយៈជាអធិបតី ។ បេ ។

មានចិត្តជាអធិបតី ។ បេ ។ មានវិមំសាជាអធិបតី ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

ចប់ អធិបតី ។

ចប់ មគ្គ ទី ១ ។

កុសលេ លោកុត្តរេ សេសា មព្ពា

[២៧១] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី កាមរាគព្យាទាទានំ តទុការាយ(១)
 ទុតិយា ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
 បវេមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទន្ធកិញ្ញំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អញ្ញាច្រៀយំ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ
 ។ បេ ។ តមេ ធម្មា កុសលា ។ បេ ។

ទុតិយោ មព្ពោ ។

[២៧២] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី កាមរាគព្យាទាទានំ អនវសេសប្ប-
 ណាណាយ តតិយាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ
 កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អញ្ញាច្រៀយំ ហោតិ ។ បេ ។

១ ឧ. បរនុការិយ ។

លោកុត្តរកុសល ពួកមន្តីសេស

(២៧១) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកិច្ចខ្លួនឡើយ
 ដើម្បីធ្វើកាមរាគ និងព្យាបាទ ឲ្យស្រាលស្តើង ដើម្បីដល់នូវតតិយភូមិ
 (សកតាតាមិមគ្គ) បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
 ដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺត
 យូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 អញ្ញិន្ទិយ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

ចប់ មធ្យ ទី ២ ។

(២៧២) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុ-
 ត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកិច្ចខ្លួនឡើយ ដើម្បី
 លះបង់នូវកាមរាគនិងព្យាបាទឲ្យអស់រលីង ដើម្បីដល់នូវតតិយភូមិ (អនា-
 តាមិមគ្គ) បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តីត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អញ្ញិន្ទិយ ។ បេ ។

អវិជ្ជាបិដកេ ធម្មសង្កណំ

អវិជ្ជា ខោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
។ បេ ។

អតិយោ មន្តោ ។

(២៧៣) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី រូបរាគអរូបរាគមាណុទុទ្ធច្នអវិជ្ជាយ អ-
នវសេសប្បហានាយ ចតុត្ថាយ ភ្នមិយា បត្តិយា
វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបស-
ម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខោបដិបទំ ទុក្ខានិព្វា តស្មី សមយេ
ជស្មោ ខោតិ ។ បេ ។ អព្វាជ្រៃយំ ខោតិ ។ បេ ។
អវិជ្ជា ខោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌

ជាកុសល ។ បេ ។

ចប់ មគ្គទី ៣ ។

(២៧៣) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវកាមរាគ អរូបរាគ មានៈ ទទួលៈ និងអវិជ្ជាឲ្យអស់រលីង

ដើម្បីដល់នូវភូមិ ទី ៤ (អរហត្តមគ្គ) បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ

។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានសេចក្តី

គ្រាស'ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ អញ្ញត្រៃយ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ បេ ។

អកុសល លោកុត្តប សេសា មគ្គា

(២៧៤) កតមំ តស្មី សមយេ អញ្ញាជ្រៃយំ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ តេសំ ធម្មានំ ញា-
 តានំ ទិដ្ឋានំ បត្តានំ វិនិតានំ សច្ចកតានំ សច្ច-
 កិរិយាយ បញ្ញា បដាននា វិចយោ បវិចយោ ធម្ម-
 វិចយោ សលុក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា
 បណ្ឌិតំ កោសល្យំ នេប្បញ្ញំ វេកត្យា ចិន្តា ឧប-
 បរិក្ខា ភ្នំ មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា ស-
 ម្បជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា បញ្ញាជ្រៃយំ បញ្ញាពលំ
 បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាវិសោនោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញា-
 ឌីកាសោ បញ្ញាបដោតោ បញ្ញាវតនំ អមោហោ
 ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈដ្ឋោ មគ្គនំ
 មគ្គបរិយាបដ្ឋំ ឥទំ តស្មី សមយេ អញ្ញាជ្រៃយំ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។ យេ
 វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញាជ្រៃយំ អតិ បដិច្ចសម្ម-
 ប្បដ្ឋា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា ក្យសលា ។

បុគ្គលោ មគ្គោ ។
 លោកុត្តំ បិដ្ឋំ ។

លោកុត្តរកុសល ពួកមគ្គុដសេស

(២៧៤) អញ្ជ្រៃយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា សេចក្តីដឹងសព្វ សេចក្តីពិចារណា សេចក្តីជ្រើសរើស សេចក្តី
 ពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ សេចក្តីកត់ត្រា ភាពនៃ
 បណ្ឌិត ភាពនៃអ្នកឈ្លាស ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីជ្រះស្អាត ភាព
 នៃបុគ្គលមានសេចក្តីក្លឹច្បាស់ សេចក្តីគិត សេចក្តីយល់ ធម្មជាតិដូចជា
 ផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្មជាតិឃើញច្បាស់
 សេចក្តីដឹងល្អ សភាពដូចជាដុំឧញ គឺបញ្ញា បញ្ជ្រៃយ បញ្ញាពលៈ
 គ្រឿងសស្ត្រគឺបញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា ឧកាសគឺបញ្ញា
 គ្រឿងឆ្លុះគឺបញ្ញា រតនៈគឺបញ្ញា អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្ម-
 វិចយសម្មោជ្ឈន្តៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ នូវធម៌ទាំងនោះ ដែលបុគ្គលដឹង ឃើញ ដល់ ដឹងច្បាស់
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ណា នេះអញ្ជ្រៃយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងដោយអាស្រ័យហេតុ កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

ចប់ មគ្គ ទី៤ ។

ចប់ លោកុត្តរចិត្ត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៧៤) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី
សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោម-
នស្សសហគតំ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា
សន្តារម្មណំ វា កន្តារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា
ដោដ្ឋញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
បនារព្វំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ
វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ប័តិ ហោតិ សុខំ
ហោតិ ចិត្តស្សេកកុតា ហោតិ វិរិយំ ហោតិ
សមាធិដ្ឋ្រយំ ហោតិ មនិដ្ឋ្រយំ ហោតិ សោមន-
ស្ស្រយំ ហោតិ ជីវិតំ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
ហោតិ មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ
មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ វិរិយពលំ ហោតិ សមាធិពលំ
ហោតិ អហិរិកពលំ ហោតិ អនោត្តប្បពលំ ហោតិ
លោភោ ហោតិ មោហោ ហោតិ អភិជ្ឈា ហោតិ

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(២៧៥) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត ប្រឡំ

ដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី មានសំឡេង

ជាអារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជាអារម្មណ៍ក្តី មានរសជាអារម្មណ៍ក្តី មានផោ-

ជ្ជព្វៈជាអារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬប្រាណតនូវអារម្មណ៍ណា ។

កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតកៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ឯកគុតារបស់

ចិត្ត វិរិយន្ត្រិយ សមាធិន្ត្រិយ មនិន្ត្រិយ សោមនស្សន្ត្រិយ ជីវិតន្ត្រិយ

មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសន្តិប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមាធិ វិរិយពលៈ សមា-

ធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោគប្បពលៈ លោភៈ មោហៈ អភិជ្ឈក្ក

મગ્ગસલ્યે ઇત્યે પચ્ચમીસીયં

ઈત્થા ઈત્થં યોગત્થં મહાત્થં યોગત્થં મહાત્થં યોગત્થં
સમયે યોગત્થં યોગત્થં યોગત્થં મહાત્થં યોગત્થં
યે વા યે યે યે સમયે મહાત્થં મહાત્થં યે યે
સમયે યે મહાત્થં યે યે યે મહાત્થં યે

(૨૭૬) કલ્યાણે સમયે સમયે સમયે
યોગત્થં યે યે સમયે સમયે સમયે સમયે
સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે
યોગત્થં યે

(૨૭૭) કલ્યાણે સમયે સમયે સમયે
યોગત્થં યે યે સમયે સમયે સમયે સમયે
સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે
સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે
સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે
યોગત્થં યે

(૨૭૮) કલ્યાણે સમયે સમયે સમયે
યોગત્થં યે યે સમયે સમયે સમયે સમયે
સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે
સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે સમયે
યોગત્થં યે

អកុសលធម៌ ច១៣ជំនួយ

មិច្ឆាទិដ្ឋិ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បក្កាហៈ អវិក្ខេបៈ កំភើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងដោយ
អាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។

(២៧៦) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សម្ពុស្ស ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្កឹកទង្កីច ណា ក្នុងសម័យ
នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៧៧) វេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេច-

ក៏ធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីស្រួលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ដែល
កើតអំពីសម្ពុស្ស នៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ
ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ពុស្សនៃចិត្ត វេ-
ទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ពុស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យ
នោះ នេះវេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៧៨) សញ្ញា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ដែលកើតអំពីសម្ពុស្ស នៃ
មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
សញ្ញា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[២៧៧] កកតមា តស្មី សមយេ ចេតនា ហោតិ ។
 យា តស្មី សមយេ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណាណតុសម្មស្សជ្ជា
 ចេតនា សញ្ញតនា សញ្ញតយំតត្ថំ^(១) អយំ តស្មី
 សមយេ ចេតនា ហោតិ ។

[២៨០] កកមំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាទសំ មាទយំ
 បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មន្រ្តិយំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញាណាណតុ តនំ តស្មី
 សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។

[២៨១] កកមោ តស្មី សមយេ វិគត្តោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តត្តោ វិគត្តោ
 សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិជំរេមនា
 មន្តាសង្កប្បោ អយំ តស្មី សមយេ វិគត្តោ ហោតិ ។

---

១ ឧ. ម. ចេតយិត្តំ ។

អរិយធម៌បិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(២៧៧) ចេតនា កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការភាគតែង ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃមនោ-

វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគ្រវល់ធម៌នោះ ណា កងសម័យនោះ នេះ

ចេតនា កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៨០) ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត

សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូង ធម្មជាតិដ៏ផ្សេង គឺ

កងចិត្តហៅថាមនោ មនាយតនៈ មន្ត្រីយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគ្រវល់ធម៌នោះ ណា កងសម័យនោះ នេះ

ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៨១) វិតក្កៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការដេញដោល ការលើកចិត្ត

ឡើង គឺមិច្ឆាសង្កប្បៈ ណា កងសម័យនោះ នេះវិតក្កៈ កើតមាន កង

សម័យនោះ ។

អកុសលេ ធម្មេ បទវារាជីយំ

(២៨២) កកមោ ភស្មី សមយេ វិចារោ ហោតិ ។

យោ ភស្មី សមយេ ចារោ វិចារោ អនុវិចារោ

ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុបេក្ខនតា

អយំ ភស្មី សមយេ វិចារោ ហោតិ ។

(២៨៣) កកមា ភស្មី សមយេ បតិ ហោតិ ។

យោ ភស្មី សមយេ បតិ ចារោជ្ជិ អាមោទនា

បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តំ ឌីទក្សំ អត្តម-

នតា ចិត្តស្ស អយំ ភស្មី សមយេ បតិ ហោតិ ។

(២៨៤) កកមិ ភស្មី សមយេ សុខំ ហោតិ ។

យំ ភស្មី សមយេ ចេតសិកំ សាតិ ចេតសិកំ

សុខំ ចេតោសច្ចស្សជិ សាតិ សុខំ វេទយតិ ចេ-

តោសច្ចស្សជិ សាតា សុខា វេទនា ឥទិ ភស្មី

សមយេ សុខំ ហោតិ ។

អវិជ្ជាបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

(២៨៥) កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស្ចក-
 ក្កតា ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស្ច បិតិ
 សណ្ឌិតិ អវិជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្កោហោ អវិសា-
 ហជមានសតា សមថោ សមាធិជ្រៀយំ សមាធិពាលំ
 មិច្ឆាសមាធិ អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស្ចកក្កតា
 ហោតិ ។

(២៨៦) កតមា តស្មី សមយេ វិរិយជ្រៀយំ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ វិរិ-
 យារម្ហោ និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ
 ឧស្សាហោ ឧស្សាធិជ្រៀយំ ថាមោ ធិតិ អសិចិលប-
 រក្កមតា អនិក្កតតចន្ទតា អនិក្កតតជរតា ជរសម្ប-
 ក្កាហោ វិរិយំ វិរិយជ្រៀយំ វិរិយពាលំ មិច្ឆាវាយាមោ
 វិនិ តស្មី សមយេ វិរិយជ្រៀយំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(២៨៥) ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច

ម្ដេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងមាំ ការមិនឃ្លើង-

ឃ្លើង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនឃ្លើងឃ្លើង ការស្ងប់រម្ងាប់

គឺសមាធិទ្រុឺយ សមាធិពលៈ មិច្ឆាសមាធិ ណា របស់ចិត្ត ក្នុង

សម័យនោះ នេះឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៨៦) វិរិយទ្រុឺយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្ដេច ។

សេចក្ដីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីឧហាត សង្វាត

ទិតទំ ព្យាយាម ទស្សហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លះខ្លះ ខ្លីយាត សេចក្ដី

សង្វាតមិនផ្ទុយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្ដីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ផ្ទុះ

ការផ្គុំនូវផ្ទុះ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រុឺយ វិរិយពលៈ មិច្ឆាវាយាមៈ ណា

ក្នុងសម័យនោះ នេះវិរិយទ្រុឺយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អកុសលេ ធម្មេ បទវារជីនីយំ

(២៨៧) កកមំ កក្កំ សមយេ សមាធិន្ទ្រិយំ
 ហោតិ ។ យា កក្កំ សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
 សណ្ឌិតិ អវិជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោចោ អវិសា-
 ហជមានសតា សមដោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ
 មិច្ឆាសមាធិ ឥទំ កក្កំ សមយេ សមាធិន្ទ្រិយំ
 ហោតិ ។

(២៨៨) កកមំ កក្កំ សមយេ មនិន្ទ្រិយំ
 ហោតិ ។ យំ កក្កំ សមយេ ចិត្តំ មនោ មនសំ
 ហនយំ បណ្ឌិវំ មនោ មនាយកនំ មនិន្ទ្រិយំ
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា កដ្ឋា មនោវិញ្ញាណាគ
 ឥទំ កក្កំ សមយេ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ។

(២៨៩) កកមំ កក្កំ សមយេ សោមនស្ស្នៈ-
 ន្ទ្រិយំ ហោតិ ។ យំ កក្កំ សមយេ ចេតសិកំ
 សាតិ ចេតសិកំ សុខំ ចេតេសម្មស្សដិ សាតិ
 សុខំ វេទយិតំ ចេតេសម្មស្សដិ សាតា សុខា
 វេទនា ឥទំ កក្កំ សមយេ សោមនស្ស្នៈន្ទ្រិយំ
 ហោតិ ។

អកុសលធម៌ បទរាជនិយម

(២៨៧) សមាធិទ្រុឺយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស្រប់ ការមិន
 យូងយោង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយូងយោង សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ គឺសមាធិទ្រុឺយ សមាធិពលៈ មិច្ឆាសមាធិ ណា របស់ចិត្ត
 កង្កសម័យនោះ នេះសមាធិទ្រុឺយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(២៨៨) មនិទ្រុឺយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិផ្សេងៗ គឺ
 កវ្តីចិត្តហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រុឺយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ផស្សៈជាដើមនោះ ណា កង្កសម័យ
 នោះ នេះមនិទ្រុឺយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(២៨៩) សោមនស្សិទ្រុឺយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកង្កចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅ
 កង្កចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្ស
 នៃចិត្ត វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត ណា
 កង្កសម័យនោះ នេះសោមនស្សិទ្រុឺយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៧០) កកតមំ តស្មី សមយេ ជីវិត្រ្មយំ
 ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំនិ ធម្មានំ អាយុ
 វិតិ យេបនា យាបនា វិយនា វត្តនា ហាលនា
 ជីវិតំ ជីវិត្រ្មយំ ឥនំ តស្មី សមយេ ជីវិត្រ្មយំ
 ហោតិ ។

(២៧១) កកតមា តស្មី សមយេ មិច្ឆានិទ្ទ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ និទ្ទំ និទ្ទកតិ
 និទ្ទកហនំ និទ្ទកត្តារោ និទ្ទវិស្វកាយកំ និទ្ទវិប្បន្តតិ
 និទ្ទិស ញ្ញាជនំ តាហោ បដិក្កាហោ អភិទិវេសោ
 បរាមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆតំ តត្តាយតនំ
 វិបរិយេសត្តាហោ អយំ តស្មី សមយេ មិច្ឆានិទ្ទ
 ហោតិ ។

(២៧២) កកតមា តស្មី សមយេ មិច្ឆាសង្កប្បោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តក្កោ វិតក្កោ
 សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិទិវេ-
 បនា មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ តស្មី សមយេ មិច្ឆាស-
 ង្កប្បោ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(២៧០) ដីវិត្តិទ្រុយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 អាយុ ការបិតនៅ ការនៅយើយូរ ការរស់នៅ ការរំកិលទៅ ការ
 ប្រព្រឹត្តិទៅ ការរក្សានូវអរូបធម៌ទាំងនោះ គឺដីវិត ដីវិត្តិទ្រុយ ណា
 កង្កសម័យនោះ នេះដីវិត្តិទ្រុយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(២៧១) មិច្ឆាទិដ្ឋិ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីយល់ សេចក្តីឃើញ សេចក្តីសំញាតិទិដ្ឋិ កន្លោះគឺទិដ្ឋិ
 ចម្រើនគឺទិដ្ឋិ សេចក្តីសួរស្នាគឺទិដ្ឋិ ធម្មជាតិជាគ្រឿងប្រកបព្រមគឺទិដ្ឋិ
 ការចាប់ប្រកាន់ ការប្រកាន់មាំ ការតាំងមាំ ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវ
 អាក្រក់ គន្លងខុស សេចក្តីខុស ធម្មជាតិជាកំណើតនៃសេចក្តីវិនាស
 គឺលទ្ធផលដូចកំពង់សម្រាប់ឆ្នង ការប្រកាន់ព្រោះស្វែងរកខុស ណា កង្ក
 សម័យនោះ នេះមិច្ឆាទិដ្ឋិ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(២៧២) មិច្ឆាសង្កប្បៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីគ្រោះវិះ ការវិះគិត វិះ ការវិពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកចិត្ត
 ឡើង គឺមិច្ឆាសង្កប្បៈ ណា កង្កសម័យនោះ នេះមិច្ឆាសង្កប្បៈ
 កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អកុសលេ ធម្មេ បទវាជីយំ

(២៧៣) កតមោ តស្មី សមយេ មិច្ឆាវាយាមោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ
 វិយារម្ហោ ធិក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយា-
 មោ ឧស្សាហោ ឧស្សាធិញ្ញោ ជាមោ ធិតិ អសិ-
 លីលបរក្កមតា អធិក្កតចតតា អធិក្កតជរតា ជរ-
 សម្បត្តាហោ វិយំ វិយំ ជ្រៃយំ វិយំ ពលំ មិច្ឆា-
 វាយាមោ អយំ តស្មី សមយេ មិច្ឆាវាយាមោ
 ហោតិ ។

(២៧៤) កតមោ តស្មី សមយេ មិច្ឆាសមាធិ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
 សណ្ឋិតិ អវជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោ អវិសា-
 ហជមាទសតា សមថោ សមាធិជ្រៃយំ សមាធិពលំ
 មិច្ឆាសមាធិ អយំ តស្មី សមយេ មិច្ឆាសមាធិ
 ហោតិ ។

អក្សរលេធមិ បទភាជនីយ

(២៧៣) មិច្ឆាវាយាមៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីប្រាសាទព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្ឃឹក ខិត-

ខំ ព្យាយាម ទស្សៈ ប្រឹងប្រែង ខ្លះខ្លះ ខ្លឹម្នាត ការសង្ឃឹក

មិនជួបយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់ជុវៈ ការផ្គង

ជុវៈ គឺវិវេយៈ វិវេយ្យន្ត្រីយ វិវេយពលៈ មិច្ឆាវាយាមៈ ណា ក្នុង

សម័យនោះ នេះមិច្ឆាវាយាមៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(២៧៤) មិច្ឆាសមាធិ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិនយ្យេងយ្យេង

ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយ្យេងយ្យេង សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ គឺ

សមាធិន្ត្រីយ សមាធិពលៈ មិច្ឆាសមាធិ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ

មិច្ឆាសមាធិ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិណ្ឌោ ធម្មសង្កណ៍

[២៧៥] កកតមំ តស្មី សមយេ វីរិយពាលំ

ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ពេតសិកោ វីរិ-

យារមោ ធិក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយាមោ

ឧស្សាហោ ឧស្សាធិ ថាមោ ធិតិ អសិបិលបរក្ក-

មតា អធិក្កតច្ឆតា អធិក្កតធវតា ធវរសម្បត្តាហោ

វីរិយំ វីរិយន្ទ្រិយំ វីរិយពាលំ មិច្ឆាវាយាមោ ឥទ្ធ

តស្មី សមយេ វីរិយពាលំ ហោតិ ។

[២៧៦] កកតមំ តស្មី សមយេ សមាធិពាលំ

ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិវិតិ

សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសា-

ហជមាទសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពាលំ

មិច្ឆាសមាធិ ឥទ្ធ តស្មី សមយេ សមាធិពាលំ

ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(២៧៥) វិរិយពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីប្រាសព្រាហ្មយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្កត

ខិតខំ ព្រាហ្មយាម ទស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្លះខ្លះ ខ្លីយាត សេចក្តី

សង្កតមិនធូរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉ិនប៉ង ការមិនដាក់គុរៈ

ការផ្គន្ធនូវគុរៈ គឺវិរិយៈ វិរិយទ្រុឌ វិរិយពលៈ មិច្ឆាវាយាមៈ ណា

កងសម័យនោះ នេះវិរិយពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(២៧៦) សមាធិពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ីប ការមិនយេងឃ្នោង

ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយេងឃ្នោង សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ គឺ

សមាធិទ្រុឌ សមាធិពលៈ មិច្ឆាសមាធិ ណា កងសម័យនោះ

នេះសមាធិពលៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

អកុសលេ ធម្មេ បទោជនីយំ

(២៧៧) កកមំ តស្មី សមយេ អហិកេតលំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ន ហិយតិ ហិយ-
 តព្វេន ន ហិយតិ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មា-
 នំ សមាបត្តិយា វេទំ តស្មី សមយេ អហិកេតលំ
 ហោតិ ។

(២៧៨) កកមំ តស្មី សមយេ អនោត្តប្បលំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ន ឌីត្តប្បតិ ឌីត្ត-
 ប្បតព្វេន ន ឌីត្តប្បតិ ចាបកានំ អកុសលានំ
 ធម្មានំ សមាបត្តិយា វេទំ តស្មី សមយេ អនោ-
 ត្តប្បលំ ហោតិ ។

(២៧៩) កកមោ តស្មី សមយេ លោកោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ លោកោ លុព្វនា
 លុព្វិតតំ សារកោ សារជ្ជនា សារជ្ជិតតំ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលម្បលំ អយំ តស្មី សមយេ
 លោកោ ហោតិ ។

អកុសលធម៌ បទភាជនីយ

(២៧៧) អហិរិកពលៈ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ គ្រងដែលបុគ្គលមិនខ្មាស ដោយអំពើទុប្បិកដែលគួរខ្មាស មិន
ខ្មាស ដោយការជួបប្រទះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ណា កង្កីសម័យ

នោះ នេះអហិរិកពលៈ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។

(២៧៨) អនោត្តប្បពលៈ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ គ្រងដែលបុគ្គលមិនភក់ស្កុត ដោយអំពើទុប្បិកដែលគួរភក់ស្កុត
មិនភក់ស្កុត ដោយការជួបប្រទះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ណា កង្កី

សម័យនោះ នេះអនោត្តប្បពលៈ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។

(២៧៩) លោភៈ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការចង់បាន ការជាប់ចំពាក សេចក្តីជាប់ចំពាក់ តម្រេកខ្លាំង ត្រេក-
ត្រអាល សេចក្តីត្រេកត្រអាល ការសំឡឹងរំពៃ គឺលោភៈ ជា

អកុសលមូល ណា កង្កីសម័យនោះ នេះលោភៈ កើតមាន កង្កី
សម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៣០០] កតមោ តស្មី សមយេ មោហោ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ អញ្ញាណំ អនុស្សនំ
 អនកិសមយោ អនុនុពោដោ អសម្ពោដោ អប្បដិ-
 វេដោ អសង្កាហនា អបរិយោកាហនា អសមាប-
 ក្ខនា អប្បច្ចវេក្ខណា អប្បច្ចកកម្មំ ទុម្មេជ្ឈំ
 ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោហោ បមោហោ សម្ពោហោ
 អវិជ្ជា អវិជ្ជោយោ អវិជ្ជាយោតោ អវិជ្ជានុសយោ
 អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលង្កំ មោហោ អកុសលមូលំ
 អយំ តស្មី សមយេ មោហោ ហោតិ ។

[៣០១] កតមោ តស្មី សមយេ អភិជ្ឈា
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ លោកោ លុត្តនា
 លុត្តិតតំ សារាតោ សារជ្ជនា សារជ្ជិតតំ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ អយំ តស្មី សមយេ អភិ-
 ជ្ឈា ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

[៣០០] មោហា: កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
។

សេចក្តីមិនដឹង មិនឃើញ ការមិនដល់ព្រមចំពោះ ការមិនគ្រាន់ដឹងនូវ

ធម៌តាមសមគួរ ការមិនដឹងធម៌ដ៏ស្ងប់ ការមិនចាក់ចុះចំពោះ ការមិន

កាន់យក ការមិនចុះចិត្ត ការមិនឃើញស្មើ ការមិនពិចារណា ការ

មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការយល់ខុស សេចក្តីល្ងង់ សេចក្តីមិនដឹងខ្លួន

សេចក្តីវង្វេង សេចក្តីវង្វេងខ្លាំង សេចក្តីវង្វេងសព្វ សេចក្តីមិនដឹង

ច្បាស់ អន្លឺគឺអវិជ្ជា គ្រឿងប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុស័យគឺអវិជ្ជា សេចក្តី

គ្របសង្កត់គឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា គឺមោហា: ជាអកុសលមូល ណា

ក្នុងសម័យនោះ នេះមោហា: កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។
។

[៣០១] អភិជ្ឈក កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
។

សេចក្តីចង់បាន ការជាប់ចំពាក់ ភាពជាប់ចំពាក់ តម្រេកខ្លាំង ការ

ត្រេកត្រអាល ភាពត្រេកត្រអាល គឺអភិជ្ឈក លោភ: ជាអកុសលមូល

ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះអភិជ្ឈក កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។
។

អកុសលេ ធម្មេ បទវាជិយំ

[៣០២] កតមា តស្មី សមយេ មច្ឆាទិដ្ឋ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ទិដ្ឋ ទិដ្ឋកត
 ទិដ្ឋកហានំ ទិដ្ឋកត្តារោ ទិដ្ឋវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋវិប្បន្តិក
 ទិដ្ឋសិយោជនំ កាហោ បដិក្កាហោ អភិទិវេសោ
 បរាមាសោ កុម្មតោ មច្ឆាបថោ មច្ឆតិ តត្តាយតនំ
 វិបវិយេសត្តាហោ អយំ តស្មី សមយេ មច្ឆាទិដ្ឋ
 ហោតិ ។

[៣០៣] កតមំ តស្មី សមយេ អហិរិកំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ន ហិរិយតិ ហិរិ-
 យតត្វេន ន ហិរិយតិ ចាបកានំ អកុសលានំ
 ធម្មានំ សមាបត្តិយា វនិ តស្មី សមយេ អហិរិកំ
 ហោតិ ។

[៣០៤] កតមំ តស្មី សមយេ អនោត្តប្បំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ន ឡិក្ខប្បតិ ឡិក្ខ-
 ប្បតត្វេន ន ឡិក្ខប្បតិ ចាបកានំ អកុសលានំ
 ធម្មានំ សមាបត្តិយា វនិ តស្មី សមយេ អនោ-
 ត្តប្បំ ហោតិ ។

អកុសលធម៌ បទពាជនីយ

(៣០២) មិច្ឆាទិដ្ឋិ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីយល់ សេចក្តីឃើញ សំញ័រគឺទិដ្ឋិ កន្តារគឺទិដ្ឋិ ចំរូងគឺទិដ្ឋិ
សេចក្តីស្ទុះស្ទាគឺទិដ្ឋិ ធម្មជាតិជាក្រឡឹងប្រកបគឺទិដ្ឋិ ការចាប់ប្រកាន់
ការប្រកាន់មាំ ការតាំងមាំ ការស្តាប់អង្អែល ផ្លូវអាក្រក់ គន្លងខុស
សេចក្តីខុស ធម្មជាតិជាកំណើតនៃសេចក្តីវិនាស គឺលទ្ធិដូចជាកំពង់
សម្រាប់ធ្ងន់ ការប្រកាន់ព្រោះស្វែងរកខុស ណា កង្កសម័យនោះ នេះ
មិច្ឆាទិដ្ឋិ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣០៣) អហិរិកៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ត្រង់ដែលបុគ្គលមិនខ្មាស ដោយអំពើទុច្ចរិតដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាស
ដោយការជួបប្រទះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក កង្កសម័យនោះ នេះ
អហិរិកៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣០៤) អនោត្តប្បៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ត្រង់ដែលបុគ្គលមិនភក់ស្អុត ដោយអំពើទុច្ចរិតដែលគួរភក់ស្អុត មិនភក់
ស្អុត ដោយការជួបប្រទះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក កង្កសម័យនោះ
នេះអនោត្តប្បៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៣០៥] កតមោ តស្មី សមយេ សមថោ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ សណ្ឋិ-
 តិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោចោ អវិសាហាជមាណ-
 សតា សមថោ សមាធិទ្រិយំ សមាធិពលំ មិត្តា-
 សមាធិ អយំ តស្មី សមយេ សមថោ ហោតិ ។

[៣០៦] កតមោ តស្មី សមយេ បត្តាហោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចេតសិកោ
 វិយារម្មោ និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ
 ឧស្សាហោ ឧស្សាធិដ្ឋិ ថាមោ ធិតិ អសិដិលបរក្ក-
 មតា អនិក្ខត្តច្ឆន្តតា អនិក្ខត្តជរតា ជរសម្បត្តាហោ
 វិយំ វិយទ្រិយំ វិយពលំ មិត្តាវាយាមោ អយំ
 តស្មី សមយេ បត្តាហោ ហោតិ ។

[៣០៧] កតមោ តស្មី សមយេ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិតិ
 សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោចោ អវិសា-
 ហាជមាណសតា សមថោ សមាធិទ្រិយំ សមាធិពលំ
 មិត្តាសមាធិ អយំ តស្មី សមយេ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៣០៥) សមថៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតាំងនៅស៊ប់ ការមិនយេង្គយេង្គ
 ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយេង្គយេង្គ គឺសមថៈ សមាធិទ្រុយ
 សមាធិពលៈ មិច្ឆាសមាធិ ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 សមថៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣០៦) ការផ្គងឡើង កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីប្រាវព្វព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីឧហាត សង្កត
 ខិតខំ ព្យាយាម ទស្សៈ ប្រឹងប្រែង ខ្លះខ្លះ ខ្លីឃ្មាត សេចក្តី
 សង្កតមិនធ្ងរបយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប៉នប៉ង ការមិនដាក់ចុះ
 ការផ្គងនូវធុរៈ គឺវិរយ វិរយទ្រុយ វិរយពលៈ មិច្ឆាវាយាមៈ ណា
 ក្នុងសម័យនោះ នេះការផ្គងឡើង កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣០៧) ការមិនរាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតំកល់នៅនឹង ការតំកល់ស៊ប់ ការមិនយេង្គ
 យេង្គ ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនយេង្គយេង្គ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
 គឺសមាធិទ្រុយ សមាធិពលៈ មិច្ឆាសមាធិ ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះការមិនរាយមាយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អរុសលេ ធម្ម កេត្តិសវិរោ

[៣០៨] យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោច្ឆ
អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋានា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
អកុសលា ។

[៣០៧] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
ខន្ធោ ហោន្តិ ឆ្ងាយតនាទិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ច្រ័យានិ
ហោន្តិ បញ្ចង្គិកំ យានិ ហោតិ ចតុវង្គិកោ មត្តោ
ហោតិ ចត្តារិ ពលានិ ហោន្តិ ទ្វេ ហេតុ ហោន្តិ
ឯកោ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ
ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
សមយេ អពោច្ឆ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋានា អរូបិណោ
ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣០០] កតមោ តស្មី សមយេ សម្ពុរក្ខន្ធា
ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិគត្តោ វិចារោ បីតិ
ចិត្តស្ស្រកកុតា វិរិយ្រិយំ សមាធិ្រិយំ ជីវិត្រិយំ
មិច្ឆានិច្ចំ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសមាធិ
វិរិយំ ពលំ សមាធិពលំ អហិរិកពលំ អនោត្តប្បពលំ

អកុសលធម៌ ពោធិ៍សាតវៈ

[៣០៨] ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអា-
ស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

[៣០៩] ខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៥
ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៤ ពលៈ ៤ ហេតុ ២

ផស្សៈ ១ ។ រេ ។ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ រេ ។

[៣១០] សង្ខារខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ ឯកគុតារបស្ថិតិ វិរិយឥន្ទ្រិយ

សមាធិន្ទ្រិយ ជីវិតន្ទ្រិយ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ

មិច្ឆាសមាធិ វិរិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោក្ខប្បពលៈ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

លោកោ មោហោ អភិជ្ឈា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អហិរិកំ អ-
 នោត្តប្បំ សមថោ បត្តាហោ អវិក្ខោទោ យេ វា
 បន តស្មី សមយេ អពោចិ អត្ថេ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា
 អរូបំនោ ធម្មា វេបេត្វា វេនណាខន្ធិ វេបេត្វា សញ្ញា-
 ខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ
 សម្មារត្តត្រោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អ-
 ក្កសលា ។

[៣០០] កតមេ ធម្មា អក្កសលា ។ យស្មី
 សមយេ អក្កសលំ ចំតិ ឧប្បដ្ឋិ ហោតិ សោម-
 នស្សសហគតំ ទិដ្ឋិកតសម្បយុតំ សសម្មារេន រូបា-
 រម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
 បណារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិ-
 ក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អក្កសលា
 ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

លោកៈ មោហៈ អភិជ្ឈក មិច្ឆាទិដ្ឋិ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ

បត្តាហៈ អវិភេបៈ ប្លក៍ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមាន កងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ

សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកូនចេញ នេះសង្ខារកូន កើតមាន កងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

(៣១១) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្តជាអកុសល

ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូប

ជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ប្លក៍ ប្រាវពួកអារម្មណ៍

ណា ។ កើតឡើងហើយ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង

សម័យនោះ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន កង

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាអកុសល ។ បេ ។

អកុសលេ ធម្មេ សេសានំ អកុសលចិត្តានំ

(៣១២) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី
សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោម-
នស្សសហគតិ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ រូចារម្មណំ វា
សន្តារម្មណំ វា កន្តារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា
ដោដ្ឋន្តារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
បនារព្វ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្ត
ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ
សុខំ ហោតិ ចិត្តស្ស្រកក្កតា ហោតិ វិរិយុទ្ធិយំ
ហោតិ សមាធិទ្ធិយំ ហោតិ មទ្ធិទ្ធិយំ ហោតិ
សោមនស្សុទ្ធិយំ ហោតិ ដីវិតទ្ធិយំ ហោតិ មិច្ឆា-
សង្កប្បោ ហោតិ មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ មិច្ឆាសមាធិ
ហោតិ វិរិយពលំ ហោតិ សមាធិពលំ ហោតិ

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តផ្សេងៗ

(៣១២) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ចិត្តជាអកុសល ច្រឡំ

ដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកទិដ្ឋិ មានរូបជា ភារម្មណ៍ក្តី មានសំឡេង

ជា ភារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជា ភារម្មណ៍ក្តី មានរសជា ភារម្មណ៍ក្តី មាន

ផោដ្ឋព្វជា ភារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជា ភារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រាព្វភារម្មណ៍ណា ។

កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ឯកគុតារបស់

ចិត្ត វិវិយន្ត្រិយ សមាធិន្ត្រិយ មនិន្ត្រិយ សោមនស្សន្ត្រិយ ដីវិតន្ត្រិយ

មិច្ឆាសន្តិច្ឆៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមាធិ វិវិយពលៈ សមាធិពលៈ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ

អហិរិកតាលំ ហោតិ អនោត្តប្ប័ តាលំ ហោតិ លោកេ
 ហោតិ មោហោ ហោតិ អភិជ្ឈា ហោតិ អហិរិកំ
 ហោតិ អនោត្តប្ប័ ហោតិ សមថោ ហោតិ បត្តាហោ
 ហោតិ អវិក្កោទោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អពោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិទោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣១៣] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធោ ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ចុទ្ធិយានិ
 ហោន្តិ បញ្ចុទ្ធិកំ ឈានិ ហោតិ តវន្តិកោ មត្តោ
 ហោតិ ចត្តារិ តលានិ ហោន្តិ ទ្វេ ហេតុ ហោន្តិ
 ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនិ
 ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អពោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិទោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបដិក ធម្មសង្កណ៍

អហិរិកាលៈ អនោត្តប្បពលៈ លោភៈ មោហៈ អភិជ្ឈក្ក អហិរិកៈ

អនោត្តប្បៈ សមថៈ បគ្គាហៈ អវិភេបៈ កំភើតមាន កង្កសម័យនោះ

ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កំភើត

មាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌អកុសល ។ បេ ។

(៣១៣) ខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ អាហារេព ឥន្ទ្រិយ

៥ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៥ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៣ ពលៈ ៤

ហេតុ ២ ផស្សៈ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ ធម្មាយ-

តនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌

ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ នេះពួកធម៌អកុសល ។ បេ ។

អកុសលេ ធម្មេ សេសាធិ អកុសលចំណុំ

(៣០២) កតមោ វស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធនោ
 ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិតក្កោ វិហារោ បីតិ
 ចិត្តស្សេកត្តតា វីរិយំ ជ្រៀយំ សមាធិជ្រៀយំ ជីវិតជ្រៀយំ
 មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសមាធិ វីរិយពលំ
 សមាធិពលំ អហិរិកពលំ អនោត្តប្បពលំ លោកោ
 មោហោ អភិជ្ឈោ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សមថោ
 បត្តាហោ អវិក្កោចោ យេ វា បទ វស្មី សមយេ
 អពោបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបំលោ ធម្មា វេបេត្វា
 វេទនាខន្ធិ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធិ អយំ វស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធនោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

(៣០៥) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី
 សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោម-
 ធស្សសហគតិ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តិ សសម្មារេន រូទា-
 រម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
 បនារក្ខ វស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្កោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អកុសលា
 ។ បេ ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តនិសេស

(៣១៤) សុធារកុន កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ចិត្ត ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិរិយទ្រិយ្យ
សមាធិទ្រិយ្យ ដីវិតទ្រិយ្យ មិច្ឆាសង្ខប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមាធិ
វិរិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ លោកៈ
មោហៈ អភិជ្ឈក អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បត្តាហៈ អវិក្ខេបៈ
ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត
មាន កងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកុន
ចេញ នេះសុធារកុន កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
ធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

(៣១៥) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត

ជាចិត្តច្រឡំដោយសោមនស្ស តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសុធារ
មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ប្តីក៏ ប្រារព្ធ
អារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
មាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៣១៦) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី សម-
 យេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហ-
 កតំ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា សន្ទារម្មណំ វា
 កន្ទារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា ដោដ្ឋញ្ញារម្មណំ វា
 ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បទារព្វ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេត-
 នា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារេ ហោតិ
 ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្សេកក្កតា ហោតិ វិរិយំ ជ្រុយំ
 ហោតិ សមាធិជ្រុយំ ហោតិ មន្ត្រិយំ ហោតិ ឧបេ-
 ក្ខិជ្រុយំ ហោតិ ដីវិតិជ្រុយំ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ
 មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ មិច្ឆា-
 សមាធិ ហោតិ វិរិយពលំ ហោតិ សមាធិពលំ
 ហោតិ អហិរិកពលំ ហោតិ អនោត្តប្បពលំ ហោតិ
 លោកោ ហោតិ មោហោ ហោតិ អភិជ្ឈា ហោតិ
 មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ អហិរិកំ ហោតិ អនោត្តប្ប ហោតិ
 សមថោ ហោតិ បត្តាហោ ហោតិ អវិក្កេចោ ហោតិ
 យេ វា បទ តស្មី សមយេ អពោចំ អត្តំ បដិច្ច-
 សម្បប្បន្នា អរូបនោ ធម្មា តមេ ធម្មា អកុសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសន្តណ៍

(៣១៦) ពួកធម៌ ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត
 ប្រឡំដោយទេវេក្ខា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានរូបជាភារម្មណ៍ក្តី មាន
 សំឡេងជាភារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជាភារម្មណ៍ក្តី មានរសជាភារម្មណ៍ក្តី
 មានផោដ្ឋពៈជាភារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាភារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រាវត្តភា-
 រម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ
 ទេវេក្ខា ឯកគតារបស់ចិត្ត វិរិយទ្រិយ៍ សមាធិទ្រិយ៍ មនិទ្រិយ៍
 ទេវេក្ខិទ្រិយ៍ ជីវិតទ្រិយ៍ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆា-
 សមាធិ វិរិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ
 លោភៈ មោហៈ អភិជ្ឈា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ
 បត្តាហៈ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌
 ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

អកុសលេ ធម្មេ សេសានំ អកុសលចំគ្គានំ

(៣ ១៧) កកតមា តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ធុសនា
 សម្មសនា សម្មសិក្ខា អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ កកតមា តស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ កដ្ឋាមនោវិញ្ញាណនាតុសម្មស្សជំ
 ចេតសិកំ នេវសានំ នាសានំ ចេតោសម្មស្សជំ
 អទិក្ខមសុខំ វេទយំតំ ចេតោសម្មស្សជំ អទិក្ខម-
 សុខា វេទនា អយំ តស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ
 ។ បេ ។ កកតមា តស្មី សមយេ ឧបេក្ខា ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ នេវសានំ នាសានំ
 ចេតោសម្មស្សជំ អទិក្ខមសុខំ វេទយំតំ ចេតោស-
 ម្មស្សជំ អទិក្ខមសុខា វេទនា អយំ តស្មី សមយេ
 ឧបេក្ខា ហោតិ ។ បេ ។ កកតមំ តស្មី សមយេ
 ឧបេក្ខន្ត្រ្យំ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ
 នេវសានំ នាសានំ ចេតោសម្មស្សជំ អទិក្ខមសុខំ
 វេទយំតំ ចេតោសម្មស្សជំ អទិក្ខមសុខា វេទនា
 តំ តស្មី សមយេ ឧបេក្ខន្ត្រ្យំ ហោតិ ។ បេ ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តដ៏សេស

(៣១៧) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិចណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេទនា កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជា

មិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃមនោវិញ្ញាណ-

ធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ការទទួលអារម្មណ៍មិនទុក្ខមិនសុខ ដែល

កើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនាមិនទុក្ខមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្ប

នៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ ទបេកា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ

ទទួលអារម្មណ៍មិនទុក្ខមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនាមិន

ទុក្ខមិនសុខដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះទបេកា

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ ទបេកិទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនទុក្ខមិនសុខ ដែលកើតអំពី

សម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនាមិនទុក្ខមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត ណា

ក្នុងសម័យនោះ នេះទបេកិទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោច្ចំ អត្ថំ បដិច្ច-
សមុប្បន្នា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។

(៣០៨) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារក
ខន្ធា ហោន្តិ ឡាយតនាទិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ចុដ្ឋិយានិ
ហោន្តិ ចតុរន្តិកំ យានិ ហោតិ ចតុរន្តិកោ មត្តោ
ហោតិ ចត្តារិ ពលានិ ហោន្តិ ទ្វេ ហេតុ ហោន្តិ
ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនិ
ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
សមយេ អពោច្ចំ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបំនោ
ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

(៣០៩) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា
ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិគក្កោ វិចារោ ចិត្ត-
ស្សកក្កតា វិយ័ដ្ឋិយំ សមាទិដ្ឋិយំ ដីវិត្តិយំ
មិច្ឆានិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសមាទិ
វិយពលំ សមាទិពលំ អហិរិកពលំ អនោត្តប្បពលំ

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

ប្តី ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏
កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

(៣១៨) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៥ លាមកមានអង្គ ៤ មគ្គមានអង្គ ៤
ពលៈ ៤ ហេតុ ២ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ប្តី ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ ជា
អកុសល ។ បេ ។

(៣១៩) សុទ្ធារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគុតារបស័ច្ចិក្ក វិរិយទ្រិយ ស-
មាធិទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្ខប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆា-
សមាធិ វិរិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនាត្តប្បពលៈ

អកុសលេ ធម្មេ សេសានិ អកុសលចិញ្ចានិ

លោកោ មោហោ អភិជ្ឈា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អហិរិកំ
 អនោត្តប្បំ សមថោ បត្តាហោ អវិក្កោចោ យេ វា
 បន ភស្មី សមយេ អពោមិ អត្ថំ បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា
 អរូបំនោ ធម្មា វេយត្វា វេទនាខន្ធិ វេយត្វា សញ្ញាខន្ធិ
 វេយត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ ភស្មី សមយេ សដ្ឋា-
 វក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។

[៣២០] កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី

សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខា-
 សហគតំ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តំ សសដ្ឋាវេន រូចារម្មណំ
 វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បទារត្ត
 ភស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តផ្តសេស

លោកៈ មោហៈ អភិជ្ឈក មិច្ឆាទិដ្ឋិ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ

បត្តាហៈ អវិក្ខេបៈ ប្តីកំពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមាន កងសម័យនោះ លើកទុក្ខតែវេទនាខន្ធ

សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធចេញ នេះសង្ខារកន្ធ កើតមាន កងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

(៣២០) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត

ជាចិត្តប្រឡំដោយ ឧបេក្ខា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូប

ជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ប្តីកំ ប្រាវពួកអារម្មណ៍

ណា ។ កើតឡើងហើយ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង

សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

អរិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៣២០) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី
សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខា-
សហកតំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា សុទ្ធា-
រម្មណំ វា កម្មារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា ដោដ្ឋ-
ញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បដា-
រព្វំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ
សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ
ហោតិ វិបាកោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្ត-
ស្សេកកុតា ហោតិ វិរិយំ ជ្រុយំ ហោតិ សមាធិជ្រុយំ
ហោតិ មនិជ្រុយំ ហោតិ ឧបេក្ខុជ្រុយំ ហោតិ
ជីវិតជ្រុយំ ហោតិ មិច្ឆាសង្កហ្មោ ហោតិ មិច្ឆាវា-
យាមោ ហោតិ មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ វិរិយពលំ
ហោតិ សមាធិពលំ ហោតិ អហិរិកពលំ ហោតិ
អនោត្តប្បពលំ ហោតិ លោភោ ហោតិ មោហោ
ហោតិ អភិជ្ឈា ហោតិ អហិរិកំ ហោតិ អនោ-
ត្តប្បំ ហោតិ សមថោ ហោតិ បក្កាហោ ហោតិ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៣២១) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត

ជាចិត្តប្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី មាន

សំឡេងជាអារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជាអារម្មណ៍ក្តី មានរសជាអារម្មណ៍ក្តី

មានដោដព្រះជាអារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធអារម្មណ៍

ណា ។ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ

ឧបេក្ខា ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិរិយទ្រិយ៍ សមាធិទ្រិយ៍ មនិទ្រិយ៍ ឧបេ-

ក្តិទ្រិយ៍ ជីវិតទ្រិយ៍ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមាធិ

វិរិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ លោកៈ

មោហៈ អភិជ្ឈា អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បត្តាហៈ

អកុសលេ ធម្មេ សេសានិ អកុសលចិត្តានិ

អវិភ្លេចោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
អញ្ញោបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ
ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣២២] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
ខន្ធា ហោន្តិ ប្បាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ច្រៃយានិ
ហោន្តិ ចន្តវន្តិកំ ឈានិ ហោតិ តវន្តិកោ មត្តោ
ហោតិ ចត្តារិ ពលានិ ហោន្តិ ទ្វេ ហេតុ ហោន្តិ
ឯកោ ធម្មស្សា ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនិ
ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
សមយេ អញ្ញោបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ
ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣២៣] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា
ហោតិ ។ ធម្មស្សា ចេតនា វិភក្តោ វិចារោ
ចិត្តស្សកក្កតា វិរិយ្យៃយំ សមាធិ្យៃយំ ជីវិត្យៃយំ
មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសមាធិ វិរិយ ពលំ
សមាធិពលំ អហិរិកពលំ អនោត្តប្បពលំ លោកោ

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តផ្តល់សេស

អវិភូបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា
ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

(៣២២) ខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ អាហារ ៣

ឥន្ទ្រិយ ៥ ឈានប្រកបដោយអង្គ ៤ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៣ ពលៈ
៤ ហេតុ ២ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ ជា
អកុសល ។ បេ ។

(៣២៣) សង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតកៈ វិចារៈ ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិវិយន្ទ្រិយ
សមាធិន្ទ្រិយ ជីវិតន្ទ្រិយ មិច្ឆាសន្តិប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមាធិ
វិវិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោគ្គប្បពលៈ លោកៈ

អរិយធម៌ពិភព ធម្មសង្គណ៍

មោហោ អភិជ្ឈា អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សមថោ
 បត្តាហោ អរិក្ខោចោ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អពោបិ អតិ បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា អរូបិនោ ធម្មា វេបេត្តា
 វេទនាខន្ធិ វេបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្តា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ
 អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា អក្កសលា ។

(៣២៤) កតមេ ធម្មា អក្កសលា ។ យស្មី

សមយេ អក្កសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេត្តា-
 សហគតំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ
 វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បណាត្ត
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អរិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អក្កសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

មោហាៈ អភិជ្ឈា អហិរិកៈ អនោត្ថប្បៈ សមថៈ បត្តាហាៈ អវិក្ខេបៈ

បូកំព្ពកអរូបធម៌ដវៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើត

មាន កងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ចេញ នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពាក្យ

ធម៌ជាអកុសល ។

(៣២២) ពួកធម៌ ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត

ជាចិត្តច្រឡំដោយ មហេតុ ប្រាសចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយសង្ខារ មាន

រូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី បូកំប្រារព្ធអារម្មណ៍

ណា ។ កើតឡើងហើយ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន

កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

អកុសលេ ធម្មេ សេសានិ អកុសលចំគ្នានិ

(៣២៥) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី
សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ នោម-
នស្សសហកតំ បដិយសម្បយុត្តំ រូទារម្មណំ វា
សន្តារម្មណំ វា កន្ធារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា
ដោជញ្ញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
បនាវត្ត តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ
វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧត្តំ ហោតិ ចិត្ត-
ស្សកក្កតា ហោតិ វីរិយំ ហោតិ សមាធិដ្ឋិយំ
ហោតិ មជ្ជិដ្ឋិយំ ហោតិ នោមនស្សិដ្ឋិយំ ហោតិ
ជីវិតិដ្ឋិយំ ហោតិ មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ មិច្ឆាវា-
យាមោ ហោតិ មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ វីរិយពលំ ហោតិ
សមាធិពលំ ហោតិ អហិរិកពលំ ហោតិ អនោត្ត-
ប្បពលំ ហោតិ នោសោ ហោតិ មោហោ ហោតិ
ព្យាបាទោ ហោតិ អហិរិកំ ហោតិ អនោត្តប្បំ ហោតិ
សមថោ ហោតិ បណ្តហោ ហោតិ អវិក្ខេហោ ហោតិ
យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អតិ បដិ-
ច្ចសម្បប្បនា អរូបនោ ធម្មា តមេ ធម្មា អកុសលា ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តដ៏សេស

(៣២៥) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត

ជាចិត្តច្រឡំដោយទោមនស្ស ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មានរូប

ជាអារម្មណ៍ក្តី មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជាអារម្មណ៍ក្តី មាន

រសជាអារម្មណ៍ក្តី មានដេរដេរជាអារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬ

ប្រាណអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ

វិចារៈ ទេក ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិវេក្ខន្តិយ សមាធិន្តិយ មនិន្តិយ

ទោមនស្សន្តិយ ជីវិតន្តិយ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមា-

ធិ វិវេកាលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ ទោសៈ

មោហៈ ព្យាបាទៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បត្តាហៈ អវិ-

ក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ អរូបធម៌ដទៃណា ដែល

កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ

ពួកធម៌ជាអកុសល ។

મર્ગદર્શકીયે દુષ્ટસંહાર

(૩૫૬) કલકલો ઠસ્ટી સમયે ઘસ્ટી

લોલો ૧ લો ઠસ્ટી સમયે ઘસ્ટી ધસ્ટી

સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી

લોલો ૧ કલકલો ઠસ્ટી સમયે લેલો લોલો

લો ઠસ્ટી સમયે કલકલો લોલો લોલો

લેલો સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી

સસ્ટી સસ્ટી લેલો લેલો લેલો સસ્ટી સસ્ટી

લેલો લેલો સસ્ટી સમયે લેલો લોલો

૧ લે ૧ કલકલો ઠસ્ટી સમયે સસ્ટી લોલો

લો ઠસ્ટી સમયે લેલો સસ્ટી સસ્ટી લેલો સસ્ટી

સસ્ટી લેલો સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી લેલો

લેલો સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી લેલો સસ્ટી

ઠસ્ટી સમયે સસ્ટી લોલો ૧ લે ૧ કલકલો

ઠસ્ટી સમયે લેલો સસ્ટી સસ્ટી લોલો ૧ લે

ઠસ્ટી સમયે લેલો સસ્ટી સસ્ટી લેલો સસ્ટી

સસ્ટી લેલો સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી લેલો

લેલો સસ્ટી સસ્ટી સસ્ટી લેલો સસ્ટી

ઠસ્ટી સમયે લેલો સસ્ટી સસ્ટી લોલો ૧ લે

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(៣២៦) ផស្សៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល'ត្រូវ ការប៉ះពាល' ការទ្រុឌក្រិច ណា កងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ វេទនា កើតមាន

កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកង

ចិត្ត សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ដែលកើតពីសម្ព័ន្ធស្បនៃមនោវិញ្ញាណ-

ធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ការទទួលអារម្មណ៍មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ

ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនាមិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពី

សម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះវេទនា កើតមាន កង

សម័យនោះ ។ បេ ។ ទុក្ខកើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅកង

ចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃ

ចិត្ត វេទនាមិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត ណា កង

សម័យនោះ នេះទុក្ខ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ ទោមន-

ស្សិន្ទ្រិយ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិន

ធ្លាញ់ពិសាប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ការទទួល

អារម្មណ៍ មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត វេទនា

មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃចិត្ត ណា កងសម័យ

នោះ នេះទោមនស្សិន្ទ្រិយ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។

អកុសល ធម្មេ សេសានី អកុសលចំណុំ

កកមោ ភស្មី សមយេ នោសោ ហោតិ ។ យោ

ភស្មី សមយេ នោសោ ទ្ធិសនា ទ្ធិសិភត្តំ ព្យាបតិ

ព្យាបដ្ឋនា ព្យាបដ្ឋិភត្តំ វិរោធា បដិវិរោធា ចណ្ឌិកំ

អស្សរោចោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ ភស្មី សមយេ

នោសោ ហោតិ ។ បេ ។ កកមោ ភស្មី សមយេ

ព្យាបាទោ ហោតិ ។ យោ ភស្មី សមយេ នោសោ

ទ្ធិសនា ទ្ធិសិភត្តំ ព្យាបតិ ព្យាបដ្ឋនា ព្យាបដ្ឋិភត្តំ

វិរោធា បដិវិរោធា ចណ្ឌិកំ អស្សរោចោ អនត្តម-

នតា ចិត្តស្ស អយំ ភស្មី សមយេ ព្យាបាទោ

ហោតិ ។ បេ ។ យេ វា បន ភស្មី សមយេ

អញ្ញេបិ អតិ បដិច្ចសមប្បដ្ឋា អប្បដ្ឋោ ជញ្ញា វមេ

ជញ្ញា អកុសលា ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តន័សេស

ទោសៈកើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីខឹង ការប្រ-

ទូស្ត ភាពប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពព្យាបាទ សេចក្តី

ខុស សេចក្តីភ្ញាក់ សេចក្តីកាច សំដីអសុភេរៈ សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃ

ចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះទោសៈ កើតមាន កងសម័យនោះ

។ បេ ។ ព្យាបាទ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីខឹង ការប្រទូស្ត ភាពប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ

ភាពព្យាបាទ សេចក្តីខុស សេចក្តីភ្ញាក់ សេចក្តីកាច សំដីអសុភេរៈ

សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះព្យាបាទ ក៏កើត

មាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែល

កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួក

ធម៌អកុសល ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៣២៧] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ

ខន្ទា ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ជានុយោ

ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ចុទ្ធិយានិ

ហោន្តិ ចតុវន្តិកំ យានំ ហោតិ តវន្តិកោ មត្តោ

ហោតិ ចត្តារិ ពលានិ ហោន្តិ ទ្វេ ហេតុ ហោន្តិ

ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ

ហោតិ ឯកា ធម្មជានុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី

សមយេ អពោបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិយោ

ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣២៨] កតមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា

ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិគក្កោ វិចរោ ចិត្តស្ស្គក-

ក្កតា វិរិយុទ្ធិយំ សមាធិទ្ធិយំ ជីវិតទ្ធិយំ មិច្ឆាសង្ក-

ច្យោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសមាធិ វិរិយពលំ សមាធិ-

ពលំ អហិរិកពលំ អនោត្តប្បពលំ ទោសោ មោហោ

ព្យាបាទោ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សមថោ បក្កាហោ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណិ

(៣២៧) ខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ អាហារ ៣ វិនិច្ឆ័យ ៥

ឈានមានអង្គ ៤ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៣ ពលៈ ៤ ហេតុ ២ ផស្សៈ ១

ៗ បេ ៗ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ៗ បេ ៗ

(៣២៨) សង្ខារកន្ល កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ៗ

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគ្គតារបស្ថិត្ត វិរិយ្យនិយ

សមាធិនិយ ជីវិតនិយ មិច្ឆាសន្តិប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសមាធិ

វិរិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ ទោសៈ

មោហៈ ព្យាបាទ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បុត្តាហៈ

អរុសលេ ធម្មេ សេសានិ អរុសលចិញ្ចានិ

អរិក្កោតោ យេ វា បទ វស្មី សមយេ អញោបិ អត្ថ
 បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរុតោ ធម្មា វេយ្យោ វេទនាខន្ធ
 វេយ្យោ សញ្ញាខន្ធ វេយ្យោ វិញ្ញាណក្ខន្ធ អយំ
 វស្មី សមយេ សង្ខារក្កន្ធា ហោតិ ។ បេ ។ ឥម
 ធម្មា អកុសលា ។

(៣២៧) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី

សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បដ្ឋំ ហោតិ នោម-
 ទស្សសហគតំ បដិយសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូទា-
 រម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា
 បញ្ចារត្ត វស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អរិក្កោតោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥម ធម្មា អកុសលា
 ។ បេ ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តសេស

អវិក្ខេបៈ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ

វិញ្ញាណក្នុងចេញ នេះសង្ខារក្នុង កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

(៣២៧) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត ជា

ចិត្តប្រឡំដោយចោមនស្ស ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ទាំងប្រ-

កបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក៏ ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក៏

ឬក៏ ប្រាវពន្ធវិការម្តណ៍ណាៗ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

អរិយធម៌ដំណើរ ធម្មសង្គណ៍

[៣៣០] កតមេ ធម្មា អក្កសលា ។ យស្មី
សមយេ អក្កសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខា-
សហគតំ វិចិត្តិត្តាសម្បយុត្តំ រុទ្ធារម្មណំ វា សុទ្ធា-
រម្មណំ វា កុទ្ធារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា ដោជ្ជ-
ញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បណាត្ត
តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ
សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិគ-
ក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ
ចិត្តស្សកក្កតា ហោតិ វិរិយន្ទ្រិយំ ហោតិ មន្ទ្រិយំ
ហោតិ ឧបេក្ខន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតន្ទ្រិយំ ហោតិ
មិត្តសង្កប្បោ ហោតិ មិត្តាវាយាមោ ហោតិ វិរិយ-
ពលំ ហោតិ អហិរិកពលំ ហោតិ អនោត្តប្បពលំ
ហោតិ វិចិត្តិត្តា ហោតិ មោហោ ហោតិ អហិរិកំ
ហោតិ អនោត្តប្បំ ហោតិ បត្តាហោ ហោតិ អ-
វិក្ខេចោ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
អព្រាបិ អត្ថំ បដិច្ចសម្បវ្មណា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ
ធម្មា អក្កសលា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៣៣០) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត

ជាចិត្តច្រឡំដោយ ឧបេក្ខា ប្រកបដោយវិចិក្ខា មានរូបជា អារម្មណ៍ក្តី

មានសំឡេងជា អារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជា អារម្មណ៍ក្តី មានរសជា អារម្មណ៍

ក្តី មានផោដ្ឋព្វៈជា អារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជា អារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រាសាទ

អារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ

ឧបេក្ខា ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិរិយទ្រិយ មនិទ្រិយ ឧបេក្ខិទ្រិយ ដីវិ-

តិទ្រិយ មិច្ឆាសង្ខប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ វិរិយពលៈ អហិរិកពលៈ

អនោត្តប្បពលៈ វិចិក្ខា មោហៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ បត្តាហៈ

អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែល

កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះ

ពួកធម៌ជាអកុសល ។

អរុណល ធម្មេ សេសានិ អរុណលចិញ្ចានិ

[៣៣០] កកមា តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ធម្មសនា
 សម្មសនា សម្មសិទ្ធិ អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ កកមា តស្មី សមយេ ចិត្ត-
 ស្សកកតា ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចិត្ត-
 ស្ស វិចិត្ត អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកកតា
 ហោតិ ។ បេ ។ កកមា តស្មី សមយេ វិចិត្តា
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ កត្តា កត្តយនា
 កត្តយនត្ត វិចិត្ត វិចិត្តា ទ្រឡកំ ទ្រឡាបថោ
 សំសយោ អនេកំសត្តាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា
 អបរិយោកាហនា ធម្មតត្ត ចិត្តស្ស មនោវិលេខា
 អយំ តស្មី សមយេ វិចិត្តា ហោតិ ។ បេ ។
 យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញាបំ អតិ បដិច្ចស.
 ម្បប្បនា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តទីសេស

[៣៣១] ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ ឯកគ្គតា

របស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ

ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះឯកគ្គតារបស់ចិត្ត កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ វិចិកិចា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ ការឆ្ងល់ អាការឆ្ងល់ ភាពឆ្ងល់ សេចក្តីយល់ស្ទុកស្ទើរ

សេចក្តីឆ្លើងឆ្ងល់ ចិត្តបែកជាពីរ ចិត្តញែកជា ២ ផ្លូវ សេចក្តីសង្ស័យ

ការប្រកាន់ដោយចំណែកច្រើន ការដកថយមិនរួច ការទំលុះទំលាយ

ទៅមិនបាន ការប្រកាន់មិនមាំ សេចក្តីរឹងត្អឹងរបស់ចិត្ត ការរសេម

រសាមចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិចិកិចា កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

អរិយធម៌ព្រះ ធម្មសង្គណ៍

[៣៣២] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធ ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ
 ហោន្តិ ចត្តរិកំ ឈានិ ហោតិ ធុរិកោ មត្តោ
 ហោតិ តិណិ ពលានិ ហោន្តិ ឯកោ ហេតុ ហោតិ
 ឯកោ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ ធម្មាយតនំ
 ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អពោចិ អតិ បដិច្ចសមប្បនា អរិយោ
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣៣៣] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខ-
 ន្នោ ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិនិក្កោ វិចារោ
 ចិត្តស្សេកត្តតា វិយិច្ឆ័យំ ជីវិតិច្ឆ័យំ មិច្ឆាសង្ក-
 យោ មិច្ឆាវាយាមោ វិយពលំ អហិវិកតលំ អនោ-
 ត្តប្បពលំ វិចិកិត្តា មោហោ អហិវិកំ អនោត្តប្បំ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[៣៣២] ខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ អាហារ ៣ វិន្ទុយ ៤

ឈានប្រកបដោយអង្គ ៤ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ២ ពលៈ ៣ ហេតុ ១

ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង

សម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

[៣៣៣] សង្ខារកុន្ធ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិ-

យវិន្ទុយ ជីវិតវិន្ទុយ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ វិវិយពលៈ អហិ-

វិតពលៈ អនោត្តប្បពលៈ វិចិកិច្ចា មោហៈ អហិវិកៈ អនោត្តប្បៈ

អកុសលេ ធម្មេ សេសានិ អកុសលចិត្តានិ

បត្តាហោ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោបិ
 អតិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិនោ ធម្មា វេយេត្វា វេទ-
 នាខន្ធិ វេយេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេយេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធវោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។

(៣៣៤) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មី
 សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតំ ឧទ្ធចសម្បយុតំ រូបារម្មណំ វា សន្ទា-
 រម្មណំ វា កណ្តារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា ដោដ្ឋ-
 ញារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារត្ត
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ
 សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ
 ហោតិ វិចារេ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស្ស-
 កក្កតា ហោតិ វិយុទ្ធិយំ ហោតិ សមាធិទ្ធិយំ
 ហោតិ មទ្ធិទ្ធិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិទ្ធិយំ ហោតិ ដីវិ-
 តិទ្ធិយំ ហោតិ មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ មិច្ឆាវាយា-
 មោ ហោតិ មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ វិយពលំ ហោតិ

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលដ៏សេស

បត្តាហៈ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យ
 ហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនា ខន្ធ សញ្ញា ខន្ធ
 វិញ្ញាណកូនចេញ នេះសង្ខារកូន កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

(៣៣៤) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសលចិត្ត ជា

ចិត្តប្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយទុច្ច័យៈ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី មាន
 សំឡេងជាអារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជាអារម្មណ៍ក្តី មានរសជាអារម្មណ៍ក្តី
 មានផោដ្ឋព្វជាអារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រាសាទអារម្មណ៍
 ណាៗ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា
 ឯកគតិការបស្ថិតិ វិរិយទ្រិយ៍ សមាធិទ្រិយ៍ មនិទ្រិយ៍ ឧបេក្ខិទ្រិយ៍
 ដីរិទ្រិយ៍ មិចារសង្កប្បៈ មិចារវាយាមៈ មិចារសមាធិ វិរិយពលៈ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សមាធិពាលំ ហោតិ អហិរិកពាលំ ហោតិ អនោត្ត-
 ប្បពាលំ ហោតិ ឧទ្ធច្ចំ ហោតិ មោហោ ហោតិ
 អហិរិកំ ហោតិ អនោត្តប្បំ ហោតិ សមថោ ហោតិ
 បត្តាហោ ហោតិ អវិក្ខោចោ ហោតិ យេ វា
 បន តស្មី សមយេ អញ្ញោបិ អត្ថំ បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា
 អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អក្កសលា ។

(៣ ៣ ៥) កតមោ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ដុសនា
 សមសនា សម្មសុតតិ អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 បេតិ ។ បេ ។ កតមំ តស្មី សមយេ ឧទ្ធច្ចំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស ឧទ្ធច្ចំ អរូ-
 បសមោ បេតសោ វិក្ខោចោ កន្តតិ ចិត្តស្ស ឥទិ
 តស្មី សមយេ ឧទ្ធច្ចំ ហោតិ ។ បេ ។ យេ វា
 បន តស្មី សមយេ អញ្ញោបិ អត្ថំ បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា
 អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អក្កសលា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ ឧទ្ធច្ចៈ មោហៈ

អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បគ្គាហៈ អវិក្ខេបៈ កំភើតមាន

កងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអា-

ស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។

(៣៣៥) ផស្សៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្កឹកទង្កីចណា កងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ ឧទ្ធច្ចៈ

កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការអវិណ្ណតអណ្ណន៍ចិត្ត

ការមិនស្ងប់រម្ងាប់ ការរាយមាយចិត្ត ការភ្ញាក់ផ្អើលចិត្ត ណា កង

សម័យនោះ នេះឧទ្ធច្ចៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ ឬក៏

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

អកុសលេ ធម្មេ សេសានិ អកុសលចិញ្ចានិ

[៣៣៦] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ

ខន្ធោ ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ

ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ចុដ្ឋិយានិ

ហោន្តិ ចតុរង្គិកំ យានិ ហោតិ តិវង្គិកោ មក្កោ

ហោតិ ចត្តារិ ពលានិ ហោន្តិ ឯកោ ហេតុ

ហោតិ ឯកោ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកំ

ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកោ ធម្មធាតុ ហោតិ យេ

វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញោបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុ-

ប្បដ្ឋា អរូបិយោ ធម្មា អកុសលា ។ បេ ។

[៣៣៧] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ក-

ន្តោ ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិតក្កោ វិចារោ

ចិត្តស្សេកត្តតា វិរិយដ្ឋិយំ សមាធិដ្ឋិយំ ដីវិតដ្ឋិយំ

មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសមាធិ វិរិយ-

ពលំ សមាធិពលំ អហិរិកពលំ អនោត្តប្បពលំ

អកុសលធម៌ ពួកអកុសលចិត្តផ្តល់សេស

(៣៣៦) ខន្ធ ៤ ភាយតនៈ ២ ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៥

ឈានប្រកបដោយអង្គ ៤ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៣ ពលៈ ៤ ហេតុ ១

ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង

សម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអកុសល ។ បេ ។

(៣៣៧) សង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត វិវិយ-

ទ្រិយ សមាធិទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ មិច្ឆាសង្កប្បៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆា-

សមាធិ វិវិយពលៈ សមាធិពលៈ អហិរិកពលៈ អនោត្តប្បពលៈ

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គហំ

ឧទ្ធច្ចំ មោហោ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សមថោ បត្តា-
 ហោ អវិក្កោទោ យេ វា បន តស្មី សមយេ អ-
 ពោបិ អតិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរិយោ ធម្មា វេបេត្វា
 វេទនាខន្ធិ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។

ព្រឹទ្ធស អរុសយចិញ្ជាធិ ។

(៣៣៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស ក-
 តត្តា ឧបចិតតត្តា វិបាកំ ចក្កវិញ្ញាណំ ឧប្បដ្ឋំ ហោតិ
 ឧបេក្ខាសហកតំ រូបារម្មណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា
 ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្សេក-
 កតា ហោតិ មនិទ្រ្ទយំ ហោតិ ឧបេក្ខនិទ្រ្ទយំ ហោតិ
 ជីវិតនិទ្រ្ទយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អពោបិ អតិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរិយោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ទុទ្ទិបៈ មោហាៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ សមថៈ បត្តាហៈ អវិភេបៈ
 ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត
 មាន កងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ
 ចេញ នេះសង្ខារខន្ធ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក
 ធម៌ជាអកុសល ។

ចប់ អកុសលចិត្ត ១២ ។

(៣៣៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ជា
 វិបាក ប្រឡំដោយទុក្ខកម្ម មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ព្រោះ
 ហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាតាមវិចារកុសល កងសម័យណា
 ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត
 ទុក្ខកម្ម ឯកត្តតារបស់ចិត្ត មនិទ្រិយ ទុក្ខទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ កើត
 មានកងសម័យនោះ ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ព្យាគារវិចារិណា

(៣៣៧) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ផស្សៈ ការពាល'ត្រូវ ការប៉ះពាល' ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤០) វេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនធ្លាញ'ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ'ពិសា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
 ចិត្ត ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចក្រវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ
 ការទទួលការម្នាក់មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនា
 មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះវេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤១) សញ្ញា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញា ការចងចាំ ភាពចំណាំ ដែលកើតអំពីសម្ផស្ស នៃចក្រវិញ្ញា-
 ណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសញ្ញា
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤២) ចេតនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចេតនា ការគិត ភាពគិត ដែលកើតអំពីសម្ផស្ស នៃចក្រវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះចេតនា កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៣៤៣] កតមំ តស្មី សមយេ ចិន្តំ ហោតិ ។
 យំ តស្មី សមយេ ចិន្តំ មនោ មាណសំ ហធិយំ
 បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មន្រ្តិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញា-
 ណាក្ខត្រោ តជ្ជា ចក្កវិញ្ញាណាធាតុ ឥទំ តស្មី សម-
 យេ ចិន្តំ ហោតិ ។

[៣៤៤] កតមា តស្មី សមយេ ឧបេក្ខា
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ នេវសាតិ
 នាសាតិ ចេតាសម្មស្សជំ អនុក្ខមសុខំ វេទយតិ
 ចេតាសម្មស្សជា អនុក្ខមសុខា វេទនា អយំ តស្មី
 សមយេ ឧបេក្ខា ហោតិ ។

[៣៤៥] កតមា តស្មី សមយេ ចិន្តស្ស្សកក្កតា
 ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិន្តស្ស្ស វិវិតិ អយំ
 តស្មី សមយេ ចិន្តស្ស្សកក្កតា ហោតិ ។

[៣៤៦] កតមំ តស្មី សមយេ មន្រ្តិយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិន្តំ មនោ មាណសំ
 ហធិយំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មន្រ្តិយំ
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាក្ខត្រោ តជ្ជា ចក្កវិញ្ញាណាធាតុ
 ឥទំ តស្មី សមយេ មន្រ្តិយំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្កណ៍

(៣៤៣) ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សរផង គឺ
 ក្នុងចិត្ត ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មន្ត្រីយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
 កន្លះ ចក្រវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤៤) ទរេកា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ
 ទទួលអារម្មណ៍ មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្បស្សនៃចិត្ត វេទនា
 មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្បស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 ទរេកា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤៥) ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការបិតនៅណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះឯកគ្គតា
 របស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៤៦) មន្ត្រីយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្ត ការដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សរផង គឺ
 ក្នុងចិត្ត ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មន្ត្រីយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណកន្លះ
 ចក្រវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 មន្ត្រីយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អព្យាក្រឹត ធម្មេ កាមាវចារីយកា

(៣៤៧) កកតមំ តស្មី សមយេ ឧបេក្ខន្ត្រ័យំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ នេវ
 សាតំ នាសាតំ ចេតោសច្ចស្សជំ អនុក្ខមស្សទំ
 វេទយន្តំ ចេតោសច្ចស្សជា អនុក្ខមស្សទា វេទនា
 ឥទំ តស្មី សមយេ ឧបេក្ខន្ត្រ័យំ ហោតិ ។

(៣៤៨) កកតមំ តស្មី សមយេ ជីវិត្រ័យំ
 ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំនំ ធម្មានំ អាយុ វិភិ
 យបនា យាបនា វិវាយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិ
 ត្រ័យំ ឥទំ តស្មី សមយេ ជីវិត្រ័យំ ហោតិ ។

(៣៤៩) យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញាបំ
 អត្ថំ បដិច្ចសមប្បនា អរូបំនោ ធម្មា វិមេ ធម្មា
 អព្យាកតា ។

ធម្មបទធម៌ ពួកកាយវិការ

[៣៤៧] ទបេក្ខន្ធិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ

ទទួលការរូណ៍មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាមិន

ទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

ទបេក្ខន្ធិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

[៣៤៨] ជីវិតន្ធិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អាយុ ការបិតនៅ ការនៅយឺតយូរ ការរស់នៅ ការរំកិលទៅ

ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការរក្សានូវអរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតន្ធិយ ណា

កង្កសម័យនោះ នេះជីវិតន្ធិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

[៣៤៩] ប្តក្កិ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអា-

ស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ៍

[៣៥០] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធ ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណ្ឌិយានិ
 ហោន្តិ ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា
 ចក្កវិញ្ញាណធាតុ ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អពោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

[៣៥១] កតមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា ចិត្តស្ស្កកកត្តតា ជីវិត្រ្រិយំ
 យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោចិ អតិ បដិ-
 ច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា វេបេត្វា វេទនាខន្ធិ
 វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ
 តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៣៤០) ខន្ធ ២ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ ចក្កវិញ្ញាណ-

ធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ

ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត

មាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៣៤១) សង្ខារកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា ឯកគ្គតារបស័ចិត្ត ជីវិត្ត្រិយ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃ

ណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ

លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធចេញ នេះសង្ខារកន្ធ

កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាក្រឹត ធម្មេ កាមាវចរវិបាក

[៣៥២] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស
កេតត្តា ឧបចិតត្តា វិចារកំ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ
ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សន្តារម្មណំ ។ បេ ។
យានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ
កន្តារម្មណំ ។ បេ ។ ជិវាវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧ-
បេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ
ឧប្បន្នំ ហោតិ សុខសហគតំ ដោដ្ឋព្វារម្មណំ តស្មី
សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា
ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ សុខំ ហោតិ
ចិត្តស្សេកត្តតា ហោតិ មនិទ្រ្តិយំ ហោតិ សុខិទ្រ្តិយំ
ហោតិ ជីវិតទ្រ្តិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សម-
យេ អពោចិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋានា អរូបិនោ ធម្មា
តមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

[៣៥៣] កតមោ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ដុសនា
សម្មុសនា សម្មុសិតតំ អយំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។

អព្យាករណ៍ ពួកកាមរិចរិចា

(៣៥២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ សោតវិញ្ញាណ
 ជាវិបាក ប្រឡំដោយទម្រង់ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ
 ព្រោះបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាការវិចារកុសល ។ បេ ។ យាន-
 វិញ្ញាណ ប្រឡំដោយទម្រង់ មានក្លិនជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ
 ។ បេ ។ ជីវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយទម្រង់ មានរសជាអារម្មណ៍ កើត
 ឡើងហើយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយសុខ មានផោដ្ឋព្វៈ
 ជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត សុខ ឯកគ្គតា
 របស់ចិត្ត មនិទ្រ្តិយ សុខិទ្រ្តិយ ជីវិតទ្រ្តិយ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃ
 ណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ។

(៣៥៣) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៣៥៤) វេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
កាយដែលកើតអំពីសម្ព័ស្ស នៃកាយវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ
ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសា ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃកាយ
វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃកាយ ណា ក្នុង
សម័យនោះ នេះវេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៥៥) សញ្ញា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្ស នៃ
កាយវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
សញ្ញាកើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៥៦) ចេតនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការតាក់តែង ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្ស នៃ
កាយវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
ចេតនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អព្យាករណ៍ ពួកកាមរាជវិបាក

(៣៥៧) ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងនូវអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏
ដូរផ្លាស់ក្នុងចិត្ត ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធ កាយវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៥៨) សុខ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រូវព្រឹត្តិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ត្រូវព្រឹត្តិសា ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃកាយ
វេទនាដ៏ត្រូវព្រឹត្តិសា ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃកាយ ណា
ក្នុងសម័យនោះ នេះសុខ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៥៩) ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ការបិតនៅ ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះឯកគុតា
របស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៣ ៦០] កកតមំ តស្មី សមយេ មនិទ្រ្តយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិន្តំ មនោ មាណសំ
 មាណយំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្តយំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា កាយវិញ្ញាណាណុ ឥទំ តស្មី
 សមយេ មនិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

[៣ ៦១] កកតមំ តស្មី សមយេ សុខិទ្រ្តយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ កាយកំ សាតិ
 កាយកំ សុខំ កាយសម្មស្សជំ សាតិ សុខំ
 វេទយតិ កាយសម្មស្សជំ សាតា សុខា វេទនា
 ឥទំ តស្មី សមយេ សុខិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

[៣ ៦២] កកតមំ តស្មី សមយេ ជីវិតិទ្រ្តយំ
 ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំ ធម្មំ អាយុ វិតិ
 យបនា យាបនា ឥវយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ
 ជីវិតិទ្រ្តយំ ឥទំ តស្មី សមយេ ជីវិតិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

[៣ ៦៣] យេ វា បន តស្មី សមយេ អតោបិ
 អតំ បដិច្ចសម្មប្បនា អរូបំ ធម្មំ ឥមេ ធម្មំ
 អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៣៦០) មនិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូងយ ធម្មជាតិដ៏ផ្សំផង
 គឺកវ័ណ្ណចិត្ត ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណកូន
 កាយវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 មនិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៦១) សុខិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
 កាយ ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាញ់ពិសា ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្បស្សនៃ
 កាយ វេទនាដ៏ធ្លាញ់ពិសា ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្បស្សនៃកាយ ណា
 ក្នុងសម័យនោះ នេះសុខិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៦២) ជីវិតិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 អាយុ ការបិតនៅ ការនៅយឺនយូរ ការរស់នៅ ការរំកិលទៅ ការ
 ប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សារូបអរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្រ្តិយ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះជីវិតិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៦៣) បូកិ ពួកអរូបធម៌ដទៃ ណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ កាហវិបរិយកា

(៣៦២) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធោ ហោន្តិ ឡាយតនាជិ ហោន្តិ ទ្វេ ជាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណិ ទ្រិយានិ
 ហោន្តិ ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា
 កាយវិញ្ញាណជាតុ ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មជាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អព្រាបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

(៣៦៥) កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា ចិត្តស្សកកត្តតា ជីវិត-
 ទ្រិយំ យេ វា បន តស្មី សមយេ អព្រាបិ អត្ថំ
 បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា វេយ្យា វេទនាខន្ធិ
 វេយ្យា សញ្ញាខន្ធិ វេយ្យា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ
 តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកកាណវិចារិយា

(៣៦៤) ខន្ធ ៤ កើតមាន កង្កសម័យនោះ កាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា-

ណធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ

ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត

មាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៣៦៥) សង្ខារកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ បេតនា ឯកគុតារបសច្ចិត្ត ជីវិត្រិយ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ

លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធចេញ នេះសង្ខារកន្ធ

កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ បញ្ចវិញ្ញាណ មាណវិចារិយាសុខ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៣ ៦៦) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរស្មី តុសលស្មី កម្មស្មី កតត្តា
 ឧបចិត្តតា វិចាកា មនោធាតុ ឧប្បដ្ឋា ហោតិ
 ឧបេក្ខាសហគតា រូចារម្មណា វា ។ បេ ។ ដោដ្ឋ-
 ញារម្មណា វា យំ យំ វា បនាវត្ត តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ
 ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ
 ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្មីកត្តតា ហោតិ
 មន្ត្រិយំ ហោតិ ឧបេក្ខត្រិយំ ហោតិ ជីវិតត្រិយំ
 ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោប-
 អត្តំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 អព្យាកតា ។

(៣ ៦៧) កតមោ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ដុសនា
 សម្មសនា សម្មសិតតិ អយំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
 ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៣៦៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោធាតុ ជា
 វិបាក ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មាន
 ដោដព្វៈជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធរូបវិអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ
 ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាតាមវចរកុសល ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា
 ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា ឯកគុតារបស្ថិត មនិន្រ្ទិយ ឧបេក្ខិ-
 ទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌
 ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៣៦៧) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាលត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អព្ភកតេ ធម្មេ ករោចិយំ

(៣៦៨) កតមា តស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។

យំ តស្មី សមយេ តជ្ជាមនោណតុស្ម័យស្ម័យំ ចេត-

សិកំ ធម្មសាតំ ធម្មសាតំ ចេតោស្ម័យស្ម័យំ អនុក្ក-

មស្មុំ វេទយំតិ ចេតោស្ម័យស្ម័យំ អនុក្កមស្មុំ

វេទនា អយំ តស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។

(៣៦៩) កតមា តស្មី សមយេ សញ្ញា ហោតិ ។

យា តស្មី សមយេ តជ្ជាមនោណតុស្ម័យស្ម័យំ សញ្ញា

សញ្ញាននា សញ្ញានិកតំ អយំ តស្មី សមយេ សញ្ញា

ហោតិ ។

(៣៧០) កតមា តស្មី សមយេ ចេតនា

ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ តជ្ជាមនោណតុស-

ម្មស្ម័យំ ចេតនា សញ្ញេតនា សញ្ញេតយំតិ អយំ

តស្មី សមយេ ចេតនា ហោតិ ។

អព្យាករណ៍ ព្យាគមន៍វិធាន

(៣៦៨) វេទនា កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកង្កចិត្ត
 ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យនៃមនោធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ការទទួល
 អារម្មណ៍មិនទុក្ខមិនសុខ កើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យនៃចិត្ត វេទនា មិនទុក្ខមិនសុខ
 ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យនៃចិត្ត ណា កង្កសម័យនោះ នេះវេទនា កើត
 មាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣៦៩) សញ្ញា កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ សេចក្តីចាំបាច់ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យនៃ
 មនោធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កង្កសម័យនោះ នេះសញ្ញា
 កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣៧០) ចេតនា កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការតាក់តែង ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យនៃមនោ-
 ធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កង្កសម័យនោះ នេះចេតនា កើត
 មាន កង្កសម័យនោះ ។

អភិធម្មបដិពោ ធម្មសង្កណំ

[៣៧១] កកតមំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។
យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហានយំ
បណ្ឌារំ មនោ មនាយតនំ មន្ត្រិយំ វិញ្ញាណំ
វិញ្ញាណក្ខត្រោ តជ្ជា មនោជានុ វេទំ តស្មី សមយេ
ចិត្តំ ហោតិ ។

[៣៧២] កកតមោ តស្មី សមយេ វិតក្កោ
ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ តក្កោ វិតក្កោ
សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិធម្មបនា
អយំ តស្មី សមយេ វិតក្កោ ហោតិ ។

[៣៧៣] កកតមោ តស្មី សមយេ វិចារោ
ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចារោ វិចារោ
អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុ-
បេក្ខនតា អយំ តស្មី សមយេ វិចារោ ហោតិ ។

[៣៧៤] កកតមា តស្មី សមយេ ឧបេក្ខា
ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ ធម្មសាតិ
នាសាតិ ចេតោសម្មស្សជំ អនុក្ខមសុខំ វេទយំតិ
ចេតោសម្មស្សជា អនុក្ខមសុខា វេទនា អយំ តស្មី
សមយេ ឧបេក្ខា ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[៣៧១] ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សំផង
គឺកវីដ៏ចិត្ត ហៅថាមនោ មនាយតនៈ មន្ត្រីយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
កូន មនោធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះចិត្ត
១២ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[៣៧២] វិតកៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការដំណឹង ការលើកចិត្ត
ឡើង ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិតកៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[៣៧៣] វិចារៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការត្រួតត្រា ការពិចារណា ការពិនិត្យមើល ការសង្កេតមើល ការ
ផ្តឹងនូវចិត្ត ការសំឡឹងមើល ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិចារៈ កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។

[៣៧៤] ឧបេក្ខា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
ការទទួលអារម្មណ៍មិនទុកមិនស្ងៀម ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនា
មិនទុកមិនស្ងៀម ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ
នេះឧបេក្ខា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អព្យាករណ៍ ធម្ម កាមាវចរវិញ

[៣៧៥] កកតមា តស្មី សមយេ ចិន្តស្ស្រក-
 កុតា ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិន្តស្ស្រ វេតិ
 អយំ តស្មី សមយេ ចិន្តស្ស្រកកុតា ហោតិ ។

[៣៧៦] កកតមំ តស្មី សមយេ មនិទ្រ្តយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិន្តំ មនោ មាទសំ
 ហទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្តយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោជានុ វេទំ តស្មី
 សមយេ មនិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

[៣៧៧] កកតមំ តស្មី សមយេ ឧបេក្ខន្តិទ្រ្តយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ នេវ-
 សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្មស្ស្រជំ អនុក្ខមស្សុខំ វេ-
 ទយតំ ចេតោសម្មស្ស្រជា អនុក្ខមស្សុខា វេទនា វេទំ
 តស្មី សមយេ ឧបេក្ខន្តិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

អព្យាករណ៍ ព្យាករណ៍

(៣៧៥) ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះឯកគ្គតា

របស់ចិត្ត កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៧៦) មនិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងការម្ស្នក សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូង ធម្មជាតិដ៏ផ្លូវផងគឺ

ករណីចិត្ត ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

មនោធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះមនិទ្រ្តិយ

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៧៧) ទល្លិក្ខិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅ

ក្នុងចិត្ត ការទទួលការម្ស្នកមិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្បជ្ជនៃចិត្ត

វេទនា មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្បជ្ជនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះទល្លិក្ខិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៣៧៨] កកតមិ តស្មី សមយេ ជីវិត្រ្ម្មយិ
 ហោតិ ។ យោ តេសិ អរូបំនិ ធម្មានិ អាយុ បិត
 យបណា យាបណា វិយណា វត្តនា ចាលណា ជីវិតំ
 ជីវិត្រ្ម្មយិ ឥទិ តស្មី សមយេ ជីវិត្រ្ម្មយិ ហោតិ ។

[៣៧៩] យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញោប
 អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋានា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 អព្យាកតា ។

[៣៨០] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធា ហោន្តិ ម្យាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អហារា ហោន្តិ តិណ្ឌិត្រ្ម្មយានិ
 ហោន្តិ ឯកោ ធម្មោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា
 មនោធាតុ ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកា
 ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញោប អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋានា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណិ

(៣៧៨) ដីវិតិទ្រុយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ អាយុ ការបិតនៅ ការនៅយំនយូរ ការរស់នៅ ការ
 រំកិលទៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការរក្សានូវអរូបធម៌ទាំងនោះ គឺដីវិត
 ដីវិតិទ្រុយ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះដីវិតិទ្រុយ កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។

(៣៧៩) ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៣៨០) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ២
 ធាតុ ២ អាហារ ៣ ស្រ្តីយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោធាតុ
 ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ប្តីក៏
 ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ កាមាវចរីយកា

[៣៨០] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ការក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ដស្ស្ស បេតនា វិនិក្ខោ វិហារោ ចិត្ត-
 ស្ស្សកត្តតា ដីវិត្ត្រយំ យេ វា បន តស្មី សម-
 យេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា
 វេយ្យា វេទនាខន្ធិ វេយ្យា សញ្ញាខន្ធិ វេយ្យា
 វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សង្ការក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

កុសលីយកា មគោណតុ ។

[៣៨២] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតតា
 ឧបចិតតា វិហាកា មនោវិញ្ញាណនា ឧប្បន្នា
 ហោតិ សោមនស្សសហគតា រូចារម្មណា វា ។ បេ ។
 ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារត្ត តស្មី សមយេ
 ដស្ស្ស ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ

អព្យាករណ៍ ព្យាករណ៍វិបាក

[៣៨១] សង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ឆស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិហារៈ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត ដ៏វិតត្រ្រិយ ឬក៏ ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធចេញ

នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា

អព្យាក្រឹត ។

ចប់ មហេនាគុ មានវិបាកធាតុសល ។

[៣៨២] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ

ជាវិបាក ប្រឡំដោយសោមនស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មាន

ធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ

ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាភាមាវចរកុសល ក្នុងសម័យ

ណា ឆស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ
 វិចារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ សុខំ ហោតិ ចិត្ត-
 ស្មេកកុត្តតា ហោតិ មជ្ឈិម្មំ ហោតិ សោមន-
 ស្ម័យំ ហោតិ ជីវិតម្មំ ហោតិ យេ វា បទ
 តស្មី សមយេ អញ្ញាបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា
 អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

[៣៨៣] កតមា តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ធម្មសនា
 សមសនា សម្មសត្តំ អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។

[៣៨៤] កតមា តស្មី សមយេ វេទនា
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ តដ្ឋាមនោវិញ្ញាណ-
 នាតុសម្មស្សដិ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ
 ចេតោសម្មស្សដិ សាតំ សុខំ វេទយំតិ ចេតោស-
 ម្មស្សដា សាតា សុខា វេទនា អយំ តស្មី សមយេ
 វេទនា ហោតិ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ឯកគុតារបស្ថិត្ត មនិទ្រ្តិយ
 សោមនស្សទ្រ្តិយ ជីវិតទ្រ្តិយ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួក
 អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កំភើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៣៨៣) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ
 នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៨៤) វេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 ដែលកើតអំពីសម្ពុស្សនៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ការ
 ទទួល ការម្នាក់ដ៏ត្រាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ពុស្សនៃចិត្ត វេទនា
 ដ៏ត្រាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ពុស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះវេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អព្យាករណ៍ ពួកកាមរិយា

(៣៤៥) សញ្ញា កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សញ្ញា ការសំគាល់ ការចាំបាច់ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យ នៃមនោ-

វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

សញ្ញា កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣៤៦) ចេតនា កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចេតនា សេចក្តីរិះគិត ការភ្ញាក់ភ្នែក ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្យ នៃ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

ចេតនា កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣៤៧) ចិត្ត កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងសារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សំផងគ្នា

កង្កចិត្ត ហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រូយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណកូន

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

ចិត្ត កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៣៤៨) វិតក្កៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកចិត្ត

ឡើង ណា កង្កសម័យនោះ នេះវិតក្កៈ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្កណំ

[៣៨៧] កកតមោ តស្មី សមយេ វិចារេ
ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចារេ វិចារេ
អនុវិចារេ ឧបវិចារេ បិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុ-
បេក្ខនតា អយំ តស្មី សមយេ វិចារេ ហោតិ ។

[៣៨៨] កកតមោ តស្មី សមយេ បិតិ ហោតិ ។
យា តស្មី សមយេ បិតិ ចារោជ្ជិ អាមោទនា
បមោទនា ហារសោ បហារសោ វិតិ ឌីនក្សំ អត្ត-
មនតា បិត្តស្ស អយំ តស្មី សមយេ បិតិ ហោតិ ។

[៣៨៩] កកតមំ តស្មី សមយេ សុខំ ហោតិ ។
យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ សាតិ ចេតសិកំ
សុខំ ចេតាសម្មស្សជិ សាតិ សុខំ វេទយំតិ ចេ-
តាសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា វេទំ តស្មី
សមយេ សុខំ ហោតិ ។

[៣៩០] កកតមោ តស្មី សមយេ បិត្តស្សក-
ក្កតា ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ បិត្តស្ស បិតិ
អយំ តស្មី សមយេ បិត្តស្សកក្កតា ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[៣៨៧] វិចារៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការត្រួតត្រា ការពិចារណា ការពិនិត្យមើល ការសង្កេតមើល ការ
ផ្គងនូវចិត្ត ការសំឡឹងមើល ណា កងសម័យនោះ នេះវិចារៈ កើត
មាន កងសម័យនោះ ។

[៣៨៨] បីតិ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីឆ្លើយចិត្ត លេចក្តីរករាយ លេចក្តីសប្បាយ លេចក្តីស្រលាចិត្ត
លេចក្តីស្រស់ស្រាយ ការញញឹមញាញឹម ការបាននូវអំណរ ការ
អណ្តែតអណ្តូង លេចក្តីត្រេកអរនៃចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះ
បីតិ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

[៣៨៩] សុខ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

លេចក្តីត្រាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត លេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត
ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ត្រាញ់ពិសា ជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត
វេទនា ដ៏ត្រាញ់ពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធនៃចិត្ត ណា កង
សម័យនោះ នេះសុខ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

[៣៩០] ឯកគុតារបស់ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ តើ

ដូចម្តេច ។ ការបិតនៅណា របស់ចិត្ត កងសម័យនោះ នេះឯកគុតា
របស់ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ កមហវិចារិយា

[៣៧៣] កតមំ តស្មី សមយេ មនិទ្រ្តិយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មាណសំ
 ហនយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្តិយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោវិញ្ញាណាតតុ ឥទ្ធ
 តស្មី សមយេ មនិទ្រ្តិយំ ហោតិ ។

[៣៧៤] កតមំ តស្មី សមយេ សោមនស្ស្ហិ-
 ទ្រ្តិយំ ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ
 សាតិ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្មស្សដំ សាតិ
 សុខំ វេទយតិ ចេតោសម្មស្សដា សាតា សុខា
 វេទនា ឥទ្ធ តស្មី សមយេ សោមនស្ស្ហិទ្រ្តិយំ
 ហោតិ ។

[៣៧៥] កតមំ តស្មី សមយេ ជីវិតិទ្រ្តិយំ
 ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំ ធម្មំ អាយុ បីតិ
 យបនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតិ
 ជីវិតិទ្រ្តិយំ ឥទ្ធ តស្មី សមយេ ជីវិតិទ្រ្តិយំ ហោតិ ។

[៣៧៦] យេ វា បន តស្មី សមយេ អត្តោប័
 អត្តំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 អព្យាករណ៍ ។

អព្យាករណ៍ ពួកកាមវិចារិក

(៣៧៣) មនិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្ត សេចក្តីដឹងការម្នា រូប សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សំផងគឺ
 ក្នុងចិត្ត ហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
 ក្នុង មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ
 នេះមនិទ្រ្តិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៧៤) សោមនស្សិទ្ធិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រូវពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្ត
 ទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលការម្នាដ៏ត្រូវពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្ស
 នៃចិត្ត វេទនាដ៏ត្រូវពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត ណា
 ក្នុងសម័យនោះ នេះសោមនស្សិទ្ធិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៧៥) ជីវិតិទ្ធិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 អាយុ ការបិតនៅ ការនៅយឺនយូរ ការរស់នៅ ការរំកិលទៅ ការ
 ប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សារូបរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ណា ក្នុង
 សម័យនោះ នេះជីវិតិទ្ធិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៣៧៦) បុក្កិញ្ចកអរូបធម៌ដវៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ
 ហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៣៧៧) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធា ហោន្តិ ទ្ធាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ជានុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណិដ្ឋ្រិយានិ
 ហោន្តិ ឯកោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា
 មនោវិញ្ញាណជានុ ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនិ ហោតិ
 ឯកា ធម្មជានុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សម-
 យេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបនោ ធម្មា
 តមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

(៣៧៨) កតមោ តស្មី សមយេ សម្ពារត្តន្តោ
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិគត្តោ វិចារោ បិតិ
 ចិត្តស្សេកកត្តា ជីវិតិដ្ឋ្រិយំ យេ វា បន តស្មី
 សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបនោ
 ធម្មា វេបេត្តា វេទនាខន្ធិ វេបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្តា
 វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សម្ពារត្តន្តោ
 ហោតិ ។ បេ ។ តមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

កុសលវិបាក សោមនស្សសហគតា មនោវិញ្ញាណជានុ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

[៣៧៧] ខន្ធ ២ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោ-

វិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កីសម័យ

នោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

[៣៧៨] សង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិហារៈ បីតិ ឯកគ្គតារបស្មីតិ ដីវិត្រិយ

ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត

មាន កង្កីសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ចេញ នេះសង្ខារក្ខន្ធ កើតមាន កង្កីសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក

ធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ កុសលវិបាកសោមនស្សសហគមន៍នោវិញ្ញាណធាតុ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ កាណារិយិយក

(៣៧៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ កាណារិយស្មី តុសលស្មី កម្មស្មី កតត្តា
ឧបចិត្តតា វិទាកា មណារិណាណាតុ ឧប្បដ្ឋា
ហោតិ ឧបេក្ខាសហកតា រូទារម្មណា វា ។ បេ ។
ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បណារត្ត តស្មី សមយេ
ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ
ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិទារា
ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស័កត្តតា ហោតិ
មនិទ្រ្ទយំ ហោតិ ឧបេក្ខិទ្រ្ទយំ ហោតិ ជីវិតទ្រ្ទយំ
ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អត្ត
បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
កតា ។

(២០០) កតមោ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ដុសនា
សម្មុសនា សម្មុសតតិ អយំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។

អព្យាករណ៍ ពួកកមរិយវិបាក

(៣៩៩) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ

ជាវិបាក ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មាន

ធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ

ព្រោះហេតុបានធ្វើបានសន្សំ នូវកម្មជាតាមវចរកុសល ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត

វិតកៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា ឯកត្តតារបស់ចិត្ត មនិន្រ្ទិយ ឧបេក្ខន្រ្ទិយ

ជីវិតន្រ្ទិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ដែលកើតឡើង ព្រោះអស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤០០) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៤០១) កតមា ភស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។
 យំ ភស្មី សមយេ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណនិស្សម្មស្ស្រដំ
 ចេតសិកំ វេទនាតំ ធានាតំ ចេតោសម្មស្ស្រដំ
 អនុក្កមស្ស្រ វេទយំតិ ចេតោសម្មស្ស្រជា អនុក្កម-
 ស្ស្រា វេទនា អយំ ភស្មី សមយេ វេទនា ហោតិ ។

(៤០២) កតមា ភស្មី សមយេ សញ្ញា ហោតិ ។
 យា ភស្មី សមយេ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណនិស្សម្មស្ស្រជា
 សញ្ញា សញ្ញាននា សញ្ញានិកតំ អយំ ភស្មី សមយេ
 សញ្ញា ហោតិ ។

(៤០៣) កតមា ភស្មី សមយេ ចេតនា ហោតិ ។
 យា ភស្មី សមយេ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណនិស្សម្មស្ស្រជា
 ចេតនា សញ្ញេតនា សញ្ញេតយំកតំ អយំ ភស្មី
 សមយេ ចេតនា ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤០១) វេទនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 មិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ដែលកើត
 អំពីសម្ផស្ស នៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ការទទួល
 អារម្មណ៍មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនា មិនទុក
 មិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវេទនា
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៤០២) សញ្ញា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញា ការសំគាល់ ការចាំបាន ដែលកើតអំពីសម្ផស្ស នៃមនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះសញ្ញា
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

(៤០៣) ចេតនា កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចេតនា ការគ្រិះរិះ ការតាក់តែង ដែលកើតអំពីសម្ផស្ស នៃមនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះចេតនា
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អព្យាករេ ធម្ម កាមវចរិយក

(៤០៤) កតមំ ភស្មំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។
 យំ ភស្មំ សមយេ ចិត្តំ មនោ មាទសំ បាទយំ
 បណ្ណំ មនោ មនាយននំ មនិច្ឆ័យំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណក្ខត្តោ ភស្មំ មនោវិញ្ញាណាតតុ ឥទំ ភស្មំ
 សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ។

(៤០៥) កតមោ ភស្មំ សមយេ វិភក្តោ
 ហោតិ ។ យោ ភស្មំ សមយេ ភក្តោ វិភក្តោ
 សង្កប្បា អប្បតា ព្យប្បតា ចេតសោ អភិទិកេ-
 មតា អយំ ភស្មំ សមយេ វិភក្តោ ហោតិ ។

(៤០៦) កតមោ ភស្មំ សមយេ វិចារោ
 ហោតិ ។ យោ ភស្មំ សមយេ ចារោ វិចារោ
 អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុ-
 បេត្តនតា អយំ ភស្មំ សមយេ វិចារោ ហោតិ ។

អព្យាករណ៍ ព្យាករណ៍វិបាក

(៤០៤) ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត

សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្វូជ័យ ធម្មជាតិដ៏ផ្សេងគ្នាក្នុង-

ចិត្ត ហៅថាមនោ មនោយតនៈ មន្ត្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណកូន

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កងសម័យនោះ នេះ

ចិត្ត កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(៤០៥) វិតក្កៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត តំរិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើង

នូវចិត្ត ណា កងសម័យនោះ នេះវិតក្កៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។

(៤០៦) វិចារៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ការត្រួតត្រា ការពិចារណា ការពិនិត្យមើល ការសង្កេតមើល ការ

ផ្តល់នូវចិត្ត ការសំឡឹងមើល ណា កងសម័យនោះ នេះវិចារៈ កើត

មាន កងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[៤០៧] កតមា តស្មី សមយេ ឧបេក្ខា
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចេតសិកំ លេ-
 សាតិ ធាសាតិ ពេតោសច្ចស្សជំ អនុក្ខមសុខំ វេទ-
 យំតិ ពេតោសច្ចស្សជំ អនុក្ខមសុខា វេទនា អយំ
 តស្មី សមយេ ឧបេក្ខា ហោតិ ។

[៤០៨] កតមា តស្មី សមយេ ចិត្តស្សក-
 ក្កតា ហោតិ ។ យា តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស វិភិ-
 អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកក្កតា ហោតិ ។

[៤០៩] កតមំ តស្មី សមយេ មនិទ្រ្តយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ ចិត្តំ មនោ មនសំ
 ហនយំ បណ្ណំ មនោ មនាយននំ មនិទ្រ្តយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញាណនុ វេទិ
 តស្មី សមយេ មនិទ្រ្តយំ ហោតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤០៧) ឧបេក្ខា កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកង្កចិត្ត ការ
ទទួលអារម្មណ៍មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាមិន
ទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

ឧបេក្ខា កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៤០៨) ឯកត្តតារបស់ចិត្ត កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូច-

ម្តេច ។ ការបើកនៅណា របស់ចិត្ត កង្កសម័យនោះ នេះឯកត្តតា
របស់ចិត្ត កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៤០៩) មនិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហ្មឺយ ធម្មជាតិដ៏ផ្សផ្សងគ្នា
កង្កចិត្ត ហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណកូន
មនោវិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

មនិទ្រ្តិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ កមរវិបរិយក

(២០០) កកតមិ តស្មី សមយេ ឧបេត្តិទ្រ្មយំ
 ហោតិ ។ យំ តស្មី សមយេ បេតសិកំ នេ-
 សាតំ បាសាតំ បេតោសម្មស្សជំ អនុក្ខមស្សទិ
 វេទយំតំ បេតោសម្មស្សជា អនុក្ខមស្សខា វេទនា
 ឥទំ តស្មី សមយេ ឧបេត្តិទ្រ្មយំ ហោតិ ។

(២០១) កកតមិ តស្មី សមយេ ជីវិត្តិទ្រ្មយំ
 ហោតិ ។ យោ តេសំ អរូបំនិ ធម្មានិ អាយុ វិតិ
 យបនា យាបនា ឥរិយនា វត្តនា ចារុនា ជីវិតំ
 ជីវិត្តិទ្រ្មយំ ឥទំ តស្មី សមយេ ជីវិត្តិទ្រ្មយំ ហោតិ ។

(២០២) យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញោប
 អត្តំ បដិច្ចសម្មប្បនា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 អព្យាកតា ។

អរហន្តធម៌ ពួកកាមាវចរវិហារ

(៤១០) ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីមិនធ្លាញពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញពិសា ប្រព្រឹត្តទៅកង្កចិត្ត

ការទទួលអារម្មណ៍មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនា

មិនទុកមិនសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា កង្កសម័យនោះ នេះ

ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៤១១) ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

អាយុ ការបិតនៅ ការនៅយឺនយូរ ការរស់នៅ ការរំកិលទៅ ការ

ប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សានូវអរូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតិន្ទ្រិយ ណា នេះ

ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។

(៤១២) ប្តីក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អរិយធម៌ពេ ធម្មសង្គណ៍

(២០៣) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ទ្វាយតនាទិ ហោន្តិ ទ្រេ ធាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណិទ្រិយានិ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្ស្សិ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា មនោវិញ្ញាណធាតុ
 ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ
 ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញោបិ អត្ថ
 បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
 កតា ។ បេ ។

(២០៤) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្តោ
 ហោតិ ។ ដស្ស្សិ ចេតនា វិតក្តោ វិចារោ ចិត្ត-
 ស្ស្សកត្តតា ដិវិត្តិយំ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញោបិ អត្ថ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិណោ ធម្មា វេយ្យា
 វេទនាខន្ធំ វេយ្យា សញ្ញាខន្ធំ វេយ្យា វិញ្ញាណក្ខន្ធំ
 អយំ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្តោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤១៣) ខន្ធ ៤ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ-

ធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ឬក៏

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤១៤) សង្ខារកន្ល កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ បេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត ដីវិត្ត្រិយ ឬក៏

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កង្កសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្លចេញ

នេះសង្ខារកន្ល កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា

អព្យាក្រឹត ។

ចប់ កុសលវិបាកឧបេក្ខាសហគតមនោវិញ្ញាណធាតុ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ ពហវិចារិក

(៤០៥) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កត-
ត្តា ឧបចិត្តត្តា វិចារិកា មនោវិញ្ញាណាធាតុ ឧប្បយ្ហ-
ហោតិ សោមនស្សសហគតា ញ្ញាណសម្បយ្ហត្តា
។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញ្ញាណសម្បយ្ហត្តា
សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញ្ញាណ-
វិប្បយ្ហត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញ្ញាណ-
វិប្បយ្ហត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា
ញ្ញាណសម្បយ្ហត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា
ញ្ញាណសម្បយ្ហត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខា-
សហគតា ញ្ញាណវិប្បយ្ហត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហ-
គតា ញ្ញាណវិប្បយ្ហត្តា សសង្ខារេន រូចារម្មណា ។
។ បេ ។ ធម្មារម្មណា ។ យំ យំ ។ បដារត្ត តស្មី
សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ
។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ រូបវិបរិយាក

(៤១៥) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 ជាវិបាក ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញ្ញាណ កើតឡើងហើយ
 ព្រោះហេតុបានធ្វើបានសន្សំ នូវកម្មជាភាវវចរកុសល ។ បេ ។ ច្រឡំ
 ដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។
 ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយ
 សោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំ
 ដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញ្ញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា
 ប្រកបដោយញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា
 ប្រាសចាកញ្ញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញ្ញាណ
 ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍
 ក្តី ឬក្តី ប្រាវព្រះវិញ្ញាណ ។ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យណា
 ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

អភិធម្មបំណែ ធម្មសង្គណំ

[៤០៦] អណោភោ អព្យាកតម្ភលំ ។ បេ ។
អនោសោ អព្យាកតម្ភលំ ។ បេ ។ អមោហោ អព្យាកតម្ភលំ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អន្តិ មហវិញ្ញាណ ។

[៤០៧] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ រូប្ខបបត្តិយា មន្តិ ភារេតិ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បឋវី-
កសិណំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កត-
ត្តា ឧបចិតតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ បឋវីកសិណំ
តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ កតមេ
ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី សមយេ រូប្ខបបត្តិយា
មន្តិ ភារេតិ វិតក្កវិចារាណំ រូបសមា ។ បេ ។
ទិតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
ចតុតិ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤១៦) អលោកៈ មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។ អទោសៈ
មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។ អមោហៈ មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ មហាវិហារ ៨ ។

(៤១៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបភព បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ឈាន មានដីជាកសិណ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបាន ធ្វើបាន
សន្សំ នូវកម្មជាបុព្វបទកុសលនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានដីជាកសិណ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ។ ពួកធម៌ជា
អព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូប-
ភព បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។
តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ អរិយបរិយាយ

បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវត-
 រស្សេ កុសលស្ស កល្មស្ស កតត្តា ឧបចិត្តត្តា
 វិទាកំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ បញ្ចមំ
 ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

រូបវិយាយ ។

[៤០៨] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ អរូបបតិយា មក្កំ កាវេតិ សត្វសោ
 រូបសញ្ញា ំ សមតិក្កមា បដិយសញ្ញា ំ អត្តដ្ឋមា
 នានតសញ្ញា ំ អមនសិការា អាណាសានញ្ញាយត-
 នសញ្ញា សហកតិ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។
 ចតុតំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ពួកអរូបាវចរវិបាក

បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានដីជាភស្តុភារ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បាន
 សន្សំ នូវកម្មជាវិបាកកុសលនោះឯង បានលះបង់សុខផល ។ បេ ។

បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានដីជាភស្តុភារ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

ចប់ រូបាវចរវិបាក ។

(៤១៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 មគ្គ ដើម្បីទៅកើតក្នុងអរូបភព ព្រោះកន្លងនូវពាក្យសញ្ញា ដោយប្រការ
 ទាំងពួង កំចាត់បង់នូវពួកបដិយសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពាក្យនាត្ត-
 សញ្ញា លះបង់នូវសុខផល ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយ
 អាភាសានញ្ជាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អរិយធម៌បដិពេ ធម្មសង្គណ៍

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូទាវចរស្ស កុស-
 លស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិត្តត្តា វិហារិកំ សព្វ-
 សោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កណ បដិយសញ្ញានំ អត្ត-
 ឥណ ធានត្តសញ្ញានំ អមនសិកាវា អាកាសាន-
 ញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណ
 ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី
 សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(២០៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ អរូបបត្តិយា មត្តំ ភារេតិ សព្វសោ
 អាកាសានញ្ញាយតនំ សមតិក្កម វិញ្ញាណញ្ញាយ-
 តនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណ ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើបានសន្សំ នូវកម្ម
 ជាអរូបាវចរកុសលនោះឯង ព្រោះកន្លងនូវពួករូបសញ្ញា ដោយប្រការ
 ទាំងពួង កំចាត់បង់នូវពួកបដិយសញ្ញា មិនធ្វើទុកកងចិត្តនូវនានត្ថសញ្ញា
 បានលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយអាត្មា-
 សានញ្ចាយតនសញ្ញា កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤១៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ

ដើម្បីទៅកើតកងអរូបភព ព្រោះកន្លងនូវអាត្មាសានញ្ចាយតនៈ ដោយ
 ប្រការទាំងពួង លះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកប
 ដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ធម្ម លោកុញ្ញវិញ្ញាណ

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូបាវចរស្ស កុ-
 សលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិត្តត្តា វិចារកំ
 សព្វសោ អាណាសាទណ្ណាយតនំ សមតិក្កម វិញ្ញា-
 ណ្ណាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា
 ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី
 សមយេ ធម្មេវ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(២២០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ អរូបបតតិយោ មត្តំ កាវេតិ សព្វសោ
 វិញ្ញាណ្ណាយតនំ សមតិក្កម អាភិញ្ញាណ្ណាយតន-
 សញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ធម្មេវ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។

អព្ភកធម៌ ពួកលោកុត្តរវិបាក

ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ

នូវកម្ម ជាអរូបាវចរកុសលនោះឯង ព្រោះកន្លងនូវអាភិកាសានញាយតនៈ

ដោយប្រការទាំងពួង លះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន

ប្រកបដោយវិញ្ញាណញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្ភក្រឹត ។

(៤២០) ពួកធម៌ជាអព្ភក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ

ដើម្បីទៅកើតក្នុងអរូបភព ព្រោះកន្លងនូវវិញ្ញាណញាយតនៈ ដោយប្រ-

ការទាំងពួង លះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកប

ដោយអាភិកាសានញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូចាវចរស្ស កុ-
 សលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិចារកំ
 សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយននំ សមតិក្កម្ម អាភិញ្ញ-
 ញ្ញាយននសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណា
 ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី
 សមយេ ធម្មេ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(២២០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ អរូបបតិយា មនំ ការេតិ សព្វសោ
 អាភិញ្ញញ្ញាយននំ សមតិក្កម្ម ធម្មេសញ្ញាណសញ្ញា-
 ញ្ញាយននសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណា ។ បេ ។
 ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ តស្មី សមយេ
 ធម្មេ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូចាវចរស្ស កុស-
 លស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិចារកំ សព្វសោ
 អាភិញ្ញញ្ញាយននំ សមតិក្កម្ម ធម្មេសញ្ញាណសញ្ញាយ-
 ញ្ញាយននសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហាណា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានសន្សំនូវ
 កម្មជាអរូបាចរកុសលនោះឯង ព្រោះកន្លងនូវវិញ្ញាណញាយតនៈ ដោយ
 ប្រការទាំងពួង លះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកប
 ដោយអាកិញ្ញញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាអព្យក្រឹត ។

(៤២១) ពួកធម៌ ជាអព្យក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវមគ្គ ដើម្បីទៅកើត ក្នុងអរូបភព ព្រោះកន្លងនូវអាកិញ្ញញាយតនៈ
 ដោយប្រការទាំងពួង លះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន
 ប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះ
 ហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាអរូបាចរកុសលនោះឯង ព្រោះកន្លង
 នូវអាកិញ្ញញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង លះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។

អព្យាក្រឹត ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ តស្មី សមយេ
ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អរូបវិញ្ញាណ ។

(២២២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានំ
អបចយកាមំ និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្រុម-
យា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខភិញ្ញា តស្មី
សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិ-
តត្តា វិនាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខភិញ្ញា
សុញ្ញតិ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អញ្ញាច្ឆិយំ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ
។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្យាណុវិហារ

បានដល់ចក្ខុវិស័យ ប្រកបដោយនេសាទនាសញ្ញាសញ្ញា ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ អព្យាវិហារ ។

(៤២២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកូនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការ
ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន
នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺត-
យូរ ជាសុញ្ញតៈ (សូន្យចាកកិលេស) ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អញ្ញិយ្យ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៤២៣) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានំកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ក-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា កា-
វិតត្តា វិចាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
អនិម្ពត្តំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អញ្ញាញិយំ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ
។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិណ ធម្មសង្គណ៍

(៤២៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្ត ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
 សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើននូវ
 កុសលជ្ជានជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺត
 យូរ ជាអនិមិត្តៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ អញ្ញត្រិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(២២២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្វ-
មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមី
ឈានំ ឧបសម្មជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភា-
វិតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមី
ឈានំ ឧបសម្មជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អញ្ញាច្រៃយំ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ
។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ លោកុត្តរវិញ

[២២២] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកត្យនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក

មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភូបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើននូវកុសល-

ជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន

ដល់នូវបឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺត

យូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ អញ្ញត្រិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ អវិភូបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក

ធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ៍

(២២៥) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ណាណំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
ភ្នមីយា បតិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។
ទុតិយំ ណាណំ ។ បេ ។ តតិយំ ណាណំ ។ បេ ។
ចតុតិ ណាណំ ។ បេ ។ បវមី ណាណំ ។ បេ ។ បញ្ចមិ
ណាណំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញនិ
កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញ សុញ្ញានិ
វិចារោ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញនិ កុ-
សលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញ អនិមិត្តនិ
វិចារោ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញនិ កុ-
សលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញ អប្បណា-
ហិតនិ វិចារោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៤២៥) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុំពូនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈ និង
វិចារៈ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។
ចតុត្តជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មាន
សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ដូច្នោះ ជាកុសល
។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជា
សុញ្ញាតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ដូច្នោះ ជាកុសល
។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជា
អប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(២២៦) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបធមយតាមី ទិដ្ឋកតានំ បហានាយ បវេនាយ ក្ខ-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញា
។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទទ្ធកិញ្ញា ។ បេ ។ សុខា-
បដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។
បវេមិ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
វិហារតិ សុខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញាន្តំ កុសលំ ។ បេ ។
សុខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញា សុញ្ញាន្តំ វិហារោ ។ បេ ។
សុខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញាន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុ-
ខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញា អនិមិត្តាន្តំ វិហារោ ។ បេ ។
សុខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញាន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុ-
ខាបដិបទំ ខិច្ឆាកិញ្ញា អប្បណិហិតាន្តំ វិហារោ
តស្មី សមយេ ជន្មោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោចោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

សុទ្ធិកប្បដិបទា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(៤២៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរវិបាក ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកូនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
 ការត្រាស់ដឹងឆាប់ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការត្រាស់
 ដឹងយឺតយូរ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការត្រាស់ដឹង
 ឆាប់ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន
 ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រ-
 តិបត្តិអាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក
 ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ដូច្នោះ ជា
 កុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជា
 អនិមិត្តៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការ
 ត្រាស់ដឹងឆាប់ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ
 មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខបៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ សុខុមប្បធិបទ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ៍

(២២៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ យានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយកាមី និដ្ឋិតតានិ បហានាយ បវេមាយ ក្ក-

មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមិ

យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ

ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្សី កុ-

សលស្សី យានស្សី កតតត្តា ភាវិតតត្តា វិហានិ វិវិច្ឆេវ

កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមិ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហា-

រតិ សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(២២៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកំពូនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាសុញ្ញតៈ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ

បានធ្វើ បានចម្រើននូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់

ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាសុញ្ញតៈ ក្នុង

សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាក្រម ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

[២២៨] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ យានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ខ-

មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមំ

យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ សុពានំ តស្មី សមយេ

ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុស-

លស្ស យានស្ស កតត្តា ការិតត្តា វិចានំ វិវិច្ឆេវ

កាមេហំ ។ បេ ។ បវមំ យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហ-

រតិ អនិមិត្តំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(២២៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកំពូនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាសុញ្ញាតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ

កំកើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ កំកើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបាន

ធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់

ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអនិមិត្តៈ ក្នុង

សម័យណា ផស្សៈ កំកើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ

កំកើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[២២៧] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារតំ និយ្យានិកំ
អបធមយតាមំ និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមិ
ឈានំ ឧបសម្មជ្ឈ វិហារតំ សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ
ដស្សោ ហោតំ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតំ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុ-
សលស្ស ឈានស្ស កតត្ថា ភារតត្ថា វិទាកំ
វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមិ ឈានំ ឧបសម្មជ្ឈ
វិហារតំ អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតំ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតំ ។ បេ ។ ឥមេ
ធម្មា អព្យាកតា ។

អរិយធម៌បិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(២២៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឡើយ

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ជាសុញ្ញៈ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អរិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ

បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ឈានជាលោកុត្តរនោះឯង បានស្ងាត់

ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ជាអប្បណិហិតៈ

ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អរិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា

អព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

(២៣០) កកតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
ភូមិយា បតិយា វិតក្កវិញ្ញាណំ វ្យុបសមា ។ បេ ។
ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ។ បេ ។
បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុញ្ញានំ
កុសលំ ។ បេ ។ សុញ្ញានំ វិហារោ ។ បេ ។
សុញ្ញានំ កុសលំ ។ បេ ។ អនិមិត្តានំ វិហារោ
។ បេ ។ សុញ្ញានំ កុសលំ ។ បេ ។ អប្បណិហិ-
តានំ វិហារោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្កោទោ ហោតិ ។ បេ ។ តមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(៤៣០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិង

វិចារៈទាំងឡាយ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន

។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់

បរោមជ្ជាន ជាសុញ្ញៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ ជាសុញ្ញៈ

ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ ជាសុញ្ញៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។

ជាអនិមិត្ត ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ ជាសុញ្ញៈ ដូច្នោះ ជាកុសល

។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ សុទ្ធិកសុញ្ញៈ ។

អរិយធម៌ពេ ធម្មសង្គណ៍

(៤៣០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ការេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្ខ-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារេតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទណ្ឌកំព័
សុញ្ញំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្កេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស
កតត្តា ការិតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារេតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទណ្ឌកំព័ សុញ្ញំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្កេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(៤៣១) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកំពូន

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវក្នុងជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ

លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញៈ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ

បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់

ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិ-

បត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញៈ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(២៣២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ យានំ ការេតិ និយ្យានំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ
ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមិ
យានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ច
ស្មតាតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
តស្សេវ លោកុត្តរស្សំ កុសលស្សំ យានស្សំ
កតត្តា ការតត្តា វិហារំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។
បឋមិ យានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធកិញ្ច អនិមិត្តំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្យាណុញ្ញវិហារ

(២៣២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសលឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវក្នុងប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក

មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញាតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បាន

ចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន

ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបទិកោ ធម្មសង្គណំ

[២៣៣] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ក-
 មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមី
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញា
 សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
 តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស
 កតត្តា ភាវិតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
 បវមី ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទន្ធាភិញ្ញា អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។

[២៣៤] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ក-
 មិយា បតិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។
 ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

អភិធម្មបដិក ធម្មសង្គណិ

(៤៣៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកុសលឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
 ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន
 នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការ
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៣៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកុសល
 ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈ
 និនិវិចារៈ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។
 បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិ-
 បទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតន្តំ វិហារោ ។ បេ ។ ទុក្ខា-
 បដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតន្តំ កុសលំ ។ បេ ។
 ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អនិមិត្តន្តំ វិហារោ ។ បេ ។
 ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតន្តំ កុសលំ ។ បេ ។
 ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អប្បណិហិតន្តំ វិហារោ
 តស្មំ សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេហោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(២៣៥) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អប-
 ចយតាមី ទិដ្ឋភតានិ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា
 បក្កិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិហារ

ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុព្វាតៈ
 ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការ
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុព្វាតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុព្វាតៈ ដូច្នោះ
 ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹង
 យឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុព្វាតៈ ដូច្នោះ ជាកុសល
 ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជា
 អប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(២៧៥) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូន
 ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រឋម បានស្ងាត់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 លំបាក មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុព្វាតៈ ។ បេ ។ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុព្វាតៈ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សុខាបដិបទំ ខិប្បាកំញំ សុញ្ញានិ ។ បេ ។ ទុតិយំ

ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ

ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ

ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ខិប្បាកំញំ

សុញ្ញានិ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បា-

កំញំ សុញ្ញានិ វិហារោ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ

ខិប្បាកំញំ សុញ្ញានិ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ

ខិប្បាកំញំ អនិមិត្តានិ វិហារោ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ

ខិប្បាកំញំ សុញ្ញានិ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិ-

បទំ ខិប្បាកំញំ អប្បណិហិតានិ វិហារោ តស្មី

សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណិ

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញត្ថៈ ។ បេ ។
ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន
។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ឈាន មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញត្ថៈ ដូច្នោះ ជាកុ-
សល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់
ជាសុញ្ញត្ថៈ ដូច្នោះ ជារិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ
មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញត្ថៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអនិមិត្ត ដូច្នោះ
ជារិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិញ្ញាណ មានការត្រាស់ដឹង
ឆាប់ ជាសុញ្ញត្ថៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
វិញ្ញាណ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជារិបាក
កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
អវិភេទៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
អព្យាក្រឹត ។

ចប់ សុញ្ញតបដិបទា ។

អព្យាករណ៍ ធម្មៈ លោកុត្តរវិយាក

(២៣៦) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតំ និយ្យានិកំ

អបធមយតាមំ ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ

ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមិ

ឈានំ ឧបសម្ព័ជ្ជំ វិហារតំ អប្បណិហិតំ តស្មី

សមយេ ធម្មស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ

លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា

ការិតត្តា វិហាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមិ

ឈានំ ឧបសម្ព័ជ្ជំ វិហារតំ អប្បណិហិតំ តស្មី

សមយេ ធម្មស្ស ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ លោកុត្តរវិបាក

(៤៣៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសល

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុង

សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក

ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង

បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្ប-

ណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក

ធម៌ ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបទិកោ ធម្មសង្កណ៍

(២៣៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបធិយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ក-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ អប្បណិហិតំ តស្មី
សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
លោកុត្តរស្សំ កុសលស្សំ ឈានស្សំ កតត្តា ភា-
វិតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ អនិមិត្តំ តស្មី សមយេ
ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤៣៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសលឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យ

ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះ

ហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បាន

ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអនិមិត្ត

ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាក្រម ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(៤៣៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ យានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ខ-

មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមី

យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ តស្មី

សមយេ ធម្មេ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្មេវ

លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស យានស្ស កតតា

ភាវិតតា វិចាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមី

យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុញតិ តស្មី សមយេ

ធម្មេ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(៤៣៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកត្យាន

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ

កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។

អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ

ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈ

នោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន

ជាសុភោតៈ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ

។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក

ធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អវិជ្ជាបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[២៣៧] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមំ ទិដ្ឋិតតានំ បហាឆាយ បវមាយ ក្ក-

មិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។

ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

ចតុត្តំ ឈានំ ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ។ បេ ។

បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតន្តិ

កុសលំ ។ បេ ។ អប្បណិហិតន្តិ វិចារោ ។ បេ ។

អប្បណិហិតន្តិ កុសលំ ។ បេ ។ អនិមិត្តន្តិ វិចា-

កោ ។ បេ ។ អប្បណិហិតន្តិ កុសលំ ។ បេ ។

សុពានន្តិ វិចារោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ

។ បេ ។ អវិក្កោចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា

អព្យាកតា ។

អភិធម្មបំណិក ធម្មសង្គណិ

(៤៣៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុំពូន

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈ

និងវិចារៈ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។

ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន

ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ

ជាវិបាក ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ ជា

អនិមិត្ត ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាកុសល

។ បេ ។ ជាសុញ្ញាតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភូបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ សុខុំកអប្បណិហិតៈ ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

(៤៤០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានិ បហានាយ បវមាយ

ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមី

ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ

អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា

តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស

កតត្តា ភាវិតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។

បវមី ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ

ទន្ធកិញ្ញំ អប្បណិហិតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ

ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ

ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិយា

(២២០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យិកពូនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ
បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់
ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា
ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្កណំ

(២២១) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អប.
ចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា
បត្តិយា វិវេច្ឆេ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អប្ប-
ណិហិតំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស
កតត្តា ភាវិតត្តា វិនាគំ វិវេច្ឆេ កាមេហំ ។ បេ ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធាភិញ្ញំ អនិមិត្តំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤៤១) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាពូនឡើង
ដើម្បីលះបល់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវក្លឹមជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ កងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ
បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាម
ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្តៈ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏
កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កង
សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិហារ

[២២២] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្ខតិ-
យា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អប្ប-
ណិហិតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស
កតត្តា ភាវិតត្តា វិទាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ លោកុត្តរវិបាក

(៤៤៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
 ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ កំភើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បាន
 ចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
 ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញាតៈ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ កំភើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបដិកេ ធម្មសង្កណំ

(២៤៣) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតានំ បហានាយ បវេនាយ
ក្រមយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។
ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញ
អប្បណិហិតន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធកិញ្ញំ អប្បណិហិតន្តំ វិចារកោ ។ បេ ។ ទុក្ខា-
បដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ អប្បណិហិតន្តំ កុសលំ ។ បេ ។
ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ អនិមិត្តន្តំ វិចារកោ ។ បេ ។
ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ អប្បណិហិតន្តំ កុសលំ
។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ សុញ្ញានន្តំ វិចា-
កោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អរិយធម៌ ធម្មសង្គណ៍

(២២៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិភក្តៈនិងវិចារៈ

។ លេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ លេ ។ តតិយជ្ជាន ។ លេ ។ ចតុត្តជ្ជាន

។ លេ ។ បឋមជ្ជាន ។ លេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មានសេចក្តី

ប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ

ជាកុសល ។ លេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹង

យឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ លេ ។ មានសេចក្តី

ប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ

ជាកុសល ។ លេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹង

យឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ លេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ

លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាកុសល

។ លេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជា

សុពាតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ លេ ។ អរិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ លេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិហារ

(២២២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាលេតិ និយ្យានំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
ភ្លមិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញ
អប្បណិហិតំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទុក្ខាកិញ្ញ
អប្បណិហិតំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញ
អប្បណិហិតំ ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។
បវមិ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញ អប្បណិហិតន្តិ
កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញ អប្ប-
ណិហិតន្តិ វិចារកោ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិប្បា-
កិញ្ញ អប្បណិហិតន្តិ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិ-
បទំ ទិប្បាកិញ្ញ អនិមិត្តន្តិ វិចារកោ ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(២២២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ងាយ មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ។ បេ ។
 ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។
 បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ
 មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះ
 ជារិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់
 ជាអប្បណិហិតៈ ដូច្នោះជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ងាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអនិមិត្ត ដូច្នោះ ជារិបាក ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ អប្បណិហិតន្តិ កុសលំ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ សុញ្ញតន្តិ វិនាកោ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អប្បណិហិតប្បដិបទា ។

(២២៥) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ មន្តិ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 សតិប្បដ្ឋានំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សម្មប្បដ្ឋានំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រិន្ទំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រិយំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 ពលំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ពោជ្ឈន្តិ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សន្និ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោ-
 កុត្តរំ សមបំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ធម្មំ
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ខន្ធិ ភាវេតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ
 ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់
 ដឹងឆាប់ ជាសុពាតៈ ដូច្នោះ ជាវិបាក កងសម័យណា ផស្សៈ កំភើត
 មាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ កំភើតមាន កងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ អប្បណិហិតប្បដិចទា ។

(២២៥) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរមគ្គ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។
 ចម្រើននូវលោកុត្តរសម្មប្បធាន ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរវេទ្ធិបាទ
 ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរវេទ្ធិនិយ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរ-
 ពលៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចម្រើននូវ
 លោកុត្តរសច្ចៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរសមថៈ ។ បេ ។ ចម្រើន
 នូវលោកុត្តរធម៌ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរកន្ធិ ។ បេ ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

លោកុត្តរំ អាយតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 ធាតុំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ អាហារំ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ជស្សំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ វេទនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សញ្ញា
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ចេតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ ចិត្តំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបធមយតាមី
 និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវេមាយ ភ្លមិយា បត្តិយា
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមិ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញា តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស
 កុសលស្ស ចិត្តស្ស កតត្តា ភាវតត្តា វិចារកំ
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវេមិ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញា សុញ្ញតិ ។ បេ ។
 អនិមិត្តំ ។ បេ ។ អប្បណិហិតិ តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

វិសតិ មហានយា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

ចម្រើននូវលោកុត្តរអាយតនៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរធាតុ ។ បេ ។
 ចម្រើននូវលោកុត្តរអាហារ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរផស្សៈ ។ បេ ។
 ចម្រើននូវលោកុត្តរវេទនា ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរសញ្ញា ។ បេ ។
 ចម្រើននូវលោកុត្តរចេតនា ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរចិត្ត ជាគ្រឿង
 ចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកព្វនឿង ដើម្បីលះបង់ នូវទិដ្ឋិ
 ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ បានដល់
 បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 អវិភ្លេចៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ
 ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលចិត្ត ជាលោកុត្តរៈ
 នោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញាតៈ
 ។ បេ ។ ជាអនិមិត្ត ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ក្នុងសម័យណា
 ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្លេចៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

[២២៦] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោក្ខត្រំ ណានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋតតានំ បហានាយ បឋមាយ គ្រ-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហា ។ បេ ។ បឋមិ
ណានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
ធន្ធាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
ក្យុបលា តស្សេវ លោក្ខត្រស្ស ក្យុសលស្ស
ណានស្ស កតតា ភាវិតតា វិចាកំ វិវិច្ឆេវ កា-
មេហា ។ បេ ។ បឋមិ ណានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ សុញ្ញតំ ធន្ធាធិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មចិណ្ឌ ធម្មលង្គណ៍

(៤៤៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកូនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ
បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បាន
ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិ-
បតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ
ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(២២៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានិ បហានាយ បឋមាយ ក្ក-

មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ

ឈានំ ឧបសម្មជ្ឈំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ

ធម្មាដិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ

។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា

កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស

ឈានស្ស កតត្តា ភារិតត្តា វិហាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ

។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្មជ្ឈំ វិហារតិ ទុក្ខា-

បដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អនិមិត្តំ ធម្មាដិបតេយ្យំ តស្មី

សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្រះលោកុត្តរវិហារ

(៤៤៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឿង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន

ការគ្រាសដឹងយឺតយូរ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុលសទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ

បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់

ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ

លំបាក មានការគ្រាសដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុង

សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

[២២៨] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្ក-
មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ច
ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈា-
នស្ស កតត្តា ភារិតត្តា វិហាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
។ បេ ។ បឋមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខា-
បដិបទំ ទន្ធាកិញ្ច អប្បណិហិតិ ធម្មាធិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបដិក ធម្មសង្កណ៍

(៤៤៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យិកពូនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាកុសលទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះ
ហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បាន
ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តី
ប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជា
ឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌
ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាកថេ ធម្មេ លោកុត្តរវិយាហ

(២២៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតិ និយ្យានំ
អបនយតាមី ទិដ្ឋិកតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា
បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ
ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ត
ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ
ឈានំ ឧបសម្ព័ជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
នន្ធាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធាភិញ្ញំ សុពានំ នន្ធាធិបតេយ្យន្តំ វិចារោ ។ បេ ។
ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ នន្ធាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ
។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ អនិមត្តំ នន្ធាធិ-
បតេយ្យន្តំ វិចារោ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធា-
ភិញ្ញំ នន្ធាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ នន្ធាធិបតេយ្យន្តំ វិចារោ
តស្មី សមយេ ធម្មេ លោកុត្ត ។ បេ ។ អវិក្កេចោ
លោកុត្ត ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្យាគ្រឹក

(២២៧) ពួកធម៌ជាអព្យាគ្រឹក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកំពូនឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិភក្តៈនិងវិចារៈ
។ បេ ។ បានដល់ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។
ចក្កុតជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាឆន្ទាធិ-
បតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក
។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជា
ឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្តៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជា
វិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺត
យូរ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិ-
បត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិ-
បតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាគ្រឹក ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៥០) កតមេ ធម្មា អស្សា កតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ណាណំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី ទិដ្ឋិកតាណំ បហាឆាយ បវមាយ

ភ្នមិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមី

ណាណំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បា-

ភិញ្ញំ ធម្មាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទុក្ខា-

ភិញ្ញំ ធម្មាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិប្បា-

ភិញ្ញំ ធម្មាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ ទតិយំ ណាណំ

។ បេ ។ តតិយំ ណាណំ ។ បេ ។ ចតុតិំ ណាណំ

។ បេ ។ បវមី ណាណំ ។ បេ ។ បញ្ចមិ ណាណំ

ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ ទិប្បាភិញ្ញំ ធម្មា-

ធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិប្បា-

ភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ វិនាកោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៤៥០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកត្យន

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវក្នុងជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ

លំបាក មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ។ បេ ។ មាន

សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ

។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាឆន្ទា-

ធិបតេយ្យ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។

ចក្ខុតជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ

ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការ

ត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញាតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជារិបាក ។ បេ ។

អព្យាកតេ ធម្មេ លោកត្តវិណ្ណ

សុខាបដិបទំ ខិប្បាកំញំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាកំញំ អនិមិត្តំ ធម្មាធិ-
 បតេយ្យន្តំ វិចារកោ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បា-
 កំញំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុខា-
 បដិបទំ ខិប្បាកំញំ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ
 វិចារកោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
 អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា^(១) ។

(២៥០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តវំ ណាទំ កាវេតិ និយ្យានិកំ អប-
 ចយតាមី និដ្ឋិតតានិ បហានាយ បវមាយ ភ្លមិយា
 បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមី ណាទំ
 ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ សុញ្ញតំ ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
 លោកុត្តវស្សំ កុសលស្សំ ណានស្សំ កតត្តា
 ការិតត្តា វិចារកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

---

១ ឧ. ម. ធម្មាធិបតេយ្យំ សុខិកប្បជីបទាតិ តិអបេរណហេ ទិស្សតិ ។

អព្យាករណ៍ ព្យាណុក្ករវិហារ

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងជាប់ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ
 ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹង
 ជាប់ ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងជាប់ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ
 ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹង
 ជាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុង
 សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(២៥១) ពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
 ចម្រើន នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិន
 សន្សឹកពូនឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បាន
 ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាសុញ្ញៈ
 ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌
 ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន
 ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌកេ ធម្មសង្កណ្ឌិ

បឋមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ សុញ្ញំ ធម្មាធិប-
តេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិ-
ក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(២៥២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ការតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតានំ បហាណយ បឋមាយ
ក្រមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ សុញ្ញំ ធម្មាធិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា
ការតត្តា វិចារិកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ អនិមិត្តំ ធម្មាធិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបំណិន ធម្មសង្គណ៍

បានដល់បឋមជ្ឈាន ជាសុញ្ញត្ថៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា
ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន
ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៩២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូន
ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រឋម បានស្ងាត់ចាក
កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ជាសុញ្ញត្ថៈ ជា
ឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសល-
ធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ឈាន
ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
ដល់បឋមជ្ឈាន ជាអនិមិត្តៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង
សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

(២៥៣) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ

ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមី

ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុញ្ញានំ ធម្មាធិបតេយ្យំ

តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោទោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ

លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា

ការិតត្តា វិនាគំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមី

ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិប-

តេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្ខោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្រះលោកុត្តរវិបាក

(២៥៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យា ពូនឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវក្នុងជាប្រឈម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ

ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អវិភេទៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ

ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈ

នោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន

ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេទៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ

នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបំណែ ធម្មសង្គណ៍

(២៥៤) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោក្ខត្តំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ

ភ្នមិយា បត្តិយា វិតក្កវិទាវាទំ វ្យុបសមា ។ បេ ។

ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។

បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ សុញ្ញតិ ធម្មា-

ធិបតេយ្យន្តិ កុសលំ ។ បេ ។ សុញ្ញតិ ធម្មាធិប-

តេយ្យន្តិ វិហាកោ ។ បេ ។ សុញ្ញតិ ធម្មាធិបតេ-

យ្យន្តិ កុសលំ ។ បេ ។ អនិមិត្តំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តិ

វិហាកោ ។ បេ ។ សុញ្ញតិ ធម្មាធិបតេយ្យន្តិ កុ-

សលំ ។ បេ ។ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តិ

វិហាកោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្កេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបំណិ ធម្មសង្គណិ

(២៥៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាក្រឡឹងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តា

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានម្សៅបរិតក្កៈនិង

វិចារៈ ។ លេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ លេ ។ តតិយជ្ជាន ។ លេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន

។ លេ ។ បឋមជ្ជាន ។ លេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទា-

ធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ លេ ។ ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ

ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ លេ ។ ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ

ជាកុសល ។ លេ ។ ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក

។ លេ ។ ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ លេ ។

ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ លេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ លេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

[២៥៥] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ យានំ កាវេតិ និយ្យានំ

អបចយតាមី ធិដ្ឋកតានំ បហានាយ បវមាយ

ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បវមិ

យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាកំ

សុញ្ញំ ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ

ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ

ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស

យានស្ស កតត្តា ការិតត្តា វិហាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ

។ បេ ។ បវមិ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខា-

បដិបទំ ទុក្ខាកំ សុញ្ញំ ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី

សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(២៥៥) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ

លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសលឡើង

ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង

ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន

ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះ

ហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បាន

ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តី

ប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិ-

បតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា

អព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

[៤៥៦] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្យ-
មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញ
សុញ្ញតំ ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស
ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិទាកំ វិវិច្ឆេវ កា-
មេហំ ។ បេ ។ បឋមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញ អនិមត្តំ ធម្មាធិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(៤៥៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកុល្យ

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ

លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ

កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ

ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក

ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង

បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មាន

សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ជា

ឆន្ទាធិបតេយ្យ កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ

។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួក

ធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិយាក

(៤៥៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវិតំ និយ្យានិកំ

អបចយតាមំ និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ

ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមំ

ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតំ ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញ

សុញ្ញតំ ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ

ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ

ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស

ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិចារិកំ វិវិច្ឆេវ កា-

មេហំ ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតំ

ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាភិញ្ញ អប្បឈិហិតំ ធម្មាធិបតេយ្យំ

តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ

ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករធម៌ ពួកលោកត្តវិបាក

(៤៥៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកិច្ច
 ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ
 ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌
 ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន
 ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
 ដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អវិជ្ជាបិណ្ឌោ ធម្មសង្កណ៍

(៤៥៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតានំ បហាឆាយ បវេមាយ ក្ក-
មិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ វ្រុបសមា ។ បេ ។
ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បវេមី ឈានំ ។ បេ ។
បញ្ចមី ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ
ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតិ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។
ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតិ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ
វិចារោ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតិ
ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ
ទន្ធាភិញ្ញំ អនិមិត្តំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ វិចារោ ។ បេ ។
ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតិ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ
កុសលំ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ អប្ប-
ណិហិតំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តំ វិចារោ តស្មី សមយេ
ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចោ ហោតិ ។ បេ ។
តមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤៥៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាកូនឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវកូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ
 ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន
 ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិប-
 តេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជា
 វិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មាន
 សេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ជា
 ឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជា
 កុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ
 ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា
 ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(៤៥៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតំ និយ្យានំកំ

អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ក-

មិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមី

ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ខិច្ចាកំញ

សុញតំ ធន្តាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ

ទន្តាកំញ សុញតំ ធន្តាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។ សុខា-

បដិបទំ ខិច្ចាកំញ សុញតំ ធន្តាដិបតេយ្យំ ។ បេ ។

ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។

ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បវមី ឈានំ ។ បេ ។

បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុខាបដិបទំ

ខិច្ចាកំញ សុញតំ ធន្តាដិបតេយ្យំនិ កុសលំ ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ព្យាសាស្ត្រវិញ្ញាណ

(៤៥៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូន

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ

លំបាក មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ

។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជា

សុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មាន

ការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន

។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន

។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិអាយ មានការ

ត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ធន្ទាធិបតេយ្យន្តំ
 វិទាកោ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ
 ធន្ទាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ
 ខិប្បាភិញ្ញំ អនិមិត្តំ ធន្ទាធិបតេយ្យន្តំ វិទាកោ
 ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ធន្ទា-
 ធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិ-
 ប្បាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ទាធិបតេយ្យន្តំ វិទាកោ
 ភស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៦០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
 អបធមយកាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ
 ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមិ
 ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ ធន្ទាធិប-
 តេយ្យំ ភស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញតៈ ជា
 ឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន
 មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជា
 កុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន មានការត្រាស់ដឹងឆាប់
 ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិវិធាន មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ
 ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិវិធាន មានការត្រាស់
 ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុង
 សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៦០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំក្នុងឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
 ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិប-
 តេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
 តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស យានស្ស
 កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
 បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ
 ធន្ទាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
 អព្យាកតា ។

(៤៦០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ លោកុត្តរំ យានំ ភាវិតំ និយ្យានិកំ អប-
 ចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា
 បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ យានំ
 ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ ធន្ទាធិបតេយ្យំ
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
 លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស យានស្ស កតត្តា
 ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋ-
 មំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អនិមិត្តំ ធន្ទាធិប-
 តេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អព្យាករធម៌ ព្យាណុក្ករវិបាក

អវិក្ខេបៈ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ
 ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជា
 លោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បាន
 ដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា
 ផស្សៈ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ កំភើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៦១) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវលោកុ-
 ត្តជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកូនឡើង ដើម្បី
 លះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ កំភើត
 មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ
 បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់
 ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទា-
 ធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ កំភើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

អវិក្កោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៦២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ យានំ ភារេតិ និយ្យានិកំ

អបធមយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្ក-

មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ

យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិប-

តេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្កោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា

តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស យានស្ស ក-

តត្តា ភារិតត្តា វិចារិកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

បឋមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ សុពានំ ធម្មា-

ធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

អវិក្កោទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អរិយធម៌ ធម្មសង្គណ៍

អរិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា

អព្យាក្រឹត ។

(៤៦២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសល

ឡើង ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាក

កាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ ជា

ឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ អរិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌

ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន

ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់

បឋមជ្ជាន ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ

ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អរិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(៤៦៣) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ លាទំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានិ បហានាយ បវមាយ
ភ្លមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានិ រូបសមា ។ បេ ។
ទុតិយំ លាទំ ។ បេ ។ តតិយំ លាទំ ។ បេ ។
ចតុត្ថំ លាទំ ។ បេ ។ បវមី លាទំ ។ បេ ។ បញ្ចមិ
លាទំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិប-
តេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិ-
បតេយ្យន្តំ វិចារោ ។ បេ ។ អប្បណិហិតំ ធម្មា-
ធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ អធិមិត្តំ ធម្មាធិប-
តេយ្យន្តំ វិចារោ ។ បេ ។ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិ-
បតេយ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុញ្ញតិ ធម្មាធិប-
តេយ្យន្តំ វិចារោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្យាណុកុស្តរវិណា

(៤៦៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង
 ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិគក្កៈនិងវិចារៈ
 ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្តជ្ជាន
 ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន ជាអប្បណិហិតៈ
 ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ
 ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ជា
 ឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិ-
 បតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិ-
 បតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ ជាសុញ្ញតៈ ជាឆន្ទាធិ-
 បតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៤៦៤) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភារេតំ និយ្យានំកំ
អបថយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវេមាយ ក្ខត្ថិ-
យា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតំ ទុក្ខាបដិបទំ ទណ្ឌកិញ្ចំ អប្ប-
ណិហិតំ ធន្ទានិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេទោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស
ឈានស្ស កតត្តា ភារិតត្តា វិទាកំ វិវិច្ឆេវ កា-
មេហំ ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតំ
ទុក្ខាបដិបទំ ទណ្ឌកិញ្ចំ អប្បណិហិតំ ធន្ទានិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កេទោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ ធម្មសង្គណ៍

(៤៦៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសលឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជា
វិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈ
នោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ
ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អណ្ណកថេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

(៤៦៥) កតមេ ធម្មា អស្សា កតតា ។ យស្មី

សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវិតំ និយ្យានំកំ

អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បឋមាយ ក្ក-

មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមី

ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ

អប្បណិហិតំ ធម្មានិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ

ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស

កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិហានំ

វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមី ឈានំ ឧបស-

ម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ អនិមិត្ត

ធម្មានិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ

។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា

អស្សា កតតា ។

អព្ភកធម៌ ពួកលោកុត្តរវិបាក

(៤៦៥) ពួកធម៌ជាអព្ភក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុង
សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខបៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជា
វិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈ
នោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត
ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
នោះ ។ បេ ។ អវិក្ខបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
នេះពួកធម៌ជាអព្ភក្រឹត ។

អភិធម្មបិណ្ឌិកោ ធម្មសង្គណំ

(៤៦៦) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវេមយ
ក្រមិយោ បតិយោ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវេមិ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ
អម្បណិហិតំ ធម្មាធិបតេយ្យំ តស្មី សមយេ ដស្សោ
ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស
ឈានស្ស កតត្តា ការិតត្តា វិហារិកំ វិវិច្ឆេវ កា-
មេហំ ។ បេ ។ បវេមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញ សុញ្ញតិ ធម្មាធិបតេយ្យំ
តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ
ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

(៤៦៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកុសលឡើង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មាន
ការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យ
ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើត
មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុ
បានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ជាន ជាលោកុត្តរៈនោះឯង បានស្ងាត់
ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិ
លំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ
ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អណ្ណកថេ ធម្មេ លោកុត្តរវិញ្ញាណ

[៤៦៧] កតមេ ធម្មា អណ្ណកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ខ-
មិយា បតិយា វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។
ទិតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។
ធិតុតិ ឈានំ ។ បេ ។ បវមិ ឈានំ ។ បេ ។
បញ្ចមិ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទិ
ទន្ធាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ
។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ
ធន្ធាធិបតេយ្យន្តំ វិចារកោ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ
ទន្ធាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ
។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ អនិមិត្តំ ធន្ធាធិ-
បតេយ្យន្តំ វិចារកោ ។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធា-
ភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេយ្យន្តំ កុសលំ
។ បេ ។ ទុក្ខាបដិបទិ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតិ ធន្ធាធិ-
បតេយ្យន្តំ វិចារកោ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
។ បេ ។ អវិក្កេចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា
អណ្ណកតា ។

អព្យាករណ៍ ព្យាសាស្ត្រវិទា

(៤៦៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បគ្គលចម្រើនខ្ញុំ
 លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់ខ្ញុំការមិនសន្យាក្នុងខ្លួន
 ដើម្បីលះបង់ខ្ញុំទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់ខ្ញុំភូមិជាប្រថម បានរម្ងាប់វិភក្តៈ និងវិចារៈ
 ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។
 បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
 មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ
 ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹង
 យឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជារិបាក ។ បេ ។
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ
 ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំ-
 បាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ
 ជារិបាក ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺត
 យូរ ជាអប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ
 ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជារិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៤៦៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមំ និដ្ឋិតតានំ បហានាយ បវមាយ ក្ខ-
មិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បវមំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញ
អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ
ទុក្ខាកិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។
សុខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិប-
តេយ្យំ ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ
ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បវមំ
ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
សុខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេ-
យ្យន្តំ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ទិប្បាកិញ្ញំ
អប្បណិហិតំ ធន្ធាធិបតេយ្យន្តំ វិចារកោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៤៦៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
លោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តានឿង
ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក
មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ជានន្ទាធិបតេយ្យ ។ បេ ។
មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាអប្បណិហិតៈ
ជានន្ទាធិបតេយ្យ ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់
ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ជានន្ទាធិបតេយ្យ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន
។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន
។ បេ ។ បានដល់បរោមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការ
ត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ជានន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុ-
សល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិងាយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់
ជាអប្បណិហិតៈ ជានន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក ។ បេ ។

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរិយា

សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិប-
តេយ្យន្តិ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បា-
ភិញ្ញំ អនិមិត្តំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តិ វិទាកោ ។ បេ ។
សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ អប្បណិហិតំ ធម្មាធិប-
តេយ្យន្តិ កុសលំ ។ បេ ។ សុខាបដិបទំ ខិប្បាភិញ្ញំ
សុញ្ញតំ ធម្មាធិបតេយ្យន្តិ វិទាកោ តស្មី សមយេ
ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្កោទោ ហោតិ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៦៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ មក្កំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោ-
កុត្តរំ សតិប្បដ្ឋានំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
សម្មប្បដ្ឋានំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រានិ
ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឥន្ទ្រិយំ ភាវេតិ ។ បេ ។
លោកុត្តរំ ពាលំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ពោជ្ឈន្តំ
ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សច្ចំ ភាវេតិ ។ បេ ។
លោកុត្តរំ សមមំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ធម្មំ
ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ខន្ធិ ភាវេតិ ។ បេ ។

អព្យាគធម៌ ពួកលោកុត្តរវិបាក

មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្បណិហិតៈ ជា
 ឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ
 មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអនិមិត្ត ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាវិបាក
 ។ បេ ។ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាអប្ប-
 ណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ដូច្នោះ ជាកុសល ។ បេ ។ មានសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិដោយ មានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ជាសុញ្ញៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ
 ដូច្នោះ ជាវិបាក ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៦៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន
 នូវលោកុត្តរមគ្គ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។
 ចម្រើននូវលោកុត្តរសម្មប្បធាន ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរឥទ្ធិបាទ
 ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរ-
 ពលៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចម្រើន
 នូវលោកុត្តរសច្ចៈ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរសមថៈ ។ បេ ។
 ចម្រើននូវលោកុត្តរធម៌ ។ បេ ។ ចម្រើននូវលោកុត្តរភិទ្ធិ ។ បេ ។

អភិធម្មប្បដិពោ ធម្មសង្កណ៍

លោកុត្តរំ អាយតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ
 ធាតុំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ អាហារំ ភាវេតិ
 ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ជស្សំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោ-
 កុត្តរំ វេទនំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ សញ្ញា
 ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ចេតនំ ភាវេតិ ។ បេ ។
 លោកុត្តរំ ចិត្តំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបធមយកាមី
 ទិដ្ឋភតានំ បហោនាយ បឋមាយ ក្ខមិយា បត្តិយា
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមិ យានំ ឧបសម្មវដ្ឋ
 វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញំ ធន្ធានិបតេយ្យំ
 តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ
 លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ចិត្តស្ស កតត្តា ភារិ-
 តត្តា វិចាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមិ
 យានំ ឧបសម្មវដ្ឋ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាកិញ្ញំ
 សុពាតំ ។ បេ ។ អនិចិត្តំ ។ បេ ។ អប្បណិហិតំ
 ធន្ធានិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិវិច្ឆេវ វិវិច្ឆេវ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

ចម្រើននូវលោកុត្តរអាយតនៈ ។ លេ ៧ ចម្រើននូវលោកុត្តរធាតុ ។ លេ ៧
 ចម្រើននូវលោកុត្តរអាហារ ។ លេ ៧ ចម្រើននូវលោកុត្តរផស្សៈ ។ លេ ៧
 ចម្រើននូវលោកុត្តរវេទនា ។ លេ ៧ ចម្រើននូវលោកុត្តរសញ្ញា ។ លេ ៧
 ចម្រើននូវលោកុត្តរចេតនា ។ លេ ៧ ចម្រើននូវលោកុត្តរបិត្ត ជា
 គ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្សំកូនឡើង ដើម្បីលះបង់ដូរ
 ទិដ្ឋិ ដើម្បីដល់នូវភូមិជាប្រថម បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ លេ ៧
 បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹង
 យឺតយូរ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ លេ ៧ អវិភូបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ
 ។ លេ ៧ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជាវិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន
 នូវកុសលចិត្ត ជាលោកុត្តរនោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ។ លេ ៧ បានដល់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការ
 ត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញតៈ ។ លេ ៧ ជាអនិមិត្ត ។ លេ ៧ ជា
 អប្បណិហិតៈ ជាឆន្ទាធិបតេយ្យ ។ លេ ៧ ជាវិរិយាធិបតេយ្យ ។ លេ ៧

អព្យាក្រម ធម្ម លោកុត្តរវិយាក

ចិត្តាធិបតេយ្យំ ។ បេ ។ វិមិសាធិបតេយ្យំ តស្មី
សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោហោ ហោតិ
។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

បឋមមគ្គវិយាកោ ។

(៤៧០) កកតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ
អបចយតាមី កាមរាគព្យាហានានំ តទុការាយ ទុត្តិ-
យាយ ក្រមិយា បត្តិយា ។ បេ ។ កាមរាគព្យា-
ហានានំ អនវសេសប្បហានាយ តតិយាយ ក្រមិយា
បត្តិយា ។ បេ ។ រូបរាគអរូបរាគមាទុទ្ធក្នុងអវិជ្ជាយ
អនវសេសប្បហានាយ ចតុត្ថាយ ក្រមិយា បត្តិយា
វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ
វិហរតិ ទុក្ខាបធិបទំ ទណ្ឌកិញ្ញំ តស្មី សមយេ
ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អញ្ញាជ្រៃយំ ហោតិ ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

ជាចិត្តាធិបតេយ្យ ។ បេ ។ ជាវិម៌សាធិបតេយ្យ ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ វិបាកក្នុងបឋមមគ្គ ។

(៤៧០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើន

នូវលោកុត្តរជ្ជាន ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការមិនសន្យិក-

ពូនឡើង ដើម្បីធ្វើកាមរាគនិងព្យាបាទ ឲ្យស្រាលស្មើ ដើម្បីដល់

នូវទុតិយភូមិ ។ បេ ។ ដើម្បីលះកាមរាគនិងព្យាបាទ មិនឲ្យមាន

សេសសល់ ដើម្បីដល់នូវតតិយភូមិ ។ បេ ។ ដើម្បីលះរូប-

រាគ អរូបរាគ មានៈ ទទួលៈ និងអវិជ្ជា មិនឲ្យមានសេសសល់

ដើម្បីដល់នូវចក្កត្ថភូមិ បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

បានដល់បឋមជ្ជាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹង

យ័តយូរ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

។ បេ ។ អញ្ជ្រៃយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបដិពោ ធម្មសង្កណ៍

អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា
 តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស យានស្ស
 កតត្តា ភារិតត្តា វិហាកំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។
 បវេមិ យានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អញ្ញាតារិទ្ធិយំ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ
 ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញាបំ អត្ថំ
 បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
 កតា ។

(៤៧០) កតមោ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ផុសនា
 សម្មសនា សម្មសិទ្ធិតំ អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ កតមំ តស្មី សមយេ អញ្ញាតា-
 រិទ្ធិយំ ហោតិ ។ យា តេសិ អញ្ញាតារិទ្ធិ ធម្មានំ
 អញ្ញា បញ្ញា បដាននា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ កុសលធម៌ទាំងនេះ ជា
 វិបាក ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានចម្រើន នូវកុសលជ្ឈាន ជាលោកុត្តរៈ
 នោះឯង បានស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន
 មានសេចក្តីប្រតិបត្តិលំបាក មានការត្រាស់ដឹងយឺតយូរ ជាសុញ្ញាតៈ
 កងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។
 អញ្ញាតាវិន្ទិយ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ
 ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួក
 ធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៧១) ផស្សៈ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា កងសម័យ
 នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ អញ្ញា-
 តាវិន្ទិយ កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
 ដឹងទូទៅ ការដឹងសព្វនូវធម៌ទាំងនោះ ដែលបុគ្គលដឹងទូទៅ ការ
 ពិចារណា ការជ្រើសរើស ការជ្រើសរើសសព្វ ការពិចារណាធម៌

អព្យាករេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបាក

សល្លត្តណា ឧបលត្តណា បច្ចុបលត្តណា បណ្ឌិត្ត

កោសល្លំ ធម្មញ្ញំ វេកព្យា ចំណា ឧបបរិក្ខា ក្រវ

មេតា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោ-

នោ បញ្ញា បញ្ញាជ្រៃយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្ត

បញ្ញាមាសានោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឌុកាសោ

បញ្ញាបដ្ឋោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ

សម្មាទិដ្ឋំ ធម្មវិចយសម្មោធិដ្ឋោ មត្តនំ មត្តបរិយា-

បដ្ឋំ ឥទំ តស្មំ សមយេ អញ្ញាតារិជ្រៃយំ ហោតិ

។ មេ ។ យេ វា បន តស្មំ សមយេ អញ្ញាប

អតិ បដិច្ចសម្មប្បដ្ឋា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា

អព្យាកតតា ។

អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក

ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកត់ត្រា ភាពនៃបណ្ឌិត ភាពនៃអ្នក

ល្ងាស ភាពនៃអ្នកជ្រះស្វាត ភាពនៃអ្នកភ្ជួច្បាស់ ការគិត ការត្រិះរិះ

ធម្មជាតិដូចផែនដី ធម្មជាតិកំចាត់កិលេស ធម្មជាតិណែនាំ ធម្ម-

ជាតិយើញច្បាស់ ការជំនុំ ភាពដូចជាដំនូញ គឺបញ្ចា បញ្ចា-

ទ្រិយ បញ្ចាពលៈ សស្ត្រាគឺបញ្ចា ប្រាសាទគឺបញ្ចា ពន្លឺគឺបញ្ចា

ឧកាសគឺបញ្ចា គ្រឿងឆ្មុះគឺបញ្ចា រតនៈគឺបញ្ចា អមោហៈ ធម្ម-

វិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មាជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចាលកង

មគ្គណា នេះអញ្ចាតាវិទ្រិយ កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។

ប្តី ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើត

មាន កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(៤៧២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបច្ចិ-
តត្តា វិបាកំ ចក្កវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេ-
ក្ខាសហគតំ រូបារម្មណំ ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណំ
ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សន្តារម្មណំ
។ បេ ។ យានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខា-
សហគតំ កន្តារម្មណំ ។ បេ ។ ជីវវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ
ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។ បេ ។
កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ទុក្ខសហគតំ ដោ-
ជ្ជញ្ញារម្មណំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ វេទនា
ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ
ទុក្ខំ ហោតិ ចិត្តស្សេកត្តតា ហោតិ មនិទ្រ្គយំ
ហោតិ ទុក្ខនិទ្រ្គយំ ហោតិ ជីវិតនិទ្រ្គយំ ហោតិ យេ
វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អត្ថំ បដិច្ចសម្ម-
ប្បន្នា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

(៤៧២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ជា

វិបាក ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ព្រោះ

ហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាអកុសល ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណ

ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ។ បេ ។

យានវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានក្លិនជាអារម្មណ៍ កើតឡើង

ហើយ ។ បេ ។ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរសជា

អារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយ

ទឹក មានផោដ្ឋព្វៈជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ កង្កសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន កង្កសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា

ចិត្ត ទឹក ឯកគុតារបស់ចិត្ត មនិន្រ្ទិយ ទឹកិន្រ្ទិយ ជីវិតិន្រ្ទិយ

បូក ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏

កើតមាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ព្យាសនាសិលា

(៤៧៣) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ការពាល'ត្រូវ ការប៉ះពាល' ការទង្កឹកទង្កឹប ណា ក្នុងសម័យ

នោះ នេះផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ វេទនា កើត

មាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្ត

ទៅក្នុងកាយ ទុក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ-

វិញ្ញាណធាតុ ដ៏សមគួរដល់ធម៌នោះ ការទទួលអារម្មណ៍ មិនធ្លាញ់

ពិសាជាទុក ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ វេទនា មិនធ្លាញ់ពិសា

ជាទុក ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវេទនា

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ ទុក កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តី

លំបាក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក

ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ វេទនា មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក ដែល

កើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះទុក កើតមាន

ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ ទុកនៃយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តី

លំបាក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ មិនធ្លាញ់ពិសា

ជាទុក ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ វេទនា មិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក

ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្បនៃកាយ ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះទុកនៃយ

អភិធម្មបទិកោ ធម្មសង្កណំ

ហោតិ ។ បេ ។ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោច្ច
អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។

[៤៧៤] តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ ហោន្តិ
តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណ្ឌ្រិយានិ ហោន្តិ ឃ-
កោ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា កាយវិញ្ញា-
ណធាតុ^(១) ហោតិ ឯកំ ធម្មាយននំ ហោតិ ឯកា
ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោច្ច
អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា
អព្យាកតា ។ បេ ។

[៤៧៥] កកមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធា
ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា^(២) ចិត្តស្សកត្តតា
ជីវិត្រិយំ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោច្ច
អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបនោ ធម្មា វេយ្យា វេទ-
នាខន្ធិ វេយ្យា សញ្ញាខន្ធិ វេយ្យា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ

១ ឧ. មនោវិញ្ញាណធាតុតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ឯត្តន្តរេ វិចញ្ជោ វិចារោតិ ទិស្សតិ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា
ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កងសម័យនោះ នេះ
ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៧៤) ខន្ធ ៤ កើតមាន កងសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ-
ធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កងសម័យនោះ
ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ
កើតមាន កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៧៥) សង្ខារកន្ល កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ផស្សៈ ចេតនា ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត ជីវិត្រិយ ឬក៏ ពួកអរូប-
ធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង
សម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្លចេញ

អព្យាករេ ធម្មេ អកុសលវិញ្ញាណ

អយំ វិស្វំ សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។
ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

[៤៧៦] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្ថា ឧបច័-
តត្ថា វិចារកា មនោណតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេ-
ក្ខាសហគតា រូបាវច្ឆណា វា ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ញា-
វច្ឆណា វា យំ យំ វា បនាវត្ត វិស្វំ សមយេ
ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ
ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ
ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស្រកត្តតា ហោតិ
មនិទ្រ្ទិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិទ្រ្ទិយំ ហោតិ ដីវិតិទ្រ្ទិយំ
ហោតិ យេ វា បន វិស្វំ សមយេ អញ្ញេ អត្ថិ
បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
កតា ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ព្យាអកុសលវិបាក

នេះសង្ខារក្នុង កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា
អព្យាក្រឹត ។

(៤៧៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោធាតុ ជា

វិបាក ប្រឡំដោយ ឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មាន

ដោយដូចជា អារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រាសាទអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ

ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាអកុសល ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា

ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា ឯកគតិការបស្ថិត មន្ត្រីនិយ ឧបេ-

ក្តីនិយ ដីវិតនិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌

ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

(២៧៧) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ តីណិទ្រ្ទិយានិ ហោន្តិ
 ឯកោ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា មនោធាតុ
 ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកា ធម្មធាតុ
 ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញោបិ អតិ
 បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
 កតា ។ បេ ។

(២៧៨) កតមោ តស្មី សមយេ សម្ព័រក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិតក្កោ វិចារោ ចិត្ត-
 ស្សេកត្តតា ជីវិតទ្រ្ទិយំ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញោបិ អតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា វេបេ-
 ត្វា វេទនាខន្ធិ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធិ អយំ តស្មី សមយេ សម្ព័រក្ខន្ធា ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្កណ៍

(៤៧៧) ខន្ធ ៤ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោធាតុ ១

ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ប្លក៍ ត្នក

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៧៨) សង្ការកូន កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូច

ម្តេច ។ ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគុតារបស់ចិត្ត

ដីវិត្ត្រិយ ប្លក៍ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញា

ខន្ធ វិញ្ញាណកូនចេញ នេះសង្ការកូន កើតមាន កង្កសម័យនោះ

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ អកុសលវិបាក

(៤៧៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី

សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា

វិនាកា មនោវិញ្ញាណានតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេ-

ក្ខាសហគតា រូទារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា

វា យំ យំ វា បនាវត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ

ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា

ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិនារោ ហោតិ

ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស្រកត្តតា ហោតិ មន្ត្រិយំ

ហោតិ ឧបេក្ខត្រិយំ ហោតិ ជីវិតត្រិយំ ហោតិ យេ

វា បន តស្មី សមយេ អពោចិ អតិ បដិច្ចសមុប្ប-

ន្នា អរូបិវោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ ពួកអក្សរវិបាក

(៤៧៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណ-

ធាតុ ជាវិបាក ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។

មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ

ព្រោះហេតុបានធ្វើ បានសន្សំ នូវកម្មជាអកុសល ក្នុងសម័យណា

ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត

វិតក្កៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា ឯកគុតារបស់ចិត្ត មនិន្ទ្រិយ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ

ជីវិតន្ទ្រិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា

ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

[៤៨០] តស្មី ខោ បន សមយេ តត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ជានុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណិវ្រ្មយានិ ហោន្តិ ឃ-
 កោ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឃកា មនោវិញ្ញា-
 ណានុ ហោតិ ឃកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឃកា
 ធម្មានុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញេ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

[៤៨១] កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ជស្សោ ចេតនា វិតក្តោ វិចារោ ចិត្ត-
 ស្សកត្តតា ជីវិត្រ្មយំ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញេ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា វេបេត្តា
 វេទនាខន្ធិ វេបេត្តា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្តា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ
 អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។
 ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤៨០) ខន្ធ ៤ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោ-

វិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ
កើតមាន កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៨១) សង្ខារកន្ល កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត ដីវិតិទ្រិយ ឬក៏

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កង្កសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្លចេញ

នេះសង្ខារកន្ល កើតមាន កង្កសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា

អព្យាក្រឹត ។

ចប់ អកុសលវិបាក ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្ម កាមាវចរកិរិយា

(៤៨២) កតមេ ធម្មា អព្យាករណ៍ ។ យស្មី
សមយេ មនោជានុ ឧប្បជ្ជា ហោតិ កិរិយា លេវ
កុសលា ធាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា ឧបេ-
ក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ញា-
ម្មណា វា យំ យំ វា បនារត្ត តស្មី សមយេ
ផស្ស្ប ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ
ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិបាកោ
ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស្បកក្កតា ហោតិ
មនិទ្រ្ទិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិទ្រ្ទិយំ ហោតិ ជីវិតិទ្រ្ទិយំ
ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អត្ត
បដិច្ចសុឧប្បជ្ជា អរូបនោ ធម្មា ភមេ ធម្មា អព្យា-
ករណ៍ ។

(៤៨៣) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
ហោន្តិ ទ្វាយតនាជិ ហោន្តិ ទ្រេ ជានុយោ ហោន្តិ
តយោ អាហារា ហោន្តិ តិណិទ្រ្ទិយាជិ ហោន្តិ
ឯកោ ផស្ស្ប ហោតិ ។ បេ ។ ឯកោ មនោជានុ

អព្យាករណ៍ កាមវិចារិយា

(៤៨២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោធាតុ

ជាភិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជា

កម្មវិបាក ច្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មាន

ដោដ្ឋព្វៈជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រាវព្វអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ

ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា

សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ឧបេក្ខា ឯកគុតារបស់ចិត្ត

មន្ត្រីយ៍ ឧបេក្ខីយ៍ ជីវិត្រីយ៍ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ

ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏

កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៨៣) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ អាយតនៈ ៤

ធាតុ ៤ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រីយ៍ ៣ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោធាតុ ១

អរិយធម៌បំណែក ធម្មសង្គណ៍

ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកា ធម្មជាតុ
 ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អត្ថ
 បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
 កតា ។ បេ ។

(៤៨៤) កតមោ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខត្តោ
 ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិតក្កោ វិចារោ ចិត្ត-
 ស្សកក្កតា ជីវិត្រ្យយំ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញេ អត្ថ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបំនោ ធម្មា វេបេ-
 ត្វា វេននាខន្ធំ វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធំ វេបេត្វា វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធំ អយំ តស្មី សមយេ សង្ខារក្ខត្តោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៨៥) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ មនោវិញ្ញាណជាតុ ឧប្បដ្ឋា ហោតិ កិរិ-
 យា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិចារ-
 កា សោមនស្សសហគតា រូចារម្ពណា វា ។ បេ ។

អរិយធម៌បំណិ ធម្មសង្គណិ

ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កងសម័យនោះ ឬក៏ ពួក
អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន
កងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

[៤៨៤] សង្ខារកន្ល កើតមាន កងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគ្គតារបស់ចិត្ត ជីវិត្រ្យ័យ ឬក៏
ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន
កងសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធចេញ
នេះសង្ខារកន្ល កើតមាន កងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ ជា
អព្យាក្រឹត ។

[៤៨៥] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ

ជាកិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជា
ជាកម្មវិបាក ប្រឡំដោយសោមនស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។

អព្យាក្រឹត ធម្មេ កមាវចារិយា

ធម្មាវម្ពណា វា យំ យំ វា បណាវត្ត តស្មី សម-
 យេ ជស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោ-
 តិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ
 វិទារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ សុខំ ហោតិ ចិត្ត-
 ស្សកក្កតា ហោតិ វិរិយ្យ្រិយំ ហោតិ សមាធិ្រិយំ
 ហោតិ មនិ្រិយំ ហោតិ សោមនស្ស្រិយំ ហោតិ
 ដីវិត្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អព្រាថិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បដ្ឋា អរូបិណោ ធម្មា ឥម
 ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៨៦) កតមោ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ជស្សោ ធុសនា
 សម្មសនា សម្មស្ថិតតិ អយំ តស្មី សមយេ ជស្សោ
 ហោតិ ។ បេ ។ កតមោ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស-
 កក្កតា ហោតិ ។ យោ តស្មី សមយេ ចិត្តស្ស
 បីតិ សណ្ឋិតិ អវិជ្ជិតិ អវិសាហារោ អវិក្កោ
 អវិសាហាជមាទសតា សមថោ សមាធិ្រិយំ សមា-
 ធិពរិ អយំ តស្មី សមយេ ចិត្តស្សកក្កតា ហោតិ
 ។ បេ ។ កតមំ តស្មី សមយេ វិរិយ្យ្រិយំ ហោតិ ។

អព្ភកធម៌ ៣មរិយា

មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ
 ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា
 សញ្ញា ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ឯកគុការបស្ថ
 ចិត្ត វិរិយទ្រិយ សមាធិទ្រិយ មនិទ្រិយ សោមនស្សទ្រិយ ដីវិ-
 តិទ្រិយ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែល
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួក
 ធម៌ជាអព្ភក្រឹត ។

(៤៨៦) ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ
 ការប៉ះពាល់ ការពាល់ត្រូវ ការទង្កឹកទង្កឹប ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះ
 ផស្សៈ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ ឯកគុការបស្ថចិត្ត
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ ការតាំងនៅ
 ស៊ប់ ការតាំងនៅមាំ ការមិនឃ្លើងឃ្លើង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃ
 ចិត្តមិនឃ្លើងឃ្លើង សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ គឺសមាធិទ្រិយ សមាធិពលៈ
 ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះឯកគុការបស្ថចិត្ត កើតមាន
 ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ វិរិយទ្រិយ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

យោ ភស្មំ សមយេ ចេតសិកោ វិយារមោ ជិក្ខុ-

មោ បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ

ឧស្សាធិបាមោ ជិតិ អសិច័លបរក្កមតា អនិ-

ក្កតចនតា អនិក្កតធរតា ធរសម្មតាហោ វិយំ

វិយំជ្រុយំ វិយំពលំ ឥទំ ភស្មំ សមយេ វិយំជ្រុយំ

ហោតិ ។ កតមំ ភស្មំ សមយេ សមាជិជ្រុយំ

ហោតិ ។ យា ភស្មំ សមយេ ចិត្តស្ស បិតិ

សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខោហោ អវិសា-

ហជមាទសតា សមថោ សមាជិជ្រុយំ សមាជិពលំ

ឥទំ ភស្មំ សមយេ សមាជិជ្រុយំ ហោតិ ។ បេ ។

យេ វា ចន ភស្មំ សមយេ អពោបិ អត្ថំ បដិ-

ច្ចសម្មប្បដ្ឋា អរូបិវោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អក្យា-

កតា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្ខណ៍

តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាព្ធាព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តី
 សង្កត ឧហាត ខិតខំ ព្យាយាម ទស្សៈ ប្រឹងប្រែង ខ្លះខ្លះ
 ខ្លីយាត សេចក្តីសង្កតមិនធូរថយ ការមិនដាក់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ការ
 មិនដាក់គុរៈ សេចក្តីផ្តន់នូវគុរៈ គឺវិរយៈ វិរយៈទ្រុឌ វិរយៈពលៈ
 ណា ក្នុងសម័យនោះ នេះវិរយៈទ្រុឌ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។
 សមាធិទ្រុឌ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។ ការបិតនៅ
 ការតកល់នៅស៊ប់ ការតកល់នៅនឹង ការមិនយេង្គយេង្គ ការមិនរាយ
 មាយ ភាពនៃចិត្តមិនយេង្គយេង្គ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ គឺសមាធិទ្រុឌ
 សមាធិពលៈ ណា របស់ចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ នេះសមាធិទ្រុឌ
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ ឬក៏ ពួកអរូធម៌ដទៃណា ដែល
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌
 ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ កមរវិញ្ញិយា

(២៨៧) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ
 ខន្ធោ ហោន្តិ ឆ្ងាយតនាជិ ហោន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ
 ហោន្តិ តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ចុដ្ឋិយានិ ហោន្តិ
 ឯកោ ធម្មេ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា មនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ
 ឯកា ធម្មធាតុ ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ
 អញ្ញាបិ អត្ថំ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបំនោ ធម្មា ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

(២៨៨) កតមោ តស្មី សមយេ សម្ពាវក្ខន្ធា
 ហោតិ ។ ធម្មេ បេតនា វិគក្កោ វិចារោ បីតិ
 ចិត្តស្មេកត្តតា វិវិយំដ្ឋិយំ សមាជំដ្ឋិយំ ជីវិតំដ្ឋិយំ
 យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញាបិ អត្ថំ បដិ-
 ច្ចសមុប្បន្នា អរូបំនោ ធម្មា វេបេត្វា វេទនាខន្ធិ
 វេបេត្វា សញ្ញាខន្ធិ វេបេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធិ អយំ
 តស្មី សមយេ សម្ពាវក្ខន្ធា ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
 ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ កាមាវរិយា

(៤៨៧) ខន្ធ ២ កើតមាន កង្កសម័យនោះ អាយតនៈ ២

ធាតុ ២ អាហារ ៣ ឥន្ទ្រិយ ៥ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ-

ធាតុ ១ ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មធាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ប្លក្ក

ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៨៨) សុដ្ឋារកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ ឯកគុតារបស័ចិត្ត វិរិយន្ទ្រិយ

សមាធិន្ទ្រិយ ជីវិតន្ទ្រិយ ប្លក្ក ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង

ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនា-

ខន្ធ សញ្ញា ខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធចេញ នេះសុដ្ឋារកន្ធ កើតមាន កង្ក

សម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបំណិកេ ធម្មសង្កណំ

(៤៨៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ មនោវិញ្ញាណាណាតុ ឧប្បដ្ឋានា ហោតិ កិរិយា
 នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិចារកា
 ឧបេក្ខាសហគតា រូចារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មា-
 ម្មណា វា យំ យំ វា បនាវត្ត តស្មី សមយេ
 ដស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ
 ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ
 ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស្រកត្តតា ហោតិ
 វិរិយំ ជ្រៃយំ ហោតិ សមាធិជ្រៃយំ ហោតិ មនិជ្រៃយំ
 ហោតិ ឧបេក្ខជ្រៃយំ ហោតិ ដីវិតជ្រៃយំ ហោតិ
 យេ វា បន តស្មី សមយេ អញ្ញេ អត្តំ បដិ-
 ច្ចសឧប្បដ្ឋានា អរូបិណោ ធម្មា វមេ ធម្មា អព្យា-
 កតា ។ បេ ។

(៤៨៨) តស្មី ខោ បន សមយេ ចត្តារោ ខន្ធ
 ហោន្តិ ទ្វាយតនានិ ហោន្តិ ទ្វេ ណាតុយោ ហោន្តិ
 តយោ អាហារា ហោន្តិ បញ្ចជ្រៃយានិ ហោន្តិ ឯកោ
 ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯកា មនោវិញ្ញាណាណាតុ

អភិធម្មប្រដិក ធម្មសង្គណ៍

(៤៨៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណ-

ធាតុ ជាកិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិន-

មែនជាកម្មវិបាក ប្រឡំដោយទុក្ខេក្ខាន មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។

មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធអារម្មណ៍ណា ។ កើតឡើងហើយ

ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ វេទនា សញ្ញា

ចេតនា ចិត្ត វិតក្កៈ វិចារៈ ទុក្ខេក្ខាន ឯកគុតារបស់ចិត្ត វិរិយន្ត្រិយ

សមាធិន្ត្រិយ មន្ត្រិយ ទុក្ខេក្ខានន្ត្រិយ ជីវិតន្ត្រិយ ក៏កើតមាន ក្នុង

សម័យនោះ ឬក៏ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ

ហេតុ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៨៧) ខន្ធ ៤ កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ភាយតនៈ ២ ធាតុ

២ អាហារ ៣ ឥន្ត្រិយ ៥ ផស្សៈ ១ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១

អព្យាករណ៍ ធម្មេ កាមវិបកិរិយា

ហោតិ ឯកំ ធម្មាយតនំ ហោតិ ឯកា ធម្មជាតុ
ហោតិ យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោចិ អត្ថ
បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-
កតា ។ បេ ។

(៤៧០) កតមោ តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធនោ
ហោតិ ។ ដស្សោ ចេតនា វិតក្កោ វិចារោ ចិត្ត-
ស្សកក្កតា វិយ័ទ្រិយំ សមាទិទ្រិយំ ជីវិតទ្រិយំ
យេ វា បន តស្មី សមយេ អពោចិ អត្ថ បដិ-
ច្ចសមុប្បន្នា អរូបិណោ ធម្មា វេចេត្វា វេទនាខន្ធនំ
វេចេត្វា សញ្ញាខន្ធនំ វេចេត្វា វិញ្ញាណក្ខន្ធនំ អយំ
តស្មី សមយេ សម្មារក្ខន្ធនោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ
ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៧២) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
សមយេ មនោវិញ្ញាណជាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា
នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិចារកា
សោមនស្សសហកតា ញាណសម្បយុត្តា ។ បេ ។

អរ្យោគធម៌ ៣២វិបរិយា

ធម្មាយតនៈ ១ ធម្មណាតុ ១ កើតមាន កង្កសម័យនោះ ឬក៏ ពួក

អរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កើតមាន

កង្កសម័យនោះ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៧១) សង្ខារកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យនោះ តើដូចម្តេច ។

ផស្សៈ ចេតនា វិតក្កៈ វិចារៈ ឯកគុតារបស័ចិត្ត វិរិយ្យ្រិយ សមា-

ធិត្រិយ ជីវិតត្រិយ ឬក៏ ពួកអរូបធម៌ដទៃណា ដែលកើតឡើង ព្រោះ

អាស្រ័យហេតុ កើតមាន កង្កសម័យនោះ លើកទុកតែវេទនាខន្ធ

សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណកន្ធចេញ នេះសង្ខារកន្ធ កើតមាន កង្កសម័យ

នោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៧២) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជា

ភិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក

កើតឡើងហើយ ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញ្ញាណ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណំ

សោមនស្សសហគតា ញាណាសម្មយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណាវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណាវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណាសម្មយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណាសម្មយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណាវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណាវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន រូចារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បដារត្ត តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(២៧៣) អលោភោ អព្យាកតម្ពលំ ។ បេ ។

អនោសោ អព្យាកតម្ពលំ ។ បេ ។ អមោហោ

អព្យាកតម្ពលំ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មចំណី ធម្មសង្គណ៍

ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ
 ។ បេ ។ ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ។ បេ ។ ប្រឡំ
 ដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។
 ប្រឡំដោយទុបេក្ខា ប្រកបដោយញ្ញាណ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយទុបេក្ខា
 ប្រកបដោយញ្ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយទុបេក្ខា
 ប្រាសចាកញ្ញាណ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយទុបេក្ខា ប្រាសចាកញ្ញាណ
 ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏
 ប្រារព្ធអារម្មណ៍ណា ៗ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៧៧) អលោកៈ មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។ អទោសៈ
 មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។ អមោហៈ មានអព្យាក្រឹតជាមូល
 ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

អព្យាករណ៍ ធម្មេ រូបវិញ្ញាណ

(៤៧៤) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ ទេវ
 កុសលំ ធាកុសលំ ន ច កម្មវិចារិកំ ទិដ្ឋ-
 ធម្មសុខវិហារំ វិវិច្ឆេវ កាមេហំ ។ បេ ។ បឋម
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ ហោតិ
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

(៤៧៥) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ ទេវ កុ-
 សលំ ធាកុសលំ ន ច កម្មវិចារិកំ ទិដ្ឋធម្មសុ-
 ខវិហារំ វិតក្កវិចារានំ រូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ
 ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុតិ
 ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ
 ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ បឋវីកសិណំ តស្មី
 សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេទោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ បេ ។

អព្យាករណ៍ រូបាវចរកិរិយា

(៤៧៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 រូបាវចរជ្ជាន ជាកិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល ទាំង
 មិនមែនជាកម្មវិបាក ជាក្រឡឹងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បានស្ងាត់ចាកកាម
 ទាំងឡាយ ។ បេ ។ បានដល់បឋមជ្ជាន មានដ៏ជាកសិណ ក្នុង
 សម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ
 ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

(៤៧៥) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចម្រើននូវ
 រូបាវចរជ្ជាន ជាកិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល ទាំង
 មិនមែនជាកម្មវិបាក ជាក្រឡឹងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បានរម្ងាប់វិតក្កៈ
 នឹងវិចារៈ ។ បេ ។ ទុតិយជ្ជាន ។ បេ ។ តតិយជ្ជាន ។ បេ ។
 ចតុត្ថជ្ជាន ។ បេ ។ បឋមជ្ជាន ។ បេ ។ បានដល់បញ្ចមជ្ជាន
 មានដ៏ជាកសិណ ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យ
 នោះ ។ បេ ។ អវិភេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះ
 ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណ៍

(៤៧៦) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ អរូចារិចរំ ឈានំ ភារេតិ កិរិយំ នេវ
 កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិទាកំ ទិដ្ឋធម្ម-
 សុខវិហារំ សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិ-
 យសញ្ញានំ អនុជំមា នានុតសញ្ញានំ អមនសិកាក
 អាកាសានញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច
 បហានា ។ បេ ។ ចតុតំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៧៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ អរូចារិចរំ ឈានំ ភារេតិ កិរិយំ នេវ
 កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិទាកំ ទិដ្ឋធម្ម-
 សុខវិហារំ សព្វសោ អាកាសានញ្ញាយតនំ សមតិ-
 កម្ម វិញ្ញាណញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច
 បហានា ។ បេ ។ ចតុតំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោ
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៤៧៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចំរើននូវ
 អរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល
 ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បានកន្លង
 បង្កនូវពួករូបសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង បានកំចាត់បង្កពួកបដិយ-
 សញ្ញា មិនធ្វើទុកកងចិត្តនូវពួកនានត្ថសញ្ញា លះបង្កនូវសុខផង ។ បេ ។
 បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រឡំដោយអាកាសានញ្ញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យ
 ណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិភ្ចេបៈ ក៏
 កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៧៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចំរើននូវ
 អរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល
 ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បានកន្លង
 បង្កនូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង លះបង្កនូវសុខ
 ផង ។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រឡំដោយវិញ្ញាណញ្ញាយតន-
 សញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
 អវិភ្ចេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
 អព្យាក្រឹត ។

អព្យាករេ ធម្មេ អរូបវិចារិយា

(៤៧៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ អរូបាវចរំ យានំ ភារេតំ កិរិយំ លេវ
 កុសលំ ណាកុសលំ ន ច កម្មវិចារិកំ ទិដ្ឋធម្ម-
 សុខវិហារំ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ញាយននំ សមត៌កម
 អាត៌ញ្ញាយននសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច ប-
 ហានា ។ បេ ។ ចតុតំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចា
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

(៤៧៩) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មី
 សមយេ អរូបាវចរំ យានំ ភារេតំ កិរិយំ លេវ
 កុសលំ ណាកុសលំ ន ច កម្មវិចារិកំ ទិដ្ឋធម្ម-
 សុខវិហារំ សព្វសោ អាត៌ញ្ញាយននំ សមត៌កម
 លេវសញ្ញាណសញ្ញាយននសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច
 បហានា ។ បេ ។ ចតុតំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខោចា
 ហោតិ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អព្យាករណ៍ អរូបវិញ្ញាណ

(៤៧៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចំរើននូវ
អរូបវិញ្ញាណ ជាភិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល
ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បានកន្លង
បង្កនូវវិញ្ញាណញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង លះបង្កនូវសុខផង
។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ជាន ប្រឡំដោយអាកិញ្ញញាយតនសញ្ញា
ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ
ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

(៤៧៩) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលចំរើននូវ
អរូបវិញ្ញាណ ជាភិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល
ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បានកន្លង
បង្កនូវអាកិញ្ញញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង លះបង្កនូវសុខផង
។ បេ ។ បានដល់ចតុត្ថជ្ជាន ប្រឡំដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន-
សញ្ញា ក្នុងសម័យណា ផស្សៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។
អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ក្នុងសម័យនោះ ។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជា
អព្យាក្រឹត ។

អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្គណំ

(៥០០) អលោកោ អព្យាកតម្ភលំ ។ បេ ។ អនោ-
សោ អព្យាកតម្ភលំ ។ បេ ។ អមោយោ អព្យាកត-
ម្ភលំ ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អនុបាវចារិយា ។

ចិត្តប្បទកណ្តំ ។

អភិធម្មបិដក ធម្មសង្គណ៍

(៥០០) អលោកៈ មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។ អពោសៈ

មានអព្យាក្រឹតជាមូល ។ បេ ។ អមោហៈ មានអព្យាក្រឹតជាមូល

។ បេ ។ នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

ចប់ អរុណវចរកិរិយា ។

ចប់ ចិត្តច្បាប់កំណា ។

អភិធម្មបិដកេ

ធម្មសង្គណីយា បបរមោ ភាគោ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

មាតិកា

អភិធម្មមាតិកា ១

សុត្តនមាតិកា ១៣

បិដកប្បទេកណ្ណំ

កុសលេ កាមាវចរេ បទោជនីយំ ១៦

កោដ្ឋសវរោ ៣៤

សុញ្ញតវរោ ៦១

សេសានិ មហាកុសលចិត្តានិ ៦៧

កុសលេ វុច្ឆាវចរេ កសិណជ្ឈានំ ៨១

អភិកាយតនានិ ១០៧

វិមោក្ខានិ ១៣៥

ព្រហ្មវិហារជ្ឈានំ ១៣៦

អសុកជ្ឈានំ ១៤០

កុសលេ អវុច្ឆាវចរេ អរូបជ្ឈានំ ១៤១

មាតិកាបញ្ជី

មាតិកា	អង្កេត
កុសលា ធម្មា តេគូមិកា ហីនាទិភេទា	១៤៣
កុសលេ លោកុត្តរេ បទកាជនីយំ	១៥១
កោដ្ឋសវរោ	១៧៦
បដិបទា	១៧៨
សេសា មគ្គា	១៧៣
អកុសលេ ធម្មេ បទកាជនីយំ	១៧៦
កោដ្ឋសវរោ	២០៧
សេសានិ អកុសលចិត្តានិ	២១០
អព្យកតេ ធម្មេ កាមាវចរិបុកា	២៣២
រូបាវចរិបុកា	២៦០
អរូបាវចរិបុកា	២៦១
លោកុត្តរិបុកា	២៦៥
អកុសលិបុកា	៣១៨
កាមាវចរកិរិយា	៣២៥
រូបាវចរកិរិយា	៣៣៣
អរូបាវចរកិរិយា	៣៣៤

អភិធម្មបិដក
 ធម្មសង្គណ៍ បឋមភាគ
 សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មាតិកា

អភិធម្មមាតិកា ១

សុត្តនមាតិកា ១៣

បិដកប្បទក្ខណ៍

កុសលជាតាមារាវចរ បទគោដនីយ ១៦

កោដ្ឋាសវារៈ ៣៨

សុពាតវារៈ ៦១

មហាកុសលចិត្តដ៏សេស ៦៧

កុសលជារូបារាវចរ កសិណដ្ឋាន ៨០

អភិកាយតនៈ ១០៧

វិមោក្ខ ១៣៥

ព្រហ្មវិហារដ្ឋាន ១៣៦

អសុភដ្ឋាន ១៤០

កុសលជារូបារាវចរ អរូបដ្ឋាន ១៤១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
ពួកកុសលធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ផ្សេងដោយហ៊ុនៈជាដើម .	១៤៣
លោកុត្តរកុសល បទោជនីយ	១៥១
កោដ្ឋាសវរៈ	១៧៦
បដិបទា	១៧៨
ពួកមគ្គដ៏សេស	១៧៣
អកុសលធម៌ បទោជនីយ	១៧៦
កោដ្ឋាសវរៈ	២០៧
ពួកអកុសលចិត្តដ៏សេស	២១០
អព្យាកតធម៌ ពួកកាមាវចរវិបាក	២៣២
ពួករូបាវចរវិបាក	២៦០
ពួកអរូបាវចរវិបាក	២៦១
ពួកលោកុត្តវិបាក	២៦៥
ពួកអកុសលវិបាក	៣១៨
ពួកកាមាវចរភិរិយា	៣២៥
ពួករូបាវចរភិរិយា	៣៦៧
ពួកអរូបាវចរភិរិយា	៣៧៤

វិទ្យាវិទ្ធិបតី

វិទ្ធិបតី	អវិទ្ធិបតី	អង្កេត	រដ្ឋលេខាយ
អភិធម្មបិដកេ ធម្មសង្កណិ	កុសលេ កាមាវចរេ កោដ្ឋាសវិរោ	៣៩	១
សមយេ	សមយេ	៤០	៣
បញ្ញា	បញ្ញា-	៤៦	១១
សម្មា	សម្មា-	"	១៣
កុសលេ ធម្មតេ ភិក្ខុមិកា ហិក្ខុមិកា	កុសលេ អរូបចរេ អរូបជ្ឈានំ	១៤១	១
រូបាវចរកុសលំ	រូបាវចរកុសលំ	១៤៧	៨
មជ្ឈិមំ	មជ្ឈិមំ	១៥០	១២
វិវិយាធិបតេយ្យំ	វិវិយាធិបតេយ្យំ	"	១៣
វិមិសាធិបតេយ្យំ	វិមិសាធិបតេយ្យំ	"	១៥
វេទនា	វេទនា-	១៧០	៣
កុសលេ លោកុត្តរេ កោដ្ឋាសវិរោ	កុសលេ លោកុត្តរេ បទភាជិនីយំ	១៧៥	១
កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបទា	កុសលេ លោកុត្តរេ កោដ្ឋាសវិរោ	១៧៧	"
កុសលេ លោកុត្តរេ សេសា មគ្គា	កុសលេ លោកុត្តរេ បដិបទា	១៩១	"
វិវិយាធិបតេយ្យំ	វិវិយាធិបតេយ្យំ	១៩១	៤
វិបរោ	វិបរោ	២២៤	១២
អរូបនោ	អរូបនោ	២៣២	១៧
អព្យាកតេ ធម្មេ លោកុត្តរវិបរោ	អព្យាកតេ ធម្មេ អរូបាវចរវិបរោ	២៦៣	១
សុញ្ញតបដិបទា	សុញ្ញតប្បដិបទា	២៧៨	១៤
វិហារិ	វិហារិ	៣០៥	១៨

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
រវង្គចិត្តហៅថាមនោ	រវង្គចិត្ត ហៅថាមនោ	៤៤	៣
"	"	៤៧	"
សេចក្តីគិត	សេចក្តីគិត	៤៩	១៤
រវង្គចិត្តហៅថាមនោ	រវង្គចិត្ត ហៅថាមនោ	៥៧	៤
កាមារិចរកុសល	កាមារិចរកុសល	៧០	៩
"	"	៧៦	២
"	"	"	៩
ចម្រើ	ចម្រើន	១០៤	១២
កើត	កើត	១១១	១៥
ពួកកុសលធម៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឆ្មេងដោយហ៊ុនជាដើម	កុសលធម៌ជាអរិយធម៌ អរិយធម៌	១៤១	១
មនោ	មនោ-	១៥៣	១៣
គឺរវង្គចិត្តហៅថាមនោ	គឺរវង្គចិត្ត ហៅថាមនោ	១៥៤	៤
"	" "	១៥៧	"
នៃមគ្គរាប់	នៃមគ្គ រាប់	១៦០	១១
លោកុត្តរកុសល កោដ្ឋាសវារៈ	លោកុត្តរកុសល បទភានីយ	១៧៥	១
លោកុត្តរកុសល បដិបទា	លោកុត្តរកុសល កោដ្ឋាសវារៈ	១៧៧	"
លោកុត្តរកុសល ពួកមគ្គដ៏សេស	លោកុត្តរកុសល បដិបទា	១៩១	"
រវង្គចិត្តហៅថាមនោ	រវង្គចិត្ត ហៅថាមនោ	១៩៧	៧
"	"	២០១	៩
ដំណាមក ១៣	ដំណាមក	២០៥	៤
"	"	"	៧
គីលទ្ធិ	លទ្ធិ	២០៧	៦
ទទ្ធិប្បៈ	ទទ្ធិប្បៈ	២៣២	២
អណ្ណាគធម៌ ពួកអរិយធម៌	អណ្ណាគធម៌ ពួកកាមារិចរិយា	២៥៩	១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស		ពាក្យត្រូវ		ទំព័រ	បន្ទាត់
ព្រោះហេតុបាន ធ្វើបាន		ព្រោះហេតុបានធ្វើ បាន		២៦០	១០
អព្យាករណ៍ ពួកលោកុត្តរវិបាក		អព្យាករណ៍ ពួកអរុណវិបាក		២៦៣	១
បានសស្ស		បានសស្ស៍		២៦៤	១៤
បារវន្តិ		បារវន្តិៈ		២៦៦	៣
សុញ្ញតបដិបទា		សុញ្ញតប្បដិបទា		២៧៨	១៦

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកមានក្រោមនេះ ៖

Printing costs were met through the gift of

Wat. Sotoshu Eirinji Temple

The Rev. Eimei Ogura

4 Shimoyugi, Hachiouji-shi, Tokyo 192-03 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

曹洞宗 永林寺 住職 小倉英明

〒192-03 東京都八王子市下柚木 4

☎0426-76-8410(代)

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL. 78 (of 110 volumes total)
"ABHIDHAMMA PITAKA"

Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh
Reproduced with the kind cooperation of the
TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE
First edition December 8, 1994
Printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ (南伝大蔵経) 全110巻・第78巻アビダンマピタカ (論部)

発行：プノンペン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ (南伝大蔵経) 復刻救援委員会

発行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

